

INSCRIȚII

DIN

BISERICILE ROMÂNIEI

ADUNATE, ADNOTATE ȘI PUBLICATE

DE

N. IORGĂ

Profesor la Universitatea din București

VOLUMUL II

cuprinzînd 1079 nre

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

1908

INSCRIȚII
DIN
BISERICILE ROMÂNIEI

ADUNATE, ADNOTATE ȘI PUBLICATE

DE

N. IORGA

Profesor la Universitatea din București

VOLUMUL II

cuprinzînd 1079 nr^e

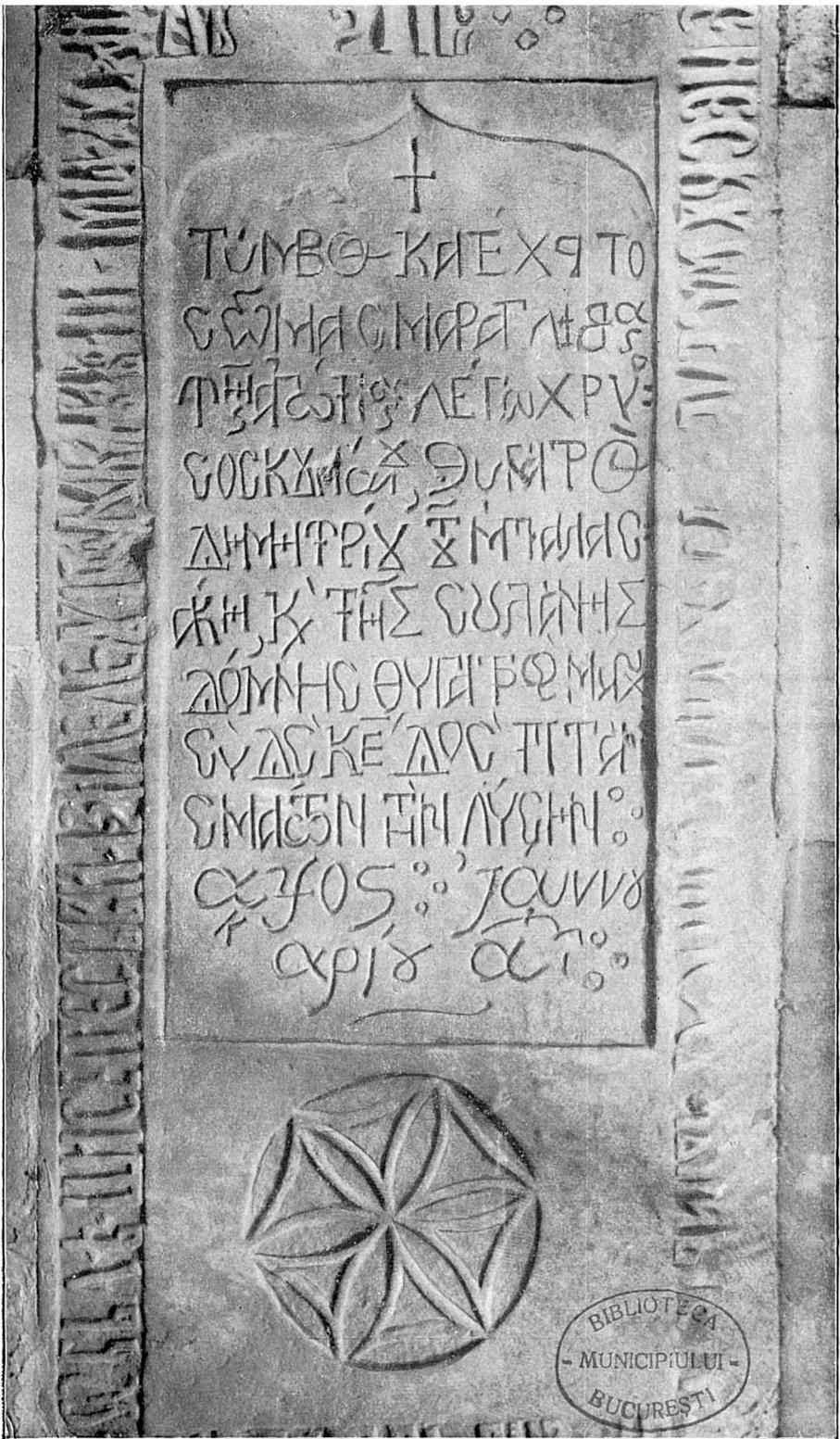
BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

1908.

(Formează vol. XV din „Studii și documente cu privire la istoria Românilor“.)

INSCRIPTIÎ DIN BISERICILE ROMÂNIEI. — II.



†
 ТУМВО КРЕХ9 ТО
 СѢМРАСМРАТ АБѢ
 ТЪРѢСІОС ЛЕГѢХРѢ
 СОВКѢСІА, ѿСМІТѢ
 ДИИТРИХ ШІТѢДІС
 КИ, К' ТΗΣ СЪЛЪНΗΣ
 ДІМΗΣ ѿУГІ БѢМІА
 СΥΔΕΚΕ ΔΟΣ ΠΙΤΡ
 СМДЄСН ПІН ЛΥСІН.
 αϣο5. ΙΟΥΝΝ
 αρι8 α1.



BIBLIOTECA
 - MUNICIPIULUI -
 BUCURESTI

MORMINT DIN BISERICA MIHAI-VODA.

www.dacoromanica.ro

— după o fotografie comunicată de d. C. G. Manu —.

PREFAȚĂ

Acum trei ani tipăriam, într'o ediție deosebită a Casei Bisericii, cea d'întău fasciculă a unui volum de Inscriptiї din bisericile țerii; a doua, care-l încheie, a apărut în 1907.

Publicația a îndemnat numai pe unii cercetători, pentru cari a hărăzi e o plăcere mai mare decit a descoperi adevărul, să întreprindă studii, ajutate prin înlesniri și servite de răgazuri pe care eu nu le-am avut, pentru a-și face «ambiția» de a găsi greșeli în cetirile mele. Nu tăgăduiesc că, în condițiile mai favorabile ale lucrului lor, ei au izbutit să reconstituie mai bine unele inscripții, și, la alt prilej, le voi da așa cum au fost fixate de acel care le-a văzut după mine și, chiar numai pentru aceasta, cu șanse de a ceti mai bine.

Mă gîndesc, înainte de toate, la rectificările, întovărășite de planșe utile și de o polemică mai puțin utilă, ale domnului general Năsturel, în «Albina».

Unele îndreptări se mai pot lua din volumul de însemnări și inscripții slavone tipărit de Iațimirschi, care nu fură numai manuscriptele, ci le și studiază, — de o potrivă de bine, trebuie să recunosc. Însemn la urmă una din aceste cetiri mai bune, fiindcă și are mai multă însemnătate.

Și din comunicații private am primit unele rectificări, de care mă voi folosi la timpul său.

Volumul de față, rodul unor cercetări de peste un an de zile, va fi urmat de un al treilea. Numai cel din urmă din volumele ce plănuiesc, va cuprinde tabla generală.

Nu-mi rămîne acum decit să aștept, după obicei, dacă nu după cuviință, insultele bunilor mei cetitori.

I.

INSCRIȚII AMESTECATE.



AUTOR, *Miculai Clarga*
VOL. *Inscripții din biserica României. Vol. II.*
Nr. *1743*, ANUL *1908*

I

Gherghița.

A. Biserica Domnească.

1. De-asupra ușii de intrare, inscripție prinsă 'n zid în cea 1. mai mare parte, la o reparație rușinoasă:

. . . m[uceni]cū Proco[pie] . . . ca să fie Dumnii Mea[le] pomeană nesăvrășit ă], în več, [a]min; Mai 26, văleat 714[9] [1641].

Cifra unităților o dau după spusele parohului. Domnul ctitor e Matei Basarab.

2. Pe o piatră ruptă în două, ce se păstrează în biserică: 2.

† Acestă sfântă și dumnezeiască bisearecă den temelie până 'n săvrășit [o aŭ] făcut Iancul Cap[it]itan], ispravnic.

Gherghița era din vechi unul din târgurile Roșilor de țară, administrați și comandați de Căpitanii.

B. Biserica Sf. Dumitru.

De-asupra ușii de intrare: 3.

† Acastă sf[ă]ntă și dumnezeiască besearică ziditu-a-ou den temeliea ei robul lui Dumnezeu Preda Căpitanul, fecorul Paraschivie Vornicul, intru numele sfântului și marelui mucenică Dimitrie, în zilele prea-luminatul[u]i Domnului nostru Ioan Costandin Basarabă Voivod și a părintelui nostru chir Theodosie Mitropolit, ci și pre urma noastră, care den creștin[i] cu îndemnari s[ă] de, aŭ mult, aŭ puțin, s[ă] fie ctitor ca ș[i] noi; meas[eta] Mai în 10, leat 7213 [1705].

G. Pe o cruce de piatră în sat.

4. Această svântă cruce rădicatu-s'au aice într'acesta loc vă dni Io Duca Voevoda, și o aŭ rădirat robul lu Dumnezeŭ Neagul snă Lepădat Lógofăt ot Ġherghiță; *ВЖЕН ЖСПАННИЦА ЕР* [=și jupâneasa lui] Boba, *КЪ ЛКТ* [în anul] 7183 [1675].

Помѣни ги пакъ кжю [Pomenește, Doamne pe robii lui Dumnezeŭ] Voica, Stana, Oprea, Mușa, Dan, Oprina, Dobra, Belachie, Vlăsana . . . , Voico, ș. a.; 7189 [1630—1].

Crucea, pusă deci abia la 1630-1 și înnoită la 1675, are și însemnări slavone.

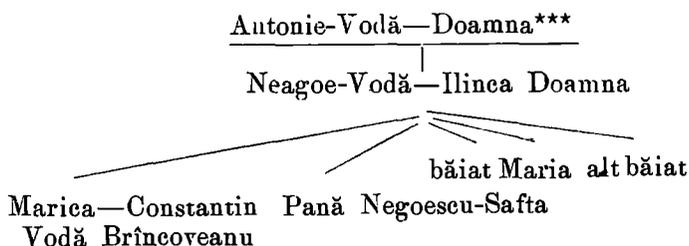
II.

Tîrșorul.

1. Inscripția lipsește.

2. Chipurile ctitorilor: a. Doamna Marica, a Brâncoveanului, în haină roșietică cu flori verzi și roșii, margini de blană neagră, briu, haină de desupt verzie; la gît, colan și benzii de fir în lungul rochiei. b. «Io Costandin Brâncoveanu Voivod», înfățișat ca tânăr purtînd un veșmînt roșu și albastru, cu marginile de blană neagră și brandenburguri. c. De cealaltă parte, Mitropolitul Teodosie, cu inscripția: „Theodosie obștejiti...“. d. Pe păriletele din dreapta: „[jupan Pană Nego]escul V[ornic]“, cu mantie roșie, blănită cu negru, peste un veșmînt de desupt albastru, calpac ungu resc. e. Lîngă el, jupănița Safta, cu haine de brocard de aur. f Lîngă ea, „Neagul Vvd“. g. Pe păriletele din stînga „Ilinca Doamna“: are pe cap o *coiffe* albă, veșmînt alb, cu flori negre. h. Lîngă dînsa, un băiat cu părul mișos pe frunte și haina galbenă cu blană albă. i. Apoi «Mariia», o fetiță mică, cu legătură de cap neagră și haina galbenă cu flori albe peste una albă cu picăței. j. Al treilea copil, cu haină roșie, blănită cu cacom alb.

E, cum se vede, familia lui Antonie-Vodă din Popești, ctitorul, care se desfășură astfel:



Cf. și vol. I, p. 269; *Cronica lui Greceanu*, ed. Ștefan Grecianu, p. 328 și urm. și *Convorbiri literare* pe 1905.

Biserica din vale, clădită după stil prin 1550-600, nu mai păstrează nici o mărturie istorică.

III.

Biserica lui Constantin-Vodă Brîncoveanu de la Mogoșoaia.

1. De-asupra ușii de intrare:

5.

† Sv[ă]nta [și dumnezeiască biserica aceasta], alu cărie hram [este Sfântul] Gheorghe, den pajește, spre slava Domnului, celui ce în trei obraze și o ființă Dumnezeu să mărește și să proslăvește în veșu, o aș rădicat și o aș făcutu Costandin Brîncoveanulu Vel Logofăt, întâi ca prea-sv[ă]ntu numele, celu de preste toate numele, a lu Dumnezău neprestan să se cânte și să se slăvească, și apoi ca bună pomenire lui și părinților lui în neuitatū să lase și să rămăe, — care s'aș zidit în zilele creștinului Domn Io Șarban Cantacuzino Bă-sărab Voevod, de la spăsenie Lumii 1688, Sept[em]vrie dnă 20.

La 29 Octombre st. v. muria Șerban, și îndată-î urină ctitorul de la Mogoșoaia.

2. Chipurile ctitorilor: a. Constantin-Vodă Brîncoveanu. b. Fiul său cel mai mare. Constantin (Dinu). 3-5. Alți trei fii, doi mai mari (Ștefan și Radu), altul mic, chiar lângă tatăl său: Matei 6-13. Doamna Mărica și cele șapte fete ale ei. Cf. vol. I, p. 188 și erata la fasc. I.

3. Jiltz din vremea lui Brîncoveanu, frumos lucrat.

IV.

Mănăstirea Plătărești.

6. 1. De-asupra ușii de intrare:

Cu bună vreaarea lui Dumnezeu rădicat-aaū această sfânti și dumnezeiască mănăstire den temelie prea-luminatul Domnu Ioṅ Mateiū Basaraba Voevod și Doamna lui Elina, întru lauda sfântului slăvit și mare măcenic Mercurie, ca să fie pomeani întru veacie de veacū, la răpaosulū sufletelor, întru odihna dreptilorū, nesfârșită. Ispravnic aū fost pan Albul Clu[er]iū]. Dup[ă] moartea lui fost-aū tatăl lui, pan Mitrea Pi-ṭariū; igumen Vasilie eg[u]m[en]; m[esi]ṭa Ap[rilie] 3, vleat 7154 [1646]. Pisal pop Gherghe.

7. 2. Pe un mormînt în ṭronaos:

...ăănă... mai rodni[că] și prea-infr[umuseṭată] și cu toată mândriia răp....

Nu se cunoaște mai bine frumoasa inscripṭie din veacul al XVII-lea, fiindcă la reparaṭie a fost spoită cu ciment.

V.

Biserica din Tănganul.

8. De asupra ușii de intrare:

† Această sfintă biserică in care se prăznuește hramul Adormirei Maicei Domnului s'a zidit din temelie în zilele M: Sale Domnului stăpînitor Barbu D. Știrbeiū VV., fi[n]d patriarh al Ierusalimului prea-fericitul Chiril și Mitropolit al țarei Preaosf. Sa părintele Nifon, în epitropia prea-cuviosului Văcăreṣteanu Ion; 1853, Ḃvgust.

Aici a fost odată mănăstirea de ctitorie și poate și răpaosul lui Radu-cel-Frumos (Cronica țerii, în *Magazinul istoric*, IV, p. 234). Apoī satul fu dăruit mănăstirii Văcăreṣtilor și, prin aceasta, supus patriarchiei Ierusalimului.

VI.

* Biserica din cătunul Codreni, comuna Preasna Nouă
(jud. Ilfov) ¹.

1. † Cine va streina aceste ferestre de la sfântă besea- 9.
rică a lu H[risto]s, să fie și el streinată de cătră mila Sfinții
Sale și de . . . [m]orție apropiată pe capul lui.

2. *αρχοζ. Φροντισετε δια τα άπανθ[εν] . . . ; Μαίτου θ'* 10.

Adecă:

1677. Grăbiți-vă la cele de sus . . . ; Maiū 12 11.

3. Poftim pe . . . călătorii să între în această casă ca ta[1]-
hari¹ lu Dumnezeu, s[ă] să inchine și să mănă[n]ce bucate,
și voa părinților pohtimu să[-i] priimiți cu că dăruită [de la]
Dumnezeu, iară care va fi sclii . . . ca bogatū cel nemi-
lostivu, partia lu cu [Iuda și cu Arie] să fie . . . *Θεός, 7185*
[1676-7].

VII.

* Biserica din Glogova.

1. Acastă sfită și dumnezăiască bisearică unde să prăs- 12.
nuește Sfeti Nicolae, iaste făcută de dumnealui Matei consi-
leriu Glogoveanu și jup[ă]neasa dumnealui Stanca, fata Stai-
cului Bengescu, co[n]sil[ia]ru. Și, întânplându-să de aū muritū,
și neputându-să isprăvi, și rămăindū fii dumnealui, Ioniță
Glogoveanu, bivel Sulgeri, și, după ce s'aū innălțatū și s'aū
însuratū, s'aū îndemnatū, dinū preună cu jupăneasa dum-
nealui, Mariia, fata Radului Crețulescu Velū Cluceri, și aū
isprăvit-o precumū să și veade, și s'aū isprăvitū dinū Domniia
Mari Sale Costandinū-Vodă; vleat 7270 [1761-2].

Radu, fiul lui Iordachi Crețulescu și al Domniței Safta, a
lui Constantin-Vodă Brîncoveanu, a fost tatăl Mariei lui Ioniță
Glogoveanu (*Gen. Cantacuzinilor*, p. 375). Matei, tatăl lui Ioniță,

¹ Inscriptiile notate cu steluță mi-au fost comunicate de alte persoane.

e zugrăvit, ca ginere al lui Staicu Bengescu, în biserica din Bengești (Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tîrgu-Jiului, 1904, p. 36; cf. vol. VIII din această colecție, p. XIII).

13. 2. Pe dinăuntru:

† Întăi nădăjduescū sp[re]... in[tă]rește, D[oam]ne, biseric[ă] pe care] o ai căști[gat] cu scump [sânge]le tău; Iunie 18, [vă]ljetū 7272 [1764].

3. Chipurile ctitorilor:

„Ioniță biv Slugerî Glogoveanu“, „cocoana Mariia“, soția lui, „Io Costandin Racovițe Voivod“ și „Grigorie episcopul Râmnicului, Nouluî-Severin“. Apoi, mai departe: „jupan Iovan Vistiari Glogoveanu“, „Nicolae, Răducan, Matei, Nicolae; jupan Mihaî consiliar Glogoveanul, snă Nicolaî Vel Căp[itan]“, „jupanîta ego Stanca“, — fiind aceștia doi biserica în mină. Urmează: „cocoana Aanița“, „jupan Nicolae Vel Căpitan Glogoveanu“ și copiii lor: „cocoana Mariia, Ilinca, Ștefan“.

14. 4. Pe o icoană:

Acestă sfântă icoană ai cumpărat-o robul lui D[u]mnezău Stamătie bogăciu ot Cernețu, la leat 1819, 7327.

15. 5. Pe o alta:

Acestă sfântă icoană ai cu[m]părat-o roaba lui D[u]mnezeu Stana Orzasca: supt coperămîntul tău să 'ncepe roaba ta i cu popa Dinu, gineri-său.

16. 6. La proscomidie:

Pomeni, g[ospo]di, zugrafiî: Diniu, Vaselie, Grigorie, Ștefan, Gheorghie, Șarban, Stan; Sept[emvrie] 14, leat 7243 [1734].

VIII.

* Biserica din Crainici (jud. Mehedinți).

17. 1. De-asupra ușii de intrare:

Acestă sfi[n]tă biserică [e să] prăznuște hramu Ovedeniia, s'au zidit de d. Ioan Burnaz, cu fiul d[umnealui] Cos-

taiche Burnaz, cu so[ții]le dumnelor Ana și Rucsanda. S'aũ zidit la leat 1818 și s'aũ zugrăvit de dumnealũ Costaiचे sin Ioan Burnaz la let 1837, cu toat[ă] cheltuiala d[umnea]lu[și, în zilele Ecselenții Sale Alicsandru Ghica Voi[vod] și în zilele preosfințitului episcopul [Ri]mnicului —. Matei zugravu, Costandin z[u]g[ra]v[u]; 18[37,] Iuni 12.

2. Chipurile ęitorilor:

„Cocona Rusanda, soția d. Costaiचे Burnaz“, „boeru Costache Burnaz“, fetele lor Floarea și Domnica; apoi „jupăn Ioan Burnaz, cu soția, Ana“. Se vede, în sfârșit, și o „cocona Safta“, cu copilul ei, Ion.

3. Pomelnicul familiei cuprinde pe lângă ei pe „Preda, Hărsova, Trăilă [de două ori]“ și alții, pe „Fotache zu[gravul]“, un „ereu“ și o „ereit[ă]“. Nu se uită în zugrăveala altarului „acest priot Vasile [care] aũ fost de la începutul biserici“.

4. Pe o icoană:

18.

Acastă sfântă icoană aũ cu[m]părat-o roba lui D[u]mnezăi Dumitra sāraca.

IX.

Biserici sucevene¹.

A. Biserica Sf. Dumitru.

Grafite pe päreți:

19.

Valentinus Kriszling, Cybinio, Transylvanus, anno 1705, 12 Marcij. — Josephus Szoriel, ano 1712. — C. Mag. Kruse, anno 1709. — Știafăn Găndul. — Ferdinand Zellinger; 706. — Radul Iscrul; vlto 7106 [1598-9]. — Preastavisia Grigorie Teclič, vă 17 dnă. — Mathei snă Mogăldea. — Fuit Teophilus Rex in anno 1691 et 92 et 93 et 94 et 95 porucznik. — Savin Barbălat[ă], 7 —. Ștefan Poponția; 7202 [1693-4].

¹ V. celelalte inscripții ale lor în Kozak, *Die Inschriften aus der Bukowina*, I, Viena, 1903.

B. *Biserica Sf. Gheorghe.*

20. Grafite pe păreți:

Vasilie diiacū ot Ghedeon Mitropolit; vlt 7166 [1657], Oct. 12¹. — Toader diiacū. — Costantinū diac Socevianul; 1781, Săpt. 1. — Postolachi, 7227 [1718-9]. - Crăstea Brălădeanul. — Paisie Ioanovicī; 1821. — Nicolai Priluțchi; 1653. — Antonie din Munten[i], ot Argeșu; lt. 7188 [1679-80], — Vălet 1793 aū fost Sf[ă]n[tul] Gheorghe in Sămbăta Paștelor, și Nemții stăpănè . . . vreme

X.

Biserica Sint' Ilie de lângă Suceava.

21. 1. Grafite pe păretele din afară:

Arhipiscop Varlaam, Mitropolit Sučavschi. — Iohannes Schmelzi; ano 1775, 3 Iuli. — Timuș. — Paulus Warminsky; 1661.

Multe din 1699.

22. 2. Pe un procovăț:

ІѠ БОГДАНА Воевода бжїею матїю гїдрь земли молдавскон снѣ Стефана Воевода сътвори снѣ покровецъ и даде его въ молба себѣ монастыри Гѣѣ Іліа, вѣтѣ ѡзи, мѣца августѣ г.

Adecă:

Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al Țerii Moldovenestī, fiul lui Ștefan Voevod, a făcut acest procovăț și l-a dat la ruga sa mănăstirea Sfântului Ilie: anul 7015 [1507], luna lui August în 3.

23. 3. Pe o cruce de argint, din veacul al XV-lea:

сїн кръсть окока Гїліон ермонах пронгсмен ѡт Гѣѣ Іліа пророк.

¹ V. *Ist. lit. religioase*, p. 164.

Adecă:

Această cruce a îmbrăcat-õ cu argint Silion iermonahul, proegumenul de la Sf. Ilie proorocul.

4. Pe alta, de argint:

24.

сън крътъ сътворн Яница Гергелое и даднть скета монастире
Ѓїн Іани, лет 7253, ап. еї дн.

Adecă:

Această cruce a făcut-o Anița Ghergheloaie, și a dat-o sfinteї mănăstirї Sınt' Ilie, la anul 7253 [1745], April în 15 zile.

5. Icoană din 1708, Moscova, făcută de Vasile Ulanovŭ și Chiril Ulanovŭ; dăruită la 7262 [1753-4] de „Vasile Gane ot Eșı“. Acesta a fost diacon la Mitropolie pe vremea lui Iacov I-iŭ, la scoaterea din Scaun a căruia a luat parte. V. *Doc. Callimachi*, tabla.

XI.

*Lîngă Suceava.

Pe drumul Ițcanilor, pe o piatră de mormînt:

25.

Marca familiei prințipilor Cantacuzăn[ı], Eșı.

Aice zace robu lui Dumnăzăŭ Marile-Logofăt al Moldaviei prințipul Gheorghie Cantacuzino cari la anıŭ 1821, vinind în Suceavă, s'aŭ săvărșit la let 1826, Mai 17.

Pe un monument alipit, se cetește apoi, în litere latine: „Aice zace robulu lui Dumnezeu Marele-Logofetu alu Moldovei printiulu Georgie Cantacuzino, care, la anulu 1825, venindu în Suceava, sau savarsitu din vieatia la anulu 1826, luna Mai 17. Pusu de flica sa Elena, la 1862.“

Comunicat de d. dr. în teologie G. Cioloca.

Acest Gheorghie Cantacuzino nu e fiul lui Matei și al Domniței Ralu Callimachi, care a fost comandant al eteriștilor în 1821 și, după înfrîngerea mișcării, a fost silit să-și caute un adăpost în Bucovina. Acel Gheorghie era un *Delean*, și aici e vorba de Iordachi *Pașcanu*, fiul lui Constantin și nepotul de fiu al lui Iordachi. V. *Genealogia*

Cantacuzinilor, p. 47 a. Pe acest lordachi îl aflăm ca Mare-Logofăt al Moldovei supt Scarlat Callimachi. V. *Doc. Callimachi*, I, p. 157, n^o CIV; p. 273, n^o CCXVII; p. 310, n^o CCXLV; II, p. 52, n^o 115. În 1705 era Vistier-Mare (*ibid.*, I, p. 49, n^o VIII; pp. 52-3, n^o XI).

XII.

Mănăstirea Dragomirna.

26. 1. La turnul de intrare, în dreapta:

† Vlt. 7122 [1614], să să știe de când cu Tătarii....

De fapt, Tătarii au prădat Moldova strașnic. în 1624. V. *Soc. Brașovului*, p. 58.

27. 2. Tot acolo:

Petco Grama. — Gligorie Isacă.

28. 3. Lângă altar, afară:

Aici odihnește Preosfințișu arhierieū chir David Vlahovič, care, 33 ani fiind episcop, cu bună viață, la 20 August 1822, în vristă de 83 ani, s'au mutat în večnicile zem....

4-5. Aiere de la Țarul rus Teodor Ivanovicī, 7106 (1597-8), și de la архиепископ Янаст[а]сiе Крымкович и митрополитъ ссчавски въ память себѣ и родителе своем; кѣто зрок (=arhieriscopul Anastasie Crimeovicī și Mitropolit al Sucevei, pentru pomenirea sa și a părinților săi; anul 7120=1611-12).

XIII.

Biserica din Rădăuți.

29. Afară, lângă altar:

Supt această [piatră să odihne]ște robul lui Dumn[ezeū Andrian iero]shimonah, tatăl după trup preosfințișului Mitropolit al Moldovii Iacovū, care s'au prestăvit în ani 7256 [1748], Iun[ie] 10.

Se cunoștea până acum nunaî piatra pusă la Putna pe rămășițele părinților lui Iacov I-iu, și acolo nu se cuprinde data morții lui Andrian, V. Kozak, p. 79.

Alte note din Bucovina mi-aū fost furate la Hotin.

XIV.

Biserica din Ițcani.

Pe clopot:

30.

Acest clopot s'aū făcut cu cheltueala dumneal[ui] Ioan Mă-tăcuc, 1800, episcop, și l-aū dat sfintii bisericii Adormirii Precești.

XV.

Mănăstirea Humorul.

1. Grafit pe păreți:

31.

Toaderu diiacu ot Maramures, ot Rozavle, din... vlet 7230 și 5 [1726-7]. — Vasilie diiacu ot Botiseni. Gavriil san Stoica ot Că[m]pulu[n]g; vlet 7233 [1724-5].

2. Cruce prefăcută în 7175 [1666-7], cu veche inscripție slavonă scoasă de la loc și cu lipsuri.

XVI.

Mănăstirea Moldovița.

1. Pe ușa dintre pridvor și pronaos:

32.

Написах снѣ храмъ съ(н) покелѣнїемъ гснѣ Іуна Петро Воеводи,
гспрь земан молдавскон, и съверши сѣ к лто 7346, мсца септем. 11.

Adecă:

S'a scris acest hram cu învățatura Domnului Io Petru Voevod, Domn al țerii Moldovei, și s'a săvirșit în anul 7045 [1536], luna lui Septembrie 11.

2. Strane făcute de proegumenul — la 7... 9...

3. Evanghelie trimeasă din Petersburg de egumenul Venedict.

4. Pomelnic. Domni: Alexandru-cel-Bun și Ana, Petru Rareș și Elena, Ștefan-cel-Mare, Bogdan Orbul, Ștefan-cel-Tînăr, Alexandru Lăpușeanu și Roxandra, mama lui, Anastasia, Petru Șchiopul și Maria, Aron-Vodă, Ieremia Movilă, Ștefan Tomșa și Axanina и чад их генижада Θεωδοσία [„și fiica lui, Doamna Teodosia“].

Clerici: arhiepiscopii Grigorie, Teofan, episcopii Macarie, Efrem, Tarasie, Ghedeon, Gheorghe, Mitropolitul Mitrofan, episcopii Efrem, Agafon, Mitropolitul Teodosie, episcopul Ioan, Mitropolitul Anastase, episcopii Atanase, Agafon, Mitropolitul Teofan, episcopii Evloghie, Dionisie, Gheorghe, Anastase [de Rădăuți].

Adauși: Mitropolitul Varlaam, episcopii Teofan, Ghedeon, Sava, Dosoftei și părinții lui, Iorest, Mitropolitul Teodosie și părinții lui, episcopii Nicolae și Vasilie.

XVII.

Biserica de la Căușani în Basarabia.

33. De-asupra ușii de intrare:

‘Ο εἵστασις (?) ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Μητροπολίτου Προϊλάβου κ̅ρ̅ρ̅ Δανιήλ.

Adecă:

... A mea, smeritul Mitropolit al Proilavului chir Daniil.

34. 2. În lăuntru, supt chipul lui:

Δανιήλ Προϊλάβου κ... ἐκ χώρας Μολδαβίης.

Adecă:

35. Daniil al Proilavului și . . ., din țara Moldovei.

3. În dosul ușii de intrare, zugrăvit:

Aceasta sfântă și dumnezeiască biserică ce să prăznuște hramul sfintii Adormirii Precistii, fiind mai înainte de lemn, veche, și sfărământu-să de tot, încă fiind Mitropolit Sfinția Sa chir Daniil, n’au lăsat acestu lucru dumnezeescă ca să rămăe jos, ci, din răvnă dumnezeiască și cu ajutorul maicii

sale, și făcând milostivire la toți creștinii în [de obște, s'a] milostivit și Măriia Sa de a dat ajutor, [atât la cealea pe din afară, cât și la cealea pe din lăuntru], [în anul al] t[rei]lea [al] Dom[nie]i Sale.

Ultima oară am vorbit despre episcopii Proilavului adevărat ai Brăilei, și ai olaturilor turcești, în *An. Ac. Rom.* pe 1904, p. 64 și urm.

XVIII.

Biserica din Hîrja (jud. Bacău).

Pe un triptic:

36.

Ioan Cantacuzino Vel Spătar i cnighine ego Marie Racovița и дорон книгини его, тиж Маріе Русьтина и чадн ихъ [=și a doua jupăneasă a lui, tot Maria. Ruseteasa, și fiul lor]: Mihaî.

Aceste știri îndeplinesc pe cele date în vol. VII din *Studii și documente*, VII, p. 173 și urm., cu privire la neamul acestui Ioan Cantacuzino († 30 August-1-iu Septembrie 1692), fiul lui Toderașco și nepotul de fiu al vestitului Vistier Iordachi Cantacuzino. Soția lui de-a doua trebuie să fie fata lui Manolachi Ruset din Borzești (vol. I, n° 60).

Radul Racoviță Velu Logofătū и книгине его Marie и чадн ихъ Ștefanu, Ilinca, Maria, Nastasica и чадн ихъ. [De o mină mai nouă:] Costantin.

Asupra acestui Răducanu Racoviță și neamului său, v. mai sus, p. 28, n° xvii. De aici îi aflăm în sfârșit toată seminția:

37.

Toaderu Cantacuzino Vel Stol[nic] и книгине его Iliana и чадн ихъ Marie, Ion, Safta, Safta, Ilie, Toaderu и чадн ихъ.

Acest Toader II era fiul lui Ioan de mai sus și se născuse la 29 Septembrie 1690 (*Studii și doc.*, VII, p. 174).

Consultată la Exponiția Națională.

II.

INSCRIȚII DIN ROMAN, PIATRA, BACĂU ȘI CÎMPULUNG.

XIX

Roman.

A. *Episcopia.*

1. Pe o piatră de mormînt la dreapta bisericii, afară: 38.

1735. Ἐνταῦθα ὁ Νικόλαος κείμε ὁ νεανίας, ὄς ὁ Πάνου φμ... ὡς πρ... ονοῦς ἐκ πόλεως ὑπάρχοντος μεγάλου Κων[σταντί]νου, χρόνων τελέθων εἰκωστῶν. Sept. 20, 7242 [1734].

Adecă:

1735. Aicî zac eũ, Nicolae tînărul, fiul lui Panos..., care e din oraşul lui Constantin-cel-Mare, împlinind vrîsta de douăzeci de anî; Sept. 20, 7243 [1734].

2. Pe altă piatră de mormînt: 39.

[Soarele și luna.]

Is[us] H[risto]s.

1797, April 10.

Ioanu beiüzadè, din neam Racovițe,
Fiiũ lui Mihal-Vodă și Cehan sântũ vițe,
Din patriia mè din Țarigrad venitũ,
Episcopiia rom[an]schi m'aũ sălăsluitũ.
Večnică odihnă atuncî am aflat,
Cînd mutarea din lume mi s'aũ întămplat.

La 1786, Iulie 18.

[Çhipul unui hipocamp.]

E beizadea Ioniță, al treilea fiu al lui Mihaï-Vodă Racoviță și al Smarandei lui Constantin-Vodă Mavrocordat. Beizadeaua deci nu murise la Constantinopol, unde și-a lăsat fiii și ficele (*Genealogia Cantacuzinilor*, p. 44), ci la Roman, unde vedem că după mai mulți ani numai i s'a pus piatra de mormînt. La data morții lui Racoviță era Domn în Moldova un Mavrocordat, fiul lui Ioan.

3. La veșmîntărie se înseamnă că e făcută de Nectarie Hermeziu, în 1856.

40. 4. La casele din dreapta :

Viața cea omenească avînd scurtare firească,
Este datoriu orîșicine, fiindu-î cu înlesnire,
Nemuritoriu să să facă într'acest veac c-a să treacă.
Ideia dar și pe mine îndemnîndu-mă în lume,
Adecă prin cunoștință să jărtvesc a mea puțință,
Mărturii aduc văzute aceste zidirî gătite.
Iule în treizeci de zile, cum că prin osîrduire
Nu m'am cruțat, și făcute în leat o mie optu sute.

B. *Biblioteca adausă la Episcopie.*

41. 1. La sfîrșitul unui *Teotocariu*:

Ἐπιράφη τὸ παρὸν Θεοτοκάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ Γαβριήλ, ταπεινοῦ ἱερομοναχοῦ τοῦ ἐν τῷ Κωρφοῦ, κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος αἰφχψζψ, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ θ'.

Adecă :

S'a scris cel de față Theotocariu cu mina mea, Gavriil, smeritul ieromonah, cel din Corfù, la anul Mîntuirii 1607, în luna lui Iunie 9.

42. 2. Pe alt manuscris :

Ἐπερ συνέγραψεν ὁ πολυτίτωρ κύριος Νικόλαος Σπαθάριος ὁ Μολδοβλάχων, ὁ καὶ πρῶτος ἐρμηνευτὴς πανευδαίμων τῶν Μοσχόβων.

Adecă :

Care a scris-o mult-învățatul domn Nicolae Spătarul Ro-

minul, care a fost și cel d'întăiū prea-fericit tălmaciū al Muscalilor.

[Citațiū din Sf. Vasile; apoī:]

43.

‘Οπερ περιέχει περι τοῦ ἔθνικοῦ Μωάμεθ καὶ περι τοῦ Πάπα: τίς ἐστὶν καὶ τίς ἡ βασιλεία αὐτῶν.

Νεοστὴ ἐγγράφη παρὰ Νικολάου; ‘Ενετίησιν, 1788 ἀπὸ Χριστοῦ.

Adecă:

Care cuprinde despre păginul Mohammed și despre Papa: cine sînt și care e împărăția lor.

Acum din nou s'a scris de către Nicolae; in Veneția, anul de la Hristos 1788.

E o lucrare necunoscută a marelui compilator moldovean din veacul al XVII-lea. Ea ar fi vrednică, de sigur, de o cercetare mai amănunțită. — Manuscriptul a fost dăruit Episcopiei de un călugăr grec din Burdujeni.

3. Pe un *Octoih* slavon:

44.

Acestu oftaiū aū cheltuit de l-aū legat monah[ul]... zet Nacul; let 7258 [1749-50].

4. Pe un *Triod* rusesc din 1763:

45.

Acest Triod postnic l-am dăruit noi sfintei mănăstiri Doljești din Ținutul Romanului, unde să cinstește și să prăznuște hramul Sfânta Troițe, întru pomenire noastră, la anii de la H[risto]s 1765, Ghen. 1. Inochentie, episcop Hușului.

Inochentie pare a fi fost din aceste părți: avea rude la Cămîrzani, în Ținutul Sucevei (Melchisedek, *Cronica Hușului*, p. 226).

C. Biserica Precista.

1. De-asupra uși de intrare:

46.

Această sfântă biserică, unde să prăznuște Adormirea Preacistei, întâiū aū fost zidită de Domna Ruxanda, mama

lui Bogdan-Vod[ă] la 1569; al doile s'aŭ zidit de iznoavă de episcopu Ionichie, cu agiutoriu D[o]mnului Costantin Racoviță V[oe]vod, la 1753, și s'aŭ dat metoc Sf[ă]nt[ulu]i Spiridon din Iași; a treile s'aŭ zidit din nou, fiind igumen Gherasim Putneanu, la 1787; carele aŭ făcut și începere Spitalului; a patrule, iarăși, stricându-să, s'aŭ zidit din nou de arhimandritul Gherasim Bucovineanu, carele aŭ mai sporit în spital zăci crevatură, la 1826; al cincile, fiind hrintuită de cutremurile urmate, s'aŭ stricat pân la un locu, și s'aŭ zidit de igumenu Macarie Basarabiianul cu ai săi bani, carele aŭ mai sporit și doizăci crevatură în spital, mijlocind și cumpărare binalii pentru patruzăci crevatură, domnind Domnul Mihail Grigoriu Sturza V[oe]vod, iar Mitropolit fiind Preosf. Veniamin Costache; 1838, Oc[tomvrie] 2.

47. 2. Se păstrează și una din inscripțiile românești mai vechi:

Acastă sf[ă]ntă besearică, unde să prăznuște Adormirea Precistei, întâi aŭ fost zidită de Doamna Ruxanda, maica lui Bogdan V[oe]vod la 1569, al doilea s'aŭ zidit de iznoavă de episcopul Romanului chir Ioanichi cu ajutoriul Domnului Costandin Racoviță V[oe]vod, la 1753, și s'aŭ dat de ctitorii săi mitocă Sf[ă]ntului Spiridon din Iași; al treilea iarăși s'aŭ zidit din temelie din veniturile mănăstirii, fiind egumen Gherasim Putneanu, la anii 1787. Din dosul pietri aceștia iaste scrisul de ctitora cea d'întăiu.

Precista era privită de Constantin-Vodă Racoviță ca o ctitorie a sa (*Doc. Callimachi*, I, p. 486). Constantin-Vodă Mavrocordat îi dăduse dijma și bezmenul pe moșia Hîrlăului (*ibid.*, pp. 567-8, n' 3). Pentru spital, unde la 1816 se dădea bolnavilor bere, *ibid.*, I, p. 524, n^o 231. În genere, Melchisedek, *Cronica Romanului*.

48. Acolo, la p. 194 din vol. I se dă inscripția Doamnei Ruxanda, astfel:

3. Изволеніем штца и поспышеніем сна и съвршеніем стго дха благочтивга и благолюбивга гспдха Роѣанда, мати гданс Богданс Божводі, вжїем раченїем и всрѣднымъ вѣждѣленїемъ създа сын храм

ВЪ ИМА ВСПЕНІЕ ПРѢСТѢИ ВЛАДЦИ НАШЕИ БЦИ, ЗА СВОЕ ЗДРАВІЕ И СПСЕ, ВЪ ПАМАТ СЕБѢ И ЗА СПЕСНІА ЧЕСТНО ВСПИШИХ РВДИТЕЛЕХ ЕИ И УСНОВАНІА ЗДАНІЮ ПОЛОЖИСА УТ МЕСЦА МАІА КГ, И СЪВРЪШИСА ВЪ МЕСЦА СЕПТЕМВРІА ЕІ ДНИ, ВЪ ЛѢТУ 7303.

Adecă:

Cu vrerea Tatălui și cu ajutoriul Fiiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, bine-cinstitoarea și de Dumnezeu iubitoarea Doamna Ruxanda, mama Domnului Bogdan Voevod, cu dumnezeiască sirguintă și cu osîrdnică dorință a zidit acest hram întru numele Adormirii Precistei stăpînei noastre Născătoare-de-Dumnezeu, pentru a ei sănătate și mintuire, pentru mîntuirea celor în cinste răposați părinților ei. Și temelia zidirii s'a pus din luna lui Maiu 23, și s'a săvîrșit în luna lui Septemvrie 15 zile, în anul 7077 [1568].

D. Biserica din Șcheia lîngă Siretiū.

1. De-asupra ușii de intrare:

49.

Această sfîntă bisărică a presfîntei Născătoare de Dumnezău esti făcută cu cheltuiala dumisali Marile-Vornicu Dracachi Rosetu, stăpănu a acestii moșii Șcheie, spre a sa veačnică pomenire, la let de la Măntuitoriu Is[us] H[risto]s 1820, Maiu.

Dracachi Roset, din ramura Răducanu, a fost un boier întreprinzător. În vara anului 1813, el dădea faliment, iar în iarnă lua asupra-și „slujba caldarîmului“ din Ținutul Dorohoiului. În anul următor, îl aflăm ca ispravnic de Roman. Era fiul Catrinei Costachi (Hurmnzaki, X, p. 275, nota 3). Avea moșia Hoisești, cumpărată de la Logofătul Constantin Paladi și era și proprietarul Șcheii încă din 1817, în care an el încheia un contract cu „lăcuiitorii ruși“ din sat, Ruteni din Bucovina, aduși de dînsul pentru a-i împopora satul (*Doc. Callimachi*, I, p. 542, n° 260; și celelalte știri sînt luate din același izvor). Pe lîngă acești Ruși, mai erau și Unguri pe moșie, ca ael Gîurgi Leorind pe care-l

prindeaă în 1818 „Țiganiî străjări“ ai boierului la furt de poșoi. Și Unguriî daă, în 1819, un zapis solidar către stăpîn, căruia-î datorese lucrul boierescului (*ibid.*, p. 559, n° 192).

2. *Cazaniî* muntene ale Mitropolitului Neofit.

3. *Panihid* din Iași, 1807.

XX.

Piatra (Neamț).

A. Biserica Trei Ierarhilor.

50. De-asupra ușiî de intrare:

Acest sfânt lăcaș în care să prăznuști hramul Sfinților Trei Ierarhi, s'aă început a să zidi la anul 1837, Iulie 21, cu cheltuiala și ajutoriul multora, și s'aă isprăvit în anul 1807, și, la anul 1847, Avgust 20, s'aă sfințit de preosfințitul arhierieă Iustin Edesis [= de Edesa]; iară stăruitorî și ostenitorî în preg[ă]tirea ei aă fost iconomul Gheorghie Vasiliu, protoiereul Ținutului Neamțul, și iconomul Vasile Ștefănescu, sărbitoriul (*sic*) ei, pentru ertarea păcatilor celor cari aă dat ajutoriă și a stăruitorilor, ostinitorilor.

B. Biserica Sf. Nicolae Bordeie.

1. Piatră de mormînt din 7299 [1790-1].

51. 2. Pe o icoană:

Acastă sf[ă]ntă icoană s'aă lucrat cu cheltuiala dumisale Lupului Buțuică și a Tofani, soțul său.

3. *Catavasieriă* din 1769.

52. 4. Pe un *Apostol* din 1774:

Acastă sfântă carte ce se chiamă Apostol, l-am cum-părat eă, robul lui Dumnezeu Stanțul Buțuică, cu fii mei, [și l-am dat] sfintei biserici ca să sfințește și să prăznuște hramul Nașterii Precistii din coasta Pietrii.

5. Pe un *Penticostariu* din 7291 (1783):

53.

Acastă svântă carte ce să chiamă Pintecostar am cum-părat-o eū Buțocū cu baniū meī, să fie pentru treab[a]svinti bisărici cari este hramul Nașterii Precisti și pentru ertare păcatilorū părinților meī și pentru a noastră sănăte (*sic*) și viiață; Dum[n]ezeū dă păcate să ne erte; iar cine arū lula (*sic*) saū ar tăgădui, să fie blăstămat dă Domnul Hristos și dea Maica Precistă...; leat 7293 [1784-5].

Adecă eū Stanču, cu fecori meī dinpreună, Stoica și Lup[u], dat-am adeverință la mână dascălului Zaharie, precum să să știe că [am luat] un Pintecostarī m talerī 9, și amū pusū zi până la Ispasu, și atunci să-mī de bani cu mulțămită fără nice o prič[ină]. Eū Stanču platnicū; Aprilie în 25 zi, 1783.

6. *Liturghie* din Iași, 1794.

7. *Prăvilioară adecă Molitrenicū în scurtū*, a Mitropolitului Iacov; 12 Mart 1802.

8. *Mineie* din Buda.

9. *Tipicon* din Iași, 1816.

XXI.

Bacău.

A. Biserica Precista.

1. De-asupra ușiī de intrare:

54.

† Изволеніемъ вѣща и поспѣшеніемъ сна и съвършеніемъ стго дѣла благочестивкии и хостолюбивкии Іоу Александръ Боевода снѣ Стефана Боеводи, гедара земляни молдавскон, създа сѣи храмъ въ имѣ сценію причесткѣи вѣци и пренодѣкѣи, и съвърши сѣи вѣто мѣсца ген. а.

Adecă:

Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, bine-cinstitorul și de Hristos iubitorul Io Ale-

xandru Voevod, Domn țerii Moldovei, fiul lui Ștefan Voevod, a zidit acest hram întru numele Adormirii Precistei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei; și s'a săvârșit în anul 6999 [1491], luna lui Ianuarie 1.

Tipărită și în Melchisedek, *Notițe*, p. 128. — Alexandru e fiul lui Ștefan-cel-Mare, care stăpîniă, cu titlul de Domn, Țara-de-jos.

55. 2. Pe icoana de la altar a Precistei:

Aastă s[făn]t[ă] icoană am făcut-o noi Sandu Sturza, dinpreună cu soția mè Soltana, pentru pomenirea noastră și pentru sufletul răposati ficii noastre Căsandra. Dh. s. (*sic*); 1801, Iun[ie] 29.

Saudu și Sultana par a fi părinții (mama e vitregă) lui Ioan Sandu Sturza, care a fost Domn al Moldovei de la 1822 la 1828.

Nu e același cu Săndulachi, cumnat al lui Vodă Alexandru Moruzi, care era Mare-Vistiernic în 1813, supt Scarlat-Vodă Callimachi, cînd ținea pe „princesa rusească Catinca“ și avea un fiu Constantin (*Doc. Callimachi*, I, p. 266).—Nu e nici biv Vel Stolnicul de supt Grigore-Vodă Callimachi (*ibid.*, II, p. 82; cf. p. 24, n° 53; vol. I, p. cxlix).—Tatăl lui Sandu de aici a fost Vasile Sturza.

56. 3. Pe auritură

Aastă sfîntă icoană am ferecat-o eu Soltana Păh[ărniceasa] cu bani din zăstre ficii mele Căsandrăi, și pentru această am dat-o la sfînta mănăstire Precista la Bacău, ca să stè în tinda bisericii, unde este și îngropată Căsandra; și cine ar muta-o de acolo la altă biserică saū într' alt loc, să fie blăstămat de Sfînta Troiță și de trei sute și optusprăzăce sfinți părinți, amin; 1802.

57. 4. Pe alta, în altar:

Aastă s[fin]tă icoană s'au făcut cu cheltuiala robilor lui Dumnczău: Nicolai, Ana, Chiraca; 1833, Apr[ilie] 22. M. zugrav.

5. Pe o a treia:

58.

Acastă icoană fiind veche, de la anii 7259 [1750-1], în zilele D. Mihaî Cehan Racovişă VV., acum a doia oară s'a u zugrăvit cu cheltuiala d. Madama Smaranda Soročanu, cu soşul ei, Pavel, şi ficele d[umisale], Catinca i Marghioala, în obla-duirea dumnealui Grigorie G. G. VV., la anul 1850, Avg[u]st 13. M. zugrav.

6. Pe o a patra, data de: 171C (*sic*).

7. Pe o a cincea:

59.

...icoană s'a u făcut cu cheltuiala d. jupănesiî Aniî, soşie lui Ionişă Anghel; şi Mihalachi zugravu; la anul 1840, Ap[rilie] 16.

8. Inscriptie grecească nouă:

60.

Νηὸν τὸνδ' ἀριπρεπέα Νεῖλος,
 Μουσῶν μὲν ἀγλαῶν κούδιστον τέκος,
 Χάρμα δ' Ἐσφιγμένοιο μέγα,
 Ἡὔτεπισατο πόνοις ἀτρώτοις,
 Ἔργον δ' ἔς τέρας ἔληλοῦθεν
 Τῶν ἐν Ἄθῳ ἀπάντων χορηγησάντων,
 Τοῦ δὲ τὴν ἐπιστασίαν θαλερώς δεξαμένον.
 Μηγι Αὐγούστῳ 1854.

Ceia ce înseamnă că ultima reparație temeinică s'a făcut la 1854, de Neilos de la mănăstirea Esfigmenos din Atos.

B. Biserica Sf. Ioan.

1. La intrare:

61.

...iconomului Ionu, Moisa... hiiul, în zilele Împăratului Al[exandru]...; [1806-12].

2. Icoană de pe la 1650, cu acest pomelnic:

62.

Μνησθητι, δεσποίνα, τῆς δοῦλη[ς] σου Ζωήτζας.
 [=Adu-şî aminte, Stăpîna, de roaba ta Zoiţa.]

63. 3. Pe o icoană de catapeteasmă:

Acestă icoană s'aŭ făcut cu cheltuiala r[obului] lui Dumnezău Costache Rugină; 1826.

4. Pomelnic din 1813.

64. 5. Pe o *Evangelie* bucureșteană din 1760:

Să s[ă] știe că această sfântă domnezeiască Ivanghelie s'aŭ cumpăratŭ de acești creștin[î] pravoslavnicî carîi mai ȝos să vor iscăli, anume: Iosip и жинна [=și soția], 1 leŭ; Tanasie Ursul i jena ego Mărie, 1 leŭ; Costantin i jina 'go Anița, 20 parale; Osup și Iona, Năstasie i jina ego Iona, 20 parale; Lupul i jina ego Sohica, 1 ortu; Ioniță i jina ego Sanda, 5 parale; Toder 1 ortu; Radul i jina ego Nedele, 1 ortu; Coste i jina ego, Măgdălina, 20 parale; Gligore i jina Marie, 1 ortu; Radul i jina Sanda, 20 paral[e]; Toader i jina ego Măriuța, 20 paral[e]; Matheiŭ i jina ego Mărie, [1] ortu; Radul sin Lupul, 5 parale; Mihăilă sin Savin i Nacșa, 1 ortu; Vasile i Sava, 5 parale; Iona, Lupul Cărștiŭ, Ursa, parale 20.

6. *Penticostarîiŭ* de Sibiiŭ, Bart, 1805.

7. „Alese rînduelî besearicești, adecă Polieleul ce să cîntă la sărbători mari, după cel slaveno-sîrbesc întocmit, împreună cu rînduiala utreniei liturghiei și vecerniei, cu blagoslovenia preasfințitului episcop al Budei, domnului domn Dionisie Popovič, prin Ionn Theodorovici, parohul romînesc din Peșta și al prea-cinstitului consistorium din Buda assessor. Iară acum întîia oară cu chieltuiala d. Ioanu Barati, negoțitoriului și cetățanului din Peșta dat în tipariŭ. La Buda, în crăiasca tipografie a Univers[ității] din Peșta; 1814.“

8. *Antologhion* de Neamț, 1825.

9. *Aghiasmatarîi mic*, 1832.

10. *Psaltire* a Mitropolitului Veniamin. 1834.

11. *Țipic* din București, 1851.

IV.

Biserici cîmpulungene.*A. Biserica domnească.*

1. La intrare:

65.

† Acastă Țsântă și dumnezeiască bisearică care să cins-teaște și să prăznuiască hramul sfântului și făcătorului de minuni erarhul Nicolae, fost-aũ zidit[ă] den temelie de răpo-sata Doamna Chiajna a răposatului Mircii-Vodă și de fiuũ său Pătru Voevod, de când aũ fost leat 7075 [1565-6], și, de pe vreni slăbindu-să toate, zidul, și dăsfăcându-s[ă] bolta, căt era să cază să primejduiască norodul,— deç, când aũ fost acum în zilel[e] prea-luminatului Domnũ Io Nicolae Alexandru Voevod, preoȚii aceștii sfinte biseareç, neavănd putința să direagă bisearica, aũ adus aminte Măriei Sal[e]; deç Măriia Sa s'aũ milostivit și aũ dat bun ajutor, și aũ mai ajutorat ș'alȚi creștini, cine cu căt s'aũ îndurat; deç, fiindu ispravnic acestui orașu dumnealũ jupan Neaçșul Vornicul Piteșteanul, și văzându că, de nu să va surpa den temelie, nu s[ă] poate direage, s'aũ îndemnat dum-nealũ den tot suflet d'a pus d'aũ surpat, și den temelie s'au zidit bisearica mai mare, cu strane, puindu dum[nealũ] și chel-tuială de căt toȚ mai multă, și, isprăvindu-să zidul, iară dum-nealũ aũ și zugrăvit bisearica, oltariul și tinda, ca să fie tut[u]ror celor ce aũ miluit și dumnealũ veačnică pomenire, — fiindu slujitori sfintei bisearici smeritul Gheorghe preot și smeritul preot Ianache, care aũ fostũ ispravnic și mult-săr-guitor la tot lucrul sfintei biseareci: și s'aũ isprăvitũ la Iulie 8 zil[e], lt. 7229 [1721].

2. Pe o' icoană:

66.

Ghermano ieromonah; leatũ 838.

3. Pe alta:

67.

Prin ō osărdia și cheltuiala robului lui Dumnezeu smerit (?) Gherman

68. 4. Pe o a treia:

S'au făcut prin răvna și cheltuiala dumnealui jupînu Dumitrache Neguleaci, ot Cîmpu-Lungu; Ilie zograf, 1810.

69. 5. Pe o a patra:

Spandoni zograf; 1713.

70. 6. Pe o a cincea:

Prin cheltueala d[u]m[nealui] Gheorghie Critianu; 845; Alecsie zugr[av].

7. *Cazaniă* din 7256.

8. *Apostol* din 1794.

B. *Biserica din Șubeșți.*

71. 1. La intrare:

În numele Tatălui și al Fiiului și al Sfîntului D[u]hū, amin. Din răvnă dumnezeiască îndemnat fiind eū, robul lui Dumnezeu Dositheiu arhimandrit, năstavnecul sfîntei mănăstiri Cămpulungu, cu Trantafir înpreună, Logofă[t]s[fi]tei mănăstiri, am început și am zidit această sf[ăn]tă biserică din temelie, întru cinstea și prăznuirea Întrării în biserică a preasf[in]tei de D[u]m[ne]zeu Născătoarii și pururea-feçoarii Mariei și al sf[ăn]tului părintelui nostru Spiridon și a Sf[in]ților Împărați Costantin și Elena, pentru că, fiind altă biserică aproape de aceasta, făcut[ă] de un Oprea i Stanču Boja, de[n] leat 7060 [1551-2], și foarte s[ă] învechise, și să stricase de tot s'au făcut și s'au înfrumusețat aceasta cum să vede, în zilele prea-înnălțatului Domnū Ion Alixandru Ipsilant Voevod, cu blagoslovenia Preosf[in]ții Sale părintelui Mitropolitu Grigorie, la leat 1779, lun[a] Noem[vrie] 21.

72. 2. Pe un mormînt afară:

ПРѢСТАВН С

3. Mormînt în dreapta, neînțeles (caractere rusești).

4 Pe altul lîngă el:

73.

Suptu această piatră odihnește roaba lui Dumnezeu Mariia, soția dumnealui . . . ; 1816, Avg[ust] 3.

5. Pe un mormînt:

74.

Aița, suptu această piatră odihnescu oasele răposatului robul lui D[u]mnezeu Log[o]f[ă]t Trandafir și ale ficeii dumnealui Rucsanda, și s'aũ pristăvit în zile[e] luminatului Domn Io Mihaï Suțu V. V.; Oc[tomvrie] 11, 1791.

6. Pe un mormînt de afară:

75.

Suptu această piatră să odihnescu oasele robu lui Dumnezău erei Dumitru, și, pristăvindu-să roaba lui Dumnezău Dobrița sin Flor băcan, care o ținutũ Ioanũ Log., sin popi lui Dumitru, și ingropăndu-să în locul socră-său, iar aũ adusũ și oasele socră-sa Dobriții, ale cumnate, și, desgropăndu-să, s'aũ străns tot întru loc Și s'aũ pristăvit în luna lui Av[gust] 24, lt. 7235 [1727]. Neculae VV.

7. Pe alt mormînt:

76.

СѢТКОРИ СЪИ ЦРКВИ... ВЪДЕНІЕ БЦИ... Опрѣ и Стан, Станчию, Ёнка ... нка... нчию и Ёжа Ма... нь, Нению, Марію... внего добра ... го м... [=aũ făcut această biserică . . . Nașterea Născătoarei de Dumnezeu... Oprea și Stan, Stanciul, Voica..., [Ili]nca, [Sta]nciul și Boja, Ma[ria], [Io]nũ, Neniul, Mariia..., Dobra . . .]

E vechea piatră din fruntea clădirii.

8. Pe altul:

77.

Прѣстави се раба бжю Нѣкуша и синови его Власію (?)... ри... [=a răposat roaba lui Dumnezeu Neacșa și fiii ei, Vlasie (?)..]

9. Pe lat:

78.

... Ёвокодъ м[сч]а вхто... ѣ дни, лѣт 7084. [=în zilele lui Alexandru Voevod, în luna lui Octombre 5, anul 7084.]

79. 10. Pe o icoană:

Prin ostentală dumnia lui Neculae Mușetoiu, și s'au zugrăvit de Ionu Gărnița zugrav și de Alece zugravul.

80. 11. Pe altă icoană:

Zugrăvitu-s'a de nai (*sic*) robu lui D[u]mnezeu Gheorghie sin pop[a] Constantin, zugrav ot Cămpul[ung]; liat 1831.

81. 12. Pe *Cazania* lui Varlaam:

Această carte cupăratu Necșul și Ivan Corfit (*sic*).

Văleto 7178, pisa mșța Dechemvrie 2 fičorulü Hagi Ilii ot Beligradü, șu amü cuparatü acestü Mărgaritu de la iuzbașa Oonü, și amü cuparatü dreptü banü 600, ca se fie de pomana la aceste biserca denü tr[ă]gü, la Sveti Nicolae.

82. 13. Pe scaun:

Anno 1786, Mar[tii] 2 d[ie]; Nicolai Tem.

14.. *Apostol* al lui Șerban-Vodă.

15. *Liturghii* din 1713.

83. 16. Pe un *Apostol* din 7251:

Acest sfânt și dumnezeesc Apostol s'au cumpărat de preună și cu sfântă Ivanghelie, și este dat danie împreun[ă] cu sfânta Evanghelie.

84. 17. Pe o *Cazanie* din 1768:

Aastă sfântă și d[u]mnezăiasc[ă] Cazanie s'au cumpărat prin ostentală și cheltuială numitului anume Ion Strecheriul, câștigându și milă de la alți creștin[i] păcum, făcând mil[ă] și cu alte cărți ce să află în sfânta biserică, ca să fie pomenit și el, și cei ce au făcut bine. [Cine o va fura], să fie nevrednic și supt blestemul Născătoareii de Dumnezeu. Și s'au cumpărat în zilele popi lui Ion Neg[u]licii i ale popi lui Cost[an]din Căm[i]naru.

Notă greacă din 1825.

18. Pe un *Penticostarion* din 7276: 85.
Acestă Penticostar este al popi Ghini.
19. Pe un *Mineiū* de Februar din 1779: 86.
Acest Minei iaste al sfintii bisericii ce să numește Ma-
halaoa popi lui Ianî, unde să prăznuește și să cinstește În-
trarea a Preasfintii în biserică de Dumnezeu Născătorii și
pururea-fecoarîi Marii, etc.: carē acest Minei iaste cumpărat
de ctitorii a sfintii bisericii aceștia. [Blestem:] iar trupul ace-
luia să rămăe întreg și nedezl[eg]at; până nu le va aduce în-
napoi la mai sus zisa bi[serică], ertat să nu fie. Și am scris
eu, pop[a] Theodosie de la ačast[ă] sf[ăn]t[ă] b[iserică]; Iul[ie]
29, 1792.
20. Pe o *Evanghelie* din 1794: 87.
Ačastă sfântă și dumnezeiască Evanghelie s'aū aferoșit
sfântului și dumnezeescului schit Mărculeștii del[a] Cămpu-
lungu, de Preasfinția Sa părintele episcopul Râmnicul, chir
Nectarie. [Cine-l va fura, să fie afurisit] de Sfinții Apostoli și
de toate sfintele săboară.
21. Pe un *Antologhion* din 17 —: 88.
... A sfintei bisearici, unde să cinsteaști...; și s'aū cumpărat
prin osteneaala robu lui Dumnezeu ierîi Dumitru sãn pop[eî] lui
Iane, și s'aū cumpărat din sfânta Mitropolie a Bucureștilor
cu tl. 13 pl., și fiindū Mitropolit chir Niofit; leat 7249 [1740-1].
22. *Panihidă* din 1809, Rîmnic.

C. Biserica ruinată.

1. Pe o margine de fereastră: 89.
Пр[ѣ]СТАРН СМ РАБЪ] ЕЖЮ ДѢДЮА Д... ШУЖ: ІУН... (*alb*) БОЕКОД,
ВЛАКЪТ РЗГЪС... АФ... НР... [= a răposat robul lui Dumnezeu]
Deadiul..., în zilele, etc. lui Voevod, în anul 7066=1557-8].
2. Pe un mormînt de afară: 90.
Supt ačastă peatră odihnescu-să osile răposatului robu lui

Dumnezeu Neagoe sin Radu, Dospinu, Ion, Mariea, cu tot neamul lor.

91. 3. Pe altul:

Пр[ѣстави сѧ] раба бжю жспаница Нѣкша въ црст . . . Радѧ Коєкодѧ, къ лѣт зрл [=a răposat roaba lui Dumnezeu jupăneasa Neacșa în Domnia lui Radul Voevod, în anul 7130 = 1621-2].

92. 4. Pe altul în biserică:

† Прѣстави сѧ рабъ бж[ю—] въ лет зр . . . црстро гн. ниш Радѧ . . . Коєкод. [=A răposat robul lui Dumnezeu . . . în anul 71—, în Domnia Domnului nostru Radu Voevod].

È vorba de Radu de la începutul veacului al XVII-lea.

93. 5. Pe prag:

. . . хулюбика[го и] блгочстивагѧ и хулюбикаго Іу Радѧ Коєкода, мца . . . [=bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Radu Voevod, în luna . . .]

94. 6. Pe alt mormînt:

[Прѣстависѧ рабъ б]жю . . . блгочстивомѧ и (w) хулюбикомѧ гнь ншемѧ Іунок Радѧль Коєкод [=ca mai sus].

95. 7. Pe altul:

Прѣстави сѧ рабѧ бжю Дѣдюл гр[а]ма[тникъ] въ дни Ялигандрѧ Коєкода, мца октовриє къ дны, зрл [=a răposat robul lui Dumnezeu Deadiul grămăticul în zilele lui Alexandru Voevod, în luna lui Octombre 27 de zile, 7084 = 1575].

96. 8. Tot acolo:

Прѣстави сѧ шев рабѧ бжю Шербѧ Блъц[атѧль?], въ дны блгочстивомѧ и хулюбикомѧ гнь ншемѧ Іу Радѧль Коєкода, мца априлѧє ке, къ лѣт зрлѧ.

Бачѧ зсзѧ. Ѧне [=a răposat însă robul lui Dumnezeu Șerbul Blăț[atul], în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Domnului nostru Io Radul Voevod, luna lui Aprilie 25, anul 7112 [1603-4], Baciul; 7217 [1708-9]; Iane.]

9. La altar, pe proscomidie:

97.

Acestu om, robul lui D[um]n[e]zeu Neagoe, Ilinca, s'aũ nevoit de aũ zugrãvit acãstã svãntã bisericã... , 1707 (?).

D. Biserica Sf. Gheorghe.

1. Chipuri de ctitorĩ: „Popa Petru; preoteasa sa, Mariia; 1804, Av[gust] 9“.

2. Icoanã din 1840, datã de „Gherman ierm[onah], zograf“ (cu baniĩ lui „Nicolae iereu, protopop“). „1858 zugrav Eaneu Bãlãceanu.“

3. La altar:

98:

† Пом[е]ни гди Мана с[с]р[а]ф[а], Матию, Н[е]к[р]ст, Гора, Станч[ю]ва, Иоана; с. 1630, [= Pomeneste, Doamne, pe Mania Zugravul, Mateiũ, Neagoe, Sora, Stanciu, Ioana.]

Acest sf[ã]n[t]u și dumnezãescu oltari iaste zugrãvit și infrumusețat cu nevoința dumneae jupîneasa Dospina a dumnealui Șerban Vel Cluș. i snov. [=și fiilor]: Ștefan, Costandin, Radu, Radu, Ilinca, Safta, Bãlașa,— pentru ca în veacĩ po[m]enire sã aibã; în zilele lui Ioan V.V. [=Mavrocordat]; leat 7225 [1717], Mania.

Șerban Clucerul e Șerban Greceanu.

4. În dosul catapitezmei, pe piatrã:

99.

Acestã tãmplã de zidũ de jos pãnã sus o aũ fãcutũ Iorga județu¹ și o aũ zugrãvit pecum sã veade; care și bisearica de izũnoavã o am învãlit, la leat 7235 [1726-7]: Iorga, Ilinca, Pãtrașcu, Costandinũ.

5. Pe un *Triodion* din 1731:

100.

Acest sfînt și dumnezãescu Triodion, carele iaste tãlmãcit pe înjãles de rãposatul și iubitoriul de Dumnezeu chir Damaschin, episcopul Rãimniculuĩ, iaste tipãrit de Sfînția Sa chir

¹ Asupra lui Iorga județul, v. *Studii și doc.*, I-II, pp. 292-3.

Inochentie episcopu, —I-am dat eu chir Climent ipopsifos Rămniculu, sfintei bisearici de la Cămpul, Lungu, unde iaste hramul marelui mucenic Gheorghie; viind aici la episcopiia Răim[nicului] chir popa Iosif, popa Constandin de la aca biserică, l-am datu, ca să fie pomenirea părintelui Damaschin episcop, și pomenirea părintelui Inochentie ep[iscop]; și la altă parte să nu [să] înstreineaze.

Climent e episcopul rîmnicean bine cunoscut (1735-49). Inscripția e din vremea cînd el era numai „ipopsifos“, iar nu sfințit. V. *Istoricul eparhiei Rămniculu*, 1906, p. 134 și urm.

101. 6. Pe un *Antologhiu* din 7244:

Acastă bisericescă carte ce să numește Anthologhion, iaste dăruită de dumnealui Costantin Dudescu Vel Logft. la sfânta biserică ot Cămpulungu unde să prăznuiaște sfântul marele mucenic, purtătoriul de biruințe Gheorghie, al căruai ajutoriū să-ī fie pururea întru bună pază.

Să s[ă] știe că acest sfânt și dumnezeesc Mineiū iaste al sfintei și dumnezăeștii bisericī, unde este hramul sfântului și marelui m[u]c[e]nicū Gheorghie purtătoriul de biruinți, ot oraș în Cămpulungu; nap[isahū] azū Ioan snă prot[o]pop Iosif ot Dolgopol, în zilile prea-luminatul[ui] Domnū Io Mihaī Voivod, în a doaa Domnie, leat 7250 [1742], Mart 20.

Eū Ioan, snă prot[o]pop Iosif ot Dolgopol, ot cetatea lui Negrul-Vodă.

Dudescu cel bătrîn jucă un rol de căpetenie supt Domniī racoviști. V. prefața la vol. VIII din „Studii și doc.“, la *Dudescu*. Mihaī-Vodă e Mihaī Racoviță.

102. 7. Pe un *Apostol* din 1743:

Ș'aū dat dar sfintii besericī de Cămpulung, hramul sfântului mucenic Gheorghie, de(n) Barbul Văc[ă]r[escu] biv Vel Vistieriū, la leat 7252 [1743-4]; Barbul, Rocsandra, Mariia. V., pentru Barbu Văcărescu, vol. I, p. 76, nl. 157.

8. *Penticostariū* din 7251.

9. Pe o *Evanghelie* din 1746:

103.

Această sfântă vanghelie este dată de dumnilui Dumitrașco Sturzea Vel Cămăraș la biserica hramului mucenicului S[fe]tiî Gheorghe den oraș dăn Câmpul Lungu, ca să fie dumisale de pomenire večnică; și cin[ea] ar lua-o dea la ačastă svânt[ă] besoarecă, să fie afurisăt, și la înfricoșata giuderată sv[ă]ntul mucenic Gheorghie să-î fie înprotivitor; amin, Sept[emvrie] 25 d., 7258 [1749].

Robiî lui Dumnăzău. Dimitrie, Roxandra, Sandul, Safta și fiilor.

Acest boier moldovean, fiul lui Sandu, venise cu Grigore-Vodă Ghica, ruda sa, trecut din Moldova.

10. *Ceaslov* din 7258.

11. Pe un *Octoih* al lui Constantin Mavrocordat [c. 1750].

104.

Theodosie monah dela schitul Urechești, unde să cinstiaște hramul Priasfintiî stăpâni nostre... Acest Octoicū etc.; Dechemvrie 7265=1756.

12. Pe legătură în dos:

105.

Astă sf[ăn]tă vanghelie s'aū ferecat de robu lui Dumnezeu Dimitrie Neguleci, la biserica la Sfeti Gheorghie ot Câmpulu[ngu]; 1797

13. *Triod* din 1781.

XXIII.

Crucea de la Șitoaia (lîngă Craiova).

Ačastă sf[ă]nt[ă] cruce este a răposatului Păharnic Oprea ce l-aū omorăt pă la sa[t] la Noviță Reaho[venii].

106.

XXIV.

Biserica din Coșofeni (jud. Dolj).

[V. revista *Floarea Darurilor*, vol. I.]

1. De-asupra intrării:

107.

Cu voia Tatălui și a Fiului și cu săvîrșirea D[u]hului Stânt s'aū zidit și s'aū înălțat di temelia ačastă sf[ă]nt[ă] și dumne-

zeiască biserică întru care să prăznuște hramul Adormirii Precești și sfântul mucenic Gheorghe, și s'a'u înfrumusețat după cum să vede,—care s'a'u ceput în leatu 1827, în zilele Marii Sale luminatului Domn Gligorie Ghica Voivodă, aflându-să episcopul Rimnicului Noului-Severin Preasfinția Sa părintele Neofit..., c[ă]ndu veniseră împărăteștile oștiri rusești într'această țară, cu totă cheltuiala și osteneala că cu multă osirdie dumnealui Gheorghe Coțofeanu bivel Paharnic și cu soția dumnealui Ecaterina, și cu ajutoriul dumnase (*sic*) Medelniceresei Smaran[de] Coțofancăi, matusa dumalui; și cele ce a'u mai trebuit, toate desăvirșit s'a'u făcut,—spre a fi întru o slavă dumelui și a totu-țitorului Dîmnezău, și întru veșnica și săvirșit pome[ni]re mai sus numiților titori și a totu neamul dumelor, fiindu și Gligorie isprăvnicelu d[u]mnelui Paharnicu Gheorghe Coțofeanu, într'ajutori la totu lucrul sf[n]teii beserici, până s'a'u săvârșit anii de la Zidire 7339, iară de la H[risto]s 1831, Marte 20.

108. 2. Chipurile ctitorilor:

„Gligorie isprăvnicelu dumnealui Păharnicului Ghiță Coțofean, a'u fost la ačastă sf. măn. purtător de grij[ă]; 830, Avgu[st] 25. Jupan Ștefan Coțofean, fiind neam lui, Medelnič[er]. Jupan Gheorghie, brat ego, jupan Gligorie, brat ego. Jupan Costandin Coțofean biv Vel Medelnicer. Dumneaei Zmaranda Medeln[i]cer[easa] sãn ego. Dumneaei Păuna, fiica dumnealor. Jupan Gheorghie Coțofeanu biv Vel Paharnic. Panița Ecaterina Paharniceasa, sin ego. Panița Joița sãn ego. J[u]p[an] Nicolae Coț[o]f[eanu] biv Vel Medelnicer. Jupan Gheorghie Coțofean biv Vel Stolnic. Pelaghie monahie Coțofeanca].

109. 3. Pe un mormînt:

Supt această piatră zac oasele răposatului (și) întru fericire Costandinu Coțofanu biv Vel Medelnicer, care s'a'u prestăvit la leat 1826, luna Noemvrie 28, și spre pomenire i s'a'u pus ačastă moaște pă mormînt la leat 1838, i lu[na] Noevr[ie].

4. Pe unul din stîlpî: 1780.

5. Pe turn: „1828, August 28“.

110.

6. Pe un mormînt de afară:

A încetat din viață în anul 1845, Apr[ilie] 27.

Soție credințoasă și mumă cu iubire

Și, fără preget, dulce în casă i-a trăit,

Iubită și de lume, spre sfinte cu cinstire.

De șapte orî fu mumă, fiî șase i-aî murit,

Și flica Zoe numai în urmă o jelește,

Iar văduvul ce plînge acest mormînt zidește

Catinchi Coțofanu, cu care a viețuit anî 34.

7. Alături e mormîntul Colonelului Ignatie Paznanschi (1801-61): se arată că răposatul a rămas în țară la 1832, ca „locotenentă al șefului armatei“.

8. Pe o *Cazanie* a lui Mihaî Racoviță, cumpărată de „popa Mareș“ : 111.

Am însemnat când aî venit Moscali a[niî]... [în Țara] Muntenească. Eî, robul lui Dumnăzeî, am scris într'aaastă sfîntă carte în vreme cândî mă aflam în casa d[umisa]li bivel Păh[ajr[nic] Gheorghie Coțofeanu: cine va ceti, să mă pome-nească după iscălitură, Logft. Dumitrache.

Aiça însemnez să s[ă] știe că, având eî un tov[a]roș, și pop[a] Drăghiciî un feçor, aî murit în Dum[i]neca Samarin[en]ci, iar eî am rămas sîngurî la beserica în Coțofeni, și am scris eî, cel multî păcătos, cu mîn[a] de țărănă și cu pan[ă] de găină. Leat 1820, Iune 30.

În 1807, notă de la „popa Ion ot Coțofeni“.

S'aî născut coconu Nicolae, flu c[occonului]..., și l-aî botezat dum. — Bengescu în zio de sf[ân]ta mucenița Iuliana; Dich[em-vrie] 22... [în zilele, etc.] Petre Mavroghen[i]. Pop[a] Gheorghie.

Pentru Coțofeni, v. prefața la vol. VIII din *Studii și documente*.

XXV.

Biserica din Brădești.

112. 1. La intrare:

Cu ajutoriul sfinteî și de viață făcătoareî Troiță făcutu-s'au această sfântă biserică, unde să prăznuiască hramul Sfântuluî Arhanghelu Mihailu: iaste zidită den temelie cu toată cheltuiala dumnealuî jupan Costandinu Brădescul (*sic*) biv Vornicu, fiulu răposatuluî Ionu Brădescul, înfrumusețindu-o, câtu pe din lăuntru, atât și pe din afară, precum să veade, ca să fie pomenire în veac, dumnealor și părinților și a totu neamulu dumnealor; făcându-să în zilele prea-luminatuluî nostru D[o]mnu Io Grigorie Ghica Voevod, începându-să de la luna luî Iunie 14, la anul de la Zidirea Lumii 7260 i de la H[risto]s 1751 (*sic*).

2. Chipurile ctitorilor: „jupan Costandin Brădescul biv Vel Cliuč[erul]“. Copii: „coconu Ghiorghiță, cocon Nicolae, jupan Ionu Brădescul“. Supt el: „cocon Ion“. „Jupanu Preda Brădescul, jupanu Barbul Brădescul biv Vel Păharnicu. Jupanu Păuna. . . Constantin Buzăscul Vel Spătaru. Mariia dvă Matei Băl[ă]cescul Vel Banu: cocon Petru, Constantin Șerban“; la întâia și la a doua: „jupanu Stefanu snă Ioan Brădescu, jupanu Brăd[ea]sca [copii: Grigorie, Bălașa], jupan Grigori Brăd[ea]scu. Jupan Costantin Buzescu Vel Spătar. Jupan Barbu Păian Vel Medelnice, snă Ioniță Pă[ianu].

Evangelie din 16—.

113. Pe un *Apostol* din 1683:

Aici înainte să să știe că am scris eu robu luî Dumnezău popa Ion ot Coțofeani, ce ședeam în satul Brădești, la anul cu leat 739 (*sic*), 1810, când să întâmplase răzmiriți cu Domnul Io Costandin Moruz [=Ipsilanti] V[oe]v[od], cu preainălțatu Pașa din Diî, Osman Aga Pazvantuolu. Popa Ion sin popa Sandul Laseascu.

Pentru Brădești, v. *Studii și Documente*, vol. IV, p. 20, nota 2.

6. Pe un *Mineiū*:

114.

Anumă, la acestū 1813, la luna lui Mart 15, ni s'aū trimis Minee 12 pe toat[ă] luna Minei, de d[umnea]lui Căpitanu Mihaï Goga, Troca; dup[ă] plecarea Muscalilor, cista primăvar[ă] s'aū întâ[m]plat și moartea a lui coconului Ghiță Brădescu, în Dumineca Sf[ă]ntului Toma, luna lui Aprile 20, la 6 din zi, fiindū cocon nefinsurat, și, fi[in]dū că [mă] afiu după vreme preot aici în Brădești, — amū însămnat.

7. Pe altul:

115.

La leat 1813 ne-aū venit episcop aici de Râmnicū, Galation, și aū rădicat cutiile de câte tal. 10, iar păn acum aū fost de tal. doī, parale 30, și cārjea de tal. 14, parale 10, ploconu Sft. Nicolae tal. 10; și toate dăjdiile le-aū îngreunat pe opște,—adecă acum în urma Muscalilor, avăndū și Domnu Gheorghe Caragia, l-amū însămnat; 1814, Iunie 11.

8. *Mineiū* din Buda, 1805.

XXVI.

Biserica din Almăju.

1. Chipurile ctitorilor.—La dreapta:

„Cocoana Catrina Poenăriasa Slugeriasa; fata, cocoana Smaranda Coțofeanca; cocoana Ilinca; pan Radul Brăiloiū biv Vel Pitar; panū Condurați, Maria Pitariasa ego; pan Dumitrache Capicheia, panița Ranița, ego; pan Constantin biv Vel Clucer, panița Safta Brăiloiū, panița Anița Brăiloiū, cocoana Ruxanda, Grigorașcu.“

V. pentru Brăiloi și ce-ī privește, în prefața vol. VIII din „*Studii și Documente*“.

2. La stînga: „Cocon[ul] Constandin, pan Barbu Poenaru Vel Sluger, panița Ancuța, ego; pan Constandin Poenar[u] Vel Sluger, panița Safta, pan Vasilie Vel Vistier, panița Maria.“

116. 3. Supt chipul lui Vodă Mavrogheni:
S'aũ zugrăvit acea[stă] sf[ânt]ă băserecă în zilele aces[tu]i
luminat Domn Io Nicolae Mavrogheni Petru Voivodũ; Se[p]-
t[em]v[rie] 1789.
4. *Evanghelie* din 1746. Dublu exemplar.
5. *Mineiũ* al lui Chesarie, pe Maiũ.
6. *Liturghie* din 7295.
7. *Liturghie* din 1813.
8. *Mineiũ* din Buda.
9. *Octoih* din Buda.
10. *Psaltire* lucrată de Ioachim ieromonahul.
11. *Rînduiala diaconieș*.
117. 12. Pe un *Ceaslov*: „Șaisprezăce lei și un zlotũ pe patru obroce
de porumb, care am datũ de dobândă în patru l[u]n[ă], la doo sute
dooz[e]ci de lei“.

XXVII.

Biserica din Brînceni.

118. 1. De-asupra intrării:
În slava sfintei și într'o fiin[ț]ă nedespărțitei Treimi, a
Tatălui, Fiului și Sfintului Duh a zidit acest dumnezeesc
lăcaș șerbianescul maior Mișu Anastasievici, proprietarul sa-
tului Brînceni și cetățanul Belgradului, sfințindu-l în numele
Sfintului Apostol și Evanghelistul Luca, patronul casei sale. în
zilele fericitei oblăduiri a prea-înnălțatului Domn și stăpînitor
a toatei Țării-Românești Barbu Dimitrie Știrbei VV., leatu 1858.
2. *Mineiie* de Octobre și Novembre, ale lui Chesarie.
119. 3. Pe *Apostolul* lui Șerban-Vodă (1683):
...zni gosd. Radul T[ă]lpoșul ot București.
120. 4. Pe un *Penticostariũ* din 1743:
Să s[ă] știi de cândũ am scris eũ Naçu Goga din satu
Bră[n]cenĩ; am însemnatũ pentru ca s[ă] știi că am scris în
sf[î]n[ta] și marea Marți, și m'am dus la biserică,—și era leatu
1823, Apr[ilie] 16.

5. Pe un *Strastnic* din 1746:

121.

Să [să]știi de cândă am scris eă Logf. Naču, cândă aă începută a să stränge sată la Bujoreanca, și am însemnatu ca s[ă] vede[ți] că puteam să o facă satu seliște noao,—ca cine va ceti, să o ncredințez[e] că s'aă strănsă, noi apoi după răzmița suitu doru (?); și, cândă am scris eă, erea leatu 823, Apr[ilie] 8.

XXVIII.

Biserica din Țigănești (Teleorman).

Pe o cruce: „Ieuna, Tamien“; c. 1700.

122.

În zilele Mării Sale Alicsandru Costandin Moruză Vo[e]vod la leaț 1793, Septem[vrie] dnă 28.

2. Pe un *Octoih* de Iosif de Argeș:

123.

Acastă sfântă și dumnezeiască carte ce să numește Ohtoihă s'aă dăruiț de mine, cel mult păcătos, mai jos iscălitul biserici satului Țigănești, sut Teleorman, unde să prăznuește hramul Cuviosi Paraschevi; preot Alecese, 1847.

XXIX.

Biserica din Brebu.

[v. G. Mandrea, *Mănăstirea Brebu*, București, 1902.]

1. La intrare:

124.

Întru slava Sfinteî Treimeî: Tatăl, Fiul D[u]hul Sf[înt]ă, un D[u]m[ne]z[e]ă, și întru cinstea pomeniri mai marilor Voevoz Mihailă și Gavriil, s'aă zidit din temelie această sfântă și d[u]m[ne]zeiască mănăș[tire] de bine-credințosul răposat întru fericire D[o]m[nul] Matei-Vodă Basarab, la anul 7158 [1650], în zilele oblăduiri sale, s'aă înfrumșețat și s'aă înzestrat cu moșii și, după] vrem[î] învechindu-să, acum în zilele bine-credințosului nostru D[o]m[n] Gheorghie Dimitrie Biblescul Vvd., păstorind biserica Preaosfinția Sa părintele Mitropolit chir Neofit, s'aă tencuit biserica și s'aă zu-

grăvit pest[e] tot, cum și casele domneșt[î], cu curtea lor de prin împrejur, și clopotnița, de cuviosul arhimandrit chir Theodor Cernicanul, înfrumusețându-se cu sfinț[e] vase de argint și cu odăjdii, aflându-să egumen la această mănăstire la anul 1843, Avgust în 15.

125. 2. La catapiteazmă:

Acastă tâmplă făcutu-s'au de iznoavă de împreună cu icoanele acele înpărăteșii de cuviosul Isihie ieromonahul, năstavnicul acestui schit, când au priaînnoit Cuvioșia Sa acest lăcașu, la leat 1834, Octomvrie 17.

126. 3. Іако иже въ хѣ ба благоуѣрно и благочестико и православно Іоу Матен Бъсаравъ млстїею бжїею началникъ и коерода и гспдарь въсемъ землямъ оугроклахїнскою кѣсно съ сспрѣжници ег моени гсжда Елена рекностїю възрекнокакъ благоизволенїемъ шїа и съ поспѣшенїемъ сна и съвршенїемъ въсе стго и животворещаго дха въздвїгншїи сен стынъ къчестнїи и бжественнїи храмъ въ славу и похвалу иже въ троици славимїи бѣ даровавшомъ намъ живот и дїханїе и всахъ земельнїи скоухъ благъ, да очмленъ бѣдетъ (?) къ ней подати намъ и несное свое црство и въ чест и памлатъ всехчїстнїи бесплътнїи скоухъ слгъ четири чїноначалникъ архїстратїга Мїхїанла и Гаврїила и Озрїила и Рафїанла и въскъхъ бесплътнїиухъ силъ, въ дни моего шт бѣ даннаго ми гспдетка, шт пракаго нашеа и шт ба намъ дарованнаа имѣнїа въздкїго а шт саммаа шеноканїа, и нача сѣ здати сѣ мсца юн. кв дн., въ лѣтъ зрнїи, при прзкомъ игѣменѣ куръ Басїлаїе монахъ; исправникъ жѣпанъ Могошъ кап. и жѣпанъ Антонїе Пос.

Adecă:

Itată că eu, întru Hristos Dumnezeu bine-credinciosul și bine-cinstitorul și pravoslavnicul Io Matei Basarab din mila lui Dumnezeu stăpînitör și Voevod și Domn a toată Țara-Românească, împreună cu soția mea, Doamna Elena, cu rivnă am rivnit, cu bunăvoința Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului și de viață făcătorului Duh am ridicat acest atot-cinstit și dumnezeiesc hram întru slava și lauda celui în Troiță slăvit Dumnezeu, care mi-a dat

viață și suflare și toate pămînteștile sale bunătăți, ca priu rugăciunile din ea să se înduplece a ni da nouă împărăția sa cerească, și întru cinstea și pomenirea atot cinstiților celor fără de trupuri ale sale slugi, cei patru stăpînitori de rînduri ostășești, arhistratigul Mihail și Gavril și Ozriil și Rafail, și a tuturor celor fără de trupuri puteri, în zilele celei de Dumnezeu mie dăruite Domnii, și din dreapta și dela Dumnezeu dăruită avere a noastră, am ridicat din temelie și s'a început de zidit în luna lui Iunie 27 de zile, în anul 7158 [1650], supt cel d'întăiu egumen, chir Vasilie monahul; ispravnic jupan Mogoș Căpitan și jupan Antonie Postelnic.

4. Clopot de la Antonie-Vodă, din 1663.

XXX.

Biserica din Văcăreștii-de-Răstoacă.

[V. *Floarea Darurilor*, I, n-le 1 și 2.]

1. De-asupra intrării:

127.

Întru slava prea-puternicului Dumnezeu cel în Troiță proslăvit și de noi pravoslavnicii creștini un Dumnezeu de o ființă mărturisit, acest sfânt dumnezeescă lăcaș întru copărământul prea-sfintei de Dumnezeu Născătoare s'a aflerosit de robul lui Dumnezeu Costandin Nenciulescu biv Vel Pitar cu a sa cheltuială, din temelie zidită: facă-î Domnul împărtașire desăvârșit ca în veci să fie pomenit; priimește, Do[a]mne, ale tale dintru ale tale, că să cuvine în veci mărire înpărării tale; prea-înnălțatul nostru Domn Mihail Costandin Suțul V[oe]v[o]d domnind, cu al Înnălțimeii Sale blândețe țara [a]časta în pace oblăduind, în cursul anilor cu leat 1784 s'a început și iarăș într'acestă an de zil[e] s'a început.

V. asupra lui Nenciulescu vol. VIII din *Studii și doc.*, p. LIX.

2. Pe *Cazania* din 1795:

128.

Să să știi că leat 1819, Iulie, s'a meremetisit sfântă biserică din satul Văcăreștii ot Răstoacă, ce-î zic și Pitar, și s'a în-

vălit de iznov cu șândrilă de prad, cu toată cheltuiala dum-
[nea]lui biv Vel Căminar Filip, stăpîn moșii; asemenea s'au
făcut și crama viei de acii, 1 gard curții caselor boerești, cu
porțile dinpreună, tot într'acest următor an,—purtător de grij[ă]
și ostenitor fiind eu cel mai jos . . ., cum și livadea de meri
i perii de la porțița s'au altoit tot într'acest anu, i hăleșteu
s'au săpat și s'au făcut cu toate ale lui.

Steri podpitar, pol[covnic].

Să să știi că la leat 1813, Sept[em]v[rie] 8, s'au isprăvit tot
lucru mori ot Pitar, și s'au pornit pe pilda făcută din temelie
și de iznov; asemenea tot într'acest an, Dechemvrie 4, s'au
sădit și viia și livedea de pruni, săvârșindu cu toată gătirea
lor, cu toată cheltuiala dum[isa]lu biv Vel Sluger Filip Lenș,
stăpân moșiei, purtător de grij[ă] și ostenitor fiind eu cel iscălit :

Steri podpitar căpitan.

Cetit-am și eu pe această sfântă și dumnezeiască Cazanie
la anul de l[a] H[risto]s 1825, Sept[em]v[rie] 3. Mihalache
Gărdorescu biv Vel Sluger, brat Filip Lenj biv Vel Post[elnic]
și epistat al Agii.

Să [să] știe că am scris eu, robu lui Dumnezeu popa Preda,
când am slujit la biserica din satu Pitar, la leat 1833, Marte
3: degetele mele vor putrezi, și cine va citi va pomeni:
«Dumnezeu să-l pomenească».

Filip Lenș, născut dintr'un tată străin și o femeie din țară,
ce a fost și mama lui Mahalachi Gărdorescu, ajuns cu timpul
Vel Sluger, era numai Căminar la această dată; el ajunsese apoi
Sluger, Cămăraș-Mare, Postelnic și Agă. V. Hurmuzaki, X, tabla.

3. *Antologhion* din 1766.

4. *Penticostariu* din 1793.

429. 5. Pe o *Evanghelie* din 1760:

Acastă sfântă evanghelie iaste cumpărată de mine, robul
lui Dumnezeu Costandin biv 3-ti Log[o]f[ăt] și dată la sfântă

biserică de la Văcăreștii după Răstoacă ot sud Dăm[bovița], ce este moșie...; cumpărată de mine, Mart 17, 1764.

E poate de la tatăl lui Aleșu Nenciulescu.

6. *Triod* din 1800.

7. *Octoih* al lui Filaret Arhimandritul.

XXXI.

Biserica din Potlogi.

[V. *ibid.*]

De-asupra intrării:

130.

Acastă sv[ă]ntă și dumnezeiască besearică iaste zidită și înălțată den temelie până în săvârșitul ei de robul lui D[u]mn[e]zeu Costandin Brâncoveanu V[e]l Spătar, întru slava Domnului nostru I[su]s H[risto]s cel în Troiță slăvit și'ntru cinstea lui V[e]l M[u]c[enic] Dimitrie, pentru a sa veačnică pomenire și a părinților; carea se-aū început și se-aū și săvârșit în zilele luminatului Domn Io Șerban C[antacuzino] B[asarab] V[o]vod, S[e]ptemvrie] 7192 [1683].

Pe acest timp Brâncoveanu era (August-Septembre 1683) unul din cei patru ispravnic[ei] de Scaun, cari țineaū locul lui Șerban-Vodă plecat la asediul Vienei (Cronica lui Radu Greceanu, ed. Șt. Grecianu, p. 263).

XXXII.

Biserica din Cărpeniș.

1. De-asupra intrării:

131.

Acasta sfântă și dumnezeiască biserică ce este ridicată după cum să vede de[n] temelie până în săvârșitu întru slava D[u]mn[e]zeului nostru H[risto]s cel slăvit marele m[u]c[enic] Dumitru... Iulie [c. 1820].

2. Ctitor[ie]: „Oreșul C. (?) b[iv]... pole[ovnic] za... me.“, și soția. Apoi „Zmaranda Oreșca“.

XXXIII.

Biserica din Găisenî.

[V. *ibid.*]

132. 1. Pe un mormînt:

† Ζωῆς ἡ πέτρα τοῦ πάλαι πεποιθότος φυχ' ἐν χώρᾳ ζωῆ φωτὸς ἀπ . .
τοῦ Δεῦτου τοῦ Πήτα, εὐσεβοῦς, πιστοῦ . . .

După cum se vede, inscripția nu e cu putință de tradus.

133. 2. La mijloc:

Suptu ačastă piatră să odihnește . . răposatul Pandeli fiul
Mili den Trastana (?), în zil[e]le luminatul[ui] Domnul Costandin
B[răncoveanu] Voevod; Fle. (*sic*) 29, leat 7205 [1696-7].

134. 3. Pe un mormînt la stînga:

Прѣстаки се рабѣ божю жѣпанъ Драгичъ Б[орникъ], въ . . дни Іу
Алѣксандрѣ Б[ор]к[о]д; прѣстаки с[ѣ] мца юніе ки, въ лѣтѣ 7080. [=a
răposat robul lui Dumnezeu jupan Drăghici Vornic, în zilele
lui Io Alexandru Voevod; a răposat în luna lui Iunie 28,
în anul 7080, 1572].

135. 4. Pe altul:

Прѣстаки се раб божю жѣпан Строе Велики Бан снъ жѣпан Драгичъ
Бнкъ, въ дни рѣкош его, въ мца октомврие, въ лѣтѣ 7051. [=a
răposat robul lui Dumnezeu jupan Stroe Marele-Ban, fiul
lui jupan Drăghici Vornicul, în zilele răscoalei sale, în luna
lui Octomvrie 15, în anul 7051, 1542.]

Avem deci în această biserică de la Găisenî mormîntul lui „Stroe
Pribeagul“, fost Mare-Ban, prin urmare, și fiu al puternicului
boier Drăghici, care în vremea lui Vlad-Vodă din 1531, ca și în
vremea lui Radu Paisie, în 1535, iscălia în fruntea atîtor alți
boieri în funcție saŭ numai după Banul-Ńel-Mare, de și era un
mazil (v. scrisorî ale lui în I. Bogdan, *Relațiile Tărilor-Românești
cu Brașovul și Ungaria*, pp. 300-1). Stroe se răscolă: veni cu Domn
nou, Laiotă, și cu ostași de peste munte, birui, luă țara în August
și fu ucis, peste două luni, în lupta de la Fîntîna-Țiganului, în

aceste părți ale Dîmboviței, de unde i s'a adus trupul de s'a îngropat la biserica din Găisenî, a neamului său. Lupta s'a dat însă la 15 Octombree 1544. V. n° 9. Cf. mărturisirea luptei în actul din *Arch. istorică*, I', p. 69 și *Studii și doc.*, VII, p. 456, n° 6. V. și Ilie Nicolescu, în *Literatură și artă romînă*, pe 1904.

Care e legătura dintre Stroe și Drăghicî cel mort în 1570, n'o putem spune.

5. Pe alt mormînt:

136.

Прѣстакн се . . . въ тор . . . , въ дни благочестиваго Іу Александръ Б[о]е[р]а, въ лѣт ѳзп . . . И прѣстакн се Івашко въ мца авг. зѣ, въ нед. [=a răposat în zilele bine-cinstitorului Io Alexandru Voevod în anul 708— . . . Și a răposat Ivașcu în luna lui August 17, într'o Duminecă.]

Data precisă e 1578, după ziua săptămîniî.

6. Pe un mormînt în marginea dreaptă:

137.

Прѣстакн се раба бжю жѳпаница Янка въ дни благочестиваго Іу Нѣгое Воевод и . . . [=a răposat roaba lui Dumnezeu, jupăneasa Anca în zilele bine-cinstitorului Io Neagoe Voevod și.]

7. Pe altul:

138.

† Прѣстакн се рабъ бжю жѳпанъ Винтилъ, мца Іюніе з днь . . . темелію еѣ, крѳг сѣнцѳ г, крѳг лѳни [=a răposat robul lui Dumnezeu jupan Vintilă, în luna lui Iunie, în 7 zile. . . temelia 15, crugul soarelui 3, crugul lunii—.]

8. Pe altul:

139.

[Прѣстакн се рабъ бжю] жѳпан . . . вневго, въ мца ма . . . , дѣ[мелію] . . . , крѳг сѣнцѳ . . . , крѳг лѳни . . . вл . . . [=a răposat robul lui Dumnezeu în luna lui Maiu sau Mart, temelia—, crugul soarelui—, crugul lunii—, anul—.]

9. Pe alt mormînt:

140.

Прѣстакн се раб бжю жѳпан Строе Веланкѣ Бан Кралевскѣн, въ дни благочестиваго и хрѳлюкнваго Іу —, въ мца вкр. [ѣ] дни, дѣм. кн, крѳг сѣнцѳ кд, крѳг лѳн. г, ѳзнг. [=a răposat robul lui

Dumnezeu Stroe Marele-Ban de Craiova, în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Io —, în luna lui Octombrie — zile, temelia 28, crugul soarelui 24, crugul lunii 3, 7053, 1544].

E altă piatră, cu data cea bună, a lui Stroe Pribeagul. Observ însă că epacta (crugul lunii) e 3 numai în 1542.

141. 10. Pe altul:

ВЪ ДНИ БЛАГОСТНРАГО И ХУАЮБИВЕАГО... Іу Петрашко Воевод, къ мѣца ок. л..., кѣтъ 23ѣ. [=în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului... Io Petrașco Voevod, în luna lui Octombrie 30, anul 7065, 1556.]

142. 11. Pe altul, la dreapta:

Прѣстави се рабъ бжнн жннан Елѣс Спѣтар, въ дни Іу Мнхнѣ Воевод, и прѣстави се мѣца априліе къ дни, кѣтъ 24с. [=a răposat robul lui Dumnezeu jupan Vilsu Spătar în zilele lui Io Mihnea Voevod, și a răposat în luna lui Aprilie 26, anul 7096, 1588].

12. Icoane din 1830, 1834, 1858.

13. Policandru de la egumenul Iosif [apoși Mitropolit al Moldovei] și două sfeșnice.

14. *Evanghelie* legată în 1853 de Climent, episcop de Argeș.

143. 15. Pe un *Mineiū* diu 1830:

Aceste doaosprezece Mineie sânt ale părintelui Climent, egum[enul] schitului Găiseni, și s'aū cumpărat în eg[umenia] cea d'intăiū, și m'am orânduitū egumen la lt. 1827; și cine va ceti pă aceste Mineie, mă va pomeni și pă mine, fiindcă m'am ostenit da am făcut multe lucruri vrednice dă pomeni, și, fiind și patriot de la măn[ă]stirea Spita[lu]lui Sfântul[u]i Panteleimon, unde este acestū schit închinat; 1834, Dech. 11. Climent iermo[na]h.

144. 16. Pe cel de August:

Aceste Mineie sânt cumpărate de mine supt-iscălitu, cu banī din simpriia mea, iar nu cu banī din rezervă, și cel ce va fi, mă va pomeni; și am scris aici la doaozeci și doi de

anî ai egumenii mele: la leat 827 m'am orânduit egumen, și aici am scris la leat 848, Iulie 31. Climent arh[i]m[andritul].

17. Pe un *Chiriadromion* din 1801:

145.

Acest tălc al Evangheliei este al sfinț[itulu]i părintele și arhimandritu Climent, năstavnicu sfântului schit Găiseni; și am scris eu Log[o]f[ă]t Theodorache, când mă aflam log[ofăt] la această sfântă mănăstire; Maiu 18, l. 1834.

XXXIV.

Biserica din Căscioare.

[V. *Floarea Darurilor*, I, p. 114 și urm.]

1. La intrare:

146.

Παρά τοῦ ἡγουμένου κήρ Παρθενίου ἀπὸ Ἁγίου Ὁρος τὸ μοναστήρι κηρίου Παντοκράτορος. Nui nu (*sic*). A. 1753, cu ajutorul lui Dumnezeu s'au învrednicit părintelui egumenul un chir Parthenie, de au rădicat ușa și fereștile de piatră, și clopotnița din temelie, cu osteneala Sfinții Sale; Iunie 1, 7261, 1753. Enache.

2. Chipuri de ctitori: Grigore Voevod [Ghica], Ivașco Vornic.

3. Pe un mormînt:

147.

Suptu această piatră odihnescu-să robii lui Dumnezeu jupan Matei Pit. Cărpianișanul, ficiorul, jupan Mușat Cluč. Balotescu, i jupanița Dumitra, ctitori sfântei monostiri; și s'au pristăvit dumnealui în zile[e] Mării Sa[le] Domn[ul] Io Nicolae Voevod, în Domnia a doo, în luna lui Iunie 10, leat 7230, i jupăniț[a] dumnealui răposând în luna Mart 25, cându era vălatu 7227 [1719].

4. Pe altul:

148.

Прѣстави съ рабъ ежию жѣпанъ Радѣль, мѣца юліе ки д, въ лѣто 7230, въ дни Іу Радѣль Воевода. [=a răposat robul lui Dumnezeu jupan Radul, în luna Iulie 28 de zile, în anul 7053, 1545, în zilele lui Io Radul Voevod].

149. 5. Прѣстави са рѣс бжии жѣпань Нѣгоѣ Столникъ, мѣца де[кем]ври, къ к дни, 1831. [=a răposat robul lui Dumnezeu jupan Neagoe Stolnic, în luna lui Decembre în 20 de zile, 7013 [1504].]

6. Mormînt din 1829 al arhimandritului Sevastos.

150. 7. Pe altul:

Supt piatra ce învălește acest jalnic trist mormînt,

Aici zace, odihnește țărna și al meu pămînt:

Grigore al meu nume,

Zădăricean sânt născut.

Datoriî eû soțiale, ca un om, cît am trăit,

Fost-am și eû cînd în lume,—dar ca umbra m'am trecut,—

Ca creștin bun de credință după legi am împlinit;

Dar, ca om slab iarăș, multe poate ca să fi uitat:

Cîți citiți aceste scrise, vă rog, fiu de voi ertat.

Anul 1838, Marte 16.

XXXV.

Brăila.

A. Biserica Sf. Spiridon.

151. 1. Pe o icoană:

Acestă sfîntă icoană s'aû făcut cu cheltuiala... Istrati, Stă-mati, Dimitriu; 1842, Octomvri; Gheorghii zugrav.

152. 2. Pe o *Evanghelie*:

Ματθαῖος Κολτζάκης παχάρνικος, Ἰωάννης Ζέφχαρης στόλνικος, Κωνσταντῖνος Τωπλιτζάνος μεδελνιτζάρης, Ἰωάννης Γρηγορίου Παππαδόπουλος, Ναοὺμ Βεκιλχάρτζης ἀδοκάτος τοῦ κριτηρίου, Στέφανος Δοῖτζέσκος βατάχος τῶν ἀπρόδων.

Τοῦτο πόνημα, Χριστέ,

Τῶν στίχων σου πλαστουργέ,

Ποῦ ἔγραψα ποθεινῶς,

Δέξαι αὐτοὺς εὐμενῶς

Καὶ κατὰταξον ἡμᾶς.

Στὰς ἀγίας σου μονᾶς.

Κωνσταντῖνος Καλλιστράτης μεδελνιτζάρης.

Σωτήριον ἔτος αὐλθ', φεβρου. ατη, Ἰμπρκίλα. [=Matei Colțachi Păharnic, Ioan Zevcari Stolnic, Constantin Topliceanu Medelnicer, Ioan Grigore Papadopulo, Naum Vechilharti, avocat al tribunalului, Ștefan Doicescu vătaf de aprozi.]

Această lucrare, Hristoase, plăsmuitor al stihurilor tale, am scris-o cu dor. Primește-le cu bunăvoință, și ne strămută la sfintele-ți lăcașuri. Constantin Calistrat, Medelnicer; anul Mîntuirii 1832, Fevruarie 1, Brăila.]

3. *Molitvenic bogat* din 1835, 25 Iunie.

4. *Ceaslov mare bogat*, Buzău, 1837 („supt direxia dumnealui Vasilie Manole“);

5. *Molitvenic bogat* din Neamț, 1848.

B. Biserica Sf. Nicolae.

1. Pe o icoană:

153.

Această s[ăntă] icoană s'aū făcut cu cheltuiala d. Pitarului Pană Ștefan, și s'aū fliersăt s[ăntei] bisericii a S[ăntului] Nicolai din orașu Brăila, spre veșnica pomenire; 839, Mai 10.

2. Pe alta:

154.

Această s[ăntă] icoană s'aū zugrăvit cu cheltuiala d. chir Poli... spre veșnica pomenire; 18..., Fev. 11.

3. Biserica clădită în 1835-7, și, după focul din 6 Octombrie 1859, făcută din nou.

XXXVI.

Biserica din Mecin.

1. Pe un *Triod* din 1731:

155.

Sfîrșitu și lui Dumnezeu mărirea, saū laudă, — cum vreî vrea a zice.

2. Pe o *Cazanie* din Moscova, 1759, însemnare că a fost dată de protoiereul Chiril din Cotelu, și de popa Veliencic, fiul менишій, церковній апостоль оу Мачинь. Iscălește popa Chiril, în 12 April 1850.

3. *Triod* rusesc din 1813. Dăruit în 1851.

4. *Penticostariu* din 1834, Moldova.

5. *Octoih* din 1836 de la Neamț.

6. Pe o *Psaltire* de la Neamț din 1836:

În numele Tatălui și Fiului și Sfântului Duh; amin. Hristu Ioanu scris.

156. 7. Pe *Mineie* din Neamț:

Aceste doai Minei s'aŭ cumpărat de cătră dumnealor Stanu Bădilașu, Tudoru sinu Dimitru Savastisu, Tanase Savastis, spre a fi în besărica de a pururea, spre veșnică pomenire; 1838, Av[gus]t 12.

Acestea Minei s'aŭ cumpăratu de cătră Ivanu Baciū cu Tudurașcu Păvălașu, spre a fi în besărică de a pururea, spre vecinică pomenire; 1838, Av[gu]st 12.

Acastă carte s'aŭ luoatū de cătră dum[nea]lorū moșiu Manoli Gherghișanu, Gherghina, Stoica Nenciū, Stoianu, Dinu Stoianu, pentru de a fi în besărică la Mecinu de a pururea, spre veșnica pomenire; 1838, Avg[us]t 21.

Satu Gărliciu. Aceste doaa Minei, Martie și Aprilie, s'aŭ cumpăratu de cătră dum[nea]lorū Petcu Matalău, Stanu Rițoiu, Gheorghie Cazacu, Flore Buf[u], Ioanciu Prună, Neagulu Cimpoșulu, spre a fi în besărică de a pururea, spre veșnică pomenire, în Mecinu; 1838, Avg[us]t 15.

Aceste dooa Minei, Iulie și Avgustu, s'aŭ cumpăratu de cătră dum[nea]lorū Costandinu Tudurachi, Gheorghii Tudurachi, spre a fi în besărică de a pururea, spre veșnică pomenire. Și Tudoru Trifu; 1838, Avg[us]t 12.

Aceste Minei s'aŭ cumpăratu de cătră moșu Mitiul ot Gar-

van[a], Gherghe și alții, de a fi în besărică de a pururea, spre veșnică pomenire; 1838, Av[gus]t 12.

8. *Triod* din Neamț, 1847.

9. *Mineie* ale lui Șaguna.

10. *Evanghelie* rusească, dăruită de Druma Vărbănuvă; 1850, 13 Februar.

11. *Tipic* din 1851, cu însemnare bulgărească, că este al bisericii din „Macină“.

12. *Evanghelie* bulgărească din Constantinopol, 1858.

13. *Mineiă* rusesc pe August; 1851, 18 Ianuar, dat de „Ghețu Cociuvici, Petru Mihailovici“.

14. Pe un *Octoih* basarabean din 1862:

157.

Aastă carte este s. m. Cocoșului.

III.

BISERICILE DIN CARACĂL ȘI CRAIOVA.

XXXVII.

Caracăl.

A. Biserica Tuturor Sfinților.

De-asupra uși:

158.

Cu vreaarea Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, această sfântă și dumnezeiască besearecă, ce se prăznuiște hramul Tuturor Sfințelor, dinu temelie zădită de dumnealui Postelnicu Stoica Boruzescu, iară coperișu și zugrăvitul după cum să vede înpodobită, cu osteneala și cheltuiala dumnealorū acestorū mai la vale scriși: Medelniciariū Constantinū Greceanu, Nicola Băcan, Constantinū Bogasăiaru, Radu Cojocariu Găleşeanu, mai ajutorindū și dumnealorū cei mai jos scriși cu ce s'aū milostivit: Nede[]cu Băcanu, Chirea închinătoriu, Gheorghie Boltașu, Ștoianū Boiangiu, Toma Cizmariu, Dumitru Băcanū. Și la leat 1818, Iulie 20, s'aū început de zăditū, și s'aū isprăvitū în Septemvri, iar, de zugrăvitū, s'aū începutū leat 1859, Mai 9, și s'aū isprăvit Noemvrie 17, leat 1820, în zilele lui Ioan Alexandru Nicolae Suțu Voivodū.

B. Biserica Sf. Apostolū.

Chipuri de ctitorī: „Dumitru Părșcoveanu, Marin Tărnoveanu, Petra, fica preutului Teodor, care aū fost zidit, și pă urmă aceștī fii ai săi“.

C. Biserica Sf. Gheorghe.

De-asupra intrării:

159.

Cu ajutoru Sfinteī Troițe ziditu-s'aū acastă sfântă beserică cu numele Sfinților Voevozi Mihail i Gavril și mucenicul Gheor-

ghie, făcând început Barbu sãn Pred[a]; s'aũ apucat împreun[ã] și Enachie boltașu i Peiu băcanu i Mihaiũ Coiciu i dumnealuĩ Cliuceriu Costache Greceanu i Stoian Boiangiu i Gheorghie Otinçalã i Vasilie Curuia i Stan sin Barbu i Nicolae Cocea i Ecu Tabacu i ereũ Ivan i Mari[a], în zilele prea-luminatuluĩ Domn Io Ioan Gheorghie Carașa Voevod, și arhipăstor Nec-tarie, și ep[i]scup Rãmniculuĩ chir Galaction, săvârșindu-o și infrumuseșindu-o cu zugrãvealã, precum să vede, la leat 1817.

Barbul sin Preda pare a fi Craiovescul, al doilea Ban Barbu.

160. Pe lature:

Craiovean, Bencea, Brașoveanu, Ivanča Cojocarĩ, Pavele Sepunar, i Stãvãrache Cojocar i Radu Zaharagiu i Stoian Sopunarĩ.

XXXVIII.

Craiova.

A. Biserica Sf. Gheorghe-Noũ.

161. De-asupra intrãrii:

Aceastã sfãntã și dumnezeiascã bãsearecã, care să prãz-nuiaște hramul Intrarea în besearecã a preasf[in]teĩ de D[u]m-nezeũ Nãscãtoare și a sf[ã]ntuluĩ marelui Mucenic Gheor-ghe, iaste ziditã din temeliia ei și împodobitã cu toate ceale ce să vãd cu chieltuiala și osteneala dumnealuĩ jupan Milco Stoenescul, biv staroste, împreunã cu jupanița dum. Ilinca, din început pãnã la săvârșit, avãnd ajutor și pe nepotul dum., chir Hagi Stoenescu, în zilele prea-luminatuluĩ și bunuluĩ creștin Domn Io Constandin Mihaĩ Racovi[ã] Voevod, cu bla-gosloveniia iubitoriuluĩ de Dumnezeũ chir Grigorie, episcopul Rãmniculuĩ; și s'aũ săvârșit la anii 7263 [1754-5].

V., pentru aceastã bisericã, *Studii și doc.*, VIII, p. 4, n° 11.

B. *Biserica Sf. Spiridon.*

De-asupra intrării:

162.

Cu ajutoriul sf[in]ței și de viață făcătoarei Troiță ac[a]stă sf[ă]ntă și dumnezeiască besearică, unde să prăznuiască hramul erarșilor: arhieru Nicolae și sf[ă]ntul părintele Spiridon făcătoriul de minuni, iaste zidită din temelie cu toată cheltuiala de robul lui D[u]mnăzău jupan Fota Vlădăianul biv Vel Clucear, sin Conda biv Vel Căp[itane] [și al] jupaniței Ilinca Vlădăianca, fată jupan Radu Brailoiul biv Vel [Vătaf] z'aproză, ca să fie veačnică pomenire dumnealor și părinților, și a totă neamul, făcându-să în zilele prea-luminatului D[o]mnă Io Costandin Nicolae Voevod și cu blagoslovenia Presfinției sale părintelui episcop chiră Grigorie, a Noului Severin, fiind ispravnic diacon Opre; leat 7266, 1758.

V. art. mieu despre Craiova în „Convorbirile literare“ pe 1907, n-le 1 și 2.

C. *Biserica Așu.*

De-asupra intrării:

163.

Această dumnezeiască beserică, la care să prăznuească hramu învierii lui H[risto]s Dumnezeu, și hramu sfinților părinț Ioachim și Ana, și hramu sfântului m[u]činec Haralambie, prină osteneala și cheltuiala dumnealui Polconicu Așu sin Trăian ot Vrede (?), i cocona dum. Florica, i cu fi săi, căi bine au voit leat; de la H[risto]s 1802.

D. *Biserica Hagii Ienș.*

De-asupra intrării:

164.

Cu ajutoriul sfinte și de viață făcătoare Troiță ac[a]stă sf[ă]ntă beserică ce se numește Tărgul de afar[ă], unde să prăznuească și să cinstească hramu Tuturor Sfinților și al sf[ă]ntului marelui mucenică Panteleimon, este zidită din temelie de dumnealui jupan Nicolae Čaușescu i de dumnealui jupan Ioană Băcanu

i de dumniului jupan Mihaï Cojocariu i de dumniului jupană Ionă Săpunariul, avându ajutori și pe alți mahalagi, cine cu ce li-a dat mâna de a ajutată,—și alți neguțitori ispranici, care în viac să vor pomeni,—înfrums[e]țându-o cu zugrăvitul pă din afarătă (*sic*) și pe dinăuntru, precum să vede, în zilele luminatului Domnă Io Mihaï Costandină Su[ui] Voivod, și cu blagosloveniia Preosfinții Sale chir ep[iscop] Filaret; săvârșit-a-șă în zilele Preasfinții Sale părintelui episcop Nectarie, la leat 7—, având ajutor pe popa Vladu i jupan Matei Giurca. Mănasie.

Nectarie a fost episcop dela 1792 la 1813.

E. Biserica Postelnicul Firu.

165. 1. De-asupra intrării:

În numele sfinteî și de viață făcătoreî Troiță acestă sf[ă]ntă și dumnezeiască biserică, ce să prăznuiască hramul Sfinților mari arhieriei Vasălie-cel-mare, Grigorie Bo[go]slov și Ioană Zlataustă, dascalu lumii, făcutu-s'a-șă din temelii și s'a-șă imfrumusețată precum să vede, de robii lui Dumnezău Zamfir Postelnicu, feciru lu jupan Iane, care să trage din orașu Craiova; a-șă fostă 'jutori la această sfintă biserică și dumnealui jupanu Stană, brată Zamfiră Postelnicu, și dumnealui Neagoe cir (bi v ?) Logofătă, nepotu dumnealoră, și cu toată osărdiia s'a-șă nevoită ca să aibă d[um]nealor veajnică pomenire, și cu totă neamu loră; sfârșindu-se în luna lui Septemvrie 14 de[n], 732. Acestă pisanie au dăruit-o jupan Filco; 1815.

2. *Antologhiu* din 1777.

F. Biserica Sf. Ilie.

1. Inscriptia nouă o arată zidită de Ilie Otetelișanu în 1751. Ea pomenește drept ctitori pe Maria C. Otetelișanu și filii.

2. *Tipic* bisericesc (1851), cumpărat cu 4 sfanți în loc de 3, de Sava Ioanovici; notă pe scoartă, din 1853.

G. *Biserica Sf. Treime.*

1. E, spune inscripția nouă, zidită la 1768, înnoită la 1840, de Barbu Știrbei. Inscripția de la altar, lipită acum în dreapta turnului de la poartă, zice: 166.

În numele Tatălui și al Fiului și al D[u]hului Sf[ă]nt și al preasfintei Născătoarei [de] D[u]mn[e]zeu Feçorei, s'a zidit de dumneaei Dumitrana St[o]l[niceasa] ačastă sf[ă]ntă bis[erică]. Costandin, Stanca, Barbu, Roxanda, Mariia, Costandin, Zoia, Da... Iordache leat 1765 (1768?)

V. vol. VIII din Studii și documente asupra Dumitranei Știrbei și asupra bisericii.

2. Pe un mormânt, în dreapta bisericii: 167.

Supt mine să odihnesc
 Cei ce mai jos se numesc, —
 Bărbat cu a sa soție,
 Ce a fost în căsnicie
 În viață îndelungată,
 Cu slavă încununată,
 Având și copii prea buni
 Vrednici de orice cunună, —

Dimitrie Bibescu Marele-Vornic, născut la anul 1759, Avg[ust] 6, și pristăvit la anul 1831, Sept. 23; Ecaterina Bibescu, Vor[niceasa], născută Văcăreasca, la anul 1777, și pristăvită la 1842, Maiu 17.

V. tot în acel vol. și *Șapte biserici cu averea lor proprie*, p. 147 și urm.

H. *Biserica Madona Dudu.*

1. Pe icoana cea mare, îmbrăcată minunat cu argint, la altar: 168.

Dumnealui Dumitrache Geanol biv Vel Paharnic; Hagi Pătru Luca, Costandin Pop, dumneaei cocoana Manda Păh., Stanca Hagi Pătru, Păuna Costandin Pop; anul 1763.

Lămuriri asupra amînduror familiilor în prefața la vol. VIII din *Studii și documente*.

169. 2. Pe alta:
Argintar Ionu Mihai; 1825. Ilie Anton (?) Cc.
3. Sfeșnice din 1843.
4. Pe o piatră de mormînt se pomenește: Grigore Grigorievici Engelhart, mort la 6 Iunie 1829 din rănilile pe care le-a primit la asaltul Rahovei, la 27 Maiu, în vrîstă de 23 de ani.
170. 5. Pe alta:
Efrosina, soția dumnnalui Stămat[e] răposat, din București; liatu 1814, Iulie 10.
Continuă alte nume, care-s șterse.
6. Și piatra altui ofițer rus, mort la 13 Septembrie 1833.
171. 7. Pe un procovăț:
Κυρίακος Ποστ.; 1764.
172. 8. Pe *Evanghelie*:
Aceasta sf[ă]nta Evanchelie esti fericata de la z[u]pun Gherge Ncoca, la piserica hramu Maica Preč[i]sta la D[udu] ot Craghiova: se fi pomeniri; 1764.

I. *Biserica Sfintul Nicolae Brîndușul.*

Chipurile ctitorilor: Zinca Măinescu, cu fiul ei, Petre, Sofia Moinescu cu Mihail (fiu). Inscriptia spune că biserica a fost reparată în 1855.

J. *Biserica Sfintul Nicolae din Dorobăntie.*

173. Pe un *Mineiü* al lui Chesarie, pe Decembre:
Acest Mineiü a lunei Dechemvre este dat la sfinta biserică ce este hram Sfintul Nicolae, din Dorobăntie, și legat tot într'un loc cu luna lui Ghenare. Popa Novac, Dechemvrie 21, 17—.

F. *Biserica Obedeanu.*

1. La intrare:

174.

Cu ajutorul sfin]tinei și de viață făcătoarei Troiă, această sfin]tă m[ă]năstire, unde se prăznuște hramul Bunei Vestiri a preasf]in]teii Născătoare de Dumnezeu și pururea-fecioarei Mariei și a Sfin]ilor Împăra] Costandin și Elena, este zidită din temelie și cu toată cheltuiala dumnealui jupân Costandin Obedeanu Vel Stol[ni]cū, fiul dumnealui răposatului Pătru Obedeanu biv Vel Sard[ar] și a j[upănesei] dumnului Stancăi Obdeancăi, și înfrumse]ind, cât pe din lăuntru și pe din afară, precum să veade, ca să fie pomeană în veaci dumnealor, și părin]ilor, și a tot neamul dumnealor; făcându-o în zile[e] luminatului Domn Io Grigorie Ghica, începându-s[ă] de la luna Maiū zil[e] 3, la anul de la Zidirea Lumii 7256, iar de la H[risto]s 1748.

V., pentru ctitor], prefața, adesea citată, a vol. VIII din *Studii și documente*, pp. LIX-LX.

175.

2. Pe un mormânt:

Aicea suptū această piatră să odihnește oasele roabi] lui Dumnezeu Ecaterina, so]ia d. bivel Clucer Ioan Argetoianu; născută sin[t] de Stolnic Dumitrache Obedanu și dumneaei Stolniceasa Bălașa, și răposată la anu 1804, luna Aprilie. Aceasta s'a făcut prin fiasca noastră stăruire a Pa[harnicului] Petrache Obedeanu.

V. *ibid.*, p. IX.

3. Chipurile ctitorilor:

„Costandin Obedeanu Vel Paharnic, so]ia d., Stanca; fiu d.: Dumitrache Obedeanu Vel Stolnic; so]ia d., Bălașa; d. Ioan Argetoianul Vel Crucer; so]ia dumisale Ecaterina, fica Stolnicului Dumitrache Obedeanu; d. Petrache Obedeanu Vel Agă, fiul Clucerului Ioan Argetoianu; so]ia d., Elisaveta“.

4. Pe o icoană din pronaos:

176.

Smaragda Brăiloiasa, so]ia răposatului Logof[ă]tu Cornea Brăiloiu, care este îngropat[ă] aici, la biserica-Sfintului Costantin,

834, Iulie 14. Să zice și Obedeantul; care aceste icoane a D[o]m-nului H[ristos] și Maica Precista le am făcut pervazul.

177. 5. Pe alt mormânt:

Suptă această piatră să odihnescă oasele dum[nealui] întru H[risto]s răposatul Costandin Obedeantul biv Vel Pah[arnic], carele s'au ostenit împreună cu soția dum[isale] jupăneasa Stanca Ob[edeanca] de au făcut și au rădicat din temelie acest sf[ă]ntu lăcaș și cu spital de săraç; și au făcut și alte multe și vrednice lucruri, palaturi și alte zidur[î] den temelie: numit și cinstit foarte au fost numele dumnealui; și au răposat așteptînd Învierea Patimilor Domnului H[risto]s Ap[ri]lie 21, la 7 ças[urî] din noap[te], leat 7263 [1755].

178. 6. Pe un *Mineiu* din 1779, Decembre, se scrie despre eclipsa de lună din 14 Decembre 1833: „erea senin înfricoșat și vînt prea mare, toate stelele se vedea, iar luna ničî de cum nu se vedea, fiind plină, și am însemnat aici, ca să se știe. — Ilie Cîntărețul“.

G. *Biserica Sfintul Nicolae din Craiovița.*

1. Chipuri de ctitorî:

Matei Belceanu, Cocioana Pitereasa și Alexie Beceanu, Oprea Belceanu și cocoana Bălașa.

2. *Mineie* ale lui Chesarie.

H. *Biserica Sf. Ioan Sevastian.*

179. 1. Pe o *Cazanie*:

Acastă dumnezeiască Cazanie iaste cumpărată de maha-lagii sfinteî bisericii, unde se prăznuește hramul sf[ă]ntului prooroc și botezătorului Ioan Pred[e]tecî, și a Sfintului marelui mucenic Dimitrie, de aice, din Craiova; care biserică iaste de piatră, cu un turnu; ridicată din temelie de răposatul ctitor Vasilie Tălpășanu și cu alții; și s'au dat cartea această bisericii pentru citanie; și să fie pomeniți cei ce o au cumpărat; 1782, Septemvrie 10; iar [blestem].

2. Chipurile înnoite ale ctitorilor: jupan Văsile Tălpășanu, jupanița Hirsova Tălpășanu.

3. *Octoih* din 1792.

4. *Mineiū* al lui Chesarie, dăruit în 1794 de Gheorghe Logofătul.

I. *Biserica Sfântul Haralambie.*

Inscripție nouă, pomenind întâia clădire la 1759.

180.

J. *Biserica Sfântă Arhanghelă.*

1. La intrare:

181.

Cu ajutorul sfinteï și de viață făcătoarei Troiți, ziditu-s'aū această sffntă și dumnezeiască biserică, unde să prăznueste hramul sfinților și mai marilor Voevozi Mihail și Gavriil și sfinții 3 erarși Vas[i]lie cel Mare, Grigorie Bogoslovū și Ioan Zlătosu, este ridicată cu toată cheltuiala dumnealū Dumitru Polcovnicul, Ionū Mătăsariu, Ionū Carabetū, Agi Crăciunū Nicolcea i Gheorghe Docu, Ion Branetu, Ion Bogasiariu, Hrista Iconomu, Mateș Șerban Bilț, Ghiț[ă] Pop Vas[i]lie, Nicola Tirc[ă], Iachimū Cojocariu, Marco, Alexie, bechiar, Hera, Mitran, Costandin calda[rariū] — cu cea mai mult[ă] chieltuial[ă] și os[f]rdie s'aū făcut de acest mai sus numit beseri[ca], să fie dum-nialū și celorlalț ctitorī ce aū dat ajutor, ca s[ă] fie dum-nialor și părinților și a tot neamu pomenire în viaci. Și acest dumnezeesc lucru s'aū făcut cu blagoslovenia Pria-Sfințiii Sale părintelū iepiscop Râmniculū chir Filaret, în zilele pria-luminatulū Domnū Io Alixandru Ioan Ipsilant-Vodă, — de s'aū (?) început 1785, s'aū săvărșit m[e]s[i]ța Avgust 2.

2. Pe o *Evanghelie*:

182.

Dimitri Mate; 1794.

3. Foarte frumoase candelile din secolul al XVII-lea (asemenea cu cele de la Cotroceni).

4. Pe o icoană:

183.

Corporația rachierilor: Hagi Cafegiu; 1848. Zugrav icoani: Barbu Coșovic.

Aceste patru icoane s'aũ făcut cu cheltuiala dumisale Paharnic Ghițu Zisu, 1857, Septem[vrie] 2. [Zugrav:] C. Petrescu.

K. *Biserica Sf. Mina.*

184. 1. La intrare:

În numele sfintei și de viață făcătoarei Troițe, această sfințã și dumnezeiască biserică den Sărbie, ce să prăznuște hramul'Adormirea Sfintei Născătoarei [de] D[u]mnezeu, făcutu-s'aũ den temelie și se-aũ înfrumusețat cu zugrăveala și cu alte podoabe, ce aũ trebuit, și s'aũ [fe]ricit (?) pe cum să veade; de robii lui D[u]mnezeu jupan Petru Boj, feciorul lui jupan Tudor Boj, care șã trage den oraș den Craiovei (*sic*), și dumnealu jupan Balașu Căpitan, feciorul lui Dimitrie de la Țarigrad, și cu toată osărdia s'aũ nevoit ca șã aibă dumnealor veacniță pomenire moșilor, strămoșilor și părinților dum[nealui]; și căț neam să va trage din dum[nealui] de acum înainte; sfârșindu-se în luna Iun[ie], leat 7238, 1731. Costandin zugrav.

185. 2. Pe o cruce:

Aceasta cruce este făcută [de] Anastasiia, Dumitru; 1826.

186. 3. Pe un potir:

Ač[e]stũ potir iastă datũ dă pomană la bisearăca din Criova, la jup[an] Pătru Boju, dă iastă ramu ospănidũ [=de asta eram ostenit] jupă[n] Mihaï Ralion; l[ea]t 7240 [1731-2].

187. 4. Pe o cruce:

Această cruce s'aũ făcut de refetu potcovar[ilor].

L. *Biserica Sfintul Gheorghe Vechiũ.*

188. 1. La intrare:

Cu ajutoriul sfintei și de viață făcătoareii Troiță, această sf[ă]ntă mănăstire, unde să prăsnuește și să cinuștește hramu Sfă[ntulu] Ioanũ Botezatoriul și Sfintulu marele mucenicũ

Gheorghe, este zidită din temelie de dumniului jupană Ionă proină staroste i de dumnealor jupană Marină, jupană Coanda, jupană Andrei Brotești i jupană Ionă Brăiloiu Vel Sulgeru, jupană Vladu, jupană Marină, jupană Dumitru, jupană Gri-gore, Hagi Costandină, jupană Crăcună, jupană Iordachie, jupană Dumitru, jupană Ionă rachier, jupană Mihaș, jupană Ionă Braneș, jupană Ionă, jupană Manolia, Andrei Chiurc-baș, jupană Enache, jupană Gheorghe rachier, Alexi becher (?)¹.

Hagi Costantin poate fi Pop din Sibiiu. Crăciun era un cunoscut negustor, V. *Studii și doc.*, VIII, tabla.

2. Pe o cruce:

189.

Acastă sfintă crucea iaste a părintelui popei Iordache ot S[fe]tii Ilie; 1796.

Foarte frumoasă cruce de filigrană de argint, cu mărgean roșu.

3. Pe un potir:

190.

Pomeneste, D[oa]mne: Ispas, Piușo (?), Piorghi (!), Ilina, Ţono (!); 1793.

4. *Triod* din 1731.

5. *Apostol* din 1774, București.

6. *Antologhion* dela 1777, București.

7. Pe un *Mineiă* al lui Chesarie, pe Ianuar:

191.

Eă popa Costandin, preutul besericei Toși Sfinji, aș slujitū la această sfântă biserică ce să numește Toși Sfinjii 27 de anī, și aș răposatū in opt zile ale lui Ianuarie, intr'o Sănbătă, cam in desară. Cine va ceti aici, să zică: «Dumnezeū să-l ierte»; 1782.—Am scris eū, Bănică, fiul lui.

8. Pe o *Evanghelie* din Rîmnic, 1794:

192.

Acastă sfintă Evangheliie este a bisericii Sfintulu' Gheorghe Vechi și Sfintulu' Ioanū Botezătoru; am scris aici cu mână de țărină...; 843, Fevruarie 2.

9. *Evhologhiu* de la 1808.

¹ Beceriū, *maître d'hôtel*.

M. *Biserica Bășica.*

193. 1. Inscripția nouă spune că biserica a fost zidită „când nu se știe, de jupăn Voicu Jianu și jupăn Chirca Băbeanu“.
2. Admirabilă cruce de filigrană de aur și frumoase paftale.
3. Pe o cruce: „Maria Ganu“.
- Scrisoare de pe la 1680.
4. *Octoih* de la Rîmnic.
5. *Evhologhiu* muntean de la 1710-20.
6. *Apostol* de la 1794.
7. *Liturghii* de la 1813.

N. *Biserica Madona Oota.*

194. 1. La intrare:

Cu ajutoriul pria-sf[i]nteii și de viața făcătoarei Troiță, această sf[ă]n[tă] beserică ce să prăznuiască hramul Adormiri Maici D[o]mnului și a marelui mucenic Panteleimon, s'a[u] zidit[u] din temelie și s'a[u] înfrumșet[at] dup[ă] cum să vede, însă prin ajutoriul negușitorilor de obște: pan Costandin Brăiloiu Vel Clucerii i Stoian Bacalbașa, i cu rufetul lor: Nastase Chirigiu, jupan Benea Brașoveanu, jupan Ioan Globoiu, ctitori și episcopii, i Stăvărache, jupan Iovancea, jupan Sandu Cojocari, cu rufetul lor, i Gheorghe, jupan Mladi[n], cu rufetul, jupan Alexe, pan Marin, pan Avel Hagi Teodori, jupan Pătru Cupeș, popa Ioan Protopop Castroe (?), popa Radu duhovnic ot Sfeti Gheorghe, jupan Ne... Chiurcibași, jupan Gheorghe Conda, jupan Floria i Falcoian (?) Gheorghe, Petru, Ioan, pan Mauhaș, pan Ion Tane, Co... Andrei Antone, pan Ion Tănăsie, popa Iordache, Iconom, Hagi Nagoe, Hagi Stefan Dumitru, pan Draghici Peia, jupan Velico..., cu rufet[ul] lor, Stan Badici.

195. 2. Pe o icoană:

Această sfântă icoană s'a[u] făcut cu chieltuiala isnafului abagiilor, la an 1850, Maiu 29.

3. Pe alta:

196.

Acestă sfântă icoană s'a îmblăcat în argint plin dumnealui jupan Ghiță Stoianescu, zăt Glubo[iu], episcop bisericii Oota, cu ajutorul mai multora negușitor[i], care s'a și scris numele în pomelnicu ctitoresc, spre veșnica pomenire; s'a lucrat Dumitru Rafail; 1843, August 6, s'a sfârșit.

4. Pe o cruce:

197.

P[ro]t[opop] Ionu Castrise; 1818, Dechemvrie 2.

O. Biserica Sfântul Nicolae Ungurenî.

1. Inscricția nouă spune că s'a zidit de „dumnealor Costandin Bechianu și Alexie Bechianu, în anul 1774”.

198.

2. O foarte frumoasă cruce fără inscripție.

XXXIX.

Mănăstirea Brîncovenî.

A. Biserica bolniței.

1. La intrare:

199.

† Sfânta și dumnezeiasca biserică aceasta, carea bolniță s'a făcut, iaste [a]seamenea și tocma ca ceia dintăi mănăstire [ce] era, într'al căriia loc acum să veade căsta mare și frumoasă, și iarăș de prea-luminatul și înălțatul Io Costandinu Basaraba Voevodu den temelie rădicată, făcută și închinată marilor arhistratighi Mihail și Gavriil și alaltor tuturor în-gerești ceate, la anul de la H[risto]s Domnul 1700, m[e]s[i]a Maî 20 dni.

2. Chipuri de ctitori:

200.

«Io Costandin Basarabă Voevod, snă Papei Po[stelnic] Brâncoveanu», haină neagră, mantie de brocard deaur, cingătoare, mîncare albe.

«Marica Doamna»: haină albă, mantie de brocard de aur, margini negre.

«Io Matei Voevod»: haină de brocard aur pe negru, briu roș, mîncare albe, mantie neagră, margini roșii. Ține în mîna o cruce întreită.

«Preda Brâncoveanu biv Vel Vornic»: păr blond lung, barbă, haină albastrie, briu, margini roșii, mantie roșie.

«Papa Pos[telnic], snă Predeș Vornicul»: ras, cu moț de păr înaintea; haină verde, briu roș, mantie liliechie, blănită.

«Danciul Vornicul, tatăl lui Matei Voevod»: haină roșie, răs-croieli de blană la git, mîncă verzi; barbă în două părți. păr lung.

201. 3. Inscripție zugrăvită :

ОУТВЕРЖДЕНІЕ НА ТѢ НАДЪЮЩИ СЯ ОУТВЕРДИ ГИ ЦРКОВЬ СВОЮ, ЮЖЕ СТЕЖА ЧЕНОЮ СИ КРОВОЮ, 7212, 1704 [= întărește, Doamne, pentru cei ce așteaptă întărire, biserica ta pe care ai întemeiat-o cu sîngele tău curat; 7242, 1704.]

202. 4. În altar :

Să s[ă] știe când ne-a scos Pivodă din chiliă afară pe toțu călugări; leat 1721.

Dettine saū Pivoda a fost comandantul trupelor germane din Oltenia, după ce cu el aū intrat Austriacii în țară. V. *Cîteva manuscripte și documente*, în „An. Ac. Rom.“, XXVIII, p. 519, și Giurescu *Contribuțiunii la studiul cronicelor muntene*, București, 1906, pp. 68-9.

203. 5. Grafite:

Popa Hr[i]sto ot Pleaven. Paisie romo[na]h; 1838. Gherasim iermonah Sfetagorețu; 1853, Martie în 28. .

204. 6. Pe disc:

M. S. I. L. eg[umen] B[rîncoveni], l[ea]t 7217 [1718-9].
E un Manasie (?), egumen de Brîncoveni.

B. Biserica cea Mare.

205. 1. La intrare:

Înr'acestū loc unde acum cest st[ă]nt lăcaș iaste, fost-aū de moși lu Matei Băsărabū Voevod și ai Predi Dvornic făcută

mică bisearică, hramul dându-i a prea-curatei Maicii Domnului și spășitoriului H[risto]s adormirei; aceeaia apoi Mateiū Vo[e]v[o]dū, domnind, o aū zugrăvit, la leatul de la Zidirea Lumii, 140 [1631-2], și așa aū fost până ce, den orânduiala lui Dumnezeū, aū stătut Domnu țări luminatul Ioan Costandin Băsarabū Voevod, fiul Papei Postelnecul, fečorul Prediū Vornecul, carele văzându-o așa mică, și, maica sa, Stanca Cantacuzino, prestăvindu-se dupre anū 44 aī văduvii sale, și aducând-o lângă soțul ei, Papa Postelnecul aicea, de o aū astrucat, s'aū îndemnat, și bisearica cea mică, bătrână, o aū rădicat, și ačasta ce acum să veade, den temelie aū zidit, făcând-o și înfrumusețând-o dăplin mănăstire, în slava și mărirea prea-sfânt și veačnic numelui lu Dumnezeū, spre pomana a tot bătrân neamului și spre buna pomenire a bunelor sale fapte, începându a o lucra într'al 11 an al Domniei lui, curând anul de la Spăsenia Lumii 1699; ispravnic lucrului puind pre Radul Goleșcu Vel Comis.

Capitolul XLVI din Cronica lui Radu Greceanu (ed. Șt. Grecianu, pp. 92-3) lămurește asupra clădirii mănăstirii Brîncovenilor. Și aici se spune că bisericuța „veche era mică foarte“. Beizadelele Constantin și Ștefan și Mitropolit Teodosie pun piatră de temelie, la 9 Iunie 1699. Prin silințele lui Radu Goleșcu biserică s'a mîntuit la 5 August din același an.

2. Pe un mormînt:

206.

Suptu ačastă marmură zace țărăna jupăneasii Stancăi Cantacuzeanii, fata lui jupan Costandin den vechiu și împărătescu rod Cantacuzino, biv Vel Postel[nic], a Doamniei Ilincăi, featiū bătrănuului Io Șerban Basarab Voevod, jupăneasa lui jupan Papei Brâncoveanuului Po[st.], fečorul lui jupan Prediū Brâncoveanuului biv Vel Vornic și mumă bl[a]goč[e]stivului Domnu Io Costandin B[râncoveanu] Basarab [Voe]vod, carea, cu mari blândețe, cu multe milostenii și nespuse alte bunătăți trăind,

și umplând vârsta ei de an[î] [66], den cari 44 văduvă săracă de soțul ei i-[a]u petrecut creștinește, s'a[u] săvârșit la anul [de] la Zidirea Lumii 7207 și de la Spăsenia ei 1699, Fev[ruarie] 10, într'al unsprăzecelea an[ul] al Domniei fiului său mai sus numeitul Io Costandin B[răncoveanul] B[asarab] Voevod, carele cu mare ci[n]ste și cu toate creștineștile pomeniri și mi[le] aici la mănăstirea Brăncoveanii, unde și însăș la moarte-i a[u] lăsatu; aducând-o lângă soțul ei Papa Post[elnicul] și socru-său Preda Vornic, o a[u] astrucatu.

207. 3. Pe altul, lângă acesta :

Aici zac oasele răposaților întru D[u]hul Sfântu fericit jupan Preda Vel Vornic Brăncoveanul și ale fiu-său Papei Post[elnicul], cărora li s'a[u] întânplat perire: întâi Papei Post[elniculu] în zilele lui Costandin Șerban Voevod, pe vreme ce s'a[u] rădicat dorobanții, călărașii hoțește asupra Domnu-său și a neamului boeresc, atuncea a[u] ucis pre Papa Postelnicu, fiind leat 7163 [1655], iară pre tată-său Preda Vornicul l-a[u] ucis Mihnea-Vodă cel Rău, în casele domnești în Târgoviște, nefiindă vinovat nimic. Și s'a[u] pus această piatră de dumneaei jupăneasa Stanca Cantacuzini, care a[u] fostă jupăneasă Papei Postelnicul, m[e]s[i]ța Iunie, dni, leat 7176 [1668].

Uciderea lui Papa Brăncoveanu în București, din jos de Mitropolie, se pomenește printr'o cruce care se păstrează până acum (v. vol. I din aceste *Inscripții*, p. 245, n° 16). D. Virgil Drăghiceanu a găsit de curînd un fragment din inscripția de pe mormîntul lui Preda; ea cuprinde: „Predii Dvornicul“ pe o frîntură, iar pe alta: „Dumnezeu să-l p[omenea]scă“. Despre moartea și îngroparea Stancăi se vorbește în cap. XLIV din Cronica lui Radu Greceanu (ed. Șt. Grecianu, pp. 90-1). De acolo am luat vrîsta ei, pe care inscripția de pe mormînt o lăsa în alb. Ea a murit la București, „în curte la dumneaei“; alaiul de îngropare merse „pînă supt deal“, de unde rămășițele fură puse în carăta care le duse la Brîncoveni.

4. Afară:

208.

† Supt această piatră odihnești-să oasele robului D[u]mne-zău Ghiorghe erei i sini ego Nicolae, și s'aŭ pristăvită în luna lui Mai 23, în zilele prea-luminatului D[o]mnă Io Neculae Petru Mavrogheni Voievodă; leat 1787.

Adaus al numelui lui Ioanichie arhimandrit, din 1842.

5. La zugrăveală:

209.

1842, August. Aastă sfântă măn[ăstire] dintru început fiind foarte mică, s'aŭ prefăcut de răposatul Matei-Vodă Basarab, și, la l[ea]t 1699, răposat[ul] Costandin-Vodă Brâncove[an]u, pentru că s'aŭ astrucat oasele neamului Mării Sale aici, precum în pietrele mormintelor să veade scris, s'aŭ mai mărit sf. bisearică, și s'aŭ adăogat odăile den spre miază[zi] de pomenitul Domn Costandin-Vodă Brân[coveanul] Basarab, iar, la leat 1837, Ghenarie 11, zdrobindu-să cu totul de înfricoșatul cutremur, s'aŭ înnoit precum să vede prin osărdie cuviosului arhimandrit chir Theodosie Trapezuntios, igumenu Brâncoveni, spre večnica lui pomenire și a Cuvioșii Sale; 1842, Avgust 1.

Chipuri de ctitori: [Brâncovenii:] „Constantin, Radu sin Cos., Costandin sin Cos., Ștefan sin Cos., Theodorie Trapezunteos, Stanca Cantacozi, soță ego [= lui Papa Brâncoveanu], Barbu sin ego Papa Post[elnicul] Brâncoveanu, Preda Vor[nicul] (cu căciulă), Preda Brâncoveanu Vel Vornic, sin David Postelnic, soția ego Păuna (haine de verde și aur, copeă, blană), Marica Doamna [a lui Constantin-Vodă], [fetele ei:] Stanca, Ilinca, Ancuța, Safta, Maria, Maria Doamna sin Costandin, David Post[elnicul], tata Predi Vornicului, Danțul Vornicul, tata lui Matei-Vodă“, Matei și Doamna Ilinca.

XL.

Biserica din Ploieșciorî (lîngă Ploieșți).

De-asupra intrării:

210.

Această sfântă biserică s'aŭ zidit din temelie în zilele Prea-osefinției Sale pār[inte]le Mitropolit Grigorie f[in]d îndemnător și sîrguitor d[u]m[nea]lui Costăndin; 1834, Mai 7.

XLI.

Schitul Zamfira (Prahova).

A. Biserica cea Mare.

211. 1. De-asupra intrării:

Acest sfânt și d[um]nezeesc lăcaș este zidit din temelie cu tot ce să vede înprejur, prin binecuvîntarea și cheltuiala Prea-Sfințitului arhiepiscop și Mitropolit al Ungrovlahii dd. Nifon, întru slava înălțări Mîntuitorului nostru Is[us] H[risto]s și a sf. ierarh Nifon, prin osteneala prea-cuviosului arhimandrit Eftimie, starețul schitului Ghighiu. Început la anul 1855 și săvîrșit la 1857, Septemvrie 8, în al șaptelea an al ahi-păstorii sale.

212. 2. Pe un *Octoih* din 7239.

Aastă sfântă cartea ce să chiam[ă] Oht[o]jicū, iaste a dumneaei jupăneasii Zamfirii, și s'aū cum[pă]ratū de la oraș, de la popa Ionichii al Brânco[venilor]; 7[2]59 [1750-1].

Aastă sfântă și dumnezeiască carte ce să chiiamă Ohtoih iaste alū popei Androne denū București, otū mah[alaua] Popescu, fečorul popei Mănăilă, prot[opopul] ot București, cum-părată; adeverezū: leat 7241 [1732-3].

'Αφῆροθης= παρὰ τῆς ἀρχορτήσας Σμα[ράνδας] [=s'a inchinat de cocoana Smaranda].

213. 3. Pe un *Penticostariū* din 7290:

Ghermanò ierm[ona]h cu tot neamu lui; 1796, Apr[ilie] 5.

214. 4. Pe *Orologhiul* din 1806:

1826, August 15, am botezat Tusie (*sic*) Mercuri.

1821, Ianuarie 18, Marți, la patru ceasuri din noapte, [=10 de seară] aū răposatū Măriia Sa Vodă Alecsandru Suțulū Voevodū, Mitropolitū fiindū chirio chirū Dionisie Sevastis.

1825, Aprilie în 7, aū răposatū erei Gheorghie protopopul, Marți.

1834, aŭ îngropatŭ pã Preao-sfin]i Sa pãrintili Mitropolitŭ Grigorie, Duminicã, Iunie 24.

Versurŭ tipãrite la urmã:

În ce chip soarele a privi nu poate
 Ca sã lumineaze unghiurile toate,
 Ci rãmîn supt umbrã multe neajunse
 Supt niște perdeale de dînsul ascunse,
 Diorthositoriul din ochi așa treace.
 Neputînd spre toatã slova sã sã pleace:
 Slova supt perdeana ochiului s'ascunde,
 Care cu vedeara nu poate pãtrunde,
 Și așa rãmîne greșala în carte,
 Cãci noi oamenii sîntem, de ingeri departe.
 Așa dar ne rugãm de toți cetitorii
 Ca sã fim crezuți noi, diorthositorii,
 Și unde am greșit, sã sã îndrepteaze,
 Cu Duh de blîndeate sã sã lumineaze
 Și sã ni sã creazã toatã osteneala,
 Carea aŭ ocolit cît putu greșala.

Ioann Ștefanovič, paroh Bolgarsechiului, ca diorthositor.

5. Pe *Mineie* din Neamț, 1809:

215.

Nifon (?), proigum[en] Sf. Mitro., la leat 1817, Aprilie 29.

Nifon (?) ecl[isiarh] Mitr., la leat 1819 m'am fãcut, Noe[m]-vrie 16.

Sã înțeleagã cel ce va ceti mai susŭ, cãnd m'am fãcut protosinghel, cãnd eclesiiarhu.

Dacã iscãlitura de la început e a se ceti „Nifon“, avem prețioase știri despre începuturile acestui arhiereș.

6. *Viețile Sfinților* din Neamț, 1813-6.

7. Pe *Viețile Sfinților* pe Iulie (1814):

216.

Acastã carte este a sfin]tului schit Vovedenii.

E *vechiul* schit al Zamfirei. V. nl B.

8. Pe volumul de Novembre (1811):

217.

Panaît Niculescu, canonarhul sfin]tei Mitropolii, aŭ scris la

anul 1845, luna Avg[us]t 3. Aăastă carte am cetit ereŭ Antonii monahul, cari am fost la arestul sfintei Mitropolii . . .

9. *Efrem Sirul* din Neamț, 1819.

218. 10. Pe un *Octoih* din 1816:

Aceastu Octoicu l-am dăruitu schit. Roș.

11. *Psaltire* din 1820. (Prefață de ctitorii tipografiei: Constantin Caracaș doftorul politiei, Răducanul Clinceanul biv Vel Stolnic, Dimitrache Topliceanul biv Vel Sluger).

1821, Maiŭ in . . . aŭ intrat Turci în București.

1821, Agust 6, s'aŭ tăiatŭ Sava himbaș[ă], Ghincea și Delibașa Mihale. și cu Arnăuș[i] lor.

12. *Orologhion* din 1825.

13. *Ceasoslov Mare* din București, 1830.

14. *Mineie* din 1836 (Meletie monahul, tipograf).

219. 15. Pe un *Penticostariŭ* din 1841:

Și aăastă carte s'aŭ cîștigat sfintei Mitropolit prin mine, cel iscălit; 1823, Iuli. Dionisie ecl[siarhul] Mit[ropolie].

16. *Mineic* din 1846, Neamț.

17. *Apostol* din 1851.

18. *Liturghii* din București, 1853 (lucrate pentru Chesarie, episcop de Buzăŭ).

19. *Molitfenic* din București, 1854.

20. *Triod* din 1856, București. (directorul tipografiei arh. Dionisie).

21. *Evanghelie* bucureșteană din 1856.

22. *Mineie* din 1862.

220. 23. Pe *Chiriadromion* al lui Nifon Mitropolitul, 1857:

Acest Chiriadromiu s'aŭ hărăzit nouluŭ schit Nifon din j[ud.] Prahova de prea-sfințitul arhiepiscop și Mitropolit alŭ Ungrovalahiei dd. Nifonŭ.

Pecete cu Sf. Constantin și Elena, coroană, cîrjă și „Nifon Mit[r]o[p]olitul U[n]g[ro]v[la]h[ie]i”; 1850“.

B. *Biserica Cimitirului,*

1. La intrare:

221.

Cu vreaarea Tatălui și Fiiului și Sfântului D[u]hu s'a au începutu acaștă sf[ă]ntă și dumnezeaiască biserica, ce este hramu Sf[i]ntii Troiți, cu osteneala și cu cheltuiala dumnei răposatii jupăneasi, Zamfirii, soția dumnealui răposatului jupănului Manuilu Apostoli, în zilele răposatul Domnului nostru Io Neculae Voivod, și, rămân[ă]ndu neasfârșită d[e] cè mai sus numită, și au rămas ostinitori noru-sa, Smara[n]da, fică răposatului Ion Băl[ă]ceanu, încă fi[n]du văd[uvă] ramaș[ă] cu unu coconu, și anume Manoilu; și s'a au sfârșitu în zile[e] Mării Sal[e] Domnului nostru Io Mihaï Racoviț[ă] Voivod, mes[i]a Iule 28 d.; leat 7251 [1743]; și au fost popa Ion ostinitor.

Pentru Smaranda Bălăceanu, v. *Genealogia Cantac. și Studii și doc.*, I.

2. Pupitru de sidef din vechea zestre.

3. Pe un *Mineiu* de Septembre (de ale lui Chesarie).

Sfinteii bisericii cu hramul Sfinte Treime, zidită aici ca să fie la trebile și slujbele sfinteii bisericii a satului Zamfira; și am scris cel mai sus iscălit în zile a Mării Sale D[omnul] nostru Gheorghe Dimitrie Bibescu Voivod și Domnu a toată Țara Ruminească, cînd stăpinea părintele Isايا, egumen Bleajoiia[u] și Zamfirean... Ad... ugr. 17, Ap. 4.

4. Aier vechiu de mușamă.

5. Pe un antimis încadrat:

222.

Acest dumnezeesc jertfelnic pe care să săvirșăște dumnezeiasca cea fără de singe jertfă, s'a sfințit de Preaosfinția Sa părintele episcopul Rîmnicului, dd. Calinic, la anul 1851.

6. [Pomelnicul ctitoresc:] Nifon arhiereul, Ilie, Elena, Rusaila, Zanfira, Aposta, Gheorghie, Ioan Neofit arhiereu, Eftimie arhimandritu.

XLII.

Chipurî de la mănăstirea Cremicovschi.*(azi la Museul din Sofia.)*

223. De o parte, o Doamnă cu o pălărie și rochie roșă cu romburi aurite (mînecei, garnite cu verde), Domn cu căciuliță, plete, rochie de brocard, cîpicî roșii, mînecei roșii. Jos,—fata, ca mamă-sa; fiul, —cu haine roșii și fes.

Прѣстaвн се раба бжиа Драгана джци рад воєвѣ; мѣца август прѣстaвн се рабъ бжи Теодор, снн Рад Воєва, кь лѣто 710, мѣца август.

Adecă:

A răposat roaba lui Dumnezeu Drăgana, fîca lui Radu Voevod; în luna lui August a răposat robul lui Dumnezeu Teodor, fiul lui Radu Voevod, în anul 7100 [1502], luna lui August.

Bănuesc că erau copii ostatecei ai lui Radu, morți în calea spre țară și îngropați acolo.

XLIII.

Inscripțiile Bistriței oltene după dosarul reparației începute în 1846.

1. „Pisaniia de afară, de de-asupra uși în amvon“, ca în vol. I, pp. 194-5, n° 2.
224. 2. „Pisaniia din lăuntru, al 3-lea tindă, în fața templului:

Cu vreaarea Tatălui și cu ajutoriul Fiiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, ziditu-s'au această sfîntă besărică din temelie întru cînstea Adormiri a preacuratei Născătoare de Dumnezeu și pururea Feçoari Marii, de dumnealor ctitori pan Barbul biv Vel Ban, Pîrvul brat ego, Vel Dvornic, i Dançul brat ego, i Rădul i Preda i Mircea brat ego. Iar acum, în zilele prea-înnălțatului nostru Domn Alexandru Suțul Voevod s'au zugrăvit de iznoavă această sfîntă biserică, fiind zugrăveala

foarte veche, prin osirdiia și cheltuala d-lui pan Grigorie Brîncoveanu Vel Ban și cu îndemnarea și silința Sfinții Sale pr: chir Theodosie arh[i]m[andrit] și igumen al aceștii sf[înte]l măn[ăstir]i Bistrița, ca în veci să să pomenească, iprocî. Vleat de la întemeerea Lumi 7192 (*sic*), iar anul de la H[risto]s 1820, 1820 [cu arabice], Iulie 30. Pisah Parthenie (?) monah, zugraf. Ioan Cos[an]d[in] zugraf.

3. [Vechea inscripție slavonă:]

225.

Произволеніе[мъ] штица и поспѣшеніемъ сна и съвършеніемъ стаго дха почи се съи стѣн храмъ въ имѣ оуспеніе вгци въ дни Іоу Нѣгоу Бѣда и гднѣ въсен земли [сггровлахискоу], и ктитори: жупан Барбѣль Бѣликѣи Банѣ и Първѣль Дворникѣ и Данчѣль и Радѣль и жупанъ Преда, и съвърши се при игъмѣнь Марко. Аминь. Рѣка много грѣшнаго Добромірѣ, и Дѣмитрѣ, и Кирѣтопѣ; исправн[икъ] жупан Стоанѣ; нача се [greșit: писасе] и съвърши се в лѣтъ ѣзки, мѣца вкт. а.

Adecă:

Cu voia Tatălui și ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, începutu-s'a acest sfînt hram întru numele Adormirii Născătoarei de Dumnezeu în zilele lui Io Neagoe Voevod și Domn a toată Țara-Românească, și ctitori: jupan Barbul Marele-Ban și Pîrvul Vornicul și Danciul și Radul și jupan Preda, și s'a săvîrșit pe vremea egumenului Marco. Amin. Cu mîna mult-greșitilor Dobromir și Dumitru și Chirtop. Ispravnic jupan Stoian. S'a început și s'a săvîrșit la anul 7028 [1519], luna lui Octomvrie 1.

Cf. inscripția neîndestulătoare și în parte greșită pe care o dădea Mitropolitul Neofit de la jumătatea veacului al XVIII-lea, în darea de samă a visitației sale canonice, — vol. I, pp. 193-4, n° 1. — Dobromir e și meșterul de la Argeș.

4. Pe mormîntul ctitorului:

226.

Прѣстапи се раба бжн жупанъ Барбѣль Бѣликѣи Банѣ Краевскы прѣименовани Пахоміе: въчноуѣ паметь, в лѣтъ ѣзѣи, мѣца мартіе д.

Adecă:

A răposat robul lui Dumnezeu jupan Barbul Mare-Ban de Craiova, ce și-a schimbat numele în Pahomie; veșnica lui pomenire; la anul 7013 [1505], luna lui Martie 9.

Data de 7013, adecă 1505, nu se poate admite. Și în 1508, supt Mihnea-Vodă, Barbu se afla, lângă fratele său Pîrvu, în fruntea boierilor munteni (*Studii și doc.*, VI, p. 455, n^o 3). El se întâmpină chiar în Sfatul de la 7026 (1518) al lui Neagoe (*ibid.*, V, pp. 169-70, n^o 2). Îl găsim apoi și la 5 Maiu 1519 (Cronica lui Constantin Căpitanul, ed. Iorga, p. 49, nota 4). La 7029 (1520-1) nu-l mai vedem însă (*ibid.*, p. 170, n^o 3; pp. 473-5; cf. pp. 706-8). V. și vol. VI, pp. 592-3. Cred că trebuie cetit *ѣ3M* (7033=1524-5), care a fost cetit greșit ca *ѣ3M*, ceea ce s'a interpretat ca 7013 (de fapt *ѣ3M*).

227. 5. Pe mormîntul lui Moise-Vodă;

Иже въ благочестивен конічинъ и прѣстави се Іо Моисей Воевода, сынъ Владислава Квиѣода, иже браня сътворише [въ] Вишоара, к лѣтъ *ѣ3M*, мсца августъ кѡ.

Adecă:

Cu blăgocestiv sfirșit a răposat Io Moisi Voevod, fiul lui Vladislav Voevod, care a făcut războiul [la] Vișoara, în anul 7040 [1532], luna lui August în 29.

29 August 1530 [s'a cetit *ѣ3M* pentru *ѣ3M*] trebuie să fie ziua îngropării; cu cîtva timp înainte, Moise nu mai era în viață (de pe la 22).—V. alte explicații, după lectura neîntreagă a inscripției, dată de Mitropolitul Neofit, în vol. I, pp. 195-6.

Iată corespondența urmată cu privire la pisanii:

„Departamentul Credinții. Cinstitei Direcții a clădirii mănăstirii Bistrița din județul Vâlcea.

Grabnică trebuință avînd Departamentul de pizaniia (*sic*) bisericii acei mănăstiri Bistrița, care urmează să fie scrisă d'asupra ușii bisericii, sau înăuntru la ctitor, ori pe piatra mormîntului ctitoricesc, poștește pe cinstita Direcție ca să scoată o copie întocmai după pomenita pizanie, fără cea mai mică greșală, și cu raport să o trimită Departamentului, grabnic, prin ștafetă; iar, la

întâmplare să se fi aflînd plecat la băile minerale iproci, cuviosul arh[i]m[andrit] Hrisant, să va îndeplini această cerere de cătră ceî lăsați în locul Precuvioșii Sale acolea.

Șef Departamentului:
... *Florescu*.

Anul 846, Iunie, n° 2132.

N° 18.

Cinst. Depart. al Credinții.

Direcțiia clădiri sf. mănăstiri Bistrița.

Asămănfîndu-să direcțiia cu porunca cinst. Depart. supt n° 2132, care astăzi, Lunî, la 3 ale următoarei, aș priimit, a și scos în-dată copii în tocmăi după pisaniia cea mare ce să află de-asupra ușiî la biserica sf. mănăstiri Bistrița [căt și după cele din lăuntru bisericii; *șters*], pă care cu pleacăčune o trimit acum pă lîngă aceasta cu ștafetă grabnică, după poruncă.

Dorește însă Direcțiia ca cererea aceștiî pisaniî să fie pentru un bun sfîrșit.

Anul 1846, luna Iulie 3, N° 31 ¹.

¹ La 15 ale luniî era vorba ca Domnul să plece spre Bistrița, „ca să puie cea d'întîiî piatră fundamentală la clopodniță“.

Iată și hotărîrea domnească de reparație:

„Păn cuvintele ce ni să ad[resea]ză într'acest raport de către prea-cuv[iosul] năstavnîc însărcinat cu privigherea asupra clădiriî aceștiî mănăstiri, iar mai cu osăbire căci, vizitând înșine acest sfânt lăcaș de al 2-lea oară, ne-am încredințat că zidirea bisericii nu-și are statornicirea cuviinčoasă, fiind dintru'nceput zidită foarte ușor, iar cele după vreme cutremurî aș slăbit-o așa de mult, în căt peste puțini ani s'ar fi dărămat de sineși, și noi poruncim a să preface din nou,—decî dumnealui Logofătul biserecescu va îngriji ca cît mai în grabă să ni să înfățieșeze planul, înpreună cu devisul materialurilor trebuincioase“.

În raportul pe care Bibescu pune această hotărîre, se spune: „Acum, la dărîmarea zidurilor veichi, s'aș văzut că nu aș fost elădirea tot de o dată făcută, ci rîndurî, rîndurî, nefind zidurile legate unul de altul; ci aceasta aș fost pricina în cele din urmă de s'aș desfăcut zidurile de sineși în toate părțile. Sfînta biserică iarăși la întăea prefacere s'aș făcut prea mică, după cum să vede, și cei din urmă Domni, văzîndu-î strîmtorarea, aș mai

XLIV.

Biserica ruinată din Crețești (Dolj).

228. 1. Pe zugrăveala de afară:

„Cari nu mergă la biserică“, „Fermecători“, „Vrăjitori“, „Călugărul curvar“, „Morariul“. „Croitorul“, „Sodomianul“.

229. 2. La proscomidie:

Pomelnicul zugrafilor : Madia, diacon Marin, Andrei, Stanciul.

Chipurile ctitorilor au fost strămutate în locuința d-lui N. P. Romanescu, din Craiova.

adăogat ceva la dînsa, iar cei de al treilea au mai făcut amvonul, și, cu această adăogire una peste alta, n'au putut ca să potrivească cît de puțin a fi o zidire arhitectonică...

Strămoșii dar Înălțimii Voastre, răposați întru fericire Domni, vă roagă din ceri ca să nu lăsați ostenele lor întru dărăpănare, ci să priviți cu ochi milostiviri asupra unor asemenea sfinte lăcașuri pă care un duș înalt le-au zidit și le-au înzestrat pentru sfîrșitul de ei prevăzut, și cu care acum Statul să fălește, întîmpinând multe moralicești fapte pilduite de chear sfînta Evanghelie, spre ajutorul omenirii“. El a pus deci la cale să repare Bistrița și Dealul, „care cît de curînd vor lua și săvîrșire, însă zidiri tepeinice, frumoase și cu cheltueli îndestul de însemnate. Mînăstirea Bistrița, Prea-Înnălțate Doamne, anul viitor, cu leat 847, va lua sfîrșit toată zidirea, și la leat 1848 va lua sfîrșit toate împrejmuirile iconomii de afară, și vor locui iarăși tagma monahicească precum au lăcuit din veichime și pînă acum“. Cere acum ca „și ridicarea din temelie a sfîntei bisericii, ca să fie și aceasta unită cu arhitectura binaliî ce să face, precum meritează al ei caracter, căci de a rămînea precum să află, cunoașteți Înălțimea Voastră cîtă nepotrivire este, aflîndu-să casele cele spre lăcuința oamenilor luminată și a lui Dumnezeu casă întuneoată“.

Lucrează și „maistării iztrailiteni tinichegiî din orașul Brăila“.

XLV.

Biserica din Podarî (Dolj).

1. De-asupra intrării:

230.

† Acestă sfântă și dumnezeescă lăcaș s'aŭ început din temelie de pan Hagi Mladen i Hagi Neagoe, unde s[ă] prăznuște hramul stă[lu]i Grigorie Decapolit[ul], și s'aŭ înfrumusețat cu zugrăveală de tot satu; și s'aŭ început în leat 817, în zile înlățat[u]lui Domă Alecsandru Nicolae V[oevo]d și cu blagoslovenia Preaosfinții Sale Galanŭtion [=Galaction] episcopu Râmniculu, și s'aŭ zugrăvit în leat 832, Afugost 13, de Ilie zografu ot Craiova.

2. Pe ușa dintre pronaos și naos:

231.

Ilie Zugravu ot Craiova.

3. Pomelnicul ctitorilor, pe dosul păretelu, de intrare:

232.

Leat 1832.

Titorii: Ionă, Stanăca, Anca, Stanăcu, Barbu, Marăia, Hristodor, Tudor, Iona, Rada, Nicolae, Preda, Anăca, Anăca, Anghel, Mihai, Măriia, Părvu, Rada, Vasăle, Rada, Nicolăca, Catrina, Catalina, Iorădache, Anăca, Dumitru, Stanca, Părvu, Stană, Iona, Manea, Călina, Dinu, Rada, Radu, Preda, Ilie, Stana, Dumitru, Frorica, Maftăi, Gheorghe, Silimă, Dumitru, Radu, Florica, Radu, Florea, Ionă, Iona, Papa, Ion, I[ona], Bălașa, Vasile, cu tot neamul lor.

Mărin, Ion, Rada, Dina.

Pomelnicu de obște ctitoresc . . . Bănică, Gherghina, Ilina . . ., Păuna . . ., Iana . . ., er[e]i Frorea, er[e]i Gheorghe, er[ița] Iona; leat 1832, Fevra[rie].

4. Chipurile ctitorilor: „Pan Hagi Mladen“, cu fes sur, avînd 233.
margenea roșie, cu mantia blănită cu negru, peste o haină roșie; brău roșu și alb; „panița Hagica Stanca“ cu pălărie roșie și albastră, bucle, roche cenușie cu flori și mantie roșie până la mijloc, cu mînecele largi. În mînile lor țin un pomelnic:

Hristea, Hristea, Țeno, Stana, Petre, Vasile, Iovan.

V., pentru Hagi Mladen Stoianovic, vol. VIII din *Studii și doc.*, tabla.

5. *Octoih* din Rîmnic, 1811.

6. *Cazanie*, după izvodul lui Chesarie, retipărită la Sibiiu la Gheorghe de Klozius, 30 Maiu 1850, cu pomenirea Împăratului și a lui Știrbei-Vodă, și cu însemnarea:

„Care Cazani, cîte au fost, toate s'au ars la anul 1847, Martie 25, la București, iar acum tipărită cu chieltuiala d[umnea]lor Iosif Romanov și Comp., librieri românești din București, unde se află toate de vânzare: doritorii pot afla prăvăliia dumnealor în București pă ulița zărafilor, vecini fiind cu Nicolae Hristu zărafu.“

234. 7. Pe un *Antologhiu* de Septembre (cam 1760):

Aastă sfântă și dumnăzăiască carte ce să chiiamă Minei... gata... ca să fie de învățatura mea și a copiilor mie; iar, de să va ispiti cineva a-lu înstrina di la copii mie, acela omu să fie anaftemă; la anul 1767.

La sfîrșit:

Și amu scris eu popa Gheorghe cu mă[nă] de țărănă, și cine va ceti, în yeaci mă va pomeni,—că măna putrezeaste, iar asta trăiaște.

XLVI.

Biserica din Vîrîți (jud. Dolj),

1. Chipurile ctitorilor:

„Chiriiac biv Vel Clucear“ (fes roșu, fund albastru, mantie cu blană neagră, haină dedesupt cu flori), „Zmaragda sin ego“; „Costandin Zătreanu biv Vel Medelnicer“, „panița ego Mariia“, „Alexandru, Ioan“ (lîngă Medelnicer), „Luxandra soția sa; Ilie fiu Clucerulu Chiriiac“.

Pe stînga: „panița ego Domni“, „Fevroniia sin ego Hristodor biv Vel Sărdar“, „Panița ego Zoița, Irini“.

2. *Mineiu* din 1788.

3. Pe o *Evanghelie* de la 1697:

Să se știe când a ă murit popa Constantin din Vărăți, la 235.
Februarie 23, de Marți noaptea. Popa lanache.

(Scrisoare de pe la 1730.)

4. *Mineiă* pe August 1780. În legătură, o foaie din *Adnotationes Diplomatum* (veacul al XVIII-lea).

Însemnare de la „Dumitrașco logofătul ot Vărăți“.

5. Pe *Mineiul* de Martie:

236.

Să să știe că acest ă sfânt ă Mine ă iaste cumpărat de Cuciariul Chiriac ă Găianu.

Cam pe la 1780.

XLVII.

Biserici ă Tîrgoviștene.

A. *Biserica Sf. Constantin și Elena.*

[comunicat de d-l Virgiliu Drăghiceann.]

[v. vol. I, p. 116.]

1. Pe d'innăuntru:

237.

Doamna, iubit-am buna cuviința casi ă tale și locu lăcașulu mării tale. Acast[ă] [sfântă] și dumnezeiască biserică care este hramul Sfîntulu ă Nicolae, ridicatu-s'e ă din temelii a cî de Io Mathe ă B[asarab] Voevod la cursul anilor 7159 [1650—1], iar, de atunce încoace foarte rîu stricându-se și dezvelindu-se, iar, când a ă fost leat 7240 [1731—2], îndemnatu-s'e ă jup[ă]n Vasalache cu mila lu ă Dumneze ă de a ă șindrilit-o și a ă dres-o. Iar, când a ă fost 7261 [1752], Dichem[vrie] 21, s'a ă tîmplat de a ă murit la Bucureșt ă, și s'a ă adus de s'a ă îngropat aicea. Apoi dumneal ă jupan Dragomir, fiul dum[neal ă] jupan Vasalachi, denpreună cu frații dum[neal ă], s'a ă îndemnat de a ă învilit-o, a ă zugrăvit-o, și a ă făcut tîmpla și anvonul afar ă, ficîndu-se ctitor ă no ă, ca să le fi več[nică] pomenire dumnealor; amin. Oct. 18 7262 [1753—4].

238. 2. Grafîț în scobitura uși:

Popa Ion zugrav; leat 7262 [1753-4].

239. 3. Altul, la proscomidie:

Și s'a'ă zugrăvit de Dragomir sin Vasalachi Frumușica (?).
Popa Ion zugrav, Sept. 18, 7162 [1753].

240. 4. Pe un mormînt:

Suptu această piatră odihnesc oasele rîposatei roabei lui Dumnezeu Sima, ce a'ă fostu jupîneasă lui Costandin Conțescul Vel Logofăt, și al[e] fiului lor, Asan, care i s'a'ă prestăvit în luna lui Dech., la anul de la Zidirea Lumii leat 7222 [1713].

4. Chipurile ctitorilor, după comunicația d-lui prof. Virg. Drăghiceanu:

„Matei-Vodă, cu barbă albă, păr castaniu, coroană, mantie albă tivită cu roșu și cu blană albă-neagră; veșmînt de desupt de brocard de aur. Doamna cu păr negru, coroană neaurită, haină de de-asupra albă; lanț la gît“.

B. Biserica Sf. Nicolae Simuleasa.

[comunicare a d-lui V. Drăghiceanu.]

241. 1. La intrare:

Întru numele Tatului și al Fiiului și al Duh[u]lui Sfîntu și într' ajutorol prea-luminatului și făcător[iu] de ciude hramul sfîntei biserici și al casei noastre, Sveti Niculae, arhiepiscop Mirilichenschiih, în zilele Domnului creștin și de Dumnezeu iubit Costandin Șerban Voevod, cu vrearăia lui Dumnezeu Domn Țiri-Rumîneștî]. Adecă e'ă robul lui Dumnezeu jupan Misco Vel Capitan za Sîrbî, i jupanița ego Ioana i snovi ei [=și fiî lor] Florica i Pîuna, Nicola i Nicola brat Căpitan, i Dumitru brat Căpitănesei, i cu ajutorol milostivului Dumnezeu început-am această sfîntă biserică, sfîntă, dumnezeiască, de o am ridicat dentru temelie pînă [în] sfîrșit, ca să ne fie pomanî și de iertare

sufletelor noastre, și al[e] pîrinților noștrii, și să ne fie ajutoru întru [n]pîrîșia Cerului. Și ispravnic aũ fost Stînimir. Și o am început în luna lui Iun[ie] dni 10, și o am sfrășit în luna lui Noem. dni 30, văleat 7163 [1654].

Pentru astfel de „lefecii sîrbi“, v. Hasdeu, în *Traian*, I, n° 1 și *Studii și doc.*, IV, pp. 42-3.

2. Pe un potir:

242.

Acest sfînt potir s'a cumpărat de robii (*sic*) Dumnezeu Ioan Bădița, nepotul lui Hagi Staicul din București; 1814.

C. Biserica Sf. Nicolae.

1. Vechea inscripție:

243.

ВЪ ДНИ ІѠ РАДСЛѠ ВОВЕОД СІН ХРАМЪ СѠГО НИКОЛИ СЪТВОРИ ЖЪПАН МАНѠ БЕЛИК[И] ДВОРНІК И ЖЪПАНИЦА ВІЛАЕ; ВЛТ 7163.

Adecă:

În zilele lui Io Radul Voevod acest hram al Sfîntului Nicolae l-a făcut jupan Manea Marele-Vornic și jupanița Vilae; în anul 7036 [1527-8].

Supt Radu de la Afumați, Manea era Mare-Vornic și în 1525 (*Studii și doc.*, VI, p. 594).

2. Pe altă piatră:

244.

Să se știe cum aũ spart besearica la Sinan-Pașa, și o'ũ diresu pop[a] Goncea cliseariu.

3. Pe o piatră:

245.

† Cu vreaarea Tatului și cu ajutoriul Fiului și cu sporul D[u]hăluî Svântu, îndemnatu-se-aũ creștinul Io Mateiũ Băsă-r[a]bũ Voevoda i g[o]s[po]jda ego Elina, de s'aũ zidit aceasta svântă besearică, hramul Stăi Nicolae, den temelie până în sfrășit, ca să le fie pomean[ă] în veač; și ispravnic Stan-ciul Portar. Pis m[e]s[i]ța Sep. 12 dnă, vleat 7162 [1653]. Pop[a] Grue.

4. Potir din 1814.

246. 5. Pe o piatră de mormînt:

Odihnescă oasăle robu lui Dumnezeu jupan Gherghe cupeș, și s'au prestăvit în zilele Io Radul Voevod..., m[e]s[i]ța Av[gust] 9, v leat 7130 [1622].

Domnul, e Radu Mihnea.

D. Biserica Sf. Dumitru.

[Comunicare a d-lui V. Drăghiceanu.]

247. 1. La intrare:

Ген БЖСТВЕННИИ ХРАНШСНОВАНИА СЪЗДА СМ И БЪЗДВИЖЕ СМ ПОВЕЛЕНИЕМ И ИЖДЕВЕНИЕМ МЕНЕ ГРЪКШНАГО ВЪ ХРСТІАНИИХ ДИМИТРИЕ БУЗИНКИ ГЛАШУРА БЕЛКАГО ВЪ МОЛБѢ И ПОХВАЛѢ ЧНОЕ ВСПЕНИЕ СТѢБЕ БЦЕ И СТОГО И СЛАВНАГО ВЕЛИКОМЧНИКА И ПОВѢДОНОСЦА ДИМИТРИЕ МИРОТОЧИКАГО, ВЪ ДНИ ІУ МАДЕН БАСАРАБѢ. БОЕВОД, ВЪ ЛѢТѢ БЪИТИ МИРА ВЪРМЪ, СПАСЕНИЕ ЖЕ МІРА ВЪХУД; ИСПРА. ПОП АРСЕНІЕ. [= Acest dumnezeiesc hram s'a făcut și s'a înălțat cu îndemnarea și cheltuiala mea, celui greșit între creștinii Dimitrie Buzinca Slugerul-cel-Mare, pentru rugăciunea și lauda cinstitei Adormiri a Sfintei Născătoare de Dumnezeu și a sfintului și slăvitului marelui mucenic și luptător Dimitrie izvoritorul de mir, în zilele lui Matei Basarab Voevod, în anul de la Facerea Lumii 7147, iar de la Mîntuirea Lumii 1639; ispravnic popa Arsenie.]

Buzinca, fost boier de-ai lui Leon-Vodă (Comis în 1631; *Studii și doc.*, IX, p. 7), era Clucer în 1640, cînd mergea la Brașov cu solia cea mare trimeasă de Matei-Vodă (*Studii și doc.*, IV, pp. cci, 215, 218, 221).

248. 2. Pe o piatră de mormînt:

ДШЕ БГОРОДНАГО КАПѢТНА И КМѢЦКАГО: сеане е-а дезгropa acest mărmanțu sa[u] parat (*sic*) loa, si hi proclat anatema; ВДЕ ПРЕСТАВИ СМ КО ЛѢГО ВЪРМЪ, А УТ РОЖДЕСТВО ХВА ВЪХУД [=su-

fletul celui de bun rod Căpitan de Nemți: care a răposat în anul 7153, iar de la nașterea lui Hristos 1654.

E. Biserica roșie.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

1. Pe păretele din dreapta, însemnare nouă:

249.

Această sfântă și dumnezeiască biserică, ce se prăznuște hramul Intrării în biserică a Maicii Domnului și a Sfinților Erarhi, ridicându-se din temelie și înfrumusețându-se cu toate celea de robii lui Dumnezeu Radu Județul, cu soția sa Mihalcea, Vasile Logofătul, soția sa Maria, la 1767, în zilele prea-luminatului nostru Domn Alexandru Ipsilante Voevod, cu blagoslovenia prea-sfințitului Mitropolit al țării, Chiril, iar acum, la anul 1871, ajungând în ruină, cu ajutorul lui Dumnezeu s'au îndemnat preotul Anghel duhovnicu, cu soția sa, Maria presvitera, nepoata lui Vasile Olteanu, și dumnealui Hagi Costantin, cu soția sa, Ecaterina Hagica, de aș mai reparat-o, făcând și turele, precum se vede.

2. Pe o piatră de mormânt:

250.

Aicea supt această piatră odihnescă oasele răposatului robul lui Dumnezeu jupan Radu Vel Județul ot Tîrgoviște i jupănița ego Mihalcea, Ioan, Dumitru, Șerban, Radu, Andrea..., Ana, cu tot neamul; meșta Noem. 11, leat 7199 [1690].

F. Biserica Sf. Atanasie.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

† Cu vreaarea Tatului și cu ajutoriul Fiiului și cu săvârșirea 251.

Duhului Sf[în]t, începutu-s'au a să zidi din temelie această sfântă și dumnezeiască biserică, hramul sfinților ierarși Athanasie și Chiril, Patriarșii Alixandriei, cu blagoslovenia prea-sfințitului Mitropolit al Țării-Rumînești chir Grigorie, în zilele prea-inălțatului și prea-luminatului Domnu Io Alisandru Scarlat Ghica Voivod, și, fiind mai nainte această sf[ă]ntă biserică de lemn făcută de răposații întru fericire părintele Mitropolit Theodosie, al țării, iar acum s'au făcut de pe cum

se vede, cu chieltuiala blagorodnicilor ai sfinteï bisericiï fii dumnealor jupanû Badea Văcărescul, i jupanû Iordache Văcărescul biv Vel Sluger, frați, și Samuilû arhimandritul, dichiu sf[în]teï Mitropolii Tîrgoviște, pentru vecinica pomenire, la leat 7276 [1768], Aug[ust] 1. Ioan, Andrei, zugrăvi.

Acești Văcărești sînt din satul dîmbovițean de pe Răstoacă. Numele lui Badea îl aflăm pe o piatră de mormînt de la Mitropolie (vol. I, p. 122, n° 255).

2. Potir de la un Mitropolit Grigore.

G. *Biserica Oborul-Vechiû.*

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

252. La intrare:

Acastă sfânti și dumnezeiasc[ă] biseric[ă] ziditu-s'aû din temelie întru slava și cinstea hramului, ce să priznueste Izvorul Tămăduirilor, la anul cu leat 1832, Marte 5, în zilele preafîlșatului Înpîrat Nicolae Pavolicî (*sic*) a toată Rosiia, cu blagoslovenia preaosfințitului părinte episcop Neofit, fiind otcărmuitorû Sfinteï Mitropolii, în locul Preaosfinții Sale pîrintelui Mitropolitului Grigorie. Si s'aû sivărșit de tot lucru de zidării, i cu zugrăvealea, și cu altele ce trebuesc sfintii bisericiï, la anul cu leat 1833, Iulie 30, de robii lui Dumnezeu aceștia: Cîrstea Carabula, Ionû Bizdideanu, Dumitru Bizdideanu [= din satul Bezdad], Maria Cojocarul, [ș. a.].

H. *Biserica Stolnicul.*

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

253. 1. Pe o piatră la intrare:

Acasti sfinti biserici, lăcaș Dumnezeului Savaoth, a cîria hramu Uspenia bogorodii și pervo-mucenic Stefan si priznueste, den temelie este ziditî în locul unia ce mai de nainte de lemnî era ficutî, cum spun de Udre Britescul, care de multa vreme și răutăți căzu și si risipise,— așa deç jupan

Costandin Cantacuzinò biv Vel Stolnic i soția sa Safta, de zid, cum sî vede, o aũ ficut, în cinste și slava vecinicului Dumnezeu și în buna pomenire, și binelui [= bunului] lor neam și al lor, i isprăvind-o la anul de la Zidirea Lumii 7213 [1705].

E vestitul scriitor Constantin Cantacuzino Stolnicul, unchiul și sfătuitorul de căpetenie al Brîncoveanului.

2. Piatră de mormînt a lui Stanciul, fiul Slugerului Nicola (inscripție slavonă fragmentară).

I. Biserica Tîrgului.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

1. Piatră în zidul de afară:

254.

Aicea, la această piatră, zacu jos oasele robu lui Dumnezeu Oprea, care s'e prestăvit în zilele Io Mateiũ Voivod, mța Noem. 23 dne, vîleat 7154 [1645], coconul Radului iuzbaș de fuștaș, carel[e] a fost ispravnic la častî sfî[nti] besear[icã] întru cînstit hramu Uspenie b[ogorodi]te; Mai 2 dni, leat 7161 [1653].

Un iuzbașă de fustașî din veacul următor, în *Studii și doc.*, IV, p. 80.

2. Urmează :

255.

Aice suptu această piatră, zacu oasele Paraschivei, coconul Radului Vel Căpitan, carel[e] aũ fostu ispravnicu la častî beseric[ă], vî dni Io Matei [Voivod].

3. Pe policandru :

256.

În zilele prea-luminatului Domn Io Gheorghe Caragea Voivod, cu voia lui Dumnezeu, cu al Maichi Precista, aũ ficut acest palicandru, cu tot[ă] cheltuiala, dumnealui Păstelnicului Pascale Păunescu, pîcîtos; 1814, Martie 28.

4. Pe un pomelnic, cu chipul Maicei Domnului, lui Hristos, cu

257.

porumbul Sf. Duh și, pe altă foaie, chipul Sf. Ioan Gură-de-aur:

„Pomelniç al sfintei biserici din târgul Târgoviștii, făcut acum după Zavere, cînd am intrat eū episcop, în zilele Mării Sale Io Grigorie Ghica Voevod, care s'aū orînduit de la Poartă a fi Domn întiiū din pămîntenī, fiind leat 1823, April. Scris de mine, cu mīna, Ioan Tīnase, episcop... ”

Pomenește, Doamne: Mathei Voevod, Elena Doamna; Udriște, Radul, çu părinții și fiī lor.

Acest Udriște, aflāndu-să Cămăraș și credincios Mării Sale Matei V[odă] Basarab..., a făcut rugăciune și îndemnare ca să facă această beserică; fiind niște ziduri surpate..., aū sfărīmat acele ziduri..., și aū făcut din temelie, după cum și pisania d'asupra uși arată, însă biserica cu tinda pīnă la ușă, și nezugrăvită; ispravnic fiind pīnă la săvīrșire dumnealū Radu Logofătul, Vel Căpitan, fiind leat 7162 [1654].“

E vorba de Udriște Năsturel.

„Pomenește, Doamne: Constantin, i Ilina, Mariea, cu părinții lor. Acest Constandin, ce se numește între oameni jupīn Dinul Bogasieru, tatăl Voineștilor, acesta aū zugrăvit biserica, tīmpla și oltarul, aū hărăzit și o livadă de fān, sub dealu mănăstirii, līngă viea Văcăresculū, pă care o cosește preoții bisericii. Pomenește, Doamne, pe Matei ierei..., ce a făcut înbrăcăminte la Evanghelie și cadelnițe..., pe Dimitrie Mira bogasieru..., Pascale Voicu, fecior lūi Păun Abagiu..., ce a făcut policandru la 1814..., pe Radu Goleșcu..., ce a cumpărat 12 Minee...; pe Dragnea, Stana, Marica Cojocar, ce ajută la șindrilit și potir..., la anul 1812..., iar, la moarte, dă 100 lei pentru zugrăvitul turnulū; pe Atanasie băcanul, ce dăruște un disc de argint. [Apoi brașoveni, rachieri, cojocari, bogasierī.] Și Alexe, sudit chesaricesc, carele cu corajul său a stătut ca un consulat, cînd aū venit Turcii să gonească pe Greci din țară, fiind leat 1821. Și, cānd aū venit aici la Tîrgoviște, i-aū întānpinat cu cele trebuincioase, și, înblīnzindu-i cu cuviințe bune, aū potolit pornirea și gīndul lor cel răū, ce lovea asupra acestuī oraș, ca să-l prăpădească, și, cu puterea ce avea, aū păzit și această biserică, de nu s'aū jefuit de Turci, cum s'aū jăfuit alte besereci aci în oraș, și aū sfărīmat icoane. Aū ajutat coconiī lūi cu lei 20 la potirul de argint ce s'aū făcut acum, cu leat 1830.“

5. Condică „pentru toate zapisele și hodoarele ce are sfānta

biserică“, „Să dă de știre că la leat 1823, după Zaveră, întîmplându-să de aū tăiat Turcii pe răposatul Gheorghe Brașoveanu . . . ctitor“, etc.

J. Biserica Sf. Gheorghe.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

1. Inscriptie zugrăvită:

258.

Această sf[întă] și dumnezeiască biserică, ce să prăznuește hram st. m[arelu] m[ucenic] Gheorghie, fiind veche și necăutată de multă vreme, ne-affindu-să ctitorî, și dezvălit[ă] și dărămat[ă], iar la leat 1730 s'aū găsit jupan Stegar Dima, de o aū pardosit, aū făcut atvon ș'aū zugrăvit, lu-aū (*sic*) șindrilit pe el și biserică de iznoavă; iar, la leat 1794, fiind înveliș[ul] vechî, aū căzut, și, văzînd noi, mahalagii, așa, ne-am îndemnat de am învelit cu toată cheltuiala noastră. Iar, la leat 1812, s'aū întîmplat primejdie mare de ciumă, prin toate părțile, care și aici în oraș s'aū întîmplat primejdie prin toate mahalalele, iar, în mahalaua aceasta, ne-am rugat m[arelu] m[ucenic] Gheorghie, ziua și noaptea, și, scăpîndu-ne, am tencuit biserică pe din afară, am făcut scară, am ridicat clopotniță; iar eū, robul lui Dumnezeu Stegaru Dima Lixăndroiu, Preotul Radu Guță, am tencuit clopotnița, Gheorghe Dudescu, Postelnic[ul] aū zugrăvit pe afară, și icoanele pă zid, avînd ajutorul mahalagiilor, spre pomenire vecinică, la leat 1816, Aug. 18

2. Pe părete înuntru, mențiune de altă reparație „în zilele și cu ajutorul lui Alicesandru Caimacam Țării-Rumînești, anul 1848 (?), Septemvrie 2“.

XLVIII.

Biserica Mahalaua lîngă Tîrgoviște.

[Comunicare de estampă a d-lui prof. Virgil Drăghiceanu.]

1. Pe un mormînt:

259.

Прѣстани сѧ рабѣ бжю жѣпанѣ Дръгич Дворникѣ от Корнж-

цѣни... им... дш... въ дни благоустроенъ и хълюбнекомъ и вышнюемъ Іу Радъ Боевод и [Гсднѣ], въ мѣца юніе е дни, в лѣт ързд. [=A răposat robul lui Dumnezeu jupan Drăghici Vornicul din Cornăţeani, în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului și înălțatului Io Radu Voevod și [Domn], în luna lui Iunie 15,— zile în anul 7124=1616].

260. 2. Pe același, în interior:

Прѣстави сѧ рабъ божю жѣпанъ Іанакне Ключ., [снѣ] жѣпан Соколъ Ключ., въ дни Іу Матин Боевод. în luna lui Sept. . . . въ лѣт ърздк. [=A răposat robul lui Dumnezeu dumnealui Ianachie, [fiul] dumnealui Socol Ciuceriul, în zilele lui Io Matei Voevod, în luna lui Sept..., în anul 7162=1653.]

261. 3. Pe altul:

Прѣстави сѧ раба бжю жѣпаница Ирина Дворничаса жѣпан Дрѣгич Дворникѧ... въ дни благоустроенъ и хълюбнекомъ и вы... шемъ Іу Гавриль Боевод... в мѣца май... дни, лѣт ърки. [=A răposat roaba lui Dumnezeu jupanîța Irina Vorniceasa, a dumsale Drăghici Vornicul..., în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului și .prea-înălțatului. Io Gavril Voevod..., în luna lui... Maiü... zile, anul 7128 [=1620].]

Drăghici și Irina sînt bunicul și mama lui Socol (fiu al Vornicului Nicolae), a cărui viață se poate desluși din prefața vol. IV de *Studii și documente*. Cf., pentru petrecerea lui la Cîmpulung, și vol. I-II.

4. Tot acolo, cruce care pomeneste un hagealic făcut în veacul al XVII-lea, supt Mitropolitul Ștefan, la Ierusalim, Sinaia și Alexandria.

XLIX.

Cruce de la Răzvadul-de-sus.

[Comunicare a d-lui Virgil Drăghiceanu.]

262. Aastă sf[ă]ntă cruc[e] ridicatu-s'eü întru numele Tatluï și al Fîlu[ui] și al Duhului Sfî[n]t și într'ajutorul sfîntului hram

ВСПЕНИИ ПРЕСВѢТІЕ БЛАЧДЕНА БЛАЦЕ ПРИСНОДѢВНІ Марѣа [= Adormirii preasfintei făcătoarei de minuni Născătoarei de Dumnezeu pururea Fecioarei Mariei], care hram aŭ fost al beserecei de la Răzvad, ce'ŭ fost de lemn arădicat[ă] intiŭ, iar, dacă se'ŭ mutat această beserecă la Iadulŭ, pusu-se-aŭ această sfintă cruce în locul sfintului prestol al sfintei besereci, ca să fie sfintul hram stiftitor în vecu, în zilele creștinului Matei Basarab Voevod. Și s'eŭ trudit de o rîdicat această sfintă cruce eŭ, robul lui Dumnezeu jupanul Socol biv Vel Cliučar, sin Necula Vornicul și al jupînesii Irinei de Cornățeni, împreună cu jupîneasa lui, rîposata jupănița Marula Cliuč[e]reasa și cu coconii lor, jupan Cr[ă]ștea Cluč[ar] i Anghelina, jupan Ianache Spat[ar] i Anca i Irina i Stanca i Marula i Tudosie i Iana i Costandin i Vel[icu]... Florescul (?) i Tudora, Marica, i Marula i Matei i Necula, ca să le fie de ajutor sufletelor noastre КЪ КѢЧ, амин. Пис мѣца Aprilie 2, 7156 [1648].

L.

Biserica din Măxineni (jud. Rîmnicu-Sărat).

Piatra de de-asupra uși (azi la Museul din Sinaia):

263.

Această sfântă și dumnezeiască beserecă ci iaste hramul nașterii lu Stă Ioanŭ Crăstitel, făcutu-o-am eŭ robul lui Dumnezeu Io Mateiŭ Basaraba Voevod i g[ospo]jda Iina; mergându Dumniia Mè la oaste, am tăbăr[ă]tu prea malul Siretului, ci am văzut Dumniia Mè cest loc bun și tare, și era o beserecă mică de nuiale și lipit[ă] cu lut. Dicŭ cu vrere lui Dumnezeu și cu ajutorulu sf[în]tului hram am făcut această beserecă de piatră, să fie Dumni Mele pomenă. și aŭ fostŭ ispravnicu și multu ostenitor și îndemnătorŭ jupanŭ Radulu Vel Cap[it]an], și aŭ fostu de'ntăiŭ multu nevoitoru cu sf[ă]nta mănăstire erūmonac Nil, și al doile isprav[nic] Lup[u] ot Vis[ț]ierie.] [Roata din mijloc:] Cu mila lui Dumnezeu creștenu Mateiŭ Basarab Voevod i gsdn. vāsue zemle ongrovlahiscoe grobu peč[e]te].

LI.

Pechea (jud. Tecuciū).

264. Stîlp de piatră cu înscripția:

Alexander Vasilievits Engelhard ist hier begraben.

Anno M.D.CC.LXX. Sie haben Todt und Verderben gespïen.
Wir haben es nicht gelietten. Zwei Kollonen Fusvolk, zwei
Baterien; wir haben sie nidergeriten.

(Copie de I. Codrănu, comunicată de d. I. Bianu.)

LII.

Biserica cătunului Săteni (Dîmbovița).

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

265. Pe o piatră de mormînt afară:

† Aicea supt ačastî piiatrî zac osele robilor lui Dumnezeū:
jupan Cîrstea i jupănița ego Despa; popa Tanase, irița Rada;
popa Gorcea, irița Ana; popa Stanciul, irița Mariea; popa
Izanî (?), popa Ianache Nan, Oprișan, Vîntil[ă], Cîrstea, Ar-
ghira, Ionașco, Stanca, Paraschiva, Vîntil[ă], Stanca den Sî-
teanî. Pis az popa Dumitrașco, sin popa Vasili..., vileat
7177 [1669]; pis m[e]ș[ța] Aprilie.

2. Ctitorî: „jupan Matei Cazote, tvor [= vtori] Vistiier“, „jupan
Coștandin tvorî Logofăt“, Maria „Visteriasa“, cu fetița, Maria;
Rădița Zădăriceanca.

LIII.

Biserica din Doicești.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

266. 1. La intrare:

Ačastî sf[ă]ntî și dumnezeescî bisearicî, a ciriea șram
Nașterea prea-curatei Feçoare și stîpîniî noastre de Dumnezeū
niscătoarei Mariei, sî priznuește, den temelie ziditî, rîdicatî

și înfrumosițatî iaste de luminatul și înflătatul Io Costandinŭ Basarabŭ Voevodŭ, Domnul și oblăduitoriul Țării-Rumîneștî, aici într'acestŭ locu unde alti datî n'au fostŭ, în slava lui Dumnezeu și în večnica sa pomenire, sîvîrsind-o la anul de la Zidire Lumii 7215 [1706] și al optsprîzeacelea an al Domnii Sale. M[es]ta Sept[emvrie] 20.

2. Pe o icoană:

267.

...cheltuiala dumnealui biv Vel Căminar Costandin Mavrocordat..., Doamna Lucsandra Mavrocordina... (?).

3. Ctitorî: Constantin Basarab Brîncoveanu, Constantin Voevod, Ștefan Voevod, Matei și Radu Voevod [fiiî lui]; „g[ospol]da iego Maria“ și fetele: Stanca, Maria, Smaragda, Ilinca, Safta, Anuța, Bălașa. Apoi „jupan Papa Brîncoveanu Vel Postelnic“, „jupanița ego Stanca Cantacuzino“ [părintîi Domnului], „Ioan Matei Basarab Voevod“, „jupan Preda Vel Vornic Brîncoveanu“ [bunicul Brîncoveanului].

LIV.

Mănăstirea Nucet.

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

1. La intrare, zugrăvit:

268.

Această sfîntă și dumnezeiască biserică, înțcare se prăznuște hramul Sfintului marelui mucenic Gheorghie, de întiia temelie este zidită de bătrînul jupan Gherghina Pircălabul cu soția sa Neaga, și, cu zidu și odăi înprejmuind-o, și călugări stringînd, și egumenî pun[ănd] și cu sate și moși și cu Țiganî înzestrînd-o, monastire au numit-o. Apoi, de vremî de reșmirițe și cutremure viind la slăbiciune a două oară, iarăși din temelie sa'ŭ zidit, din venitul său și cu ajutorul a trei neguțitorî grecî al[e] căror nume nu se țin minte. Și apoi, iarăși de vremî de rășmiriți și cutremure mari, viind la slabă stare, la leatu 1840 egumenul ce aŭ fost ocîrmuit la aceasta sf. monastire din porunca prea-înălțatului Domn Alexandru

Ghica Voevod, a treia oară, iarăși cu venitul mănăstirei, din temelie o aŭ zidit-o și cu zugrăveală o aŭ înfrumusețat, de cel de acum egumen, părintele archimandrit Gherasie; 1849.

Gherghina pîrcălabul se întîmpină în vremea lui Neagoe Basarab. V. I. Bogdan, *Relațiile Tării-Romînești cu Brașovul*, I.

269. 2. Pe o piatră de mormînt:

Aice, suptu ačasta piatrî zac osele robului lui Du[mnezeu]...
Pis m[esi]l[ia] Fe[vruarie] 20 dni, leat 7106 [1658].

LV.

Schitul Fusea (comuna Vulcana-Pandele).

[comunicat de d. V. Drăghiceanu.]

270. 1. La intrare, zugrăvită:

Ačastă sfintî bisericî s'au zidit de la Hs. 1779 de Șirban Fusea pînî în ferestre, ear de fiul său Negoîți isprivitî și în-podobitî cu toate hodoarele; earî, la leat 1832, Noe[mv]rie 10, am fost orînduit de sfinta Mitropolie egumen pe toatî vieața, — cîndu am găsit-o în proastî stare, și silitu am fost a o înfrumuseța pre cît puterea m'aŭ ertat, potrivit testamentului ce mi s'a dat de Sfinta Mitropolie; și, la cutremurul din letu 1838, dirîpîndu-se turlile, cît și bolțile, m'am nevoit earăși a o preface ca și din noŭ, zugrîvindu-se cu toate cele trebuincioase, și, săvirșindu-se, s'a și sfințit la leatu 1844. Însă la leatu 1859, Septembrie 27, arzînd casile, cu toate names-tiile, și biserica cu toate hodoarele, nemaî scăpîndu nimic decît nește ziduri ruenate, și, cu ajutoru lui Dumnezeu, m'am nevoit cu a mea cheltuială ca și din noŭ, biserica cu zugră-veala, hodoarele, precum casele cu toate înprejmăriile, precum se vid, de robu lui Dumnezeu Dionisie ermonah, egumen și starițu al schitului Bunea, în zilele prea-înălțatului Domn Ion Alexandru Cuza Voevod și al Sfințil Sale D. D. Nifon; 1862.

2. Ctitori: „Dionisie irmonah, Fusi și Buni“; în haină de că-

lugăr; „jupan Șerban Fusea, Stanca soția sa; jupan Negoită Fusea, Ilena, soția sa, și copilul lor, Ioniță.“

LVI.

Mănăstirea Gorgota (cătunul Gorgota).

1. Inscripție zugrăvită, înăuntru:

271.

† Ale tali dintru ale tale aduce ție, Doamne, robul tău Efrem ermonah, egumen sf. mănăstirii Gorgota, ce a fost trimis de la Meteura ¹. Aastă sfântă mănăstire, fiind zidită de al doilea de răposatu Neculaï Vistieru de la Enina [= Ianina] în zilele Domnului Radu Voevod [Mihnea], și, după vremi, stricându-se, încît nu mai putea preot ca să slujască sfînta leturghie, și, viind Sfinția Sa părintele Efrem egumen, și văzând-o așa dărăpînată, aŭ apucat de aŭ prefnoit-o cu facerea clopotniții și cu șindrilitul, și cu tăvăneala, și cu zugrăveala, i cu zugrăveala la cincî icoane, i cu facerea chiliilor din casele de de-asupra porților, i casele cele mari pe cari tot Sfinția Sa le-aŭ făcut din temelie, în zilele prea-înălțatului Domn Ion Alex. Ghica Voevod, spre a Sfinții Sale pomenire, în veci vecilor; 1836, Iunie 5.

2. Pe un potir:

272.

Acest sfînt potir ieste dăruit de robul lui Dumnezeuŭ eŭ Gheorghie, cu neam[ul]; Ianache, cu neam[ul], — la Golgotha; 1814.

3. Ctitorî:

273.

Radu Voevod și Nicola Vistier.

¹ Meteora, mănăstirile pe stîncă, din Tesalia.

LVII.

Inscripții cîmpulungene.

[comunicate de d. V. Drăghiceanu.]

A. *Biserica Marina.*

274. 1. Pe un stîlp în curtea bisericii:

Rîdicatu-s'a acast[ă] cinsti[ă] cruce, pe hramul Văvedenie b[ogorodi]te în zilele Io Radul Voevod, și s'au nevoit robii lui Dumnezeu Ivan, Stanca, i sin ego [= fiilor]..., Pătru, Anca, Bădeă, ca și le fie lor pomână în veaci; leat 7173 [1665].

275. 2. Inscripție pe piatră la intrare:

Acastă sf[i]ntă dumnezeiască biserică, aflându-se din zilele vechi părăsită, și neaflându-se ctitori ca să o mai înoiască, și stând biserica necăutată, îndemnându-mă eu, robul lui Dumnezeu, Barbul, de o am înoiț-o, întru slava sfintei m[u]ceniței Marine, pe cât mi-aū fost puțința, și am făcut clopotnițe den temelie, precum se vede, și amū cumpărat și două candilă de argintū, și o vie amū cumpărat, de o am dat bisericii de pomēană, în zilele luminatului Domn Io Costandin Voivod, m[esi]ța Sept[emvrie] 20 dne, leat 7205 [1796].

276. 3. Pe o piatră:

Acasta sfintă și [dumnezeiască biserică, hramul] Vivedenie b[ogorodi]ște zidit[-aū] din temelie] eu, județul Gherghii.

B. *Biserica Sf. Ilie.*

277. 1. Pe un clopot:

Acest clopot l-aū făcut popa Hrizeă i popă Neculae; 1771.

278. 2. Pe alt clopot:

Acest clopot s'aū dăruit la sfânta biserică Sf. Ilie de az, jupan Sterie.

C. *Biserica Domnească.*

1. Pisanie în curte:

279.

Cu vrerea Tatălui și cu ajutoriul Fiiului și cu plinirea Du[hulu]i Sf[ăn]t[ă], ziditu-s'a[un] această sfintă bisear[i]că întru cinstea și hramul[ă] Sfintei Vineri și a lui Sfintului Ioan Țredteč, în zilele prea-înălțatului Domn Io Costandin Niçolae Voevod[ă], cu blagoslovenia Mitropolitului chir Filaret[ă], cu çhiel[tu]jiala acestor preoți: erei Oancea, erei Ion[ă] . . . Vă lea[ă] 7267 (?) [1769],

2. Pe un clopot:

280.

Acest clopot s'a făcut de dumnealui Gheorghe Negulici; 1799.

D. „Crucea jurămintului“ în zidul casei Robescu,
Str. Negru-Vodă :

281.

Întru numel[e Tatălui] și al Fiiului și al Du[hu]lui Sf[ă]nt[ă]. Rîdicatu-se-au această[ă] cinstit[ă] și dumnezească cruce întru slavă și cin[stea] Nașterii Domnului Nostru Is[us] H[ristos] și întru pomeana [Domnii Meale] Io Duca Voevod și a Doamnei Domnii Meale Anastasiea și al fiului Domniei Meale, Io Costandin Voevod. Vizînd [Domnia Mea] mila orașului Cîmpulungul, cum sî fie ertat de vam[ă] de pîine, sî nu dea vam[ă] domnească, așijderea și orișanii sî nu dea vam[ă], ori din ce vor vinde, cum a[un] fost ertați de rîposatul Radul Negru Voevod, cînd au fost leatul 6723 [1215], și de Alixandru-Vod[ă] Iliăș, fost-a[un] leatul 7136 [1628], și de alți bîtrîni rîposați Domni, precum scrie în cîrțile ceale bîtrîne și în pisaniea sf[i]ntei mî[nă]știri [vol. I, pp. 128—30], carea east[e] pus[ă] de-asupra uși besearici, i [întirită] de rîposatul Mathei[ă] Voevod] cu mare bleastem. Iar, cînd a[un] fost acum, în zilele Domnii Meale, venit-a[un] județul cu oroșani, cu jalb[ă] la Domnia Mea, s[ă]pîind cum le stric[ă] cilugării mila [orașului] ce a[un] avut de la alți Domni bîtrîni, — între acea[ă] [Domnia Mea, vîzînd cîrțile] ceale bîtrîne și ce scrie în [pisaniea sf[i]ntei mî[nă]știri, Domnia Mea] încă am întărit [m]ila cu această[ă] cinstit[ă] cruçe, [ca

Să fie] er tați și de Domnia Mea, de toate cite scriem; iar. cine nu va [păzi această milă], si fie proklet și a[nathema]și Și ispravnic aŭ fost Andrea.

282.

E. Crucea pîrgarilor, în piață.

[După cele de mai sus:] Așijderea și pentru judecata orașului, pe orașani să-i judece județul cu 12 pîrgari și cu bătrîniî orașului; iar călugări, sau pîrcălabul, sau mîcar alți să nu aibî a să amesteca, ca să strice judecata și obiceiul lor, ce aŭ fost de la alți Domni bătrîni; ci toate legile și judecîțile lor să fie stităt[oare], și nicî județul să nu aibă voe a lua vam[ă] de la oroșani, orî de ce vor vinde, și să fie ertați de Domnia Mea, de acestea cite scriem mai sus. Iar cinę nu va întiri mila orașului, să fie proklet și anathema. Și ispravnic aŭ fost Andrea județu cu 12 pîrgări. De[chemvrie] 25 d., vă leat 7184, îns[ă] la leat 1[67]6. A[castă] sfîntî cruce ce să vede ziditî în zid, aŭ văzut dumnealui Sluğ[erul] Gheorghie Ruveanul (?), pristaș orașului, aŭ rădicat acastă cruce cu cheltuiala dumnealui, ca să fie întirire orașului, i județ fiind Neculae Roșiu (?). [Încă două rindurî.]

LVIII.

Cătunul Podul-Dîmboviții (județul Muscel).

283. Pe o cruce lîngă pod:

Acastă sfîntă cruce s'au rădicat în slava Domnului Nostru Is[us] H[risto]s de blagocestivul Domn Io Costandin Brăncoveanu Basarab Voevoda, la douăzeci și trei de anî aî Domniei lui, când aŭ făcut și podul acesta peste Dămbovița, fiind ispravnic Alexandru Șufariul Vilsănescul; și s'aŭ săvirșit la luna lui Octomvrie 1 zi, la leatul de la Zidirea Lumii 7220 [1711].

LIX.

Biserica Curtești din Botoșani.

1. Pe o *Psaltire* din 17—:

284.

Carte ce să numește Psaltiri, am afirosit-o la sfînta biserica din satul Cărteștii, ce esti hramul Sfântului Nicolaï.

Se adaoge psalmul de războiū și acela „cînd vei începe la pîne noao saū la vin saū la orice fel de poame“.

2. *Triod* Mare din 17—.

3. Pe o *Liturghie* din 7267:

285.

Iari cine s'arū ispiti, dinū preoți, saū diaconi, saū clericii, saū fecorii dăjdieri, saū săteni, saū oricine ar hi, ca să o ee să o zalogască saū să o pue undeva, pentru nescareva belele, de aice de la Sfântul erarhu Neculaï din Curtești, saū din cei ce fură bisericile, tălharī să fie anaftima ca și Ariia și proklet ca Iuda cel ce aū vândut pre Hr[istos], și să fie legat de 318 părinți și de șapte săboară, și să aibă părăș la judecată pe Sfetii Neculaï; și eū, preutul Aftănasie, cu blagoslovenie părintelui arhireului vos

4. *Mineiū* din Rîmnic.

5. Pe un *Penticostariū* din 7293, Rîmnic:

286.

Acestū Penticostarū este cumpăratū prin ostineala mea cu 18 lei de la părintele iconomu, și este datū besericii dinū satu Curteștii, unde să prăznueste hramu sfântului ierarhū Necula . . . Eū, preutul Ioanū otū Curtești; Dechemvrie 27, let 1797.

6. *Apostol* din București, 1784.

7. *Octoih* din București, 1792.

8. *Triod* din Buda.

Dat de Dormagiu, la Curtești; 1792, 2 Septembrie.

9. *Antologhiu* din 1806.

Dat de Dimitrie, fiul lui Chiriac Crăstiian Sardar, la Curtești.

10. *Panikid* din Iași, 1807.

11. *Minei* de Buda.

12. *Ceale 9 cîntări din Psaltire; Iași, 1815.*
13. *Tipiconă din 1816,*
14. *Octoihos din 1818.*
15. *Liturghă din Iași, 1818.*
16. *Cum să se urmeaze slujba întru prea-sfînta Duminică a Paștilor; 1833, Iași.*
17. *Evhologhiu din Iași, 1834.*
287. 18. *Pe Psaltirea din 1835:*

Acastă Psaltire s'aŭ dăruit ieromonahului Ghenadie Scriban, de cătră însuș înaltul arhiepiscop D. Veniamin de Costachi, Mitr. Mold.; 1836, Aprili 11, în Iaș. Eŭ am scris, Neofit Singeloș.

LX.

Biserica din Hadîmbu (jud. Iași).

288. 1. *Pe o carte:*
Duminică sara s'aŭ cutremurat pămîntul în anul 1793, în luna lui Noemvri în 27.
289. 2. *Pe o Evanghelie din 7270, București:*
Acastă sfîntă ivanghelie este a celui mai mic între preoții erei Grigorie Brăileanu; și am scris la leat 183[0], Noemvre 28.
3. *Triod din 7277.*

LXI.

Schitul Hadîmbul.

290. 1. *De-asupra ușii:*

Извoлeнiемъ втца, съ поспѣшeнiемъ сна і съврѣшeнiемъ стго дха основа и сотвѣри пан Іани Хадимбъль с еврковъ іаски, на горѣ великон, идеже ест храмъ ржсаво прста и бца, въ дни Іw Геворгие Гика Боевод, в лѣт 7277, сеп. и.

Adecă:

Cu voia Tatălului și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfințului Duh a înnoit și făcut această biserică dumnealui Iani Hadîmbul în pădurea Iașilor, la Dealul Mare, unde este hramul Înălțării Precistei și Născătoarei de Dumnezeu, în zilele lui Io Gheorghe Duca Voevod, în anul 7138 [1659], Septembrie 8.

2. Pe un mormînt din veacul al XVI-lea:

291.

'Ενθάδε κεῖται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Ἀλέξιος υἱὸς τοῦ Ἀστα... XX τοῦ...
[Aici zace robul lui Dumnezeu Alexie fiul lui Asta...]

3. Pe un *Apostol* din 1756:

292.

Acestu sfîntu Apostolu s'a datu la mănăstire la Dialu-Mare, să fie petru sufletile noastre, care mai sus n'am pus și numile noastre . . . ; și eu, Adrunachi, s'a scrisu, leat 7266 [1758] Avgost 23.

4. *Mineiă* grecesc din Veneția, 1771.

5. *Minei* de Rîmnice.

6. *Psaltire* din 1817.

7. *Liturghie* din Iași, 1818.

LXII.

Biserica din Hancea (jud. Botoșani).

1. În cimitir:

293.

Gusta Adolph; 14 April 1878.

2. De-asupra intrării:

294.

Anul 1847, Aprilie înt[ă]lă, cu ajutoriu lui Is[us] Hr[isto]s d[in]su (?) s'a început a să zidi această sfîntă beserică în sat la Hance, cu hramul Sfinților Voevozi Mihail și Gavriil, prin toată cheltuiala a lui Grigori Canano, Agă, p... la 72—, Avgust s'a săvârșit. Mihalachi, calfă de chețrări ot Botoșani.

Reparată în 1880, de Grigore și Vasile Cananău.

3. Pe strană:

295.

Această strană s'a făcut prin osîrdia și toată cheltuiala

a boeriului Vornic Iorgu Vîrnav și soț, Anastasia, spre večnica pomenire și a toată familia.

4. *Evanghelie* din 1742.

5. *Penticostarîu* din Blaj, 1808.

6. *Tîpicon* din Iași, 1816.

I.XIII.

Biserica Hlincea (jud. Iași).

296. 1. În dosul ușiî de intrare:

'Ανηγέρθη ἐκ βάρων γῆς ὁ ὄσιος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπεοφόρου διὰ συνδρομῆς, ἐξόδου τε καὶ δαπάνης τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπρωτάτου αὐθέντος κυρίου Ἰωάννου Βασιλείου Βοηβόντα, ἔτι δὲ ἀνηστορήθη παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπρωτάτου υἱοῦ αὐτοῦ, κυρίου Ἰωάννου Στεφάνου Βοηβόντα, αὐθέντης πάσης Μολδοβλαχίας ἕνεκεν ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ διηνεκῆς μνημόσυνον καὶ τῶν αὐτῶν γεννητόρων, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιεροτάτου Μητροπολίτου Μολδοβλαχίας Σαββά καὶ ἡγεμονεύοντος δὲ τοῦ πανοσιοτάτου κυρίου Δοσιθέου. Ἔτος ἀπὸ στάσεως κόσμου ρξξθ', ἀπὸ δὲ τῆς ἐσαύρκου οἰκονομίας αχξέ', ἰνδικτιῶνος ιγ', μηνὶ Νοεμβρίου κ'. [=S'a ridicat din temelile pămîntului această cucernică și vrednică de închinare biserică a sfîntului și slăvitului mare mucenic Gheorghe purtătorul de biruință, prin ajutorul și cheltuiala prea-evlaviosului și prea-strălucitului Domn domnul Io Vasilie Voevod, și s'a zugrăvit de către prea-strălucitul fiu al lui domnul Io Ștefan Voevod, Domn a toată Țara-Moldovenească, pentru sufleteasca lor mîntuire, și pentru traistica amintire a lor și a părinților lor, fiind arhierieŭ Prea-sfînțitul Mitropolit al Moldovei Sava, și cîrmuind prea-cucernicul domn Dosofteiŭ. Anul de la Facerea Lumii 7169, iar de la Întrupare 1650, indicția a 13^a, luna lui Noiembrie în 20.]

Și în Dossios, pp. 81-2.

297. 2. Ρρ₄Q isoană:

Ἐθῆκεν ἐμὲ Ἀβράμιος ὁ θύτης, Τζετατζοβίας τὰ νῦν ἀρχιμανδρίτης, ὅς ἀπαματήσεται τῇ ἀμαρτίᾳ τῷ καιρῷ τῆς παλιγγενεσίας [= a pus-o Avramie preotul, acum arhimandrit al Cetățuii, care va răs-punde de păcatele sale în ziua Învierii de-a doua.]

Ioan Balomiri zug[rav]; 1830.

3. Pe alta:

298.

Θῆμα πέφυκα τοῦ Ἀβραμίου θύτου, Τζετατζοβίας τὰ νῦν ἀρχιμανδρίτου, οὗ μνησθῆτι, Κύριε, μετὰ τῶν γεννητόρων, καταξιῶν αὐτὸν κλήρου τῶν προπατόρων [= dar al lui Avramie preotul, acum arhimandrit al Cetățuii, de care adu-ți aminte, Doamne, cu părinții lui, învrednicindu-l de soarta strămoșilor.]

[Tot de Balomir.]

4. Grafit la altar:

299.

Ianăcachi protopop Mitropolii; 1802.

5. Două icoane din veacul al XVII-lea.

6. Pe o *Evanghelie* din 1775:

Să să știe că această sf[ă]ntă și dumnezeiască Evanghelie amă cumpărată eū Ionū Duca și deînpreună cu soțu meū răpăuosata, și amă dat-o preutuluī Neculaī de la Hlince, ca să slujască cu dănsa la sf[ă]nta beserecă unde va fi el. [Blestem.] Și pricopsală să nu aibă nicī el, nicī copii lui în veci, aminū; ereū Nicolae, velet 7293 [1785].

7. *Penticostariū* din Blaj, 1808.

8. *Molitveanic* din 1819.

9. *Orologiu* din 1825.

LXIV.

Biserica din Bălteni (Ilfov).

1. La intrare:

301.

† Acest sf[ă]nt și dumnezeescu hramu al sfântuluī mare arhiereū Nicolae, zidit-o-am de în temeiū eū, robul lui H[risto]s

Hrizea, Marea-Dvornic; den căt m'aŭ dat Dumnezeŭ cheltuii, și, ajutându Dumnezeŭ, rădicat-am această sfântă rugă în slava și în lauda lui Dumnezeŭ celui slăvit în Troiță și în numele marelui Sfântului Nicolae, făcătoriu de ciude, și se-aŭ început în zilele lumina[tului Domn Io Alexandru, feĉor Radului, ...; 1626].

302 2. Pe părete:

† Pis Stoica, meșterul ca să să știi de cându am făcut jețulă la sf[ă]nta și dumnezeiasca [biserică], și aŭ fostu părintele ..., egumen, și aŭ fost [ctitor] Hriza Vornicul și Dumitra[na], în zilele [lui Alexandru-Vodă].

LXV.

Mănăstirea Dintr'un lemn.

[comunicat de d-l Al. Lăpădatu; cf. vol. I, pp. 181-2.]

303. Supt jețul arhieresc:

Într'astă sf[ă]ntă mănăstire den un leam, supt această piatră să odihnescu oasele celor de bună pomenire [lumi-n]jașilor:

Mării Sale Doamnei Mariei a Mării Sale răposatului Io Șarban Basirab Voevod, [c-aŭ] fost Domn Țării-Românești, care aŭ trăit anî 78, și [aŭ răposat] la anul 1725, la Noem-vrie 16;

și a fiului Mă[rii] Sale Gheorghie Căntacuzino Băsarab, care, după [răpo]sarea mai sus pomenitului părintelui Mării Sale, aŭ [fost] pribeag în Ardeal, și aŭ șăzut la cetatea Brașovului, supt protecția chesariĉască, anî 32, și, de acolo, viind aicea, întru această Țară-Românească, dincoace de Oltŭ, aŭ fost Ban Administraĉionului Înpărătesc, și după aceia aŭ fost gheniral pină la răposarea Mării Sale, fiind miluit de la Înpărăția a prea-sfînțitului Împăratului Romei, Carol al șaselea; care aŭ trăit anî 59 și aŭ răposat întru acest an [1739], în 29 ale lunii lui Mai;

precum și oasele nepoților Măriilor Sale, anume Șarban și Gligorie, fiilor Mării Sale Gligorie Baron Vlastò, ce iaste întru această chesaričască Vlahie întâiul Consilierù de la Administraționuluî împărătescù, și ai Mării Sale Doamniî Bălașii Cantacuzeniî, sora mai sus numituluî răposat Mării Sale Gheorghie Cantacuzino, — care oase strângându-se toate întru mormânt, s'aù pus această piatră la acest an, 1734, la luna lui Mai în 25.

E plat (?) [=Iordachi?], fiu Mării Sale domnuluî Ghiorghie Cantacuzino b[iv] B[an], Ghinăral-Maior Chesariceștiî Mărirî.

Cf. *Gen. Cant.*, p. 285 și urm.

IV.

O R A Ş U L I A Ş.

I. Biserica Sf. Paraschiva-de-Sus.

1. Piatră în cimitir:

304.

. . . răposatului Hatman Matei Ros[e]t, născută Miclescu, săvârșindu-să din viață la anul mîntuirii 1841, Septemvrii în 13, înmormintîndu-să în catedrala mănăstire a Sfintei Mitropolii în Eșii.

2. Cruce de la „Comisul Gheorghie Coroiu; 1847, 4 Iunie“.

3. Catapetează din 1858, 3 Maiu.

4. Mormîntul, din 1858, al lui Vasile Vărecoliei și fiului, Ștefan.

5. Pe un *Penticostariu* din 7261, Iași („de cucernicul între 305. diiaconi Ioan Simeouovič, tipografu ardeleanu“):

Să să știa de cîndu s'a apuc[ul]atu dascalu Gligori la Prapadomna Paraschiva, în postul cel mare . . .

Să să știa cîndu a venit Moscalii în Iaș.

6. Pe un *Chiriacodromion* din București, Ianuar 1801:

306.

Această sfîntă și d[um]nezăiască carte ce să numește Chiriacodromiu, adecă Sfînta Ivanghelie talmăcită, cu cuvânt dumnezăesc însuflată, și s'a cumpărat de cinstiții poporănî, anume: dumnealui Vel Stol[nic] Zamfir, i dumnealui Vel Stol[nic] Șarban, i dum[nealui] Ban Zurzache, i dum[nealui] Vel Stol[nic] Gheorghe Gheuca, și alți, cu milostenie prin oste-neala preotu[lu]i Gheorghe de la besărica Precuvioasă Paraschevi.

307. 7. Alta:

Optu lei am [a]vut eū Ŝarban biv Vel Stol[nic] aġutor la cumpăratul aceştii cărţi ce este la biserica Preapodoamna Parascheva; 804, Ap[rilie] 10.

8. *Strastnic* de la Blaj, 1804.

9. *Mineiul* pe Maiū; Buda, 1805.

10. *Tipicon* de Iaşi, 1816.

11. *Evanghelie* de Neamţ, 1821.

12. *Evanghelie* de Buzău, 1837.

¹ În păstrarea elisiarhului se află un număr de acte între care acestea :

8 Novembre 7268 (1759). „Paraschiva, fămeia lui Timofte, feġorū lui Scovarză“, cu fiul, Costantin, pentru casa vîndută lui Mimi Ċohodariū, „lăngă Ionū Ciauş de la stiag[ulū] alū doilea“, cu 27 de „lei noi“. Marturi: Iouū Borozanū, Grigoraş Golăia, Chirila Borozanū. Serie „Carpu, diiacū za Divanū“.

15 Novembre 7270 (1761). Grigore Ion Voevod, pentru „Aivazu, om strein, ce să află slujindū la isprăvnicia Curţii domneştii“. Cere loc de casă, „din susū de iazulū g[o]sp[o]d“. Se hotărăşte.

15 Dec[embrie] 7272 (1763). „Mimiiū, chihaiaoa de ċoh[o]darī“, cu soţia, Tudora, şi cu Costantin, către „Aivaz de la isprăvnicie de Curtea g[o]sp[o]du“, pentru vînzare de casă cu 130 de lei „banī noi“, „pe loc g[o]sp[o]du, supt Curtea domniască“, luată de la „Paraschiva, fămeia lui Timofti sin Scovarză“. Mahalagii marturi: „Costandin Grecu, Ionū Strămbăiū, slujitoriū g[o]sp[o]d, Ion Ċauş, slujitori g[o]sp[o]du“. Serie „Vasilei diiacū za Divanū“.

26 Maiū 1767. Carte de judecată pentru procesul Aivăzoaii cu Hriste băcal de aici, din Eşi“. Bărbatul vînduse fără ştirea femeii, iscăbind-o el. „Ducăndu-să la Ţ[a]ra Munteniastă, n'aū găsit pe Aivaz, bărbatul iaī, fiindcă să dusă[s]e la Ţarigradu, şi s'aū dusū şi è după bărbat la Ţarigradu, şi de acolō aū înţalesū cumū că bărbatulū ei este mortu“. Se face cercetare „din mahalagii“.

3 Iunie 1769. „Catrina Aivăzoai, dinpreună cu soţul mieū, Mihaiū Cap. Silion“, dă zapis lui Ivan Siliion, cu „soţu“ Mărandă, pentru vînzare de case „în mahalaoa Broştenilor, supt Curte gosp[o]d, care să hotărăşte cu preotul Poliz[u], şi c[u] Arnăutul şi Ispir“, cu 150 de lei. Iscăleşte şi Δουτράνα, „Ispir mah[alagiiū]“, „Sandul mătăsar“.

2 Ianuar 1799. Testament.

II. Biserica Toma Cozma.

1. Pe o icoană din altar: 308.
Ctitora sfinteî biserici: Ecaterina Păhărnița; 1807, Avg[ust] 30.
2. Pe alta, la catapeteazmă: 309.
Ctitorul sf[i]nteî biserici: Toma Cozma Velū Paharnic; 1807, Mart 7.
3. *Triod* din 7290.
4. *Cazanie* din București, 1792.
5. *Penticostariū* din Rîmnice, 1800.
6. *Viețile Sfinților*, Iași, pe Septembrie 1807. Iscălesc prefața: Petru M. Ephesios, εἰδύκαλος μουσικός, Steph. Archichrysochoras din Linotipion, Hagī Theodorios Σταργίον ἐκ Νακούσσης.
7. *Testament* de Petersburg, 1817.
8. *Evanghelistariū* de Iași, 1826.
9. *Evhologhiu* de Iași, 1834.
10. *Orologhion adecă Ciasoslov* de Brașov, 1835.
11. Colecția revistei *Predicatorul*.

III. Biserica Sf. Treime.

1. La intrare: 310.
S'aū zidit această sfință biserică la anul 1853, Octomv[rie] în 11 zile, cu hramul Sf[i]nteî Trimī, prin sǎrguința și osteniala neguțitoriului Tănasă Enesc[u] și cu agiutor de bani, dinpreună și cu alți pravoslavnicī creștinī, ce și ei aū agutat întru sǎ-virșiri acestui sfânt lăcaș, pentru sănătate lor și ertare păcatelor a tot neamul.
2. Βιβλίον τοῦ Ἰουνίου μηνός, νεωτερι μετατυποθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου; Venetia, 1749 (adusă din Ivir Ia 1820).
Alexandru Cancelariul, care a scris, iscălind astfel, și o Istorie a lui Petru-cef-Mare, e Amira cronicarul.
- † 3. Pe un Ὠρολόγιον μέγα, Venetia, 1760: 311.

Και τότε της... της κοκόνας Σαύτας [= și acesta e al... co-coaneî Safta].

312. 4. Pe o *Evanghelie* din 1795:

Τὸ παρὸν ἅγιον εὐαγγέλιον ὑπάρχει κτῆμα τοῦ Πέτρου ἀνεψίου Σωφρονίου προηγουμένου ἐκ τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τὸν Ἰβήρον, καὶ πὸ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ὁκνα, εἰς τὸ μοναστήρι τοῦ Οὐρσάκη, διὰ ψυχικὴν του σωτηρίαν, νὰ ἔχη τὸ μνημόσινον: Ἰων., Ἐλένης καὶ, γ, Πέτρου, καὶ γ· καὶ ὥσπερ δὲν μνημονεύσῃ τὰ ἄνοθεν, ἅς ἔχει ἀντίδικον τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον.

Τὰ παρῶν ἐφέρθηκεν ἀπὸ τὰ Ὁκναν, καὶ ἐδώθηκεν εἰς τὸ ἱερὸν ἐτοῦτο μετόχιον τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Θωμᾶ εἰς τοὺς 1813... Μελέτιος ἀρ-
χανδ[ρίτης].

[= Această Evanghelie e a lui Petru, nepotul lui Sofronie proegumenul de la împărăteasca și patriarhala mănăstire a Ivirului, și a închinat-o la Ocna la mănăstirea Ursachi, pentru sufleteasca-î mântuire, ca să se pomenească Ioan, Elena și Petru; și cine nu-î va pomeni pe cei de mai sus, să aibă pîriș pe sfînta Evanghelie.

Cartea de față a adus-o de la Ocna și a dat-o la acest sfînt mitoc al sfîntului Apostol Toma în anul 1813... Meletie Arhimandritul.]

Pentru mănăstirea Precistei din Ocna, v. *Inscripții*, I, p. 28.

5. *Tipic* din Iași, 1816.

6. *Σύντομον δοξαστᾶριον* de P. Lampadariu; București, 1820. Dedicată lui Alexandru Nicolae-Vodă Suțu.

7. *Evanghelie* din Iași, 1821.

8. *Psaltire* de Neamț, 1824.

IV. Biserica Patruzei de Sfinți.

313. 1. Pe o icoană:

Aastă sfântă și dumnezeiască icoană ce să numește Buna Vestire, iaste făcută cu cheltuala iconarului Ioan Vasiliu, spre pomenire sa și a soției sale, Zamfira prezvitera, și a tot neamul lor, căt [și pentru sufletu] a răposaiilor părinților lor, Vasile

preot, Parthenie monahul, Ecaterina și neamul lor; 1847, Ghenari.

2. *Hrisov* din 20 August 7268 (1760) al lui Vodă Ion Teodor Calimah pentru voie unor creștini de a zidi biserica celor patru-zeci de mucenici „aici, la orașul Iași, în capul Muntenimii-de-sus, de spre Copou”. Domnul dă locul și hotărânicește.

Maș multe privilegii și scutiri pentru biserică.

Pentru biblioteca lui Vasile Drăghici, păstrată aici, v. *Floarea Darurilor*, II, n° 7.

V. Biserică Sf. Haralamb.

1. Pe o o cruce de filigrană: 314.
Gheorghe; 1810, Octov[rie] 2.

V. următoarea.

2. Pe un artofor: 315.

Γεώργιος Τουφεκστημπάσης· 1804, Μαρ. 1 [= Gheorghe Tufecibașa; 1804, Mart 1].

Acesta e ctitorul. Manolachi Drăghici dă povestea unui căpitan de Arnăuți care și-ar fi ucis fratele, umblînd cu potera, și și-ar fi răscumpărat păcatul prin clădirea bisericii (*Istoria Moldovei*, II, Iași, 1857, pp. 63-4. Cf. N. A. Bogdan, *Orașul Iași*, Iași, 1904, pp. 137-8).

3 Pe o piatră de mormînt: 316.

Ἰπὸ τὸν λίθον ἔγκειται τὸνδε τέκνον Ἡπειρου,
Τὸ κτῆσαν ταύτην τὴν μονὴν μετὰ ζήλου ἀπειρου,
Γεώργιος τὸ ὄνομα, γόνος Λεονταρίου,
Κολεγασέσσωρ τιμηθεὶς θεοπίσματι Κυρίου
Τούτον οἱ παρεχόμενοι καὶ τάφον θεωρῶντες
Τὴν ἄφεισιν αἰτήσατε παρὰ Κυρίου πάντες,
Ἵνα ὁ πλαστής καὶ Θεὸς αὐτὸν συγκατατάξῃ,
Μετὰ δικαίων καὶ εὐσεβῶν τοῦτον δὲ ἀναπαύσῃ.
Τῷ 1835 ἔται, τῇ Αὐγούστου 27, ἡμέρᾳ τρίτῃ.

[= Supt această piatră zace un fiu al Epirului, cel ce a clădit această mănăstire cu rîvnă nesfîrșită, Gheorghe cu nu-

mele, fiul lui Leontarios, asesor de Colegiu învrednicit a fi cu voia lui Dumnezeu. Voi cei ce treceți pe aici văzînd acest mormînt, cereți de la Dumnezeu cu toții iertarea păcatelor, pentru ca făptuitorul Dumnezeu să-l sălășluiască împreună cu dreptii și să-l odihnească; anul 1835, 27 August, Marți.]

317. 4. Pe un clopot:

Γεώργιος τοῦ Λεονταρῆ ἐκ τῶν Ἰωαννίνων,
 Ὅστις καὶ τουφεκτικῆς ὑπῆρξεν ἡγεμόνων,
 Ἀνόψωσε καὶ κώδωνας τρεῖς τούτους ἐξ ἰδίων
 Ἐν τῷ ναῷ ὅν ἤγειρε ζήλῳ θερμοῦ τῶν θείων,
 Ἴνα, ὅταν σημαίνωσι. πάντες, μικροί, μεγάλοι,
 Συγχώρησιν παρέχωσιν αὐτῷ φωνῇ μεγάλῃ,
 Εἶθε καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ διὰ βοῆς ἐκείνων
 Ἀναπαυθεῖ ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἀγίων.

Gegossen 1804 A. B. in Bukarest.

[= Gheorghe al lui Leontari, din Ianina, care a fost și Tu-
 feccibașa la Domni, a înălțat și aceste trei clopote din banii
 lui în biserica pe care a ridicat-o cu rîvnă caldă, pentru ca,
 atunci cînd vor suna, toți cei mici și cei mari să-î spuie cu
 glas tare: Dumnezeu să-l ierte! Și apoi și sufletul lui, prin
 strigarea acelor clopote, să se odihnească în corturile celor
 sfinți și drepti.]

N^{le} 7, 8 din Dossios, pp. 83-4.

318. 5. Pe *Viețile Sfinților* ale Mitropolitului Dosofteiū, Septembrie-
 Iunie:

Sî se știe cine aū scris, Andreiū, de cîndu s'aū prestăvit
mama (litere latine) în zilele lui Niculaï-Vodi, [când umbla
 velet; șters], și Mitropolit chir Ghideonū, și s'aū pristîvit în
 zi intîi a lui Fevvar, și înbla vâlet de la Facere Lumei 7222
 [1713-4].

Să să știe că această carte este a lui Parthenie ermonah,
 cumpărată de la popa Nicodim cu 5 lei. Scris-am eū, Ion,
 pe această carte.

Acasti sv[ă]nti carte, anume Prologar, mi-iaŭ dat-o mie, să hie pomană . . . [criptogram?].

Însemnare de danie din 7224 (?) (= 1715-6), 7 Mart.

Să să știe că acestu sfântă carte, anu[me] Prologarŭ, aŭ rămas de la nenea po[me]nitul Isac, Dumnedzeŭ să-l erŭte, și, după moartea nenii, s'aŭ sculat unchiul meŭ preutul Lazar, ș'aŭ luat-o, și aŭ ținut-o la dînsul multŭ vreme, apoŭ eŭ, trebuindu-mi cartea, știindu că aŭ rămas de la niane, i-amŭ datŭ strînsoria să-mi dea cartea, iar el, nevrindu, zicândŭ că aŭ datŭ surore-miale Ilenii 2 zloŭi, pe vremea uniŭ fomeŭi, apoŭ, măr-găndu noi cu unchiulŭ meŭ, cu preutulŭ . . ., Vasile a gŭ-decatŭ gŭdecata, aŭ dzisŭ să daŭ acei 2 zloŭi pentru soru-mia, să eŭ cartea. Apoŭ m'amŭ tocmitŭ cu preutulŭ binișorŭ: fiendu-mi și mie preutulŭ Lazorŭ datorŭ cu 2 lei, ni-am aședzatŭ, și amŭ lîsatŭ cei 2 lei pentru cei 2 zloŭi ce i-aŭ fostŭ datoria suru-mia preutulŭ Lazorŭ. Decŭ să s[ă] știe că amŭ răscumpîrat-o eŭ pe baniŭ meŭ pomana de la niania; decŭ să n'aibŭ nime, niç den fraŭi, niç suru-mia. [Blestem.] L' 7232 [1723-4.]

Acestu Prologariŭ l-amŭ cumpărat eŭ, Tudurii dascalŭ, la velet 1796, Mart 20.

6. *Evanghelie* din 1794.

7. *Penticostariŭ* din Iași, 1800.

VI. Biserica Sf. Gheorghe Lozonschi.

1. Pe o icoană:

319.

Acastă sf[ă]ntă icoană s'aŭ făcut cu toată cheltuiala lui Paval Poaschi. . . .

2. Pe chivot:

320.

Acestŭ chivotŭ s'aŭ făcutŭ cu toată cheltuiala dumisale Postelniculŭ Iordachi Sionŭ; 1806, Iuni 29: Iordachi (*sic*), Ecaterina.

3. *Mineie* de Buda.

4. *Evanghelie* din 7239 (1821), a Mitropolitulŭ Veniamin.

VII. Biserica Sfintul Dumitru a Balșilor.

321. 1. Pe o piatră prinsă în părete la pridvor:

Aastă piatră o au făcut Ilie Catargiu Vel Comis și cu soția lui, Satha, ficii lor Maria . . . a . . .

322. 2. Pe alta:

Ana Catargu, soția Marelui-Logofet Constantin Balș, s'a îngropat aici la anul 1812, Iulie 27, carea să roagă la toți privitorii acestui mormintă să se roage lui D[u]mnezeu pentru ertarea greșalelor sale.

E scrisă pe o piatră mult mai veche.

323. 3. Pe o a treia:

Iordache Balș Marele-Visternic, fechor Lupului Balș, carele au fost Logofet-Mare: acesta s'au născut la anii de la Zidirea Lumii 7250 [1742], Fevr[uarie] 12, și s'au săvârșit la anii 7320 [1812], Martie 23, s'au așăzat aici în mormintă suptă această marmoră, rugându-să la toți să roage pe milostivul D[u]mnezeu pentru ertarea păcatelor.

324. 4. Pe o a patra:

Πουλχερία Γιανκολέα, σύζυγος Γεωργίου Μπάλας, Μεγάλου Βιστιάρη, ἐτάφη ὧδε κατὰ τὸ 1792, Ἰανουαρίου 12: ἤτις παρακαλεῖ τοὺς ἐλέποντας τὸν τάφον τοῦτον εὐχεσθαι αὐτῇ παρὰ Κυρίου συγχώρησιν. [= Pulheria Ianculeu, soția lui Gheorghe Balș, Marele-Vistier, s'a îngropat aici la 1794, 12 Ianuar; care roagă pe cei ce văd acest mormintă să se roage la Dumnezeu pentru iertarea ei.]

325. 5. Pe o a cincea:

Suptă această piatră odihnește robul lui Dumnezeu Manoil Balș, fiu al Lupului Balș Vel Logofet, carele întâi au fost Vel Spătariu, pe urmă, trecând în Rosiia și fiind în slujba oștenească, s'au făcut polcovnic și cavaleriu; și s'au săvârșit a 1812, Ianuarie 19, în Eși, cu umilință rugând pe toți cari

aice vor ceti, din inimă a să milostivi și cu d[u]hul să grăiască: D[u]mnezeu să-l odihnească, cu dreptii să-l sălășluiască.

6. Pe o a șesea:

326.

Τίς ποτε κείτε λίθον ὕπε τὸνδ' ἔννεπε, τύμβε?

Μάλ' αὖτε Γεωργίου ἦδ' Ἑλένη θυγάτηρ,

Ῥαδοκάνοιο κεδνὴ ἔμψρων τ' ἄλοχος Ῥοσέτιο.

Τὴν ἔλε, ἔπειθ' ὀπίσθ' ἔμψρων τ' ἄλοχος Ῥοσέτιο.

Κἄδ' οὖν πρὸς (οἱ) εἶλιπε πένθος ἄλαστον πᾶσι τε πάσαις,

Ἐξοχα δὲ σφετέρης θυγατέρεσι φίλης,

Τῶν οὐτε ὄμναιον ἄκουσε, τεκοῦσα περ ἑπτὰ:

Τοῦθ' ὁ μάλιστα ἐλύπει, τ' ἄλλα δ' ἀγαλλομένη· 1798, Σεπτεβρίου 13.

Cf., pentru acest nr și n¹ 4, Dossios, pp. 67-8.

7. Pe alta:

327.

Supt ačasă piatră odihnește trupul robului lui Dumnezeu Theodor Balș biv Vel Vornic de Țara-de-șos, carele s'au mutat cătră D[o]mnul la anul 1810, Dechemvrie 15.

8. Pe alta:

328.

Lupul Balș, ce au fost Logofet-Mare, fecorū lui Ioan Balș Vel Vornic, s'au îngropat aicea; acesta s'au născut la aniū 1691, Aprilie 28, și s'au săvîrșit la aniū 1782, Mart 16, rugîndu-să la toți privitorii să se roage lui D[u]mnezeu pentru ertarea păcatelorū lui.

Cf. *Studii și doc.*, XI, pp. 59-60.

9. *Triodion* de Rîmnic, 1777.

10. *Liturghie* din Iași, 1794.

11. *Paraclitica* din Veneția, 1798.

12. *Triod* din Veneția, 1800.

13. *Evangelie* din 1801.

14. *Tipicon* din Iași, 1816.

15. *Triod* din Buda, 1816.

16. *Psaltire* din Iași, 1824.

17. *Împărțirea* de grîu din Buzău, 1833.

18. *Apostol* din Iași, 1835.

19. *Ceaslov* din 1835.

20. *Evanghelic* din Buzău, 1837.

21. *Mineiu* grec din Veneția, pe Septembrie, Octombrie.

VIII. Biserica Ziua Crucii.

329. 1. Pe o icoană :

Acastă icoană este făcută cu totă cheltuiala a robu lui Dumnezeu Theodor Papuc, spre pomenire a tot neamu ; 1862, Mai.

330. 2. Pe potir :

1823 T. M. ș. t.

331. 3. Pe un *Catavasieriū* din Mitropolia Iași, 1778:

Acestu Catavasieriū iaste dar di la părintile Mitropolitu, când m'aū diiaconitu la mănăstiri. [Blestem.]

4. *Apostol* de Rîmnic.

5. *Triod* de Blaj, 1800.

6. *Euhologhiu* din Brașov, 1811.

7. *Octoih* de Buda, 1811.

8. *Liturghiile* din Iași, 1818.

9. *Euhologhion* din Sibiiū, 1827.

10. *Cuvinte puține de Ioann Gură de Aur*; București, 1827.

11. *Tipicon* grecesc din Veneția, 1836.

12. *Chiriacodromion* din Buzău, 1839.

IX. Biserica Sf. Andrei.

332. 1. Pe un disc :

Ač[e]st [disc] s'aū f[ă]cut d[e] pr[ea]sl[a] prucepeč[i]lor : Const[a]nt[i]n, Gheorghe, d. peere (*sic*) sf. Andrea.

333. 2. Pe o icoană :

Acastă icoană este făcută de roașa lui Dumnezeu Șafta Budeasca ; 1836, Eulie 25.

334. 3. Pe o cădelniță :

Răpusatilu Sava ; 1797.

4. *Tipicon* din Veneția.

5. Pe un *Octoih* din Râmnic, 1731:

335.

Acasta Triod aŭ cumpărată в многогрѣшни preotu Ștefan, să să știe. [Cine l-ar fura, să fie blestămatu depre cumu să scrie în cărūți... Și înbla vlatu 7246[1738], mț. Mart, den. 9.

6. Aiurea:

336.

9 lei amū lutū de la Bade Domia, și me'ū rămasū cu șapte lei și urtu. Și era Gligori-Vodă, și era cutremurū mare, că să despeacă pământu, în luna lui Mai, la — de dzile, la șapte časuri.

7. *Octoih* din 1792.

X. Biserica Sf. Atanasie.

1. Pe o strană:

Acastă strană aŭ făcut Toma Goian.

337.

2. Îmbrăcăminte cu argint a unei icoane de la Elencu Grigori-rovici, 1854.

3. Icoană de la Ioan Talpiș; 1824.

4. Potir din 1856.

5. Anaorniță de la c. 1800.

6. Pe pomelnic:

338.

Pomelnicul citorilor boeri rositești ci să tragu din Marile-Postelnicu Manolachi Roset. Viei: Dracachi, Zoița și tot neamul lor. Adormiți: Manolachi, Irina, Ștefan, Safta, Iordachi, Ecaterina, Necolai shimonahi, Costandin, Vasile, Iane, Panaite, Safta, Ilinca shimonachi, Epracsia shimonachi, Martha, Solomon, Maria, Costandin, Safta, Costandin, Ecaterina și tot neamul lor, Lupul schimonah, Elisaveta, Vasili, Zoița cu tot neamul lor, Filip, Ecaterina, Athanasăi, Marie, Iordachi, Ecaterina cu tot neamul lor, Vasili, Smăragda, Spiridon, Zoița, Zaharia, Zoița, Leon, Hriste, Ecaterina, Necolai, Cozma, Marie, cu tot neamul lor.

7. Pe Evanghelie:

339.

Sfinta și dumnezeiasca Evanghelie afrosită la biserica din

satul Țănteni de roaba lui Dumnezeu Ecaterina Asachi, Mare-Postelniciasă, spre večnica pomenire iubitului ei părinte, răposatul Banul Teodor Țintă și a iubitei ei maice, răposata Maria, născută Rîpta. Pietatea fiască; 1844, Ioan, Ecaterina, 1790.

8. Sfeșnic din 1859.

XI. Biserica Vulpe.

340. 1. Pe o icoană:

Dimitrie Bran; anul 1844.

341. 2. Pe unul din mormintele adunate în dosul bisericii:

Suptu această piatră odihnește robul lui Dumnezeu erei Țăria (*sic*), Marie și fii și tot neamu; leat 7285 [1776-7].

3. Piatra grecească a unui Alecu din 1799.

342. 4. Pe un mormînt:

Aici odihnesc robiți lui Dumnezeu Toder Fotachi, Costandin, Vasile, Ioan, Marie, Anghelușa, Manolachi; l[e]a[t] 1834, Februar.

5. Piatra Căpitănesei Eufrosina; 1846.

6. Piatra „doamnei Ecaterina Harnav“, moartă, la 44 de ani în 23 Mart 1867: „unica Romîneă ce a purtat steagul libertăților Moldovei la anul 1848; a trăit în obscuritate“.

343. 7. Suptă această cruci să odihnești robu lui Dumnezeu Stilul cupeț, Grecu; leat 1770, D[echemvrie] 10.

8. Piatră din 7270 [1761-2].

344. 9. Pe un mormînt:

La capul unde să odihnește robu lui D[u]mnezău Ște[fa]n Ghiorghe Bănariul, săvă[r]șit la 1831, Iuni 5, împreună cu fii dumisali, Grigori, Costantin, Ștefan, Catrina, Văsali.

345. 10. Pe altul:

Suptă această piatră odihnește robu lui Dumnezeu Iosipă cc. feldvebel... pescul..., carele în vârstă de 45 ani s'a

mutat către Domnul, la 17 Marti 1837. Muritorilor, rugați pre milostivul Dumnezeu ca să-î erte păcatele, să-î ușureze țărîna.

11. Pe altul:

346.

...piatra aăasta să odihnește robul lui Dumnezău Grigorie preot, săn lui Neculai Melintii, ce 'au fostu slujitor bisericii aceștie din mica copilărie; și s'au săvărșitu la ani 1831, Iunie 9 zili.

12. Pe altul:

347.

Suptu aăastă piatră să odihnescu robi ăi lui Dumnezău Apostu și cu Tofana; 1773.

13. Piatra Marghioarei, soția Căminarului Gherasim Hăncu; 1849.

14. Pe o icoană:

348.

C[ostachi] I[orga]; 1846.

15. Pe altă icoană:

349.

Aăastă icoană esti făcută de Tănasă Neculaiu și de Coste Niculaiu ..; 1832.

16. Pe o altă icoană:

350.

Iorgu Sigarà, Elena; 1856.

17. Pe un *Molitvenic* din 174—:

351.

Fiindcă acestu Molitvenicu, 1808, Mai 10, dinu copilărie l-amu apucat stăpinindu-lu tatăl meu, slujindu-să cu dănsulu păn la moarte, cum și de atuncea, rămăindu în casa părintască, multu davağalăcū s'au făcutu, și la sfânta Mitropolie, și nu s'au pututu lua dela noi, 1808, Mai 10, până s'au și preuțitu unu frate mai mari, care și elu s'au slujitu cu acestu Molitvenicu până la săvărșire, șă acumu, socotindu-ne ca să-lu dămū la sfânta besirică ce să numește Hulpe, de bună voia noastră, ca de acumu să rămăia statornicu la bisărică în trebuința tuturorū de obște... Neculai.

18. *Triod* din Iași, 1747.

19. *Apostol* din 7264.

20. *Psaltire* din Iași, 1766.
21. *Evangelie* din Râmnic, 1794.
22. *Șapte-taine* din 1807, Iași. Pomenit Banul Iancu Istrati.
23. *Psaltire* din Brașov, 1810.
24. *Tipic* din 1816, al Mitropolitului Veniamin.
25. *Octoih* grecesc, din Veneția, 1823, dat la 1840, 2 Octombrie, de „Mihalachi Șindre Serdară“.
26. *Evangelistariu* din 1826 al lui Veniamin; dăruit la 1835, de „Ioan sachelarie și duhovnicu otă Buna Vestire“.
27. *Ceaslov* din București, 1828.
28. *Epistolele* lui Sf. Pavel în grecește, 1846; dăruite de Procopie Florescu.

Se arată că fiica lui Procopie a murit la 10 Aprilie 1837 și că Efrosina Cavacu a fost soția lui.

352. 29. Pe o *Liturghie* f. d.:

1829, Noiembrie 14, s'aă cutremurată pământul noapte, spre zioa sfântului Apostol Filip, cândă aă căntat cocosiș întâi. Ereï Costantină Cărligul, psaltul sfinții Mitropoli, amă scrisă acestă veletă.

XII. Biserica Sf. Teodor.

353. 1. Pe o icoană în dosul altarului:

Съи икона сътвори панъ Солмонъ Бжраедѣна Белики Дворникъ вишнѣи земли и кнѣгинѣ его Ана, лт. 7173. [= Această icoană a făcut-o Solomon Birlădeanu, Mare-Vornic de Țara-de-sus, și jupăneasa lui, Ana; anul 7173 = 1664-5.]

354. 2. Pe altă icoană acest adaos:

въ дни гна нишего Іо Істрати Дабижѣ Коевод; 7173. [= În zilele Domnului nostru Io Istratie Dabija; 7173].

3. Potir cu însemnare grecească din 1825.

355. 4. Pe *Evangelie*;

Aastă sfântă *Evangelie* a cumpărat-o dumnaei Măranda, și aă dat-o la sfânta biserică a Sfinților Theodoră din Iași; leat 7277, Februarie 22, 1769.

„Giupănul Trifan“ și Maria o ferecă la 1775:

356.

Acestă sf[ă]ntă Evanghelie s'au ferecatu de Trifan, etc,

5. *Octoih* de Rîmnic.

6. *Evanghelie* din 7258.

XIII. Biserica Sf. Vasile.

1. Pe o icoană:

357.

Acestă sf[ă]ntă icoană s'au isprăvit cu cheltuiala dum[nealu] Neculai, calfa di pietrari; 1839, Mart 20.

2. *Minunile Preacisții*, ms.

3. *Liturghie* din 7267; din Mădărjac, în Ianuarie 1815.

4. *Mineiū* din 1805.

5. *Octoih* din Buda, 1811.

6. *Apostolu* din Blaj, 1814.

7. *Urmare întru prea sfînta Duminică a Paștilui*; Iași, 1814.

8. *Istoria Scripturii ceî noaă*, 1824.

9. *Antologhion* din Neamț, 1825.

10. *Ceaslov* de Neamț; 1835.

11. *Penticostariū* al episcopului Filofteiū; Buzău, 1854, „tipărit acum în zilele bine-credinșosului însuși-stăpînitor Marele Domn și Împărat Nicolae Pavlovici“.

XIV. Biserica Barnovschi.

1. Supt pridvor, mormîntul lui Panaioti Pandeli, mort de holeră la 20 Iunie 1808. Și fratele său Alecu † 2 Iulie 1848. Apoi: Pandeli Gheorghiu † 15 Mart 1859, și fii lui, Alecu și Panaiot.

2. Pe o icoană:

358.

Acestă sfântă icoană s'au zugrăvit prin cheltueala roabi lui D[u]mn[e]zeu Vasilca; 1806, Ghenări 24.

3. Chipuri ctitorești în tablouri după vechea zugrăveală: al lui Miron-Vodă în 1627 (haină ca a lui Petru Șchiopul, de la Galata; v. planșa la Hurmuzaki, XI) și al Doamnei Elisaveta, cu un hobot alb pe cap. — Cf. Dossios, p. 77.

359. 4. Pe perdea:

ЛѢТЪ СВѢТЪ, МАН КЪ. [= anul 7242 [1734], Mai 29.]

360. 5. Pe potir:

СЫ ПОТИРЪ С[Ъ]ТВОРИ ІУН ДУКА ВОЕВОДА И ГИЖДА ЕГО НАСТАСІА И ДАДЕ КА СВІТА МОНАСТИРЪ ЧЕТЪЧУСЕ, ВАТЪ ЗРОН. [=Acest potir l-au făcut Io Duca Voevod și Doamnă-sa Nastasia, și l-au dat sfintei mănăstirii Cetățuia, în anul 7178 [= 1669-70].]

6. Pe o *Evanghelie* tipărită din Vilna, 1644:

361. Aastă svânt[ă] *Evanghelie* făcutu-o aș Io M[ate]i Bă[să]rabu Voevod și cu Domnă Sa Elena, și [aș dat-o la beserica un]de aste hram Nașterea lui H[risto]s; l[ea]t 7150 [1641-2]. [Sus:] m[ă]n[ă]stirea dumnealui la Vrancea.

Aastă sfântă și dumnezăiască *Ivanghile* cara o aș datu Dom'nostru pântru pomana la mănăstire dela Vrancea, ci să chiiamă Dragomirna(!), și s'aș ferecatu, fost-aș ispravnic Nicula Log[o]fătul dela Visterie, ci lăcuiaste la satul ci să chiiamă Sărăcinești în județulu Vlăcei, mșta Ghinarie 18 dni, vă l[ea]t 7155 [1646-7], și, fiindu închinat[ă] m[ă]năstirea, închinat[ă] la Ierusalim, lipsându-să Sfinție Sa patriiarhul, aș dat aastă *Evangheli* la M[ă]riia Sa Vodă, și M[ă]riia Sa aș dat-o la Svinție Sa chiru Gheorghie Mitropolitulu, să stea pân a îndrepta Dumn[e]zău vremelea, și apoi să să dea iar la mănăstire; 7231 [1723], Iunie 27.

Pentru Soveja, v. vol. I, pp. 24-5.

Hramul e, în adevăr, acesta.

362. 7. Pe un aier:

ІУ МИРОНЪ МПАРНОСКИ ВОЕВОДА СИНЪ ТИ МИТРИ АЧТОСЪ ЕЛИСАВЪТЪ; ЗРА. [= Io Miron Barnovschi Voevod, împreună cu mama lui, Elisaveta; 7101 [1593].]

E grecește cu caractere chirilice.

Мѣи Мартіи кѣ' [= luna lui Martie în 25.]

8. Fragmente de piatră:

363.

Piatră o aŭ pusă aici . . . a lui Ioan Crăstea, lănariu . . . oasele maicii-sa, Sora, și a surorii sale, Saftei . . . în fîcoari, și doao cucoane a sale, Mariia și Dochița: mutatu-s'aŭ la veacnicul lăcaș la zilele pravoslavnicului Domn Io Antiohi Constantin Voevod, vltu dela Adam 7207, dela H[risto]s 1699, Iunie 8 (?).

9. Fragment din piatra de de-asupra uși:

364.

Οἶκος τοῦ Θεοῦ Βαρνόσκis . . . αὐτοῦ πορω . . .

De sigur un fragment din vre-o piatră de fronton, ceva mai nouă.

10. Fragment de piatră de mormint:

365.

. . . po p . . . la vlet 72 . . . Dech. 8.

11. *Evanghelie* din 7270, București.

12. *Evanghelie* din 1776.

XV. Biserica Sf. Ioan Gură-de-aur din Belic.

1. În păretele din dreapta al bisericii:

366.

Acasti sf[ă]ntă m[ă]n[ă]stire o aŭ făcut Io Duca Voevod cu Doamna sa Anastasia, cu fiul său iubit Io Costantinu Voevod, cu Doamna Sa Mariia; caria iaste hramul S[fea]tăii Ioan Zlătoust, vltu 7191 [1682], și s'aŭ zidit în Dechev. (?).

Melchisedec, p. 258, cetia: „în 30 zile“.

2. La proscomidie:

367.

Ἰω Εὐστρατίου Δαμπήζα Βοεβόδα. Ἐκατερίνας Δόμνας. Ἰω Δούκα Βοηβόδα. Ἀναστασίας Δόμνας. Κοσταντίνος Βοεβόδα, υἱὸς τοῦ Δούκα Βοεβόδα. Ἰω Στεφάνος Βοεβόδα, υἱὸς τοῦ Ῥαδοῦλου Βοεβόδα. Ἐκατερίνα Δόμνας, θυγατὴρ τοῦ Δούκα Βοεβόδα. Ἰω Ματέϊ Βοεβόδα. Ἰω Στεφάνου Βοεβόδα, οἰεὶ τοῦ Δούκα Βοεβόδα. Εἰληάνας Δόμνας. Ἀλεξάνδρας Δόμνας. Μαρίας Δόμνας. Σάθας Δόμνας. Ἀναστασίας Δόμνας, θηγαθέρης τοῦ Δούκα Βοεβόδα. Χρήστω, Ἀναστασίας, Διμητρίου, Γακόβου. Μαρίας Δόμνας.

θηγατήρ τοῦ Δαμπίζα Βοεβόδα. Στεφάνου Βοεβόδα υἱός τοῦ Δοῦκα Βοῖ-βόδα. Μαργίας Δόμνας, θηγατήρ Χριστω. Ελένω. Κόρκω, Τζάντω, Ἴω. Πάουλη, Παυο, Γεοργίου, Ὁριώτος, Σάουλη, Κοσταντίνου Δοῦκα, Ἴω. Τζοθάκω, Σένι, Ἀρσένο, Γίνου, Δέσπορ, Πρόκου, Νίζου, Ἴω. Πάτζου, Χρήστο, Γρίνου, Μαρίας.

Adecă:

Io Eustratie Dabija Voevod, Ecaterina Doamna [= Dafina, soția lui], Io Duca Voevod [soțul unei fiice de la alt soț al Dafinei], Constantin Voevod, feciorul lui Duca Voevod, Io Ștefan Voevod fiul lui Rađu Voevod [ginerele lui Duca], Ecaterina Doamna [soția lui Ștefan Leon], Io Matei Voevod, Io Ștefan Voevod, fiii lui Duca Voevod, Elina Doamna [= soția lui Nicolae Costin], Alexandra Doamna [moartă tină], Maria Doamna [idem], Safta Doamna, Anastasia Doamna [moartă tină], fetele lui Duca Voevod. — Hristu [Cărstea, fratele lui Duca], Anastasia [= soția lui], Dumitru, Iacov [fii?]. — Maria Doamna, fica lui Dabija Voevod [soția lui Gheorghe Ruset], Ștefan-Vodă fiul lui Duca Voevod; Maria Doamna, fica lui Hristu [soția lui Ștefan Duca]. — Elena, Chirco, Țanto, Ion Pauli, Pașo, Gheorghe, Oriotos, Sauli, Constantin Duca, Ion Giovaco, Seni, Arseno [= socrul lui Cărstea], Ghino, Despa, Proco, Nizu, Ion Paciu, Hristo, Grinu, Maria.

V. și Melchisedec, p. 259.

Pentru Ștefan și Safta, v. plîngerea din 1700 a Anastasiei în Hurmuzaki, VIII, p. cix, n° 360. Pentru Cărstea și socrul său Arsenie, *Arch. ist.*, I, p. 182. Pentru o genealogie, altfel greșită, a Duculeștilor, *ibid.*, p. 84 și mai jos, cap. *Birnova*. Pentru Maria lui Dabija-Vodă, *Despre Cantacazină*, p. cxxix, nota 1. Pentru Maria lui Duca, *Inscripții*, I, p. 13, n° 32. Și o Ruxandă, fică a Ducăi-Vodă, pe pereții de la ctitoria familiei, Cetățuia, *ibid.*, p. 13.

368. 3. Pe un mormînt:

Sub această piatră odihnește roaba lui Dumnezeu Spatareasa Maria Grigoriadi, născută Roset, împreună cu fica sa, Eca-

terina; aŭ răposat la anul 1838, în 17 Avgust, în virstă de 37 ani.

4. Pe manuscrisul de *Evanghelie* din 1545, scris de Gavril Me- 369.
lentiescul (v. Melchisedec, p. 259):

Τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον ὑπάρχει καὶ εἶναι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ἐν τῷ Ἰασίφ. Ἀρχιμανδρίτης Παΐσιος [= *Evanghelia* de față este a Sf. Ioan Hrisostomul din Iași. Archimandritul Paisie.]

Ζαπλατη χτο Ποη Μηχανηε ωτ Δηνεμ σα κε ελατ [= l-a plătit popa Mihăilă din Dăncești cu 25 de zloți].

5. Altă însemnare:

370.

Acaste ca[r]tie care să chiamă Sf[in]tă Iv[an]gh[e]lie, era stricată și răs[i]pită dela măn[ă]stire lui Nicorița ot Tătăraș, cariî esti hramul stvi (*sic*) Ion Novi иже ωτ εσχαεски [= care e din Suceava], și aŭ făcut pomană Ivașco cu soțul său, în zilele Mării Sale lui Nicolaiŭ-Vodă, în Domnie al doilea. S'aŭ noitŭ acastă carte, leat 7221 [1713], Fev[ruarie]. E[ŭ], Ion, i-am tocmiŭ-o cu plata lui Ivaș[co] drept un leŭ, și ca să mă pominască la sf[in]tă liturghie.

6. *Chiriacodromion* din 1801.

7. *Triod* din 1816.

XVI. Biserica Sf. Lazăr.

1. Pe un vas:

371.

1791. Nu (*sic*) Iul. Dimitri Zamfira... Vascavatzi.

2. Pe o *Evanghelie* romîno-greacă din Snagov, pe legătură:

372.

Εἰς τοὺς 1810, Δεκεμβρίου 15, τὸ ἔδοσα τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ τὸ ἔδοσα μὲ τὸν κατιφὲ καὶ ἀσίμιον ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καὶ τὸ ἐχαρίσασα, ὡς καθῶς φαίνεται, διὰ μνημόσυνον μου.

Μνησθηρι, Κύριε, τοῦ δούλου σου, Ἀζαρίου ἱερρομόχου Σινάιτου [= 1810, 15 Dechemvrie, am dat Sfinta Evanghelie, și am dat-o, cu catifeaua și argintul de pe amîndouă fețele, și am dat-o,

cum se vede, pentru pomenirea mea. Adu-ți aminte, Doamne, de Azaria, ieromonahul de la Sinaï.]

Pe josul primelor pagini:

Aastă sfântă Eva[n]ghelie dat-o-amu besericii Domnii Mele, care am zidit-o aici în Eși pe locul vămii, unde-î hramul Înviere Sfântului Lazar, ca s[ă] fie Domnii Nostre de pomenire; dar ačasta zicemu: cin[e] s'arŭ ispitii, orŭ cu schimbu, orŭ în sila sa, a lua ačastă sfântă eva[n]ghelie de la ačastă beserică, orŭ mireni, orŭ din cinulŭ besericescu, — să-î fie părășu tusp[at]r]u sfinții eva[n]ghelisti la strașnicul ġudețŭ a lui H[risto]s, și să aibă parte cu Iuda și cu trecletul Arie; l. 7213 [1709], Feur[uarie] 13, Io Mihaï Racoviță Voevod.

Pecete cu chinovar, octogonală.

3. *Evanghelie* grecească, din Veneția, 1754. Dedicată lui Hrisant Notara de Anton Bortoli.

373. 4. Pe un *Mineiŭ* de Maiŭ al lui Chesarie de Râmnic:

Acest Minei al luniŭ lui Mai este al bisericii Sfânt[ul] Lazăr de aici din oraș Eși, și s'aŭ cumpărat de părintele egumenul Gavriilŭ, la veletŭ 1791.

5. *Penticostariŭ* din 1800.

XVII. Biserica Dancu

(dărimată.)

374. Въ имѣ ѡца и сына и стаго дѣла изволеніемъ ежѣ лан (поп?) Іорѣи и Данко, и създа съи храмъ къ молба архистратига Михаила и Гавриила и прочихъ веспѣтнихъ сил, и въ паметъ себе и родителей своихъ, за късе шеспишихъ, и съвършихъ въ дни благочестваго Івана Петра Коевода, като ѡзда, мѡца ибле л дни. [= În numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, cu voia lui Dumnezeu dumnealui Iurie și Danco, și aŭ făcut acest hram pentru rugăciunea arhistrategilor Mihail și Gavriil și a celorlalte fără trup puteri, și pentru pomenirea sa și a părinților săi, tuturor celor ador-

miți; și s'a săvârșit în zilele bine-cinstitorului Io Petru Voevod, în anul 7049 [1541], luna Iulie 30 de zile.]

Facsimile, în N. A. Bogdan, *Orașul Iași*, p. 93. Transcriere, în Melchisedec, pp. 256-7.

V. și *Biserica Sf. Sava*.

XVIII. Biserica Sf. Nicolae cel Domnesc.

(prefăcută și închisă.)

1. Piatră aruncată:

375.

Бѣ имѣща и сна и стго дха Іуанъ Стефанъ Боевода бжіею мастью гпдрь земли молдавскон снѣ гспана Богдана Боевода изволи и създа съи храмъ въ памет и въ молеба стго иерарха и чюдотворца Николи въ задшше ссочинихъ дѣд и родителем и братіа наша и за здракіе нашего гпдства и чад нашихъ, ижен създати починахомъ въ лѣтѣ сщца, мѣца юніа 4, и съвершии сѧ въ з, иноє лѣтѣ, мѣца август. [= În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, fiul dumisale lui Bogdan Voevod, am binevoit și am zidit această biserică pentru pomenirea și rugăciunea Sfântului ierarh și făcător de minuni Nicolae, pentru sufletele adormiților moșilor și părinților și fraților noștri și pentru sănătatea Domniei mele și a fiilor noștri. Care a început a se zidi la anul 6999 [1491], luna lui Iunie 1, și s'a mîntuit la anul 7000 [1492] luna lui August.]

După facsimilele din N. A. Bogdan, p. 87.

În Melchisedec, p. 250; în Administrația Casei Bisericii (Lăpădatu), *Sf. Nicolae și Trei Ierarhi*, București, 1905, p. 10.

2. Odată se vedeau chipurile lui Ștefan, Bogdan și al Doamnei Evdochia.

O copie din acesta din urmă la Academie; reproduș în *Istoria în chipuri și icoane*, I.

3. Inscripția grecească ce era între dînșii, spre lauda lui Bogdan în traducere la Melchisedec, p. 253.

4. Pe mormîntul ce-și pregătise Antonie-Vodă Ruset:

376.

... totu' fericitulă Domnă de Moldaviia Antonii Rusetă ș'au ales aciaa....

După Melchisedec, p. 254.

377. 5. Pe un vas de marmură:

Leat 6984 (?), a bisericii lui Sfeti Neculaï, ce s'au făcut de Stefan-Vodă. Leat 1770, Mart 23. Dima Giambaș.

Ibid.

378. 6. Pe o cristelniță:

Acasti creștealniți datu-o-au Antonie Ruset Voevod, din mila lui Dumnedziu Domnul țirii Moldovei, la sv[ă]nta Mitropolie, unde iaste hramul S[fea]ti Nicolae, în Iaș, pentru pomana sa; vleat 7186, а вт хїа ахон, мѣца Martie 24 dni.

Ibid., p. 255.

V. și mai jos, *Sf. Constantin*.

XIX. Biserica Sf. Ioan Botezătorul.

379. 1. La intrarea de nord de-asupra uși:

Изколенем втца и съ поспѣшнейем сна и съврѣшеніем стго дхъ начл задати црковъ Іу Миронъ Барьновскіи Воевода, гспдръ земли молдавскон, и недоспѣ съврѣшити, а Іу Василіе Воевода, гспдръ земли молдавскон, съврѣшиі вт върхѣ вкѣнѣ и цел, съврѣшѣ къса что трѣбовадо, къ нме стго пррока прдтчѣ и крстѣ Іуанна и четнаго его үсекновеніе, влто зрмг, мс. нов. ѡ дн. [=Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfintului Duh a început a zidi biserica Io Miron Barnovschi Voevod, Domn al țerii Moldovei, și n'a ajuns a o săvîrși, ci Io Vasilie Voevod, Domn al țerii Moldovei, a săvîrșit-o de la virf pînă la ferești, toată, și a săvîrșit toate cele de nevoie, întru numele sfîntului prooroc Înainte-mergătorul și Botezătorul Ioan și al cînstitei lui Tăieri, în anul 7143 [1635], luna lui Novembre în 9 zile.]

Cf. Melchisedec, pp. 261-2.

2. Admirabile icoane vechi.

3. Pe o *Evanghelie* greco-română, din Snagov, 1693:

380.

Ačasta sv[ă]nta Evanghelie mia aŭ dăruit Măriia S[a] Domnul nostru Io Costantin Duca Voevod, Domnul țării Moldovei, mie, cumnatulŭ Mării Sale, Neculaï Costin Hatmanului, din care Evanghelie i-aŭ trimis Mării Sale dar socrul Mării Sale Io Costandinŭ Băs[ă]rabŭ Voevoda, Domnul Țării-Rumănești, leatŭ dela Zidirea Lumii 7 202, iar de la Nașterea Domnului și Măntuitorului nostru Isus 1694, — să ne fie nouă pomană; unde s'aŭ datŭ la bis[e]rica lui Svet[e] Ioanŭ la Măj, care iaste făcută de strămoșu nostru Barnovschie-Vodă, mie, lui Neculaï Costin și femei mel[e], Ilenii, fata răposatului Duca Voevoda; iar cine s'arŭ ispiți să o ia de la acē sv[ă]ntă rugă, saŭ să o fure, să fie neiertat în veci, la Domnul nostru Is[us] H[risto]s și de precurata a Sv[i]nții Sale maică Marie; amin.

4. *Evanghelie* din Buda, 1812.

XX. Biserica Sf. Sava.

1. De-asupra ușii de intrare principale, după pridvorul cel poi: 381.

ИЗКОЛЕНІЕМЪ УЩА И СЪ ПОСПѢШЕНІЕМЪ СНА И СЪВЪРШЕНІЕМЪ СТА ДУХА НАЧКСА НА ЗДАСКЪ И УСНОВАНІЕКЪ СЪИ СЪТЪН ХРАМЪ ПАИ ІАНАКИ БИВЪ БЕЛ ПОСТЕЛНИКЪ И НА(Б) АНЕЦЕН НА ГРАМА. ОБЪКЪРЛЕТЪ КЪ ИМЪКЪ ВЪСПЕНІЕМЪ . . . МРИ СПАСЪ НША ВЛАДЦЕНЪ БЦИ И ПРЕНОДВЕНЪ МАРІИ КЪ МЛЕКЪ СЕБЪКЪ И РОДИТЕЛИ СВОИ, ПРИ ДНИ БЛАГОЧСТИВАГО НАЧНИКЪ ІУ РАДСА БЕ., ГПРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН, ПРИ МИТРОПОЛИТА КИРЪ ІНАСТАСІЕ КРИМКОВИЧА, МИТРОПОЛИИ СЪЧАВСКЪИ И ІДАНАСІЕ ЕПСКПЪ РОМАНСКЪИ, КАТО ІЗРАГЪ, МЕСЦА МАИ СЪВЪРШИСЪКЪ. [= Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfintului Duh a început a se zidi și a se înnoi acest sfînt hram dumnealŭ Ianachie fost Mare-Postelnic și . . . nepot al dumnealŭ Skarlatos (Scărlat), întru numele Adormirii . . . Maicii Mîntuitorului nostru, stăpînei Născătoarei de Dumnezeŭ și pururea-fecioarei Mariei, pentru rugăciunea sa și a părinților săi, în zilele bine-cinstitorului stăpînitor Io Radul Voevod, Domn al țerii Moldovei, supt Mitropolitul chir

Anastasie Crimcoviči, al Mitropoliei Suceveï, și Athanasie, episcop de Roman. în anul 7133 [1625], luna lui Maiü, s'a săvirșit.]

382. 2. De partea dreaptă a ușii:

Συγχρόνῳ ἀρχὰς ὀρθὰς Ῥάνδουλα, κλεινοῖτο Μολδοβίας ζαθέου, ὀρχάμου εὐσεβέως, νηὸν εἰς ὀραεῖο... οἰμὸν Ὀλύμπου κλεινὸς Ἰωάννης... κατο εὐσεβεία, Σκαρλάτου ἀγλαοῦ ἤρα ἀνεψιδὸς ἐλλόγιμος, ἐν πρώτῃ πωλεία χρηστῶ... προμάχου... οἰκονομίας.

În această formă — restul, văpsit gros pe de-asupra, nu se poate înțelege —, inscripția nu spune alta decât clădirea, supț Radu-Vodă, a ctitoriei lui Ioan „nepotul vestit al nobilului Skarlatos“.

Pentru Skarlatos (Skerlet, turcește; Scărlet, românește), făcătorul de Domni al timpului și cuserul lui Radu-Vodă, v. Prefața la vol. IV din *Studii și documente*.

383. 3. De-asupra intrării laterale:

Ὁ θαυμαστὸς οὗτος καὶ ἀξιεπίαιος θεῖος ναὸς ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων παρὰ τοῦ πανευσεβεστάτου ἄρχοντος Ἰωάννου Ποστελνίκου, ἀνεψιοῦ τοῦ τετημημένου ἄρχοντος Σκαρλάτου ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἡγουμενεύοντος τοῦ Ἱεροθέου ἱερομονάχου ἐκ τῆς ὑπερφήμου νήσου Κύπρου καὶ προτομαστόρου Γεωργίου ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως; κ λπο βραγ, μηη, εἰκερῶηης. [= Minunata aceasta și vrednică de laudă biserică s'a înnoit din temelii de către preacucernicul boier Ioan Postelnicul, nepotul cinstitului Domn Skarlatos din Constantinopol, fiind egumen Ieroteiū ieromonahul din preavestitul ostrov Cipru și căpetenie maiștrilor Gheorghe din Constantinopol; în anul 7133 [1625], Maiü, s'a mîntuit.]

Și în Melchisedec, în Dossios, *Studii greco-romîne*, Iași, 1902. p. 69 (în amîndouă locurile, cu greșeli).

Întia înălțare a mănăstirii se face supț Petru Șchiopul (1583) cu bani mănăstirii Sf. Sava din Ierusalim (*Arh. ist.*, I, p. 127. Petru-Vodă dăduse însă oaspeților din Răsărit un loc în valoare de 7.000 de aspri, pe care el însuși îl cumpărase de la niște particulari, împreună cu casele de pe dînsul. Skarlati, bogat gelep grec, își dăduse fata, pe care o luă apoi Nicolae Mavrocordat, bunicul Domnului cu același nume, după Alexandru Coconul, fiul

lui Radu-Vodă, care era atunci în Scaun. Cf. Al. Mavrocordat, în *Archiva* din Iași, V, pp. 183-4. În mijlocul fiecărei din inscripțiile de la intrarea principală, rosete de piatră aurite cuprind stema ctitorului Ienachi. — În veacul al XVII-lea, mormîntul acestuia se vedea lângă ușă (*Călătoriile lui Macarie*, trad. Emilia Cioran, p. 13).

4. Chipurile ctitorilor în zugrăveală nouă: Ioan Postelnicul, Petru-Vodă, Maria Doamna, Radu-Vodă, Doamna Ruxandra (ficia lui Skarlatos).

5. Pe o piatră de mormînt:

384.

ἽΩιδε κλεινός ἐτάφη

Βιστηάριος Μέγας

Θεόδωρος Παλάδης,

Μολδοβίης γεγονός,

Ἐν ἔτει 1755, Φεβ. 1.

Μετ' ἐτάφη δὲ ἔτι

Ἐνθάδε υἱός αὐτοῦ,

Κωνσταντῖνος Παλάδης, Μέγας Λογοθέτης Μολδοβίης.

Ἐν ἔτει Δεκ. 22, 1798.

Adecă:

În acest loc s'a îngropat vestitul Vistier-Mare Teodor Paladi, al Moldovei; născut în anul 1755, Februar 1. Apoi s'a îngropat și fiul său aice, Constantin Paladi, Mare-Logofăt al Moldovei. În anul 1798, Decembre 22.

Scrisoare de la Teodor Paladi (una) și de la alt Constantin, fratele lui Teodor (două), din 1740, în *Studiū și doc.*, V, p. 664; cf. *ibid.*, p. 667. Constantin cel d'intăiū moare în Decembre 1751 (Tanoviceanu, *Arch. șt. și lit.*, I, p. 59, nota 4).

6. Pe altă piatră, de lângă precedentă:

385.

O piatră, dar pre cine ascunzi supt tine

În sinurile pământului așa foarte bine?

Prea-slăvită auzire, pre Theodor Pallade,

Acel slăvit putearnic, carele aicea șade,

Pre Marele-Vistiarnic cela a patriei sale,

Tuturor fiilor săi lăsînd nu puşină jale.
 Săvîrşitul muritoriū în Mîntuitorul aū începutū
 La o mie şapte sute 5 preste cincizeci trecut, Fevruarie 1.
 Şi, împreună pre Constantin, al său preaiubit fiū,
 Al Sfatului Marele-Logofăt şi cel mai întăiū,
 Carele aū alergat la părinteştile braţe,
 Lăsănd această de nimic turburată viaţă
 La una mie şapte sute noăzeci şi optū,
 Lăsînd clironomilor ceaia Ń-aū avut tot (Dechemvrie).
 Cu alţi fi, şi cu Nicolae, are pre Anastasiia,
 Carea cu 4 anī de al său părinte ş'aū dat datoria (Dechem. 29);
 Apoi pre Eleni, a lui Constantin iubita soţie,
 Carea trage din Costachi, cel de bun neam, seminţie
 Şi aū alergat spre a soţului ei ciştigare,
 Dorind împreună cea dulce a Raiului desfătare;
 Carea şi această s'aū grăbit de aiĉa a treace
 La anul una mie opt sute 4 preste zeace, Martie 1.
 Pre aceştia, o priiaten[ī], cari, lăsînd acest veac,
 Şi întru acest loc întunecos împreună zac,
 Rugaţi să dobîndească cereasca Împărăţie,
 De carea să se îndulcească de multă bucurie,
 Întru nesfîrşitii veaci cei prea cu tot deplin, —
 Căroră să le fie veaĉnica pomenire; amin.

386. 7. Pe alta, alăturī:

Ενθάδε κεῖται ὁ μακαρίτης Γρηγόριος Παλλάδης ὁ Μέ[γας] Ποστέλνικος,
 ὃν ὁ Κύριος νὰ ἐπιτάξῃ ἐν τῷ χορῷ τῶν δικαίων· κεκοίμηται τῇ γ' ἁπριλλίου τοῦ αὐακῆ'.

Adecă:

Aicī zace răposatul Grigore Paladi, Postelnicul-cel-Mare, pe care Domnul să-l aşeze în ceata celor dreptī: a adormit la 3 Aprilie 1828.

Inscripĉiile greceşti ale Pălădeştilor, şi în Dossios, p. 70, la care şi însemnarea icoanelor făcute, la 1849, de Comisul Panait Papa-

zoglu și, la 1860, de arhimandritul și exarhul Sf. Mormînt Atanasie Cambanis, precum și a chipului, din 1842, al patriarhului, făcut pe socoteala lui Papazoglu (Cambanis e îngropat în cimitir; era un Andriot și a trăit de la 1802 la 1861). Tot acolo inscripția pietrei de pe vechea școală a Sf. Sava (despre reparația din 1820 a lui Grigore arhimandritul, de loc din Pelopones).

8. Pe un potir:

387.

1839. Μνησθήτι, Κύριε, τῶν δούλων σου, Παλλάδων: Γρηγορίου, Ἀντωνίου... γωνέων, ἀδελφῶν, τέκνων αὐτῶν. [= Adu-ți aminte, Doamne, de robii tăi, Pălădeștii: Grigore, Antonie... de părinții, frații, fiii lor].

9. Pe un artofor:

388.

И	Д
К	Г
З	М

Ceia ce înseamnă:

ИСТРАТИЕ ДАБИЖА ВОЕВОДА, ГОСПОДАРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН [= Istratie Dabija Voevod, Domn al țerii Moldovei].

10. Pe o piatră în pridvor:

389.

Χρόνη σαθρωθὲν καὶ φθαρὲν τότε δῶμα κατωπτεύετο οἰκτρὸν θέαμα πᾶσι· τῷ δ' ἰάτρῳ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ γόνου, σεπτῶς κήδος, Πελοποννήσου γεραρός Γρηγόριος ἀρχιμανδρίτης, φέριστον ἤδη ἀνήγειρεν ἐκ βάρων, ἀτραπὸν ἰθύνοντος τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀγίας Γῆς, κυρίου Πολυκάρπου, ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ αὐκ'. [= Acest lăcaș stricat și ruinat de vreme, dădea o priveliște jalnică tuturor, și astfel închinătorul Sfintului Mormînt și fiu, glorie respectabilă a Peloponesului, Grigorie cel venerabil, arhimandritul, și mai frumoasă a ridicat-o din temelie, îndreptîndu-î calea patriarhul Sfintului Pămînt, domnul Policarp, în anul dela Mîntuire 1820.]

11. Pe un potir:

390.

Δαπάνη Γρηγορίου ἀρχιμανδρίτου Πελοποννησίου· 1814. [= Cu cheltuiala lui Grigorie arhimandritul, Peloponesianul; 1814.].

12. Pe legătura unei *Evanghelii* muscălești din Februar 7145 (1637):

Acești svinti Evanghelie preficutu-a-o și aũ ferecat jupineasa Mariia Schiaeioae, și o aũ dat-o la.... ms... † *dumnezejiasca beseareca la Da[nc]o în Iaș [de la* litere ciudate, adause târziũ], unde iaste hramul svintului începitor cinurilor, Mare Voevod arhangh[e]lũ Mihailũ, Gavrilũ. Arhangh[e]l Mihailũ. Vlto 7150 [1642], mșta Murta (*sic*), 21 ДНБ.

Cartea era la Danco, biserică dărimată (v. Melchisedec, p. 258). Dar se pare că mai fusese și aiurea. Melchisedec pomenește ca aflându-se la Danco și un potir de la „panũ Gligorașco Hăbășescu“, 7166 (1657-8).

391. 13. Pe o legătură de Evanghelie:

Διά χειρὸς τριῶν ἀδελφῶν Αθανασίου, Ιωάννου, Κωνσταντίνου. [=Prin mîna a trei frați: Atanasie, Ioan, Constantin.]

14. *Molitvenic* al lui Brîncoveanu.

15. *Mineiũ* al lui Chesarie.

16. *Octoih* din Iași, 1804.

17. *Octoih mic*, Brașov, 1805.

18. *Hronograful* tipărit de Mitropolitul Veniamin.

19. *Împărțirea de grũ*, Buzăũ, 1833.

20. *Puțul Sf. Ioann Gură-de-Aur*, Buzăũ, 1833.

Lucrează Gherontie de la Neamț.

XXI. Biserica Bărboiũ.

392. 1. La intrare:

Aceastũ sfântũ lacaș a Bărboiului, unde sã prãznuește soborul Sfinților Apostoli, s'aũ prefãcut din temelie acum, în anul 1841, cu cheltuiala din veniturile aceștii mănãstiri și cu aciuatorul Marelui-Logofãt Dimitrie Sturza și soției sale, Elencu, prin sãlința, sãrguința și osteniaia Mitropolitului Grigorie Gricupoleos [=Irinupoleos] și a boerilor Sturzești, ctitor[ũ] aceștii monastiri, spre večnica pomemire a lor și a tot niamul.

2. Pe dosul uși, inscripție greceascã (se înseamnã cã a cheltuit

mănăstirea Vatopedul de la Atos, egumen fiind cel pomenit, iar supraveghetor arhimandritul și exarh Dionisie de la Vatoped, cu arhitectul Andrei, ajutat de alți doi Greci, Atanasie și Gheorghe; Andrei Caridi (Karydes) face și icoana sculptată a Sf. Apostoli, la 1841. E tipărită în Dossios, pp. 73-4. Întâiu, la Melchisedec, pp. 266-7.

3. Pe o legătură de *Evanghelie* (Buda 1812): 393.

Ἡ ἀργυροκόσμησις τοῦτου θείου καὶ ἱεροῦ γέροντος Εὐαγγελίου διὰ δαπάνης ἐμοῦ, τοῦ ἀναξίου πρωτοσυγγέλου Κυρίλλου τοῦ Λαρίου, ἡγουμένου τε μονῆς τοῦ Μπαρκοῦ, τέχνη δὲ καὶ τοῦ θύτου Λαυρεντίου, αὐτῶ, Νοεμβρίου. [=Ferecarea cu argint a acestei sfinte și dumnezeiești Evanghelii s'a făcut cu cheltuiala Sf. S. protosinghelul Chiril din Leros, egumenul mănăstirii Bărboiului, iar cu meșteșugul preotului Lavrintie; 1807, Novembre.]

4. Pe chivot: 394.

Aceste sf[i]n[te] chivote sînt a sf[i]nteî mo[năstirî] Barboî; s'aû făcut în zilele boerilor sturzăști: Dimitrie Logofăt-Mare, Elencu, Ștefan Hatma[n], Sandu și f[iii] l[or], Alecsandru Visternic, Elena și f[iii] l[or], iprocî, prin osărdia mai micului și smeritu arhimandrit chir Neonil, la anul 1831, Mai 20.

5. Pe o icoană îmbrăcată cu argint: 395.

Λέσποινα παρθενομήτωρ, ὑπερένδοξε ἀγνή, etc. [versuri religioase]; 1810. Χεῖρ Λαυρεντίου θύτου Ῥώσου. [=Mina lui Grigorie popa Rusul.]

6. Cealaltă icoană, din 1841, de la Grigore de Irinupolis și de Vatoped.

7. Pe mausoleul Sturzeștilor: 396.

1. Ὁ πιστέμων εἰς ἐμέ, κ' ἄν ἀποθάνῃ, ζήσεται.

Σανδοῦλφ Στεφάνου Στούρτζα, προκρίτω ἄρχοντι, γεννηθέντι ἔτει 1758, πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντι τῇ 7 Ἰουνίου ἐν ἔτει 1831. [=Cel ce crede în mine și dacă va muri, trăiește. Lui Sandu al lui Ștefan Sturza, boier de Divan și Vistier al Moldovei, născut în anul 1758, mutat către Domnul la 7 Iunie în anul 1831.]

3. Αικατερίνη Στούρτζα, θυγατρι Κωνσταντίνου Μουρούζι, ήγεμόνος Μολδοβλαχίας, γεννηθειση έτει 1767, προς Κόριον έκδημησάση τη 25 Φεβρουαρίου, έν έτει 1835. [= Ecaterinei Sturza, fata lui Constantin Moruzi, Domnul Moldovei; născută în anul 1767, mutată către Domnul la 25 Februar, în anul 1835.]

4. Ὁ υἱός, Λογοθέτης Κωνσταντίνος Στούρτζας, άθανάτω εὐγνωμοσύνης χάριν τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνήγειρε. [= Fiul, Logofătul Constantin Sturza, pentru amintirea veșnică a recunoștinții, a ridicat acest monument.]

5. Aice odihnește robul lui Dumnezeu Alexandru Mihail Sturza, născut la 1794, adormit la 1849. Vecinica lui po-menire.

La Melhisedec, pp. 268-9; la Dossios, pp. 73-4.

Pentru căsătoria Catincăi Moruzi cu Săndulachi Sturza (sora ei Sultana ținea pe alt Sturza, Scarlatachi) și pentru Costachi, fiul lor, v. Drăghicî, *l. c.*, II, p. 46.

397. 8. În stînga bisericii, pe un mormînt, jos:

Ioan Sandu Sturza Vvd.

Între muritorii lumii cînd eram și eū odată,
 Dam povață, sfat, poruncă la oricare gudecată,
 În a mē origină nobil, în sfărșit și Domnitor,
 Stătui patriei și sprijen piste drepturi și popor.
 Văzuiū slavă, cinste împreajmă-mi, avuiū schiptru,
 [stăpănire,

Dar în sfîrșit suferit-am și a soartei prigonire.
 Acum iată supt aciaștă piatră staū eū muritor,
 Căci viața amărită unū deșărt e plin de nor.

S'a săvărșit din viața la 2 Fevruare 1842, domnind în Moldova de la 1822, Iulie 1, până la 1828, April 23.

9. Și la Melchisedec, p. 269.

Pentru petrecerea lui Sturdza in ultimii ani, după scoaterea de către Ruși, v. *Studii și doc.*, VII, pp. 349-50.

10. La Dossios, însemnarea unor inscripții grecești mai nouă din cimitir.

XXII. Biserica Nicorița.

1. Pe o *Evanghelie* din Iași, 1794 :

398.

Ștefan, Iliana, Todosăia, Costache, Mării, Vasăli, etc. Aastă sfântă Ivanghelie este închinată de robul lui Dumnezeu Ștefan cotariul la sfânta mănăstire Ioan Novi . . . ; 1806, Dechemvrie 20.

2. *Chiriacodromion* din București, 1801, dăruit de Costandin Duca, Clucer.

3. *Psaltire* de Neamț, 1807.

4. *Evhologhion* din Brașov, 1811.

5. *Evanghelie* din Buda, 1812.

6. Pe un *Checragarion*, din Neamț, 1814 :

399.

Să se știe de cîndu s'aũ cutremuratũ : la anulũ 1838, Ianuarie in 11 zile, Marți, la 3 çasurĩ de noapte.

Aastă sfîntă și d[u]mnezeiască carte a Sfințituluĩ Avgustinũ iaste cumpărată de mine de la dumnalui Postelnicelulũ Căp[i]tanulũ Ioanũ Scorpanũ, fiindũ dăruită dumisali de dumnalui Iordachi Bogheanu, nam[estnic]; și amũ datũ pre dînsa 24 . . . lei. Ierei Gheorghie Ionoviç, Mardarie.

7. *Triodion* din 1816, Iași.

V. și mai sus, *Biserica Sf. Ioan din Beilic*.

XXIII. Biserica Sf. Dumitru-Misaiũ.

1. Pe o icoană :

400.

Aastă sf[ă]ntă icoană a făcut-o dumnalui Toder Çogotar Ciohodariũ], sinũ Hoiũbanũ, împreună cu soțul dumisale [Floare, pentru pomenire sufletilorũ dumilor sale și a părinților dumisale; eũ, Grigorie Zografũ, Iulie 12.

2. Pe aier, pomelnic din 1828, Decembre.

3. *Penticostariũ* din Iași, 1800.

4. *Psaltire* din Iași, 1802.

5. *Mineiũ* de Buda, Maiũ 1805.

6. *Antologhion* din Iași, 1806.

7. *Ceasoslov* din 1817.

XXIV. Biserica Sfinții Voevozi.

1. Icoană din 1844, făcută de „Ioan Varlam, zugraf“.
2. *Penticostariu* din Rîmnic, 7275.
3. *Mineie* de Buda.
4. *Ceasoslov* de Neamt, 1833; dat de Calinic monah.

XXV. Biserica Sf. Atanasie de la CopoŪ.

401. 1. La ușa de intrare:

ИЗКОЛЕНІЕМ ОТЦА И ПОСПѢШЕНІЕМ СНА И СЪВЪРЪШЕНІЕМ СТАГО ДѢЛА
 СЕ АЗ РАБ ВЛАДЫКИ МОЕМО ГѢ ГѢ И СПАСѢ НАШЕГО ІС ХЪ И ТРОЧКИИ
 ПОКЛОНИК ІУ ВАСИЛІЕ БОЕВОД БЖІЕЮ МЛАСТІЮ ГСПДР ЗЕМАН МОЛДАВЕСКОИ
 И ПРѢВЪЗЛЮБЛЕННА ГСПОЖДА НАША ТЕОДОСІА И СЪ ПРѢВЪЗЛЮБЛЕН-
 НЫМИ ЧАДА МИ ІУН БОЕВОД И МАРІА И ПЪХАНДА, ИЗКОЛИ И СЪЗДА
 СІА СТАА МОЛЕЖ ВЪ ИМА СТАГО ОТЦА НАШЕГО АТАНАСІА ВЕЛИКАГО АР-
 ХІЕПИСКОПА АЛЕΞΑΝΔΡΙΝСКАГО, ВЛѢТ 7385, АП. 4, УСТНЕС РЪКОЮ ПРѢОС-
 ЦЕНАГО ПАТРИАРХА КИРИЛА. [= Cu voia Tatălui și cu ajutorul
 Fiului și cu săvîrșirea Sfintului Duh, adecă eŭ, robul stăpî-
 nluui mieŭ Dumnezeŭ și Mîntuitorul nostru Isus Hristos, în-
 chinătorul Treimii Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeŭ
 Domn al țerii Moldovei, și iubita Doamna noastră, Teodosia,
 și cu iubiții fiii miei, Ion Voevod și Maria și Ruxanda, am
 binevoit și am zidit această sfință rugăciune întru numele
 sfintului părintelui nostru Atanasie cel Mare, arhiepiscop al
 Alexandriaei, în anul 7146 [1638], April 30; s'a sfințit cu mîna
 preaosfințitului patriarh Chiril.]

Azi inscripția e acoperită de pridvor. O daŭ după Melchisedec' pp. 275-76.

402. 2. Pe o prea-frumoasă piatră de marmură în păretele din stînga:

Διεκαινίσθη ναὸς ἱερὸς οὗτος καὶ καλλὸς εὐτρε[πίστη] (?) παρ' ἡγε-
 μόνος ἐκλαμπροτάτου τε θεοσεβεστάτου, Ἰωάννου Κωνσταντίνου Δούκα
 Βασιλόνδα, αὐθέντου τῆς τζάρας πάσης Μολδοβίας· αψβ'. [= S'a înnoit

această sfință biserică și s'a înfrumusețat de prea-strălucitul și prea-cucernicul Domn Io Constantin Duca Voevod, Domn a toată țara Moldovei; 1702.]

Și în Melchisedec, p. 277 și Dossios, pp. 77-8.

3. Pe o piatră din păretele de la dreapta:

403.

Μονή ἡ τῶν τριῶν ἱεράρχων ἐκ Ἰασιῶν,

Ἄρχιμανδρίτης Σεραφεῖμ εὐθύνων,

Ὁ ἐκ Καρακάλου μονῆς τῆς ἐν Ἀθῶν,

Ἀνήγειρεν ὑπάρξει εὐκαταστάτῳ

Ναὸν καὶ τόνδε παλαιὸν διαφθαρέντα

Καὶ ἐκ θεμελίωντε ἀφανισθέντα

Ἐν τῷ χιλίῳ ἅμα τ' ὀκτακασιοστῷ ἑνάτῳ ἔτει τῷ κοσμοσωτηρίῳ. [= Mănăstirea celor Trei Ierarhi din Iași, conducînd-o arhimandritul Serafim de la mănăstirea Caracala din Atos, a înălțat-o cu cheltuială mare, aflînd-o stricată de de mult și din temelii nimicită, în anul 1809 de la Mîntuirea Lumii.]

4. Pe un triptic de pomelnic:

404.

αὐί ἔτους, Δεκεμβρίου α'. [Nume obișnuite, în coloana întâi.]

Τῶν κτητόρων τῆς ἐκκλησίας τῶν Τριῶν Ἱεράρχων. Ἐτι δεόμεθα . . . Βασίλειου Βοεβόν., Στεφάνου Βοεβόν., Θεοδοσίας Δόμνης, Αἰκατερίνης Δόμνης, Ἰωάννου Βοεβόνδα, Ροξάνδρα Δόμνης, Δοῦκα Βοεβόνδα, Ἀναστασίας Δόμνας, Κωνσταντίνου Βοεβόνδα, Ἡλιάσκου Βοεβόνδα, Γαβριήλ, Γεωργίου, Κύρπου, Πέτρου, Γεωργίου, Νικολάου, Μιχαήλ, Φιλίππου καὶ Νικολάου.

Τῶν καθηγουμένων: Μαξίμου, Παχωμίου, Ἰωνᾶ, Γαλακτιόνος, Γεδεών, Στεφάνου, Ἀντωνίου, Νεοφύτου, Αἰθακούμ, Κοσμᾶ, Νεκταρίου, Ἀνθίμου, Ἰερεμίου, Μητροφάνους, Ἰεζεκιήλ, Γαβριήλ, Δοσιθέου, Νεοφίτου, Χρυσάνθου, Σαμουήλ, Ἰγνατίου, Κωνσταντίου. [= Anul 1810, Decembre 1. . . . Ale ctitorilor bisericii celor Trei Ierarhi. Încă ne rugăm pentru Vasile Voevod, Ștefan Voevod, Teodosia Doamna, Ecaterina Doamna, Ioan Voevod, Ruxanda, Doamna [familia lui Vasile: două soții, doi fii, o fiică]; Duca Voevod, Anastasia Doamna, Constantin Voevod [neamul Duculeștilor]; Ilias

Voevod [Alexandru]; Gavriil, Gheorghe, Chirp (?), Petru, Gheorghe, Nicolae, Mihail, Filip și Nicolae.

405. Și ale egumenilor :

Maxim, Pahomie, Ionà, Galaction, Ghedeon, Ștefan, Antonie, Neofit, Avacum, Cozma, Nectarie, Antim, Ieremia, Mitrofan, Ezechiil, Gavriil, Dosofteiù, Neofit, Hrisant, Samuil, Ignatie, Constantie.]

[În a treia coloană, nume de călugări.]

5. Icoană grecească.

406. 6. Pe un vas de mir (veacul al XVI-lea):

Ananias, Azarias, Misael.

Hoc ego Reinerus do signum: exequias similes, et reor esse preceș.

Quid michi vestr. ebetis (*șic*), morte potito, vestras t'miamata [= thymiamato] Christo (x̃po),

7. *Octoih* din Rîmnic, 1742.

8. *Penticostariù* din Iași, 7261.

9. *Triod* din Rîmnic, 1761.

10. *Evanghelie* din București, 1775.

11. *Catavasieriù* de Blaj, 1777.

407. 12. Pe un *Anthologhion* de Septembre, de Rîmnic:

Aastă carte ce să chiamă Minei, amù cumpărat-o . . . [eù], mai josù iscălitù, și amù dat-o sfintei mănăstiri Copoul, ce să numești hramul Sfântulu Aftanas[e], cu 30 lei, adică t[ale]rî treizeci.

[C. 1750.]

13. *Evhologhiu* de Iași, supt Mitropolitul Gavriil Calimah.

14. *Liturghiș* din Iași, 1818.

408. 15. Pe un *Apostol* din București, 1820:

Aastă sfântă carte Apostol am afărosit-o eù, mai josulù iscălitù, sfântulu lăcașù al Domnulu, bisereci de la Copou, pentru pomenirea mè, unde să prăznuește Sfântul Athanasie; 1825, S[eptemvrie] 25. Constandin Aslanù, Vornicù.

16. *Anthologhion* de Neamț, 1825.
17. *Molebnic* de Iași, 1828.
18. *Panehidă* de Iași, 1837.
19. *Psaltire* de Brașov, 1849.

XXVII. Feredeul turcesc (dărimat).

1. Acestu feredeū s'aū tocmitu și s'aū înnoitu în zelile Mării 409.
Sale lu Ion Ion Neculai Voevod, cu t[o]at[ă] cheltuiala răpo-
satului Ezechiil, egumenul de Trisfetitele, și cu ostentiala fere-
deişului, aznajiului Dimi; let 7255 [1747], Iunie.

2. Με έξοδα ἐμοῦ Ἰζεκιήλ ἱερομονάχου ἀνεκνήσθη τοῦτον τὸ λοῦτρον 410.
ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ἰωάννου Νηκολάου Βοεβόδα καὶ μετ' ἐπιστήμη τοῦ
Δήμου χαμαντζῆ καὶ σουριουτζῆ; 1746, Ἰουνίου α'. [= Cu cheltu-
iala mea, Ezechiil ieromonahul, s'a înnoit această baie, în
Domnia lui Ioan Nicolae Voevod și cu știința lui Dima Ha-
mangiul [feredeiașul] și suiugiul; 1746, Iunie 1.]

După Melchisedec, pp. 224-5; cf. și Dossios, pp. 82-3.

XXVIII. Biserica Trei Ierarhi.

(Biserică închisă.)

1. La intrare:

411.

Пзволениѣм ѿца и съ поспѣшеніѣм сѣна и съврѣшеніѣм стго Дѣа
се аз рабъ вадки гѣ бѣ и спѣс ншемс іс хѣ и трчскын поклоник Іу
Басиліѣ Коєрод, ежѣю млстїю гспдрѣ земаи молдскон, и съ гсжда
нша Феодоска, и съ бгодарокаными чадами Івана Коєрод и Мрія
и Роѣанда, създахѣ сѣа стѣа мѣж бѣ нма трих стѣх Басиліѣ Бе-
лика, Григоріѣ Бгослов, Івана Златосет, и четис ржкож архієпска
Барлаам в ѣрмз, ман с. [= Cu voia Tatălui și cu ajutorul
Fiului și cu săvîrșirea Sf. Duh, eū robul stăpînului Dom-
nului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Isus Hristos și în-
chinător al Treimii Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeuū

Domn al țerii Moldovei și cu Doamna noastră Teodosca, și cu de Dumnezeu dăruții vlăstari Ioan Voevod și Maria și Ruxanda, am zidit această sfântă rugă întru numele celor trei sfinți: Vasilie cel Mare, Grigorie Bogoslovul, Ioan Gură-de-aur, și a sfințit-o arhiepiscopul Varlaam la 1747 [1639], Maiu în 6.]

După facsimilele dat în N. Bogdan, *o. c.*, p. 99. Ediții, în Melchisedec, p. 169; Lăpădatu, p. 32.

412. 2. Pe clopotnița, acum dărîmată (nu știu ce s'a făcut cu piatra):

Благочестивыи и хълюбныи гсднь Иѡ Василіе Боекодъ бжїю мастїю гспдрь земли молдавскон и гспжа его Θεωδοσε, съ къзлюблена сна его Ион Боекод, благоколн и създа сіѡ клопотница, л. зрмс, меца апр. сѣ. [=Bine-cinstitorul și de Hristos iubitorul Domn Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, și Doamna lui, Teodosia, cu iubitul lor fiu, Ioan Voevod, a binevoit și a zidit această clopotniță, la anul 7146 [1638], luna lui Aprilie în 16.]

Facsimile în N. Bogdan, *o. c.*, p. 100. Ediții, în Melchisedec, *o. c.*, p. 170; Lăpădatu, p. 32.

413. 3. Inscripție grecească:

Συνάρσει θεία, δαπάνη κοινότητος τῶν ἐν τῇ ἹΑθῶ καὶ ἐξαρχειας Συνεσιου Χαλανδρινοῦ, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἀπὸ 1804 ἕως 1806. [=Cu ajutorul lui Dumnezeu, cu cheltuiala tovarășiei celor din Athos, fiind exarh Sinesie din Chalandra, s'a ridicat din temelii, de la 1804 pînă la 1806.]

La Melchisedec, p. 171.

414. 4. Pe o tablă lîngă moaștele Sfintei Paraschiva (stricată și înlocuită cu una de marmură):

Изроленїем ѿ шца, съ поспѣшенїем сна и съ дѣисвїем стго и жикотворѣщаго дха, въ стѣки єдиношщнени и нераздѣлнмѣни троци слакословимаго и къспокланяемаго бѣ бл҃гчестивыи и хѣлюбныи гдїнь Иѡн Василіе Боекод, бжїю мастїю гспдрь земли молдавскон,

рѣкнитеа сын и поборникъ стго вѣсточнаго блгчстїа, потѣшася съ великимъ вѣрдїемъ и прѣмногимъ вѣжделкнїемъ по бжїю сѣмотренїю, и пренесе сїа пречестнѣа мощи стѣа и прѣдобнѣа мтери нашеа Параскевїа тарнокскїа, нарицаемѣа Патки, въ Цариграда, еже третее пренесенїе быст. Сїа же стѣа и честнѣа мощи присла емѣ възсѣтѣишїи и блаженнѣишїи и вхселенскїи патрїархъ курь Парденїе съ вѣсѣкимъ благымъ вѣсѣмъ цркви съвѣтомъ и произволенїемъ препослаже сїе блгое съкровище тремъ блаженнѣишїими митрополиты, курь Іѡаннїемъ иракїискимъ, куръ Парденїемъ андрїанополскимъ и курь Ѳеѡфаномъ Палеемъ Патронъ, въ дни прѣвѣщенїа архїепископа курь Карлаамъ митрополита сѣчажскаго и вѣсѣмъ молдавскѣи землїи, еже блгочѣстнѣи и хїстїюбеннѣи гдєнь нашъ Іѡ Василїе Воєводъ, млстїю бжїю гпдрь землїи молдавскон, лаче драгоцѣннаго висера вѣсѣчестнѣкъ и вѣселюбеннѣкъ вѣспрїа и зде въ себе въ новосъзданѣмъ стѣамъ трїехъ стнтелєи и вѣселенскїихъ великїихъ зчнтелєи Василїа Белкаго, Григорїа Бгослова и Іѡанна Златоустаго храмѣ блгомскѣсно положи и съхранїи въ чѣст и слава єдинои въ тронци пекарнѣкомѣи єс, въ ненскончаемѣа прѣдобнѣа мтери нашеа Параскевїа молбы, за штѣпшенїе грѣхѣв своиѣхъ и вѣсѣго прѣсѣкѣтлаго своєго рода, като въ стзданїа мира зрѣма, въ лѣто же гсподства своєго шсмое, мєць юн. гї; въ се же лѣто рожденєст гдєдарю нашеи прѣвѣжделкнѣи снє єго, Іѡ Стефанъ Воєводъ, емѣже подаждь ги длѣгоднєткїє и многа лѣта. Амин. [= Cu voia Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfintului Duh, dătătorul de viață, întru sfinta de o ființă și nedespărțită Treime slăvit și a tot închinat Dumnezeui, bine-cinstitorul și de Hristos iubitorul Domn Io Vasile Voeyod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, ca un rîvnitor și apărător al sfintei bine-cinstiri răsăritene, s'a sîrguit cu osîrdie mare și cu dor prea mare, după dumnezeiasca orînduire, și a adus aceste prea-cinstite moaște ale sfintei și preapadoamnei [= cuvioasei] Maicei noastre Parascheva din Tîrnova, ce se zice Petca, din Țarigrad. Aceasta a fost a treia strămutare a ei. Și aceste sfinte și cinstite moaște i le-a trimes prea-

sfințitul și fericitul și ecumenicul patriarch chir Partenie, cu tot bunul sfat al Bisericii, și cu voia ei; și a trimes această bună comoară cu trei fericți Mitropoliți: chir Ioanichie de Heraclea, chir Partenie de Adrianopol și chir Teofan al Palaiopatrei, în zilele preasfințitului arhiepiscop, chir Varlaam, Mitropolitul Sucevei și a toată țara Moldovei. Pe care binecinstitorul și de Hristos iubitorul Domnul nostru Io Vasile Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, le-a primit cu toată cinstea și dragostea, mai mult decit un mărgăritar scump, și cu bună norocire le-a pus aici, în cea din nou zidită de dñsul biserică cu hramul celor Trei Sfinți și mari dascăli ai lumii: Vasilie cel Mare, Grigorie Bogoslovul și Ioan Gură-de-aur, și le-a așezat și le-a păstrat spre cinstea și slava unuia în Treime închinat Dumnezeu, pentru nesfârșitele rugăciuni ale cuvioasei Maicei noastre Parascheva, spre iertarea păcatelor lui și a tot prea-luminatul său neam. Anul de la Facerea Lumii 7149 [1641], în al optulea an de stăpînire al lui, în luna lui Iunie 13. În același an s'a născut Domnului nostru prea-doritul fiu al lui, Io Ștefan Voevod, — dă-i mulți ani și viață lungă, Doamne; amin.]

Viața Sfintei Paraschiva a scris-o întâiu Țamblac (Melchisedec, în „Rev. pentru ist. arch. și fil.“, III), apoi a prelucrat-o Mitropolitul Varlaam, în *Cartea de învățătură* (Pravila) a sa, și urmașul său, Dosoftei. Pentru aducerea moaștelor, vezi cele două notițe analizate în *Doc. Bistriței*, I, pp. 71-3; II, p. xvii. O gravură care o înfățișează, în *Pravilă*, reprodusă în *Bibliografia* d-lor Bianu și Hodoș, p. 142. Întăia strămutare, prin Țarul bulgăresc Ioan Asan, și a doua, prin „Țarul turcesc“ Selim, sînt și ele înfățișate acolo.

După Țamblac, Mircea-Vodă încă apucase să aducă moaștele dincoace de Dunăre, cerîndu-le de la Sultanul Baieziid, cuceritorul Țirnoviei. Apoi tot Baieziid, la o pradă a Țerii-Românești, le-ar fi luat cu sine. Anghelina (?), una din „cneaghinele“ Serbiei, le-ar fi răscumpărat, ducîndu-le la Belgrad (!). — Cf. Melchisedec, *Notițe*, p. 175.

5. Pe legătura unei *Evangelii* slavone manuscrise:

415.

Благочестивын и христолюбивын господин Іван Касиліе Боевода, бжю млстію господарь земли молдавскон, келѣ и сътвори сън тетроуангель и даде его въ своѣ церковѣ въ трѣгѣ іашскѣмъ въ храмъ стѣхъ трѣхъ стѣхъ Касилія Великаго, Григорія Богослова, Іванъ Златоустаго, като «зрмд. [= Bine-cinstitorul și de Hristos iubitatorul Domn Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, porunci și făcu acest tetraevanghel și-l dădu la biserică sa din târgul Iașilor, la hramul celor Trei Sfinți: Vasilie cel Mare, Grigorie Bogoslovul și Ioan Gură-de-aur, la anul 7149 [1640-1].]

În Melchisedec, p. 176 și urm., ca și următoarele n^{re}.

6. Pe manuscris, chiar la început, aceeași însemnare, dar, după numirea hramului, se mai află aceste cuvinte: въ молѣж непрѣстанныѣ и въ памѣт кѣчннѣ гдѣсѣ снн [= pentru rugăciune neîncetată și pentru pomenire veșnică a Domniei sale], și data se completează astfel: мѣсѣцѣ дѣкѣвѣ с [= luna lui Dechemvrie 6]. Scriitorul își scrie numele la sfârșit; e „cel între preoți mult greșit, popa Sidor din Bădăuți“ (Бадѣуцѣ).

7. Pe o candelă:

416.

Ів Касиліе Боевода мл. бж. господарь земли молдавскон создал кандило се въ храмъ трѣхъстѣпннѣхъ Касилія Великаго, Григоріе Богослова и Іванъ Златоустаго въ манастирьскон іаскон, въ рокѣ «хмѣ». [Adecă: Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, am făcut candela aceasta pentru hramul celor Trei Sfinți: Vasilie cel Mare, Grigorie Bogoslovul și Ioan Gură-de-Aur, în mănăstirea sa de la Iași, în anul 1646.]

8. Pe linguri:

417.

Касиліе Боевод; госпожда Тѣдоска [= Vasilie Voevod; Doamna Tudosca].

9. Pe o perdea:

418.

Ів Касиліе Боевод, гспдарь земли молдавскон, и госпожда его

Τεωδοσία, βατο ερως [= Io Vasilie Voevod, Domn al țerii Moldovei, și Doamna lui, Teodosia, în anul 7147 = 1638-9.]

10. Aier din 20 Maiü 7146 (1638).

11. Epitrahir din același an.

12. Chipurile, cusute cu fir, ale Domnului, Doamnei și copilului Ioan.

419. 3. Pe o ríatră:

Ἔτος καθεῖτο δεύτερον τοῦ τωρινοῦ αἰῶνος,
 Τετάρτη καὶ δεκάτη δὲ τοῦ Παιανεψιῶνος,
 Φρικώδης με διέρρηξε σεισμὸς ἐπικινδίνως
 Κ' ἐπήνεγκε τὴν πτώσιν μου, ἐφόβει ἀνθρωπίνως,
 Προτάξει δ' ἀνεγείρομαι ἐκ βάθρων εἰδαιμόνως,
 Καὶ συνδρομῇ αὐθέντου τε, Μουρούζη ἡγεμόνος,
 Τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ κλεινοῦ, ἐπὶ ἀρχιερατείας
 Βενιαμὴν τοῦ γηγενοῦς, ἐπὶ δ' ἐπιτροπείας
 Ἐχόντων δύο Λογοθετῶν κ' ἑνὸς Βεστιάριου,
 Τῷ γένει Κατακουζηνοῦ, καλοῦ τε Γεωργίου,
 Βεστιάρη τὸ ἀξίωμα. υἱοῦ τοῦ Λογοθέτου.
 Ἐσφηγουμένου τῆς μονῆς, τοῦ καὶ ἀρχιμανδρίτου,
 Καὶ Μελετίου τ' ὄνομα, τοῦ ὄντος Ἰδηρίτου.

 Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αἰωβ'.

Adecă:

Era al doilea an din veacul ce curge,
 Și ziua a 14^a din luna lui Paianepsion [Octombrie],
 Cutremur floros m'a sfărmat cu primejdie
 Și mi-a adus căderea, spre spaima oamenilor,
 Dar fericit mă 'nnalț din temelii cu zisa
 Și cheltuiala lui Moruzi-Vodă Domnul,
 Lui Alexandru cel vestit, fiind archiereu
 Veniamin cel nobil, și epitropi avind
 Pe doi Logofeți și pe un Vistier,

Din neamul Cantacuzino, bunul Gheorghe,
Vistier cu dregătoria, fiul Logofătului,
Iar la Esphigmenos mănăstirea arhimandrit,
Meletie anume, celui din Ivir.

În anul Mîntuirii 1802.

14. Pe un clopot:

420.

Κώδων ἡχητικώτατος ἐκ νέου ἀνελώθη
Καὶ κήρυξ τοῦ πιστοῦ λαοῦ ἐνταῦθα ἀνηρτήθη,
Ὁ συναγόμενος λογικὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν.
Μνησθεῖτω διὰ συνδρομὴν ἅμα κ' ἐπιστασίαν
Τοῦ νῦν ἡγουμενεύοντος, ἐκ Κεφαλληνίας νήσου,
Νικοδήμου τὸ ὄνομα... [două cuvinte] ἐξ ἔσου.
Ἐν ἔτει σωτηρίου ραωβ'.

Adecă:

Clopot prea-răsunător din nou s'a turnat
Și crainic al credinciosului popor aici s'a innălțat,
Ca să adune turma cuvintătoare la biserică.
Să se știe cu cheltuiala și cu supravegherea
Celui de-acum egumen din ostrovul Cefaloniei,
Anume Nicodim . . ., de asemeni.

În anul Mîntuirii 1812.

XXIX. Fîntina Sf. Spiridon.

1. La stînga porții de intrare la spital:

421.

Io Gr. A. Ghica Vv.

Fântăna lui Siloam, scaldătoare lui Solomon.

Păreile făcătorului de minuni Spiridon

Izvorăscu sănătate într'a bolnavilor lăcașu,

Desfătare, viață tuturor în Iașu.

A triile Grigorie Alecsandru Ghica dăruiește

Și către toți de obștie darul de înmulțește.

Însetaților, vedeți să dobîndiți viața apelor.

Întru alii doile anii alii Domnii Sale; letii 1765, Iulie 20.

Aceiași inscripție în grecește și arăbește pe acea latură și pe latura din dreapta.

Forma arabă, lângă cea românească, la Buradà, *Arch. soc. št. și lit.* din Iași, 1904.

Pentru forma grecească, Dossios, pp. 62-3:

Πηγή Σιλιάμ, Σολομών κολουμβήθρα,
 Ἄγιου θαυματουργοῦ Σπυριδῶνος τὰ ρεῖθρα
 Πηγάζοντα ἴασιν νοσοκομείω,
 Τρωφήν, ζωὴν ἅπασιν ἐν Ἰασίω,
 Ὁ τρίτος Γρηγόριος Γκίκας δωρεῖται,
 Ὁ Αλεξάνδρου, χάρις ὑπερεκχεῖται.
 Οἱ διψῶντες ἴδετε κρουνοὺς ναμάτων,
 Δεῦτε, ἀπολαύσατε ζωῆς ὑδάτων.

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς πανενκλειοῦς αὐτοῦ ἀθηνείας· 1795, Ἰου-
 λίου 20.

422. 2. De-asupra porții: 1786.

XXX. Biserica Sf. Spiridon.

423. 1. Pe un mormînt în pridvor (aceste inscripții le ieau din Dossios, pp. 62-4, lucrul în pridvor fiindu-mi cu neputință din cauză de reparații):

Φύτλις τῶν πάνυ ῥα Γκικάδων, ὧν μ' ἐκγεγαῶτος
 Γρηγορίου γε Δακῶν ἡγεμόνος δ' ἀγλαοῖο,
 Εὐσεβίην ἐπιειμένον ἐκ προγόνων τοιῶνδε,
 Κεῦθει στήλη ἧδε δέμας ἁκείνου εὐτύκτως.
 Ἄωρου δήπου ἐξαρπασθέντος θανάτοιο,
 Νῦν δέ γε ναίει οὐρανίοις ὄντως παστάσι.

ἄφοζ', Σεπτεμβρίου α'.

Adecă:

Mlădiță a vestiților Ghiculești, din cari ieșind
 Eū, Grigore, al Dacilor Domn nobil,
 Invăscut în evlavie de la strămoși ca dînși,
 Îmi cuprinde trupul piatra aceasta împodobită,

Răpit fiind de moarte înaintea de vreme,
Acuma însă 'n lăcașuri cerești drept locuiește;
1777, Septemvrie 1.

Grigore Alexandru Ghica a fost tăiat în Iași de Trimesul Sultanului, Duminecă, 11 Octombrie (= 1st Octombrie), după un raport prusian din Constantinopol. (*Acte și fragmente*, II, pp. 139-40). O însemnare pe o copie a *Gheografie* lui Amfilohie, episcopul Hotinului, spune însă: „la întâiă Octomvrie 1777, Sîmbătă, la trii ciasurî de noapte [9 sara], saū la 12 Octommvrie, călindariū nouă“. Data de 1st Octombrie se află și într'o notiță bucovineană (*Acte și fragmente*, II, pp. 139-40; C. Berariū, în „Deșteptarea“ din Cernăuți, an. XI, n° 8).

2. Pe altul:

424.

Θῦμα, φεῦ, ἡτρῶν, ἀμπαῦσατο
Τόνδε ὑπὸ λαῶν Σκαρλάτος
ἸΟ Γκικάδης, Γρηγορίου πάϊς.

1828, 'Ιανουαρίου 3'.

Adecă:

Jertfă, vai, a medicilor, s'a odihnit
Supt această piatră Scarlat Ghica,
Fiul lui Grigore.

1828, Ianuarie 6.

Pentru acest beizadea Scarlat, v. Iorga, *Două biblioteci de mănăstiri*, 1904, pp. 13-4.

3. Pe un al treilea:

425.

ἽΡᾱς νεκρὸν τόνδε, οὔ καταστάζω δάκρυ;
Τοῦτον γ' ἔτεκον, κάφερον ἐπ' ὠλέναις.
'Ἄλλ' οἴμ', οὐκέτι ἐγὼ σοι μήτηρ,
'Ιωάννη μοι, χρυσομορφόν μοι τέκνον,
Κλεινοῦ πατρός, Γρηγορίου Βόδα
Καλλιμάχου, ὅς αὔθις ἄρχει Δακίης,
'Εμοί τε, Δόμνης, ἤγ' Ἐλένη ἀκούω,
Μαυροκορδάτων ἔλκουσα σειρὰν γένους,

Αἶ, αἶ μοι, μοι, γλυκὸ τέκνον, τέτρωμαι σπλάγγνα,
 Σοῦ στερηθεῖσα, ἄρ' εἰσέτι βιώσω.

Ἐν ἔτει αψξθ', Μαΐου ιγ'.

Adecă:

Vezi pe mortul acel, asupra căruî vărs lacrimî?
 Eū l-am născut și l-am purtat în brațe,
 Dar vai, mie, vai, eū nu-ți mai pot fi mamă,
 Ioane-al mieū, făt-frumos al mieū,
 Al tatăluî vestit Grigore Voevodul
 Callimachi, ce iarăși domnește în Dacia fiū,
 Și-al mieū, Doamna, ce-mî zic Elena și-s
 Din neamul Mavrocordaților cu siraua.
 Vai și vai de mine, copil dulce, rănită 'n măruntaie,
 Lipsit acum de tine, pot oare-a mai trăi?

Pentru Ioan, v. Prefața la vol. I din *Doc. Callimachi*.

426.

4. Pe o piatră de mormînt în biserică, la stînga:

Suptū aastă piatră Costandin Ghica să odihnește;
 Decî tu, umilite cititor, așa-l pomenește,
 Marile-Logofăt al țării cel cu bunătate,
 Tu agutaî săraculuî de afla dreptate.
 Vizantie te plînge ca pre al săū fiu plăcut,
 Moldova mai mult te plînge ca pe patron cunoscut:
 Sufletul tăū în ceriū cu dreptiî să fie așezat,
 Și orî de care sămșitor în vec veî fi neuitatū.
 Și s'au mutat din viajă la anii de la Măntuitor[iul] Hristos
 1818, Fevruarie 18.

427.

5. Pe o piatră în cimitir, la dreapta bisericii:

Εἰς τὸν ἐνδοξότατον καὶ ἐσοχότατον κύριον Παναγι οδώρον πολυίδρυ-
 τε καὶ πολυμαθέστατον ἀσσηκ[ρητοῖς] τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης, βασιλέως
 τε Προυσίας Βουλευτῆν ἴδιον, εἶτα τοῖς ἐν Καῖναρτζικίῳ τρακτάτοις παρε-
 δρεύσαντα καὶ παρὰ τῆς αὐτοκράτορος τῶν Ῥώσων Αἰκατερίνης δευτέρας
 τῶν τοῦ ἰδίου βουλευτοῦ ὀφρικίῳ τιμηθέντα καὶ τῆς ταινίας τοῦ ἀγίου

Βλαδιμίρου καθολιέραν γενόμενον, τελευτήσαντα ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας ἔτει αψϋ, κατὰ μῆνα Μάιον, ἐπὶ Ποτεμκίνου ἐκστρατείας βιώσας ἔτη ἐξήκοντα καὶ ἕν.

Ἐπιτάφιον

Περὶδων τρόφιμον Παναγιόδωρου Νικοβόουλου.

Μακεδόνων χώρα ἤγγηγεν ἐς βιότον.

Μολδαβιηδὲ θανόντα τάφῳ μιν τῷδε κέκευθε,

Σῶμα, λέγω ἁκείνου, πνεῦμα πόλον δ' ἔκετο,

Φήμην ὧδε λιπὼν μερόπεσσιν, κύδος ἄληκτον.

Οὐ γὰρ ὀλεῖτ' ἀνδρῶν εὐκλεία ἀρετῆς.

Adecă:

Către prea-gloriosul și prea-alesul domn Panaiodor, mult-stiutorul și mult-învățatul dragoman al Porții Otomane, al regelui Prusiei consilierii de taină, apoi și asistent la tratatul (sic) din Cainargic și de către Împărăteasa Rușilor Ecaterina a doua cinstit cu dregătoria de Consilier privat și făcut cavaler al Ordinului Sf. Vladimir; răposat la Iași Moldova, în anul 1790, în luna lui Mai, pe vremea expediției lui Potemchin, după ce a trăit șezzeci și unu' de ani.

Pe ucenicul Muselor, pe Panaiodor al lui Nicobul,

Țara Macedonilor l-a adus în viață,

Iar Moldova, murind el, l-a ascuns în mormînt:

Trupul lui, zic, căci sufletul a zburat la pol,

Lăsînd aici faimă 'ntre oameni și glorie nestînsă:

Căci gloria virtuții la oameni nu moare.

Urmează și o inscripție rusească asemănătoare.

6. Pe o icoană a Sf. Spiridon:

428.

Δέξαι, Ἰωάννου γε Χατμάνου τόδε

Δῶρον, Σπυρίδων, Καντακουζηνοῦ μάκαρ

1768. Δεκεμβρίου 12.

Adecă:

Primește-al lui Ioan Hatmanul

Dar fericit, Spiridoane-al lui Cantacuzino,

1768, Dechemvrie 12.

Pentru acest Ioan Cantacuzino (Canta), v. *Ist. lit. rom.*, I, p. 492 și urm. și *Studii și doc.*, VII, p. 170 și urm.

7. Chivot de la Vistierul Iorgul Ghica și Postelnicul Iacovu Veisa (1845).

8. Pomelnic nou (al Racovițeștilor și Callimachilor): Constantin Voevod, Mihail Voevod, Ștefan Voevod, Sultana Doamna, Ioan Voevod, Ralița Doamna, Grigore Voevod, Scarlat Voevod, Alexandru Voevod, Mihail Voevod, Constantin Voevod, Alexandru Voevod, Scarlat Voevod, Ioan Voevod, Mihail Voevod [Suțu], Grigore Voevod [Ghica], Matei Voevod [Ghica], Grigore Voevod [Callimachi], Elena Doamna [soția lui], Grigore Voevod.

429. 9. Pe potir:

Μνησθητι, Κύριε. τῆς δούλης σου, Ζοῆσζα Στούρζα Ποστελνησέσα, ἐν τῇ βασηλῆα σου· 1829, Σεπτεμ. 25.

Adecă:

Ȑdu-ți aminte, Doamne, de roaba ta, Zoița Sturdza Postelniceasa, în Împărăția ta; 1829, Septembrie 25.

430. 10. Pe o icoană:

Aastă sf[ântă] iconă iaste făcută cu cheltuiala robul lui D[u]m[ne]zău părin[tele]... monah.

...fulū de la Moscu, Iulie 7260 [?= 1751-2.]

431. 11. Pe un aghiazmatariū:

Τὸ παρὸν ἀγιασματάριον κατεσκευάσθη ἐν ἔτη 1775, Δε[κε]μβρίου α', δι' ἐξόδων τοῦ μοναστηρίου Ἀγίου Σπουριδῶνος καὶ ἐπιμελείας τοῦ Με-δελνητζάρι Κόστα Παπαφίλου, κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐπιτροπεύοντος.

Adecă:

Acest aghiazmatariū s'a gătit în anul 1775, Deceembrie 1-iu, cu cheltuiala mănăstirii Sf. Spiridon și cu îngrijirea Medelnicerului Costea Papafil, epitrop atunci.

12. Evanghelie dată de Alecu D. Ghica Logofăt și soția Ecaterina.

13. Cruce ferecată de Ioan Neculce Vornic, la 1846.

14. Cruce din 1854, de la Gheorghe și Pulheria Ghica.

432. 15. Pe o *Evanghelie* rusească:

Gavriil Neculaș; 1827, Noemv. 20.

16. Potir din 1848.

17. *Evanghelie* și cruce de la 1853-4, date de Postelnicul Gr. C. Carp.

18. Pe un polieleu (policandrul cel mare): 433.

Οὗτος ὁ περικαλῆς πολυέλεον ἐτεχνουργήθη διὰ συνδρομῆς τοῦ πανερωτάτου ἁγίου Σαρδέων, κυρίου Νεκταρίου Πατρῆου, καὶ τῶν πανευγενεστάτων ἀρχόντων ἐπιτρόπων, τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου Γεωργίου Καντακουζινοῦ καὶ τοῦ Χατμάνου κυρίου Σάνδουλου Στούρτζα καὶ τοῦ Βιστηαρίου κυρίου Γρηγορίου, τῶν Στουρζιάδων, ἐν ἔτει αῶη', 1808.

Adecă:

Acest prea-frumos polieleu s'a lucrat cu cheltuiala preacinstului Mitropolit al Sardelor, chir Nectarie din Patmos, și a prea-nobililor epitropi, Marele-Logofăt, Gheorghe Cantacuzino și Hatmanul dumnealui, Sandu Sturza, și Vistierul dumnealui Grigore, tot din Sturzești, în anul 1808.

XXX. Biserica Golieți.

1. La intrare: 434.

ИЗКОЛЕНИЕМ ѡЦА И СЪ ПОСПѢШЕНИЕМ СНА И СЪВРЪШЕНИЕМ СЪГО ДѢЛА СЕ АЗ РАБЪ ГШ ЕШ НШЕМШ ІС ХШ Іѡ ВАСИЛІЕ ВоеВОД И СЪЗДА СІА СТА МОНАСТІР, ГДЖЕ ЕСТ ХРАМ ВЪСНЕСЕНІА, ІНЕ СЪВРЪШИС МЪИ, СЪ ПОМОЩІЮ БЖІУ, Іѡ СТЕФАН ВоеВОДА, СНА ВАСИЛІЕ ВоеВОДА, СЪВРЪШИ ѡ, КЛѢТЪ ЗРѢИ, МАИ КД. [=Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea sfintului Duh, iată eu, robul Domnului Dumnezeuului nostru Isus Hristos, Io Vasilie Voevod, am zidit această sfântă mănăstire, și, nefind săvîrșită de mine, cu ajutorul lui Dumnezeuu Io Ștefan Voevod, fiul lui Vasile Voevod, am săvîrșit-o, la anul 7168 (1660), Maiu 24.]

Și în Melchisedec, p. 238.

2. Pe dosul ușii de intrare: 435.

'Ανηγέρθη ἐκ βάθρων τῆς καὶ ἀπηρτίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τῆς ἐνδόξου ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ, σωτήρος ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ παρθένου Μαρίας διὰ δαπάνης καὶ συνδρομῆς τοῦ εὐσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος Βασιλείου Ββδ. καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, Στεφάνου Ββδ., ἔννεκεν ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ εἰς μνημόσινον αὐτῶν αἰώνιον καὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν γεννητόρων, ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ πανιεροτάτου Μητρολίτου πάσης Μολδαβίας, κυρίου Βαρλαάμ, ἔτει ἀπὸ κτίσεως 7168, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας 1660· διὰ χειρὸς Ματθαίου Ἰωάννου.

Adecă:

S'a ridicat din temelie și s'a isprăvit această biserică a glorioasei Înnălțări a Născătoarei Domnului și Dumnezeuului, Mîntuitorului nostru, Maria Fecioara, cu cheltuiala și ajutorul prea-evlaviosului Domn și stăpîn Vasile Voevod și a fiului său, Ștefan Voevod, pentru sufleteasca lor mîntuire și spre amintirea lor veșnică și a părinților lor, fiind archiereu preao-sfințitul Mitropolit a toată Moldova, domnul Varlaam, în anul de la facerea lumii 7168, iar de la întrupare 1660; prin Matei al lui Ioan.

436. 3. Chipurile ctitorilor:

Οἱ ἀειμνηστοὶ ἄρχοντες καὶ κτήτορες τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης [= vrednicii de veșnică pomenire Domni și ctitori ai acesteï sfinte mănăstiri]: Ἱερεμίας Μογίλας Ββ. [= Ieremia Moghilă Voevod; fals zugrăvit cu barbă lungă, albă]; Ἰωάννης Γόλιας, Μέγας Λογοθέτης; Ana, σοφία luī Golea (poartă fes roșu cu margini de blană; altfel, ca Domnița Ruxandra); Μιχαήλ, ὁ υἱὸς αὐτῶν [= fiul lor, Mihail]. Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Σεβαστείας, οἱ ἀειμνηστοὶ ἡγεμόνες καὶ κτήτορες τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης [smeritul Mitropolit al Sevastiei; vrednicii de veșnică pomenire Domni și ctitori ai acesteï sfinte mănăstiri]; Ροξάνδρα Δόμνα (Ruxandra Doamna, fiica luī Vasile Lupu; pălărie roșie cu pene, margini de blană, mărgăritare în păr, de-asupra urechilor; mărgăritare la gît, rochie blănită peste alta dedesupt, năframă în mîni, părul pe umeri); Στέφανος Ββ. (cizme, năframă, donă haine, guler mic alb), Αἰκατερίνα Δόμνα (ca Domnița, dar lanț mare la gît, înfășurînd apoi tot trupul), Ἰωάννης Βασιλείου ΒΒ. (ca Ștefan).

4. La locul de îngropare al etitorilor, pe o piatră:

437.

Οὐτ' ἐγχώριος, οὔτε ἄρ' ἐκ Δακίης, φίλ' εἰμί.
 Βύζη μοι, Βύζη κυδιάνειρα, πατρίς.
 Φῦσε Γεώργιος ἡ ἔνι, Εὐφροσύνη τέ [με] μήτηρ.
 Κλήσις μοι δὲ πέλει Σουλτάνα τῆ ἀβίφ.
 Κωνσταντίνου δ' ἦν ἄλοχος Μιχαήλ Ῥακοβίτζα,
 Δακῶν ἡδὲ Μυσῶν κράντορος ἡγαθέου.
 Ἰού, ἰού, οὐκ ἐπὶ πάτρης μεῦ ἀπόλωλα,
 Ἄλλ' ἐπὶ γῆς Μυσῶν πότμος ἐμαρψατό με
 Τῷ τριτάτῳ ἔτει πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπὸ Χριστοῦ
 Καὶ πενήκοντα χ' ἑπτὰ ἑκατὸν ἔτι,
 Ἦματι Σαββάτου τοῦ Ἰαννουαρίου τε
 Τὰς ἀρχὰς περίπου, δευτέρῃ θηλονότι.

Adecă:

Nu-s localnică, nici chiar din Dacia, prietene.

Viza [lingă Constantinopol], Viza născătoare de mari bărbați
mi-î țara.

Și m'a născut Gheorghe, și mamă-î Eufrosina,

Și mie, celei moarte, mi-î numele Sultana.

Soție fuiū lui Constantin al lui Mihaï Racoviță.

Vai, vai, nu 'n țara mea m'am stîns,

Ci în țara Misilor m'a prins pe mine moartea,

În anul trei peste-o mie de la Hristos

Și cinzeci și încă șapte sute,

Sîmbătă 'n luna lui Ianuar,

Cam la început, anume 'n ziua de-a doua.

5. Pe alta, mai departe către strane:

438.

Τάφος καλύπτει Σμαράγδαν Μαυρογένη, σύζυγον Δόμναν Σκαρλάτου
 Καλλιμάχη, τοῦ ἡγεμονεύσαντος ἐν Μολδαβία, χρόνους τοὺς ἑπτὰ ἐν
 πάσῃ εὐσεβείᾳ. Εὐξασθε πάντες, συγγενεῖς τε καὶ φίλοι, εὐρεῖν ἔλεος ἐν
 τῇ μελούσῃ κρίσει τὴν κοιμηθεῖσαν ἐν ταύτῃ τῇ πατρίδι, τῷ χιλιοστῷ
 ὀκτακοσιοστῷ ἔτει ἑπτὰ σὺν τριάκοντα, μηνί Μαρτίῳ. ἐν κυριακῇ τῇ εἰ-

СЮ КАМЕН СЪТВОРИ И УКРАСИ КНѢГНИИ КАТЕРИНИ МРЪ (sic) СВОЕМЪ . . .
 . . . КЕЛ ПОСТЕЛНИЧАСА; ПРИС[ТАВИ СМ] . . . БОГ П . . . ; ЕЛТ. *ЗРПЗ, МР. К.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și împodobit-o jupînesei Ecaterinei, maicei (?) sale . . ., Marea-Postelniceasă; a răposat . . . la anul 7187 [1679], Martie 20.

Catrina Bucioc e a doua soție a lui Iordachi. Ea a trăit mult timp după moartea soțului ei. V. Tanoviceanu, în *Arh. soc. șt. și lit.*, III; *Studii și doc.*, V, p. 581; *Despre Cantacuzinii*, I.

10. Pe alta:

443.

Ἐδῶ ἐτάφη ὁ ἀεὶ μνησθὸς καὶ μακαρίτης κύριος Γεώργιος καὶ Μέγας Ποστέλνικος, δούλος κυδὸς Ἀθανάτου, ἐν ἡμέραις κυρίῳ Βασιλίῳ Βοη-
 βόδα . . . 1649 [1664?], Μαρτίου 13.

Adecă:

Aici s'a îngropat cel vrednic de pomenirea veșnică și fericit Gheorghe și Mare-Postelnic, rob cinstit al celui Veșnic; în zilele Domnului Vasile Voevod . . . 1649 [1659?] Mart 13.

Până acum se credea că Iordachi Cantacuzino a murit pe la 1664. V. *ll. cc.* 1649 nu se poate admite de oarece se știe că Iordachi trăia în 1653, anul când Gheorghe Ștefan a înlocuit pe Vasile-Vodă, și chiar în 1663 (Tanoviceanu, *l. c.*),

11. Pe o icoană de-asupra:

444.

Τάφος καλύπτει σώματα δωμητόρων
 Μονῆς ἀγίας εὐαγοῦς τε Γκολία.
 Ψυχὰς τὰς αὐτῶν οὐρανὸς φέρει ἄνω
 Σκηναῖς ἀγίαις, ἐν χόρῳ τῶν ἀγίων.
 Μνήμην ἄρα αὐτῶν ἄγειν δίκαιον
 Τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τοῖς κτήμασι τούτων.
 Θεῶ προσφέρειν ἀναιμάκτους θυσίας
 Ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ πάντων ὀρθοδόξων.

Adecă:

Acest mormînt cuprinde trupurile ctitorilor sfinteï și cu-

cernicei minăstiri Golia, Șufletele lor le ține cerul sus, în
corturile sfinte, în corul sfinților. Iar amintirea lor e drept
s'o păstrăm, și cei ce locuiesc în ctitoriile lor să aducă lui
Dumnezeu jertfa fără sînge, pentru ei și toți ortodocșii.

445. 12. Pe o piatră de mormînt:

Acestă piatră o'ă făcut Veličko Costin Hatman pre mor-
mântul gupăniasei dumneisale Ecaterinei, fiica Tomei Canta-
cozinò Vornicul-cel-Mare ; caria s'au prestăvit la sălașile
veačnice, vltò 7193 [1685], meșta Aprilia 8 dni.

V., pentru această căsătorie, și Tanoviceanu, în *Arch. soc. št. și
lit.*, II, p. 189. O soră a ei a luat pe Vornicul Ioan Racoviță (*ibid.*).

446. 13. Pe alta, alături:

Съи каминь сътвори и украси Стефан, Чашникъ Бтври, уцъ
своимъ Тума Катакѣзно Корник данѣи земли ; прѣстаѣис въ
днь влгочьстнегаго и хрстѡяюкнегаг Иѡ Дука Воєвод, въ лѣт
ѣ90, Фѣвр. 3. ·

Adecă:

Această piatră a făcut-o și înfrumusețat-o Ștefan, al doilea
Ceășnic, părintelui său, Toma Cantacuzino, Vornic de Țara-de-
jos ; a răposat în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubi-
torului Io Duca Voevod, în anul 7170 [1662], Fevruarie 7.

447. 14. Pe un alt mormînt:

Παρθενική Μαρία ὑπὸ τύμβῳ τῷδε τέταπται,
Τέσσαρα καὶ δεκέτις τόνδε φυγοῦσα βίον.
'Ἄλλ' ἢ μὲν μακάρων ἐπαγάλλεται ἄρτι χορείαις.
Οἷς γονέταις δὲ λύπας καὶ στομαχὰς ἔλιπεν:
Ὅμμα γὰρ οἴκουν ἔην, κοσμητ' ἀγαθοῖς δ' ἀρετῆστε,
Κάλλεσιν ὀπλοτέροις, ἤθεσαι γηραλέοις.
αψπβ', Ἰανουαρίου 30.

Adecă:

Feciorelnica Maria supt acest mormînt s'a îngropat,
Care la șeisprezece ani a fugit de această viață,

Dar ea acum se bucură în corurile fericiților,
Părinților ei jale și plîngerii li-a lăsat.
Căci era ochiul casei, împodobită cu bunătăți și virtuți,
Cu frumuseți la tinerețe și cu moravuri bătrîne,
1782, Ianuarie 30.

Și în Dossios, p. 56.

15. Pe o icoană:

448.

Διά δαπάνης τοῦ μακαρίτου Παναγιότου δ. χ. Νίκου. [Secolul al XVIII-lea.]

Adecă:

Cu cheltuiala răposatului Pașaiot d. h. Nico.

16. Pe un aier:

449.

Μησθητι, Κύριε, τῶν δούλων σου, Μιχαήλ Σούτζου, ἡγεμόνος, Ρωξάνδρας Δόμνης καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν ·1820 [= adu-ți aminte, Doamne, de robii tăi, Mihail Suțu Voevod, Roxandra Doamna și fiii lor; 1820].

17. Pe o icoană veche, suflată cu aur:

450.

Ferecat-aŭ această sf[ă]ntă ecoană, în a doo Domnie, Mărie Sa Doamna Ecaterina Roseta, pentru pomenire Mărie Sale; 7251 [1743], Mai 1.

Pentru Ecaterina, Doamna lui Constantin-Vodă-Mavrocordat, *Inscriptiile*, I, p. 15, n° 3.

18. Pe un disc:

451.

K. L. S.
X. † L.
S. ‡ W.
L. S.

съи сълсад (*sic*) pentru sufletul lui Ifrim Hăjdău părcălabul, съ окспинѣи книгѣи его Басналька, влѣ. 7167, мѣца генаръ [din cumpărătura jupănesei lui, Vasilca; anul 7167 (1659), luna lui Ianuarie 5].

Ifrim a fost părcălab de Hotin. V., pentru Ștefan Hăjdău, *Studii și doc.*, IX, p. 164 și nota 2. Vasilca ar fi fost (Arbure, Ba-

arabia, p. 750) „nepoata lui Moise Mōvilă“. Acolo și tabla genealogică a familiei.

452. 19. Pe alt disc:

Pomenește, D[oa]mne, pe nevrednicul robul tău Șarbană, cu totu neamul său, cându vei veni întru Împărăție ta; s'aũ făcutu acest disc, potir, zveas[de], linguri, cope, tepl[e]t[a]; 1820.

453. 20. Pe o candelă:

Σουλτάνας δομνήτης Μαυροκοδάτης· 1744. [= A Domniței Sultana Mavrocordat.]

Pentru Sultana, născută în 1721, fiică a lui Nicolae-Vodă Mavrocordat, v. *Inscripții*, I, p. 244.

454. 21. Pe o icoană din altar:

Ἡμετελημε (sic) πρὶν ἡργύρωκε Ζώρζης Ρίζος, λοιπὸν δώσε ἡμέ τοῦ παῖς Ἰακωβος. 1742, Μαρτίου 29 [= și m'a îmbrăcat cu argint Zorzi Rizos, apoi m'a dăruit fiul său Iacob.]

Iacovachi Rizu e capuchehaiaua și socerul lui Grigore Alexandru-Vodă Ghica. Cf. *Doc. Callimachi*, I, Prefața.

455. 22. Pe o cruce, din nou bătută în cuie:

Сън кръсть сътвори и шкова панъ Макъѣинъ Бѣрънаръ Дворьникъ и подрѣжи его, Антиmia, и даде его въ молебъ себе ѿ црковъ ѿ Іашъ, иде естъ храмъ възнесеиіе га нашего нсѣ хѣ, като ѡзоб.

Adecă:

Această cruce a făcut-o și a ferecat-o dumnealui Maxim Burnar Vornicul și soția lui, Antimia, și a dat-o pentru rugăciunea sa în biserica din Iași, unde este hram Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos, în anul 7072 (1564).

456. 23. Pe o *Evanghelie* manuscrisă:

Сън тетроеугеалъ биа плѣниа ѡт поганци Татари, незнаетскѣ ѡт которое мѣсто прежде биа, и ѡт кого биа оучиниа, и искоупиа его рабъ ежѣи панъ Іванъ Голъи Белнкѣи Логофетъ и далъ за нѣ аспр., и бѣша скаженъ и направилъ его и оукрасилъ, и даде его въ црквѣ ежѣи въ Іашкынъ трѣгѣ, на страны идежъ естъ храмъ възнесе-

нѣ гѣ бѣ и спаса нашего Іѡу Хѣ, за душа своа и съжитници своен
 ѡнни и чадом их и родителем их, и за душа того, що прѣжде
 его бна оучинниа и оусръдствоваа, въ лѣто 7388, март. 9.

Adecă:

Acest Tetravanghel a fost prădat de păginiî Tatarî, nu se ştie din ce loc a fost mai înainte şi cine l-a făcut, şi l-am răscumpărat eu, robul lui Dumnezeu, dumnealui Ioan Golea, Marele-Logofăt, şi am dat pe el 1.200 de aspri, şi era stricat, şi l-am legat, l-am înfrumuseţat, şi l-am dat la biserica lui Dumnezeu din târgul Iaşilor, în margine, unde este hramul Înălţării Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Isus Hristos, pentru sufletul său şi al soţiei sale, Ana, şi ale copiilor lor şi ale părinţilor lor, şi pentru sufletul celui care mai înainte l-a fost făcut şi sîrguit; în anul 7083 [1575], Mart 9.

24. Pe alta:

457,

Ѣи тетроуангелъ шкова панъ Іванъ Голъи Великѣи Логофет и
 подрѣжѣ его ѡнна за души свои и родителем своим и чадом
 своим, и даде въ молбѣ свои въ церковь каменѣи шт Іасох, идеж
 ест храмъ къзнесеніе гѣ бѣ, спаса нашего, іѡ хѣ; въ лѣто 7388, ген. вѣ.

Adecă:

Acest Tetravanghel l-a ferecat dumnealui Ioan Golea Marele-Logofăt şi soţia lui, Ana, pentru sufletele lor şi ale părinţilor lor şi ale fiilor lor, şi l-a dat la rugăciunea lor, la biserica de piatră din Iaşi, unde este hram Înălţarea Domnului Dumnezeu Mîntuitorul nostru, în anul 7054 [1546], Ianuarie 12.

25. În altar, placă de metal care pomeneşte titlurile generalului Potemchin, amant de Împărăteasă şi comandant rusesc în Moldova cucerită, mort „la 37 verste“ de Iaşi, la 5 Octombrie.

Toate patru, după Melchisedec, pp. 229-31.

26. *Evangelie* din Veneţia, 1776.

27. *Evangelhie greacă din 1833.*
 28. *Penticostariu din 1834.*
 29. *Ceaslov din 1835.*
 30. *Psaltire din 1835.*
 31. *Octoih din 1836.*
 32. *Orologhiu din Buda, 1818.*
 33. *Circulara bisericească și duhovnicească înștiințare, Iași, 1834.*
458. 34. În curte era mormîntul Efrosinei Negri, soția vestitului C. Negri, sfetnicul lui Scarlat Callimachi:

Τῆδ' Εὐφροσύνη, ἄλοχος Νέγρη Κωνσταντίου,
 Μαυρογενίς, ἱερὸν κοιμᾶται ὕπνον ἀγνή.
 Δύω δὲ βιοῦσα ἔτεα ἦδ' ἐπτάκις ἔεκα.
 Ἐγεμονίς, λίπεν οἷς πᾶσι πόθον ἀρετῆς.
 Ολβίστη πολέων, Βυζάντιον, ὅτι, τεκοῦσα,
 Ταύτην, τῶν ἀρετῶν τὸ ταμεῖον ἔχεις.
 Ἐν Ἰασίῳ, μηνὶ 5 Μαΐῳ, ἔτους σωτηρίου ,αων'.

Adecă:

Aici Eufrosina, soția lui Negri, lui Constantin,
 Fata lui Mavrogheni, sfîntă-și doarme somnul,
 Trăind doi ani și șeptezeci încă.
 Fiică de Domn, lăasă la toți ai săi dor al virtuții sale.
 Prea-fericit între orașe Bizanț, care, născînd
 Pe aceasta, ai comoara virtuților.

Iași, 5 Mai, anul de la Mîntuire 1850.

V. Blancard, *Les Mavroyéni*, p. 396.

În Dossios, p. 58.

459. 35. La același, p. 595, însemnarea de la captația apelor (placă de metal azi rătăcită):

Εἰς τὸν κόσμον τῶν ζυδίων
 Λέων εἶμαι φοβερός,
 Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰασίων
 Ὑδροχόος δροσερός.

Ἐκεῖ φλόγας, ἐκεῖ δρόσον,
 Ἐκεῖ πῦρ, ἐδῶ γερόν,
 Ἐξερβύγομαι καὶ χύνω
 Ἀπὸ φάρυγγα ξηρόν.

Ὅλην μ' ἥλλαξε τὴν φύσιν
 Ὁ τῆς πόλεως σωτήρ,
 Ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης.
 Τῶν ὀδῶτων ὁ δοτήρ.

Adecă:

Într'a zodiilor lume
 Sînt un leu spăimîntător,
 Iar în Iaș, în țîrg, eū sînt
 Un izvor de răcorire.

Colo flacări, aici rouă,
 Colo foc, ap' aici
 Eū arunc și torn într'una
 Din gîtlejul mieū uscat.

Mi-a schimbat întreaga fire
 Cel ce Iașu-a mîntuit,
 Moruz Alexandru-Vodă,
 Al apelor dătător.

37. Pe zidul de împrejmuire, la fiecare turn:

460.

Πύργος Ἴων Δούκα Βοϊβόδα, συνδρομῆ Μακαρίου ἡγουμένου, ζρος'.
 [=Turnul lui Io Duca Voevod, cu cheltuiala lui Macarie egu-
 menul, 7176: 1677-8.]

Facsimile la Buradă, în *Arhiva* din Iași, 1905, p. 34.

XXXI. Mitropolia.

1. La proscomidie:

461.

Πομπανη γη Ιω Εκστρατιε Δαβιχα Βοεβοδ, Εκατερinna γκδα, Ιω
 Δσκα Βοεβοδ, Яnαcтacиa γκδα, Ιω Κοcтaнтин Βοεβοδ cнe Δσκα
 Βοδ. Ιω Cтeφaн Βοεβοδ, cнe Pлaдa Βοд, зaт Δσκα Βοд, γκδα

его Екатерина дщи Дска Бод, Іw Матен Воевод снь Дска Бод, Іw Стефан Бод снь Дска Воевод, Илѣна гжда дщи Дска Бод, Александрѣ гжда дщи Дска Бод, Маріѣ гжда, дщи Дска Бод, Сафта гжда, дщи Дска Бод, Анастасіѣ гжда, дщи Дска Бод. Мрътвин: Кърстѣ, Настасіѣ, Дсмитръѣ и съ сны его, Андрей, Іаковъ, Марі[ѣ] гжда, дщи Дабнжѣ Бод, Іwнашко снь ина (*sic*) и чад ихъ Никѣла, Александрѣ, Савинъ Борникъ, Илѣна гжда, Миронъ, Теодора, снове ихъ, Николин, Янница и чад ихъ, Костантинъ, Илѣна, Михан Шетрарю, Настасіѣ, Митрополитъ Досвден, като wt Ядама зрч. [=Pomeneste Doamne: Io Evstratie Dabija Voevod, Ecaterina Doamna, Io Duca Voevod, Anastasia Doamna, Io Costantin Voevod, fiul Ducăi Voevod, Io Ștefan Voevod, fiul lui Radu-Vodă, Doamna lui Ecaterina, fiica lui Duca-Vodă, Io Matei Voevod, fiul lui Duca-Vodă, Io Ștefan Voevod, fiul lui Duca-Vodă, Ileana Doamna, fiica lui Duca-Vodă, Alexandra Doamna, fiica lui Duca-Vodă, Maria Doamna, fiica lui Duca-Vodă, Safta Doamna, fiica lui Duca-Vodă, Anastasia Doamna, fiica lui Duca-Vodă. Morții: Crîstea, Nastasia, Dumitru și fiții lui, Andrei, Iacov, Maria Doamna, fiica lui Dabija-Vodă, Ionașco, fiul ei (?), și fiții lui; Nicula, Alexandra, Savin Vornicul, Ileana Doamna, Miron, Theodora, fiții lor, Nicolai, Anița și fiții lor, Constantin, Ileana, Mihaï Șătrarul. Nastasia, Mitropolitul Dosofteï; anul de la Adam 7190 (1682).]

Facsimile în N. Bogdan, p. 80; cf. Erbiceanu, *Mitr. Mold.*, p. XLVII.

462. 2. Pe un mormînt afară, lângă biserica St. Gheorghe:

Aice reposadă Inalt Pre o sfintia Sa Meleti Metropolitu Moldovei și Sucevei, săvârșit din vieța la 1848, luna Junie 20, și fratele Eminenției Sale Nicolai Dimitrescu.

463. 3. Pe altul, tot acolo:

Aicia odihnește șarba lui Dumnedzău Mariia, giupăneasa dumisal[e] lui Con[stantin] Buhuș biv Vel Logofătū, fat[a] lui Chiriac Sturdzii, carea s'aū prestăvit la primeneala a doa Domnie a lui Costantin Duca-Vod[ă], văleat 7211 [1703], Iul. 14.

Și împreună cu cuconii săi, Catrina și Andrei, care cu limbi de moarte s'au rugat să-î pue la un loc [cu] măsa împreună], la veșnică lăcașuri. Prestăvitu-s'au cuconii aceștia la vâleat 7195 [1686—1687].

Cf. și Erbiceanu, *Mitropolitul Moldovei*, p. XLVI. Dafina saŭ Eca-terina, soția lui Dabija-Vodă, ctitorul Mitropoliei („Biserica Albă“), fusese întâiu soția lui Dumitrașcu Buhuș. Pentru Buhușești, v. *Studii și doc.*, V, p. 574.

4. Pe un al treilea, tot acolo:

464.

Ἐπιτάφιον εἰς τὸν ἐν Μολδαβίᾳ τὸ χρέων ἀποτήσαντα ἐν ἡλικίᾳ νεαρᾷ ἐτῶν εὐγενέστατον ἄρχοντα τοῦ ὀφηλοτάτου ἀθθέντου Ἄλεξ. Καλλιμάχ[η], ἐνεργείᾳ Μέραν Ποστέλνικον.

Ἡ Βυζάντιος σε, κλεινὴ πόλις, ἤγαγεν ἐς φῶς εὐγενέων γούνον, Μολδαβίης δὲ σε γῆ ἔνθα νέκυν κεῖθαι. Σοῦ τέρμα βίου πελ' ἄωρον σύμφωνον συνέθη τοῦνομα: Γρηγόριος ἴσμεν ὅτι θροτός, οὐ θάνατος καὶ κῆρα ἀλύξει· ἄλλ' ἄλγος γενέον ἐλθέμεν εἰς Ἄϊδην, ἐν ἔται ἀφημεσφ, Ὀκτωμ. ς'τη. [=Epitaf către cel care în Moldova și-a plătit, în tină ră vristă de anī, datoria, prea-nobilul Mare-Postelnic de fapt al prea-înălțatului Domn Alexandru Callimachi.

Bizanțul, oraș vestit, te-a adus la lumina zilei ca fiu de nobilī, iar pămîntul Moldovei te cuprinde aici mort; scurt ți-a fost sorocul vieții; cu înțeles s'a întimplat a-ți fi numele, căci Grigore știm că înseamnă muritor, dar nu moarte și peire în fugă; însă e trist să mergi, om vrednic, în lumea cealaltă; anul 1796, Octomvrie 6].

5. Pe alta:

465.

Acasti piiatrī iaste pusă pre mormîntul Visterniciasăi Zamfirei din cheltuiala dumnilui soțului dumnei Gheorghie, Marelui-Vistiarnic, въ дни Io Constantin Voevod. vlt. 7196, мсцъ Aprilie 17, 1688.

Pare să fie o soția a lui Iordachi Ruset. El ținuse întâiu pe Maria, a lui Dabija-Vodă. V. mai jos, *Bîrnova*. Cf. *Studii și doc.*, V, p. 588.

Pe mijloc, aceiași în grecește.

466. 6. Pe o piatră înscrisă mormîntală a lui Panaitachi Moruzi, mort, ἐν ἔτει σ[ωτη]ρίῳ αψπψ, Νοεμβ. κα' [= în anul Mîntuirii 1780, Noiembrie 21].

467. 7. Pe alta:

Ἐνθάδε κείται ὑπογαίαν θανοῦσα
Ἐκλαμπροτάτη δομνίτζα Σμαραγδίτζα,
Δία θυγάτηρ εὐσεβοῦς ἡγεμόνος
Γαίης Δακίης, κυρίου Γρηγορίου
Γκίκα, πρῶτα φέροντος τῶν Βυζαντιῶν,
Γένουστε λαμπρότητος εὐσεβεΐη,
Ἐν ἔτει αψλζ'φ, Ἰανουαρίου κθ'.

[= Aici zace supt pămînt, murind,
Prea-strălucita Domniță Smărândița,
Dumnezeiasca fiică a nobilului Domn al țerii Daciei,
Domnul Grigore Ghica, fruntașul între Bizantini
Prin a neamului strălucire și cucernicie.
În anul 1737, Ianuar în 22.]

468. 8. Pe toacă:

Toaca s'a făcut de preaosfințitu[l] Mitropolit Veniamin la anul 1828 (?), cu dragoste înfocata și nedejde neschimbată.

469. 9. Pe o piatră de mormînt în bisericuța Sf. Gheorghe:

Supt această marmură aleasă dintr'alte
Să odihnește trupul Mitropolitului Iacov
Stamate, carele la anul 1749 în lume s'a născut
Și la anul 1764, April 3, călugăr s'a făcut,
Și în urmă dichiū sfintei Mitropolii vrednic
Aū stătut, până cându, la anul 1782, Dechevrie
16, episcop la Huș s'a suit; pre carele milostivul
[Dumnezeū] cel prè-inaltul la anul 1792, Iunii
21, la Scaonul Mitropolii l-aū înălțatu;

Carele, în curgere de 21 ani, ce au păscut turma,
 Lui [Dumnezeu], cu bunătate săvârșit-au multe
 Trebuincosă zidirii, la Huș, la Niamțu și în Iaș, precum
 La toți place; la Mart 9, 1803, au împlinit cè
 După lume obșteasca datorie cu toată
 Cinstea sa într'al Moldaviei sfânta Mitropolie.
 Precum vom urmașii, noi cești rămași în lume,
 Primește, Doamne, sufletul său în cerescu Tău bine, —
 Toți de obște ne rugăm, zicându: să erte,
 Ca și pe noi păcătoșii după faptele noastre să nu ne certe.

Altă asemenea însemnare a vieții lui Iacov la biserica Banului, supt chipul său pe pînză. Se precisează și se rectifică unele date biografice privitoare la Iacov (chiar aceia a nașterii, care nu e decî 1748, apoi a călugăririi — în loc de 1765). Știrile din aceste două izvoare capitale concordă, afară de data instalării ca episcop, care trebuie prefăcută aici în 18 Decembre. De alminterea, e posibil ca o cercetare mai atentă să aducă și pe această piatră lectura corespunzătoare cu adevărul. Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 383 și urm.

10. Pe alta, alături:

470.

Supt această piatră zac trupurile adormiților robilor lui D[u]mnezeu: a lui Constantin Costache, ce s'au poreclit Negel, Marele-Logothet, carele s'au săvârșit la anul dela Nașterea D[o]mnului 1734, și a monahiei Elisavet, soția sa, carea s'au săvârșit la anul 1745, și a lui Theodor Costache, ce s'au poriclit și Venin, Marele-Spathariu, și al lui Leon Gheuca Mitropolit Moldaviei, carele s'au săvârșit la anul 1788, și a lui Matthei Costache, Marele-Postelnic, carele s'au săvârșit la anul 1808.

Avem supt această piatră, pe lîngă oasele Mitropolitului Leon, pe ale începătorilor ramurii Negel din familia Costachi, pe al lui Costache Venin și pe ale unuia din frații Mitropolitului Veniamin. Cf. *Studii și doc.*, VI, p. 547.

11. Pe o a treia:

471.

Supt această piatră odihnește robul lui [Dumnezeu] fericitul

întru pomenire Gavrilă Mitropolitul Moldaviei, frate după trup răpăusatului Domn Ion Theodor Callimah Vv., carele de metanie sa aŭ fost dela sf[ân]ta mănăstire Putna, și, după ce aŭ arhieratesit anî [15] în Scaunul Mitropoliei Thesalonicului, în anul 1760, Fev[ru]arie 20, s'aŭ așezat la Scaunul Mitropoliei Moldaviei, unde, arhieratesind 26 anî, aŭ făcut bisearica sfântului Mare-Mucenic Gheorghie a Mitropoliei, cu toate ceale din lăuntru podoabe [ce sînt a]le e[i]; la anul 1786, Fev[ru]arie 20, s'aŭ mutat la večnicile lăcașurî; pre carele [Dumnezeu] să-l odihnească în Împărăția sa, să să învrednicească.

O notă grecească la copia actului de numire la Salonic a lui Gavriil (April 1745) dă ca zi a morții 15 Februar (*Doc. Callimachi*, I, p. 407; v. însă rectificarea *ibid.*, la p. CLXXV și nota 2). Din epitaf se capătă data precisă a instalării la Iași.

Cf. Melchisedec, *Cron. Romanului*, II, p. 86.

472. 12. Pe două icoane în bisericuța Sf. Gheorghe:

Μνησθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Γαβριήλ ἀρχιερέως. [= Adu-ți aminte, Doamne, de robul tău, Gavriil arhierul.]

E Mitropolitul Gavriil Calimah.

473. 13. Pomelnic dela Sf. Nicolae:

Elena Doamna, Gheorghie Voevod, Ioan Voevod, Alexandru Voevod, Zoi Doamna, Antonie Roset Voevod. S'aŭ zugrăvit la anul 1835, Avg[ust].

E familia Rusetștilor din ramura domnească. În adevăr Alexandru beizadea și Iordachi beizadea aŭ fost fii lui Antonie Ruset Voevod. V. ediția ce am dat din *Cronica lui Constantin Căpitanul*, p. 189 și nota 3, unde și bibliografia.

474. 14. Pe o icoană:

Prin argint a fost vânzarea fiului dumnezeesc,

Prin argint a mē credință lui și ție o vădesc:

O maică înpărătească, de mine nu te'ndura,

Și mă scoate la lumină după mare mila ta.

Logofăteasa Smaragda Conachi, născută Donici,

Săvârșită la 1831, Octomvrie 12.

Frumoasele versuri sînt ale lui Conachi însuși. Iar Smaranda e femeia care a fost unită printr'o lungă iubire romantică cu poetul.

15. Icoană de la Chesarie Răzmiriță, episcop Sinadon, locotenent de Mitropolit; 1862.

16. Pe o nebederniță în Mitropolie: 475.

Митрополитъ Анастасіе Крижкович [= Mitropolitul Anastasie Crimcovic].

17. Antemise păstrate în Palatul mitropolitan: 476.

Antimisă, adecă sfințita masă spre aducerea jărtvii ceî fără de sînge la sfînta și d[um]nezeiasca liturghie; s'aŭ sfințit cu darul și puterea preasf[î]ntului D[u]h, de Preaosfinția Sa chirio chirio Meletie, Mitropolit Moldaviei; pentru aceia s'aŭ dat voe și puteare a să săvîrși ceale sfînte pe dînsa în bisea-rica cu hramul —; 184—.

18. [Adaus:] 477.

Antimisă, adică sfințită masă spre aducerea jărtvei ceî fără de sînge la sf[î]nta și dumnezeiasca liturghie; s'aŭ sf[î]nțit cu darul și puterea a preasf[î]ntului D[u]h de preaosf[î]nțitul chiriu chiru Veniamin, arhiepiscop și Mitropolit Moldaviei. Pentru aceia s'aŭ dat voe și puteare a să săvîrși ceale sf[î]nte și dînsa în besearica dină —, unde este hramul —, la anul 1803, luna —.

19. Pe un tabloă bisericese din peniță: 478.

Aŭ gredăruit (*sic*) ierodiaconul Nazarie în s[fînta] m[ă]-năstire] a Neamțului; leat 1827.

XXXII. Biserica Curălarî.

1. Candele de argint frumoase.

2. Pe o cruce: 479.

Constandin Vărnav Maior, Anastasie Vărnav.

3, Pe o *Evangelie* din București, 1742; pe legătura frumoasă: 480.

Ereî Ioan, Gheorghie, Safta; 1813. Maria Brânzoe.

Legată cu ea și una grecească, din Veneția, 1803.

481. 4. Pe un *Penticostariu* din Rîmnic, 7275:

Acest sfânt Penticostarū dinū ceputū aū fostū al besăriciî Curălarîi dinū Iașū, care s'aū furatū de preotū Pinteliîu ot Sveti Dimitrii, adecă Misaiū, totū de aici dinū Iașū [v. mai sus, la această biserică], găsindu-să de preotū Acxinte ot Sveti Vasale, totū de aici dinū Iașī, și, păr voi arăta Preosvinții Sale părintelui Mitropolitū, s'aū popritū la mine, hotărându-să ca să să dē iarășū la bisărica Curălarîi. Ș'amū iscălitū [criptogram]; 1784, Apr[ilie] 2.

Și cu ačastă carte s'aū mai găsitū doi cărți, adecă unū Catavasierū i o Psaltire în stihurī¹, care s'aū aratatū de preotū Acxinte, fiindū ale sale.

5. Icoană de argint din 1856.

482. 6. Pe icoana Sf. Nicolae:

1814, Dech. 6.

483. 7. *Evanghelie* din Rîmnic, 1794; pe legătură (splendid bombată):

Thoma Brașovan, Elena, Athanasie, Marie, Enachi, Marie; 1801.

484. 8. Pe o *Psaltire* din Veneția, 1817:

Ačastă Psaltire este dăruilă de către mine, Slugerul Gheorghie Petcovici, biserică cu hramulū Pogărăre Duhului Sfântū, poreclită Curărarī, din Capitaliia Eșī, 1849, Iunie 3, spre pomenirea noastră. Viī: Gheorghie, Ilena, Elisaveta, totū nemulū. Morții: Dumitru, Onofreī, Maria, Gheorghii, Onofreī.

9. *Penticostariu* din Buzău, 1854.

¹ A lui Dosofteiū.

XXXIII. Biserica Sf. Ștefan.

1. Pe o cruce:

485.

Suptă această cruce de piatră s'a îngropat trupul răpusafii roabe lui Dum[n]ezău Marie, fca iconomului Grigorie; s'au săv[r]șit din această viață trecătoare, lăsând la toată omenire obștească îndătorire, anul 1829, Oc[tom]v[rie] 8.

2. Alta din 1839, în curte.

3. După noul pomelnic, biserica e făcută de Constandin Tomovici Vel Capitan. Fiica lui, Smaranda, iea pe Mihail Sirbu din Chișinău.

4. Icoană de la Ivan Cerne și Susana:

486.

Prin agutoriuul poporenilor și a isnafului di băcali; 1855.

5. Pe chivotul de lemn, foarte original:

487.

Acest chivot s'au făcut cu cheltujala robilor lui D[umne]zeu Frațiscu, Maria și copii lor, la 1870, Noe[m]v[rie] 20.

6. *Antimis* de la Hrisant de Cipru; 1800.7. *Penticostariu* din Blaj, 1808.8. *Mineiă* de Buda, 1804.

XXXIV. Biserica Aron-Vodă (Aroneanu; lângă Iași).

1. Pe un pomelnic (1829):

488.

Aron Voevod, Stanca Doamna [Doamna lui], Gavriil Voevod [Movilă], Petru Voevod [Șchiopol], Radul Voevod, [Mihnea], Iancul (*sic*) Voèvod, Dafina Doamna și neamul, Constandin Voevod [Mövilă], Smaranda Doamna, Alexandru Voevod, Zoî Doamna [ultimii doi, Rusetestî], Dimitrie, Panaiote [Moruzi] și neamul; Leondari; Alexandru Voevod, Constandin Voevod, Alexandru Voevod [Moruzi]; Gavriil [Calimah] arhiereu.

2. Pe o *Evanghelie* din 1742:

489.

Acestă sfântă *Evanghelie* am închinat-o noi sfântului Dumnedzău și sfântului erarhu Nicolae, pentru pomenire noastră,

ca să fim și noi numărați și pomeniți... Dumn[e]dzău întru cii mai mici ctitori; iară cine o va fura sau o va muta de la sfânta mănăstire [a lui] Aron-Vodă, părăși să-i fie la strașnicul gudețu a lui H[risto]s Sfântul Nicolai, hramul sfintii mănăstiri. [C. 1700.]

490. 3. Pe o altă *Evanghelie* din 1742:

Io Matei Ghica V[oe]vod, boj[iu] milostiu g[os]p[odar] zemi moldavscii. Acastă sfântă *Evanghelie* s'au afrosit de Domnie Mè la schitul otu Stănc[a], otu Jijie, unde să cinstești hramul Adormiri Precurati Născătoare de D[um]neazău, pentru a noastră și părinților Domniei Mele večnică [pomenire]; 1755, Fev[ruarie].

Acasta sfântă *Evanghelie* amă cumpărat-o eu, Ionu Dediulescul ispravnicul, dreptu 12 lei, în Domnie Mării Sale Costantin Mavrocordat, în Domnie al doile în Moldova, vă letu 7251 [1742—3], și amă dat-o sfintii bisăricii unde să prăznueste hramul Precuratei Născătoare de Dumneazău, la schitul nostru de la Coșula?, pentru a noastră și a părinților noștri večnică pomenire: Ionu, Ileaana, Mihalache, Ștefanu, Ilinca, Marie, Apostul, C... , Mihalce, Necula, Angheluță, Marie, Danca, Voica, Niacșa, Isariu, Mărica, iar, mai pe urmă, fiindu preotu la sfânta bisărică unu călugăr, anume popa Enache, fratele preotului Pinteleiu dănu Ieșu, au dat răvașu la Măria Sa Mateiu Grigorie Ghica-Voda, jăluind că nu are *Evanghelie* la besărecă, și aru fi găsitu acastă *Evanghelie* de vândutu Mărie Sa Mateiu-Vodă, au poruncit și ne au dat banii și au pus și pecetie Mării Sale după cum să vede; însă fiind nescrisă de mine întâiu.

4. *Penticostariu* din 7276.

5. *Triod* de Rîmnic, 1770.

491. 6. Pe un *Mineiu* din Rîmnic, April:

Ἡγοράσθη παρὰ Δομιτιανοῦ ἀρχιμανδρίτου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀαρὸν Βόδα: 1787, Νοεμ. 6. [= S'a cumpărat de Domițian arhiman-dritul la mănăstirea lui Aron-Vodă; 1787, Noiembrie 6.]

7. *Mineiŭ* pe August, de Rîmnic.

8. Pe cel de Maiŭ e pus și prețul: γρόσια 5. (Și pe cel de Februar.)

9. Pe *Faptele Apostolilor* din Rîmnic:

Μοναστηρίου Ἰαρόν Βοεβόδα, πλησίον Γιασίου τῆς Μολδαβίας. 1784, Αὐγούστου 20, ἦλθα εἰς αὐτὴν τὴν μονήν, Δομητιανὸς ἀρχιμανδρίτης. [= A mănăstiriî lui Aron-Voevod lingă Iașiî Moldovei; 1784, August 20, am venit la acea mănăstire. Domițian arhiman-dritul.]

10. Pe altă carte (*Mineiŭ*), însemnare de la Domițian, 1787. Αροϊ:

Ἵμῆος καὶ ὄλα τὰ μηνέα ῥωμαϊκὰ καὶ μπογδανικὰ, ἀγία τράπεζα σὺν θρόνου πρόσιμου τῆς ἐκκλησίας, ἀνηξημὸν τοῦ παράθηρου παράθηρα, τὴν κούνισμα καὶ ἐκκλησία, καὶ ὁ νάρθηξ, σουδάδησμα, σταπήδια, μανουάλια, προσκηνητάρη, θρόνους, ποληελέους, μανδήλες, ἀσημικά, ἱερά, ποδιη-κά . . ., κερία, μοληνθήθρα . . ., μόνας, δῆσημη, μανθηλέρια, καμπάνες καὶ ὄλα τὰ ἀναγγέα τῆς ἐκκλησίας τὰ ἕκαμα μὲ ἴδια μου ἕξοδα, ἐπειδὴ τὴν ἦθρα τὴν ἐκκλησίαν ἐρήμην καὶ ὀλογύμηνην, εἰς τὰ ὀποῖα ἐξο-διάσθηκαν χῆλια ἑπτακοσία ἡμοπητρία γρόσια, μὲ τὸ μερεμέτην τὸν ὄλων ἀνοτέρων καὶ μὲ ὄλα τὰ ἀναγγέα, ἐπηδὴ δὲν ἦθρα οὔτε φάθα νὰ στρέσο, οὔτε πόρτα νὰ κλήσο, μῆλον, χελεστέον, τριακόσια δέκα ἑπτὰ γρόσια ἦθρα καὶ χῆλῆα γρόσια :χρέος καὶ τέσερες μοσίες πουλημένες· Λητόν, ὀποῖος ἡγούμενοφ ἦθελαν διωρισθῆ μετ' ἐμένα εἰς αὐτὸ τὸ μο-ναστήρη, ἄς στοχασθῆ τὰ ἕξοδα μου καὶ κόπους, καὶ μνημονεύῆ καὶ ἐμένα τὸν ἀμάρτολον Δομητιανόν, ὀμοῦ καὶ ὄσα ὀνόματα εἶναι γραμμένα εἰς τὴν πρόθεσιν τῶν κτητόρον καὶ ἐκῆνον ὀποῦ ἠλέησαν τὸ μοναστήρη, τὰ ὀποῖα ὀνόματα τὰ ἐπίναξα ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὰ γράματα, καὶ τὰ γράματα ἦτον σκορησμένα εἰς ἕναν καὶ ἄλον. Διὰ τοῦτο ἄς ληπηθῆ κάθε χρισ-τηανὸς τὴν ἀμαρτολήν μου ψυχὴν καὶ νὰ με μνημονεύῆ. 1787, ἸΑπριλ-λίου 20.

Ἵ τῆς ἱεράς καὶ σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς τῆς κατὰ τὴν νῆσον Χάλκη, πλησίον Κονσταντινουπόλεως

Δομητιανὸς ἀρχιμανδρίτης.

Adecă:

Însă și toate bisericile grecești și moldovenești, sf. nta masă cu scaunul . . . al bisericii (urmează înșirarea deosebitelor unelte bisericesti [multe nume cu totul stilcite], le-am făcut cu însăși cheltuiala mea, căci am aflat biserica pustie și cu totul goală; pentru care s'au cheltuit 700.000 și . . . de lei, cu meremetul tuturor celor de mai sus și cu toate cele de nevoie, căci n'am aflat nici rogojină să aștern, nici ușă să închid, nici moară, nici heleșteu; am găsit datorie de 1.317 lei și patru moșii vîndute. Afară de aceasta, care egumen ar fi orînduit după mine la această mănăstire, să judece cheltuielile mele și ostenele, și să-și aducă aminte și de mine, păcătosul Domițian; însă și de cite nume sînt scrise în pomelnicul ctitorilor și de cei cari au miluit mănăstirea, care nume le-am însemnat după scrisorî și acte, și actele erau împrăștiate pe la unul și altul. Pentru aceia să compătimizească orice creștin păcătosul meu suflet și să mă pomenească, 1787, Aprilie 20.

Al sfintei și venerabilei mănăstiri împărătești de pe ostrovul Chalke, lîngă Constantinopol

Domițian Arhimandritul.

Adauge o întărire a celor spuse, la 26 Mart 1790.

11. Παρακλητική, Veneția, 1778.

494. 12. Pe un *Mineiū* de Ianuar, Veneția:

Δωθέντα τὰ πάντα μηναιῖα τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Ἀαρὼν Βόδα δι' ἐξόδων τοῦ ταπεινοῦ ἀρχιερέως Θεοκλήτου Εὐχαίτων, προεστῶτος τῆς μονῆς ταύτης; 1809, Αὐγούστου 13. [= Dăte toate Mineiele sfintei mănăstiri Aron-Vodă cu cheltuiala smeritului arhiepiscop Teoclit al Euchaitelor, proestos al acestei mănăstiri.]

13. Altul cu data de 12-August 1809. (Cumpărat însă de Domițian la 1787.)

495. 14. Pe un *Triod* de Veneția:

Καὶ τὸ παρὸν Τριῶδιον ὑπάρχει τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας μονῆς τοῦ

ἀγίου Νικολάου Ἀαρὼν Βῆτα ἐπονομαζομένου, καὶ ὁ γράψας: Κυρίλλος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς ταύτης [= Și acest Triod e al sfintei și venerabilei mănăstiri a Sf. Nicolae, zisă Aron-Vodă, și cel ce a scris e Chiril ieromonahul, al acestei mănăstiri].

15. *Evangelie* de Iași, 1821.

16. *Tîpicon* de Iași, 1816.

17. Pe un *Ceaslov* al Mitropolitului Veniamin:

496.

Să să știe de cîndu s'aŭ cutremuratŭ pămîntulŭ, în zioa de Vinerea-Mare, foarte tare, la anulŭ 1802, Oct. 14 zile, Marți.

V. mai sus, *biserica Trei Ierarhi*.

XXXV.

Biserica Tălpălarî.

1. În biserică:

497.

S'aŭ pus supt această peatră doaoă trupuri în pămănt
A robilorŭ lui D[u]mnezăŭ îngropați într'un mormăntŭ:
Athanasie Gosanŭ, ce aŭ fost Paharnicŭ-Mari,
Și, an, ani dela Hristos sfârșitulŭ vieții sali
La o mie șapte sute și șaptezeci și șase,
Dechemvri în doaozecî, s'aŭ scosŭ cu jele din case.
1776, Dechemvri 20.

Și soția sa, Anița, flica lui Toaderŭ Naculŭ,
Logofătŭ de Visterie, cariî, luna și anulŭ,
Doaozeci și cincî Septemvri o mie optu sute triî,
S'aŭ săvărșitŭ din viața, ertare dăndŭ celorŭ viî.
1803, Septemvri 25.

Tălpălarîi să numește, și sânt ctitorî împreună,
Biserica unde este mormăntulŭ lorŭ de odihnă:
Se rugăm pre D[u]mnezeŭ cu dreptîi să-î odihnească,
Și noi să nădăjduimŭ Împărăția cerească.
Mila ta D[oa]mne, cu toții să fie în ferecire:
Acasta să v[a] ceti spre večnica pomenire.

498. 2. Alături:

Plângi, morminte, glăsuește,

Că aice sălășluește

Acel 7169 [= 7269: 1750-1] născut și la 1815 săvârșit,

Alexandru Anastas numit,

Întru mic vac c'aă trăit;

Împreună ai săi părinți,

Ștefan, Zoița numiți.

Cătră ceî ce vorū ceti cu un glas de umilință

Cîrcă chipu, miluiește, să cunoască a lor flință,

Ca niște muritori și supuș la străcăciune, aă datorie în-
triagă să răversă rugă pân cătră D[o]mnul tuturor, să erte
sufletele lor.

[C. 1800.]

499. 3. În criptă:

Iordachi Beldimano (*sic*) 1806, † 1870.

Dimitrie Beldimano, 1836, † 1873; 1891.

Mihail Pașcanū Cantacuzino, răposat la 1 Ianuar 1857.

Aice odihnesc oasele adormiților robilor lui Dumnezeu, a
familiei Cantacuzineștilor-Pașcanu.

500. 4. Adormiții:

Gheorghie, Casandra, Constantin, Pulherie, Grigorie, Elena,
Alecsandru, Safta, Mihail, Efrosina, Ecaterina, Marie, Ruc-
sanda și tot niamul lor.

Aice odihnesc oasăle adormiților robilor lui Dumnezău a
familiei Beldimăneștilor.

501. 5. Adormiții:

Gheorghie, Maria, Filaret arhiereu [Apamias], Andrei, Ioan,
Alecsandru, Parascheva, Vasilie, Manolachi, Ana, Efrosina,
Dimitrie, Smaranda, Vasilie, Alecsandru, Constantin, Rale,
Anastasia Marie, Ecaterina și tot neamul lor.

6. În cimitir, pe o piatră: 502.

Supt această piatră odihnește robul lui D[u]mnezeu Costachi Vasiliu, și aŭ răposat la anul 1848, Iunie 26.

7. Pe altă piatră: 503.

Răposata Spatarcasa Casandra Burghela: s'aŭ săvârșit din viață la anul 1828, April 10, și s'aŭ îngropat la biserica Tălpălariei din orașul Eși.

8. Pe altă piatră: 504.

Costin Carpă eŭ m'amă numitŭ
 În puținŭ anŭ ă-amă trăitŭ:
 Părinții mei mă iubiè,
 Mângăere mă avè,
 Nădăjduindŭ să mă vadă
 Odraslă cu dulce roadă.
 Vedeți acumŭ unde zacŭ
 Și ce cale lungă facŭ,
 Lăsândŭ pe ai mei părinți
 Foarte jalnici și scărbiți.
 M'aŭ acoperit pământulŭ,
 Lăcașŭ imŭ este mormântulŭ,
 În vrăstă copilăriască.
 Toți ai mei să mă jăliască,
 Și să roage Dumnezăŭ
 Să erte sufletulŭ mieŭ.

Aici, suptă această piatră săntŭ îngropate oasele robului lui Dumnezăŭ Costin Carp, fiulŭ Sulgerului Vasile Carpă, carile s'aŭ prestăvitŭ la anul 1779, Fev. 24, mutându-să cătră večnicile lăcașuri.

9. Pe alta: 505.

Suptă această cruce să odihnește [robul lui] Dumnezeŭ Vasăle Făstășanu [și] soșul său, Catrina; leat 7270 [1762], Fev. 10.

9. Piatră roasă a lui Aga Alecu Roset, 1837 (de cealaltă parte, stîngă, a bisericii).

506. 10. Pe o cruce:

Επι κρῦστ σῦττορι η οκοκα παν Ιορδακι Βεα Βιστιαρ η κη'βγιννα εγο Αλεξάνδρα, η δαδε η κκ τῦρκοκ χραμα πρῦποδοκνα Ετα Παρασκευα η celo Κῦρλιϋη, αγοστ, λτ. ερῖη [= Această cruce a făcut-o și a ferecat-o dumnealui Iordachi Marele-Vistier și jupăneasa sa, Alexandra, și a dat-o la biserică cu hramul Prepadoamna Sf. Paraschiva, din satul Cirligî; 7168 [1659-60].]

V. *Studii și doc.*, V, pp. 581, 619.

507. 11. Pe potir:

Vasile Carp, [Paharnic]; 1793.

508. 12. Pe chivot:

Διὰ δαπάνης τοῦ ἀρχ. Μπάνου Γεωργ. Κάρπου καὶ τῶν ὄντων αὐτοῦ: Θεωδόρου, Κωστίου, Ιωάνου, Κωνσταντίνου, Ἀλεξάνδρου, Ἀναστασίου, Πετράκη; 1803, Ἰουλίου 30. Ἐποίησε Σέργιος. [= Cu cheltuiala dumisale Banului Gheorghe Carp și a fiilor lui: Teodor, Costin, Ioan, Constantin, Alexandru, Anastasie, Petrachi; 1803, Iulie 30 făcut Sirghie.]

13. Vechi candelă de alamă din secolul al XVII-lea.

14. Candelabru cu sfinți lipiți pe el.

15. Candelă din 20 Decembre 1850, de la Vornicul Dimitrie Beldiman (fiul poetului Alecu).

16. Cruce din 1872.

509. 17. Pe altă cruce:

Irinarh arhimandrit Miclescu; 1840, Iuli 25.

18. Icoană splendid aurită, 1764.

19. Icoană cu Sf. Dimitrie, 1768.

20. Încă o icoană a Sf. Dimitrie, veche.

510. 21. Pe un pomelnic:

Iordachi Cantacuzino, Ruxandra Domnița [Lupu], Iordachi Vel Vornic, Ecaterina și fiii lor, Toderășcu, Safta și fiii, monah Varlaam, Stefan, Iordachi, Costea [Bucioc], Candachia, Ioan

Logofăt, Maria și fii, Iordachi Vel Logofăt, Ecaterina și fii, Ilie; Maria, Ioan, Pulheria, Constantin, Ioan Vel Comis, Zoïța și fii lor, Iordachi Vel Paharnic, Casandra și fii lor, Șerban, Aristarh [Hrisocoleu] Vel Vistier, Balașa și fii, Enachi Vel Comis, Maria, Șerban Vel Stolnic, Toderășco Vel Stolnic, Elena și fii, Ilie Vel Vistier, Maria și fii, Constandin Vel Postelnic, Safta și fii, Maria, Smaranda, Gavril, Sîrca, Iordachi Vel Vistier, Alexandra, Elisaveta monahia, Iordachi Vel Stolnic, Evdochia monahia și fii, Grigoșie, Emanuil, Safta, Alexandru, Șerban, Maria, Safta, Gheorghie, Antonie, Petrașcu, Ștefan, Maria și fii, Iosaf monah Vel Agă.

22. Pe un aier:

511.

Δαπάνη τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος Παχαρνίκου κυρίου Πετράκη, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον 1804, Δεκεμβρίου 4, ἐν Βιέννῃ [= cu cheltuiala dumisale Păharnicului d. Petrachi, spre pomenirea în veci; 1804, Dechemvrie 4, Viena].

23. Pe o cristelniță:

512.

Aastă cristelnițe s'aũ datũ de robu lui Dumnezeũ Toader Carpũ biv Velũ Paharnicũ, spre pomenire sa și a părinților sãi: Gheorghie Carpũ, Ban, și soșia, Safta; 1802.

24. Cruce dela Alexandru Bran; 1850.

25. Cristelniță din 1841.

26. *Evanghelie* de la familia Brăneștilor (Bran); 1867.

27. *Pravoslavnica mărturisire*, ed. sec. al XVII-lea.

28. Pe un *Triod* din București, 7234:

513.

Acest sãntu și dumnezãescu Strasteriu, adicã Trepetnic' iaste cumpãratũ de robulũ lui Dumnezãũ Dimitrie Hudičũ [c. 1730].

29. *Liturgihã*, „în tipografia Văcăreștilor“, 1741.

30. *Simion Tesalonicul*, luerat de tipograful Stoicovicĩ.

31. *Ceaslovũ* din Rãdãuți, 1746.

32. Pe o *Evanghelie* din 7259, București:

514.

S'aũ fãcut de Gheorghie Carpu, cu soșul sãũ, Safta; 1776, Iunie.

33. *Tîrnosanie* din Iași, 7260 (ms. după tipar).

34. „*Lătopisă*”, care s’au tălmăcit de pe rusă pe moldovenie în sfînta mănăstire Putna, prin ostenia la“ lui Vartolomei Măzăreanu; 1766 (manuscript).

515. 35. Pe un *Minei* de Rîmnic [c. 1770-80]:

Acest Minei l-au cumpărat dumnealui Gheorghie Carp, biv L[o]gof[ăt] de Visterie, în Domnie Mării Sale Alexandru Mavrocordat V[oe]vod, cându a venit Domnu la velet de la Hristos 1782.

516. 36. Pe *Cuvintele lui Teodor Studitul*, 1784:

Aastă sfîntă carte ce să numea Teodor Studit, mi-au dat-o preutul Iacov ot Șorogari pentru pomenirea și ertarea păcatelor. . . Și soțul său Anastasie prezvitera. . . Iere Costandin ot Sfîntul Haralampie în Iași; 1802, Dichemvri 4.

La anul 1827, Iulie 19, Marți spre Mercuri, spre sfîntul proroc Ilie s’au aprinsu dela șapte căsuride zi, Marți, și au ținut focul pînă a doua zi. S’au început focul dela casăle lui Spătaru Ilie Zmău, și au ars Ulița Mare toată, Mitropolia, Trisfetitele, Curtea gospod, Podul-Vechi, Tărgul-de-Jos, Heresteaua, Sfîntul Costandin, pînă la Bahlu. Să știe că au ars în zilele lui Ioan Sandul Sturza Voevod, întru al cincilea an a Domniei Sale, și în zilele părintelui Mitropolit Veniamin. Să știe că au fost mare ardere de foc; au ars și mulți oameni.

1827, Iulie 19.

Ioan Sachelarie am scrisu.

517. 37. *Ceasoslov* al Mitropolitului Iacob.

38. Pe *Slujba Sf. Dimitrie Basarabov*, București, 1801:

Aastă sfîntă carte ce să cuprinde într’ansa slujba cuviosului părintelui nostru Dimitrie Basarabov din Țara Sărbască, ce acum îi să află moaștile în Țara Româniască, și slujba sfîntului mucenic Ioan Novî de la Sučava, s’au cumpărat de mine, robul lui Dumnezeu Anastasie Scorțăscu biv Vel

Ser[dariu], și s'aũ datũ la bisãrica dinũ mahalaoa noastrã, unde sã cinstești și sã prãznuești hramulũ Nașterii prè-svinti stãpãni și de D[u]mnezãũ Nãscãtoare Marie, amin; 1804, Noemv. 28.

39. *Liturghã de Iași*, 1802.

40. Pe o *Evanghelie* din 1811 (cu splendidã legãturã):

518.

Γερασίου ἀρχidiaκόνου, Ἰωάννου καὶ Ἐλένης καὶ τῶν λοιπῶν [= a lui Gherasim arhidiaconul, a lui Ioan și Elenei, și a celorlalți].

41. *Aghiazmatariũ* al Mitropolitului Veniamin, 1814.

42. *Adunare de cãtera rugãciunã* din Neamț, 1819.

43. *Cuvinte puține oarecare*, din București, 1827. Notã din 1832

44. *Iubitorul de înțelepciune* din Iași, 1831.

45. *Împãrțirea de grãu* din Buzãu, 1833.

46. *Mãntuirea pãcãtoșilor*.

47. *Aghiazmatariũ* din 1840.

48. La casa parohialã: „Evanghelie slavonã cu învățaturã“, manuscris din Iunie 1684: „Ačasta carte este a prentului Ioanũ“. A doua parte e din *Cazania* lui Varlaam.

XXXVI. Biserica Banu.

1. De-asupra ușii de intrare:

519.

Ačastã sfințã și d[u]mnezãiascã bisericã, unde sã cinstește și sã prãznueste hramul Duminica Tuturor Sfinților, fãcut-aũ în zilele luminatului Dom[n] Costandin Alecsandru Ipsila[n]t V[oe]vod; din nou s'aũ zidit cu ostiniala și cheltuiala preosfințitul chiriu chir Iacov Stamati, arhiepiscop și Mitropolit Moldavii și cu așutorii a multora celor iubitori de faptã bunã pravoslavnič creștin[i], cine cu cãt D[u]mnezeũ i-aũ luminat, spre a lor večnicã pomenire, și de acum cu umilințã vã rugãm pre toți, pre voi pravoslavnič creștini, ce urmaț și vã îndemnaț, ca sã fiț iubitor[i] de faptã bunã, pri cãt s'ar pute sã vã depãrtaț de deșãrtãcunile cele vremelnice și pierzã-

toare de suflet, și să alergaț cu dragoste și cu umilință, din tot sufletu, spre agutoriul și podoaba sfinteï și d[u]mnezăeștiï biseric, pentru a noastră večnică pomenire; pentru care și inmiță plată veț avè de la Hristos; anul [dela] izvorătoriul milelor și atotțiitoriul let 1800. S'aũ zidit de arhitectonul her Leopold.

520. 2. Pe o icoană:

Acastă sf[ă]n[tă] și făcătoare de minuni icoană s'aũ dăruit de Preosfinție Sa părintele Mitropolitul chiriu chir Iacov la biseric[a] cea zidită de Preosfinție Sa, unde să prăz[nuește] hram[ul] Tuturor Sfinților; leat 1802.

521. 3. Pe aceeași:

S'aũ poleit de Neculaï Negruțți, flu lui Aga Gheorghie Negruțți; 1849, April[ie] 20.

4. În pomelnic (1852): Iacov Mitropolit, Veniamin Mitropolit, Meletie Mitropolit.

5. Cruce din 1852, de la „Alexandru“ [Bran].

522. 6. Pe chivot:

Acest sf[înt] chivot s'aũ făcut cu toată cheltuiala Preosfinții Sale chiriu chir Iacov Stamate, Mitropolit Moldavii, și s'aũ aferosit bisericii cei făcute de Preosfinție Sa întru numele a Tuturor Sfinților; 1802.

523. 7. Pe o cruce:

Acastă sf[ă]n[tă] cruce de corn de inorog cu părticic[ă] de sf[î]nțitul lemn s'aũ dăruit de Preosf[i]nția Sa părintele Mitropolit chiriu chir Iacov la bisărica cea zidit[ă] de Preosfinție Sa, Tuturor Sf[î]nților.

524. 8. Pe portretul pe pînză al ctitorului (păstrat în altar):

Smeritul Iacov Stamate, cu mila lui D[u]mnezeu arhiepiscop și Mitropolit Moldaviei și exarh plaiurilor la anul 1749, Iuni 24, s'au născut la anul 1764, April 3, aũ primit cinul călu-

găriei; la anul 1762, Dech. 18, s'aŭ herotonisit episcop al sfintei episcopii Huşului, la anul 1792, Iuni 21, s'aŭ suit în Scaunul Sfintei M[it]ropolii Moldaviei; această cadră precum să veade s'aŭ zugrăvit și s'aŭ săvârșit la anul 1797, Fev[ruarie] 11.

9. Pe o cădelniță:

525.

Această cadelniță s'aŭ hărăzit la anul 1863 sfintei biserici cu hramul Duminicii Tuturor Sfinților, numită Banu, ce este în orașul Eșii, lingă Ulița Strîmbă, pentru pomenirea răposatului Spatarîu Alecu Bran și a tot niamul lui.

10. Pe două icoane:

526.

Ἐξωγραφίσθη παρ' Ἐδσταθίου Ἀλτίννε, καὶ ἀφιερώθη τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων πάντων παρὰ τοῦ ἄρχοντος Λογοθέτου Λουκᾶ Μπάνου; 1802, Ἀβγ. α'. [S'a zugrăvit de Eustatie N. Altinne și s'a dăruit bisericii Tuturor Sfinților de către dumnealui Logofătul Luca Banul; 1802, August 1-iu.]

11. Pe cealaltă se spune că e dată παρὰ αὐτοῦ.

12. *Evanghelie* din Iași. Foarte frumoasă legătură.

13. Pe un *Strastnic*:

527.

Acest Străstieru este al mieŭ, al lui Ghedeoan ierodiiakon; 1800.

Acestu sfântu Strastierŭ iaste cumpăratŭ de robulŭ lui Dumne[e]ldzăŭ, Dumitrache Hudiču.

Acest Trăstieriu iaste a Sfinții Sale părintelui Ghedeoanŭ Levesculŭ ierodiaconu; 1815.

14. Pe un *Triod* de Iași, 1747:

528.

. . . L-aŭ cumpăratŭ Molitfa Sa Daniilŭ Hudiču, și l-aŭ datŭ sfintii besericî, etc.

15. Ἐὐχολόγιον τὸ μέγα, Veneția, 1755.

16. *Evanghelie* din 7270.

17. *Octoih* de Rîmnic.

18. *Penticostariŭ* de București, 7291.

529. 19. Pe o *Liturghie* de București, 1797:

Aastă sfântă carte ce să numește Liturghie, iasti cumpărată de mine, popa Ioniță, sinu popei Costandinu tipografu Bucureșteanulu, în noao lei, pă[r]ale 9, de la Simioanu tipografu, trătaș, și de la Ioanu tipografulu, Vistierniculu tipografii, alu sfint[e]i Mitropolii Bucureștii ce au. . . întâi tipografia, bine răsunând organu bogoslovi cu cântări, hrana celor duhovnicoși, lucruri de cântări și în psalmi, seara și dimineața, lăudând pre Domnul; carile la anii Dom[nulu], 1808, Mai. Ierei Ion Tip[o]g[r]afu.

20. *Ceaslov* de Iași, 1797.

21. *Minee* de Buda.

22. *Urmare întru preasfînta Duminecă a Paștilui*; 1814.

23. *Evanghelie* de Veneția, 1824.

24. *Evanghelie* de Neamț, 1845. Însemnarea morții Ecaterinei Cananò, născută Vîrnav (1864).

XXXVII. Biserica Albă.

1. Mormîntul lui „Necolae Zagură biv Vel Șătrar“, † 28 Octombrie 1838, la 78 de ani; tot acolo Grigori Țindi, cu soția Asinica, Petro Zagură, morți după această dată.

530. 2. Pe altă piatră din cimitir:

Supt această piatră să odihnește roaba lui D[u]mnezău Ruc-sanda, flica starostelui Vasile Cismariu, săvârșită la 1832, Iunie. . .

531. 3. Pe o icoană:

1814, Avg[us]t 20.

4. Pe o xilografie a Sfinților Constantin și Elena:

Aastă stambă s'au săpat în stăreția cuv[iosulu]i arh[i]-m[andrit] Neonil, anul 1852, în sf[i]n[ta] mona[stire] Neamțu, de Theodosie monah.

532. 5. Pe o icoană îmbrăcată cu argint:

Adecă una din patruzeci și una icone aferosite la sf[î]nta Biserică Albă de în Eșu, de Zoița N, Avramu, răposată acolo; 1818, Mai înu 14.

6. Pe cruce:

533.

Acastă cruce s'aŭ făcut de p[reotul] Gheo[r]ghi, să fie a besăreci A: Ap: Der:; 1828.

7. *Mineiŭ* pe Iulie, de Rîmnic, 1780.

XXXVIII. Biserica Sf. Pantelimon.

1. Icoană îmbrăcată cu argint de pe la 1700.

534.

2. Cruce de la Vornicul D. Bran (1854).

3. *Evanghelie* din București, 1760.

Legătură din veacul al XVIII-lea, pe care: „Petre, Nastasie, Stoian“.

4. Frumoase icoane la catapiteazmă. Foarte frumoase candel.

5. *Psaltire* de Iași, 1835.

XXXIX. Biserica Sf. Voevozi Rufeni.

1. În cimitir, pe o piatră:

535.

Supt acastă cruce să odihnește robu lui Dumnezeu Gheorghii Sărbu din...; 1806, Ap[rilie] 6.

2. Mormîntul Paraschivei Popovic.

3. Pe o a treia piatră de mormînt:

536.

Supt acastă cruce să odihnesc robii lui Dumnezeu Căpitanului Ispiri Neculai, Maria, Rucsanda, Catinca, Costachi, ci s'aŭ săvărșit la anul 1818, Iunii 12, și li s'aŭ făcut în spre večnica pomenire.

4. Pe o a patra:

537.

Să odihnește robul lui Dumnezeu Ionu, săvirșindu-să în bună credință la anul 1828, Mart; dă înpreună și Costachi Huzum, cumnată-său.

538. 5. Pe o a cincea:

Supt această cruce odihnește robu lui Dumnezeu Andrei erodiacon; Maria, Zoia.

539. 6. Pe o a șesea:

Aciastă cruce s'a rădicat de Costachi Zota și soția sa Anica spre veșnica pomeniri (1870).

540. 7. Pe o a șeptea:

Supt această piatră să odihnesc robi lui D[u]mnezău Petre Balmiz, săvârșit din viață la Chișinov, la Ma . . . , la anul 1818, Septem[vrie] 20; iar aice săvârșită soția sa Dena, la 1830, Ghenari 20, și soția d. Theodor Balmiz, tot aice, la 1834, Iulii 10, dinpreună cu fi săi Ilena, Costandin, Hriste, Marie. Cini a ceti, să zică: D[u]mnezău să-î erti.

8. Piatra lui „Aftănasie ierodiaconu“ (1858).

541. 9. Pe alta:

Supt această piatră odihnește sufletu rubu lu Dumnezău Dumitrie, fiĉor lu popa (?); 1806.

542. 10. Pe alta:

Pomenești, D[oa]mne, pe robul lui D[u]mnezău Ion Săcară, cu soția lui, Theodosie; 1810, Fev[ruarie] 13.

543. 11. Pe o icoană:

Aastă iconă s'a făcut cu cheltuiala calfilor și a lucrătorilor pităriilor; 1848, Mai 12. Grigori Mitrescu.

544. 12. Pe o icoană la catapiteazmă:

Много грѣшину [= mult-greșitul] Theodor; leat 7259 [1750] Sep[temvrie] 6.

545. 13. Pe alta:

Aastă sf[ă]ntă iconă a făcut-o dumneaei Nastasie Mărdărescu, pentru pomenire dumisale și a sufletului soțului dumisale, Săpteamvrie 28, leat 7275 [1766-7]. Eă, Grigori zugrav.

546. 14. Pe alta:

Această sf[i]nță icoană a fost făcut șarba lui D[u]mnezău Matrona; 7276 [1767-8], luna Septembrie 30.

15. Pe alta;

547.

Această sf[ă]nță icoană a fost făcut-o dumnaei Floare, pentru pomenire sufletului. [Secolul al XVIII-lea.]

16. Potir de la Elisaveta monahia (Elena Bran, născută Honța); 1865.

17. Pe o icoană:

548.

Această sf[i]nță icoană a fost făcută Maranda Polifronoe; 1082 (*sic*).

18. În pridvor, la icoana hramului:

549.

Această icoană a fost plătit-o dumnelui Vosie

XL. La cișmeaua din Str. Bașotă.

550.

1. Ἐνθάδε τετραχόθεν ἀγυάων ἐρχομενάων,
Χάρμα ὀδοιπορέων, χάριτι διψαστέων,
Ἡγεμόνων νῦν ὅς καλοκαγαθὴν ἐκέκαστο,

Μολδαβίης κρατέων τεύξεμε Λαομέδων ἀωγ'. [= Aici, unde din patru părți vin uliți sînt bucuria călătorilor, plăcerea însetaților, acela dintre Domni care prin bunătate se deosebește, Voevodul stăpînitor al Moldovei m'a pus în 1803.]

Și în Dossios, p. 82.

2. În față, românește:

551.

1803.

Dintr'al mieu sîn izvoraște
Aceia ce răcorește
Trupul acel însetat;
Iarū suflet ce pătimește,
Din nevoi îl izbăvește
Acel ce m'aū întrupat.

3. Pe un *Mineiū* de Buda:

552.

Această sfântă carte am cumpărat-o eu, Pricopii Bărcă, drept 11 lei, banii lui, ca să fii pentru sufletul mieu și a părinților

mei, și a totu neamul meu, și am dat-ou sfintei bisărici ot Rufeni, unde să cinstește și să prăznuește hramul sfântului marilui arhanghel și Mihail și Gavril; 1811, Iulie 1.

4. *Oazanie* de Rîmnic, 7256.

5. *Octoih* din 1811.

6. *Evanghelie* de Buda, 1812.

XLI. Biserica Sf. Vineri.

(Dărîmată; pietrele la Cimitir.)

1. Piatra fiului unui Grec ce duce εις Μολδοβίαν εμπορικὴν ζωὴν [= în Moldova viață de negustor], Σαββὰ Ἀλχάζη, de abia opt ani; mort la 1792, Decembre 6 (și dată de 1-iu Maiu).

2. Altă piatră, din 1795.

553. 3. Pe o a treia:

Cu ajutorul . . . îndemnare și cu uniria . . . amă pus eă, robu lui [Dumnezeu] Hagi Rusi cavafu și cu soția lui, Iana, prin punerea voinți spre pomenire robului . . . Theodoru, Petra, Theodoru, Dobra, Ivanco, Theodorachi, Maria, Dobura, Panco, Marinco; și oricine va ceti slovinele astea, să zică . . . să erte sufletele răposaiilor acestora și . . .

554. 4. Pe alta, ce pare a fi fost și un fel de inscripție a bisericii:

Cu ajutoriul lui [Dumnezeu]... și întru pomenire hramului sf[i]nței bisericii a Sf[i]nței Troițăi, ce s'aă ziditū de iznoava acuma, letū 806, în zilele preosfințitului părintele eparhi Rus-cucului, chiriu chiru Neofitu Cervenu, și cu oserdie fiului răposatului acestuia, care odihnește pre loculū acesta, robu lui D[u]mnezeu Cerniu . . . ațe, Mimo, Ţona, Stoica, Ivancu și cu tot neamulū, și mai pre urmă s'aă săvărșit din viață robii lui D[u]mnezeu Theodosia monahia, 1837; April 11, și soțul săă, Petru, la 1839.

XLII. Biserica Sf. Vasile din Tătărași.

1. Pe un mormînt:

555.

Într'acest mormînt odihnește roaba lui Dumnezeu El[e]na, Ghiorghii, Gligorii, Marie, Vasălca. Decî, iubite pămîntene, ce, pe aice ești trecător, zi dar: «Dumnezeu s'o erte»; că și tu ești muritoriu.

La anul 1831, Aprilie 20.

2. Alt mormînt, din 1830.

XLIII. Biserica Vovidenia.

1. Pe o icoană:

556.

Aastă sf[ă]ntă icoană s'au făcutu prin sirguinta și cheltuiala robilor lui Dumnezeu Ioană Borcină biv Vel Stolnic și epitrop sfintei biserici Vovidenie, cu soția sa, Anastasiia, la anu 1824, Maiu 2.

2. Pe o piatră de mormînt afară:

557.

Supt această piatră să odihnește roba lui D[um]nezău Vasilca, soția lui Motu Țanovici, abager, totovan (*sic*), și nepoata ei, Maria, Costantin, nepotul ei, maica lui chir Tanasă Ivan, abager, săvârșită la 1843, April 18, și tot niamu.

3. Pe un *Apostol* de Iași, 1756:

558.

Să s[ă] știe arderea al doile Tărgul-de-sus, ardere, în zioa de Svânta Troiță s'au împlinit anulul; let 1781. Iară al triile ardere au arsu Tărgul-de-sus, Noem[vrie] 14, 1776.—Acestu sf[ă]ntu și d[um]nezăescu *Apostol* esti a sfintei beseric a Voevedeniei ot Eși, umblându veletul 1765, Dechem[vrie] 18 den. [= zile].

4. *Antologhiu* din 1786.

5. Pe alt *Antologhiu* din 1786:

559.

. . . au cumpăratu de la Petre : . . ; s'au cumpărat-o pă-

rintele Paise acest Meneiŭ, l-a cumpărat de la Petre Postăvarŭ din Focșani șeptesprăzece lei, că Paisiia n'aŭ avut bani să-i dè; 1794, Oct. 13 d. Cozma načalnic; Anghelești.

6. *Ceasoslovŭ* din 1797, Iași.

7. *Mineiŭ* de Buda,

560. 8. La Dossios, pp. 76-77 și această inscripție în curte:

Ἐπαρχία μὲν τίκτεται ἐν Μοισιά,
 Βίον δὲ μακρὸν ζήσας ἐν Μολδαβία,
 Θείας προνοίας Βέλιον βουλή πέλε,
 Γήρατε λυγρῶ ἐνθάδε ἐντυχεῖν θέλε,
 Γενέσθαι δ' οἶμος μέλλε καὶ ζώντων ἄπο.
 Βίου πέρας δέδωκεν ἐν Ἰασίῳ, 1811.

Adecă:

M'am născut în ținutul Mesieï, am trăit însă cea mai mare parte din viață în Moldova, eu, Belu, după voia lui Dumnezeu; mi s'a întâmplat să mă împărtășesc de trista bătrîneța și să trec dintre viețuitoari, să-mi dau sfârșitul, în Iași, a 1811.

XLIV. Biserica Metocul Maicelor.

561. 1. Pe o icoană:

Ἐξωγραφίσθη παρ' ἐμοῦ Βασιλίου Στ., καὶ ἀφιερῶθη τῇ ἁγίᾳ Παρασκευῇ τῇ νέᾳ· 1813, Αὐγούστου 5 (?). [S'a zugrăvit de mine, Vasile St., și s'a dat la Sfînta Paraschîva cea nouă; 1813, August 5 (?).]

2. Cruce de filigrană.

562. 3. Pe chivot:

Acest sfânt chivot esti a precuvîtosăi maicii noastre Paraschevi din Eș, mitocul mănăstirilor Agapia și Varaticul, di cari s'aŭ făcut la anul 1824, April, fiind načalnică bisăricii maica Dariia și epitrop Banu Mihalachi Pascal.

563. 4. Pe legătura *Evangeliei*:

Costantin Veisa; 1794, Aprilie 23.

5. Pe o *Evanghelie* de Rîmnic, 1784:

564.

Acastă sfântă și dumnezeiască *Evanghelie* s'aŭ cumpăratŭ și s'aŭ înbrăcat cu argintŭ prin mână mea, și s'aŭ datŭ sfintei biserici Prepodoamna Paraschiva, unde lăcuescŭ călugărițe, ca să fii spre pomenire celor ce aŭ cheltuitŭ. [Cine ar fura-o], loculŭ unuia ca acelaia să fii împreună cu Iuda, și în ger nemilostiv să stea di-a driapta lui; și am însămnatŭ aceea, ca să se știa. Eŭ, Costandinŭ Veisa ot Vist[ierie], la anulŭ 1794, Aprilia 9.

XLV. Biserica Buna-Vestire.

1. Pe o cruce:

565.

Meletie arhiereŭ.

Μνησθητι, Κύριε, τὸν δοῦλον σου: Ἰωάννου, Μαρίας, ἀδελφὸν καὶ τὸν γονεόν [= adu-ți aminte, Doamne, de robii tăi, Ioan, Mărioara, de frați și de părinți]; 1825, Avg[ust] 1.

2. Pe o tavă:

566.

Μνησθητι, Κύριε, τοῦ δοῦλ[ου] σου: Ἰά., Μαρίας, γονεόν καὶ ἀδελφόν [= adu-ți aminte, Doamne, de robii tăi Ioan, Maria, de părinți și de frați]; 1825, Mart 20.

3. Frumoase felinare vechi.

4. Chipuri ale ctitorilor, în ișlie și broboadă.

5. Pupitru vechiŭ.

6. Pe o *Evanghelie* din București, 7258:

567.

Acastă [sfântă] *Evanghelie* [am cumpăra]t-o eŭ, Hariton, înpre[un]ă cu soțul meŭ, Safta, și amŭ datŭ sfintii bisericii ce să humeștea hramulŭ Blagoveștenie, să fie pomană pentru sufletul mieŭ, și a soțului mieŭ, și a părinților miei, și a fiilor miei și a totŭ niamului meŭ. În zilele prè-luminatului

și înălțatului Domnului nostru Ionu Mateiu Ghica Voevodă, la veletu 7262 [1754], Ghen. 27.

Legătură de argint din veacul al XVIII-lea.

7. *Mineie* de Buda.

XLVI. Biserica Sf. Ilie.

[în ruină; obiectele depuse la Tălpălară.]

568. 1. Pe o tavă:

Ale tale dentru ale tale, ție aducădu toate i pentru toate; dar de la blănară; 1762.

569. 2. Pe o tablă:

Δανιήλ ἀρχιεμᾶν: Χάλκκου, τοῦ Πατρῆου· 1814, Νοεμ. α'. [= a lui Daniil, arhimandritul Halchei, din Patmos; 1814, 1ⁱⁿ Noiembrie.]

3. Candelă de filigrană.

570. 4. Pe o cruce:

Iereu Vasile; 1813, Ὀκτοβρίου 12.

5. *Evanghelie* de Neamț, dată de Vornicul Dumitrache Manu și Aga Panaiotache Panu, clironomiū lui Ierinarh Diocleas Miclescul. Acesta dă și o cruce ferecată cu argint. Moare la 1847, 12 April, în vrîstă de 42 ani.

XLVII. Biserica Sf. Constantin.

571. 1. Pe un mormînt:

Supt această piatră să odihnesc robii lui Dumnezeu Chisili Argenica, cu tot neamu lor: Toma și Sofico m... și Draga, Sandă și tot namu lor; anul 1814. Costachi.

572. 2. Pe ușă:

Acestă uși cu aģutoriu lui D[u]mnezeu am făcut-o eu, Vaseli Buingiu; 1814, April.

573. 3. Pe o icoană:

1820, A. 29. Pomenește, Domne, pre robi tăi, Gheorghî vătav, și soția sa, Ilinca, și tot niamulă loră.

4. Pe icoana Sf. Gheorghe: 574.

Pom[enește], D[oa]mne, pe roaba ta Zoi Balș și pre adorm[îții] robii tăi, Lăscărachi și Ana; 1827, Fe[v]r[uarie] 29.

5. Pe icoana Sfîntului Nicolae, însemnare de la Ruxanda Bută, născută Nanu (1850).

6. Pe o cruce: 575.

Neco: Paraschi:, Ște:, Gher:, St., C., Ma:, Ni:, Ra:; 1817.

7. Pe o cruce: 576.

Pomenește, D[oa]mne, pre robii tăi, Sofronie ieromonahă și Gavriilă; 1803, Ghen[arie] 20.

8. Pe potir: 577.

Zinovii shimonahia; 1845, Iuli 21. Constandin, Zamfira, Smăranda. Spre pomenire a protop[op]ului Thodor.

9. *Penticostariă* de 7290, București.

XLVIII. Biserica Moara de vînt.

1. Pe o icoană: 578.

Aciastă icoană este a lui Filipă Ionoviču Suceveanulă; 1829, Augustă 20; Iași.

2. Pe o icoană a Maicii Domnului, de stil italian: 579.

1820, Mart 5.

3. Cruce veche.

4. *Octoih* din București, 7282.

XLIX. Biserica Sf. Neculai din Ciurchi.

1. Pe o icoană: 580.

S'ău măremetesăt icona ačasta de robii lui Dumnezău

monah Rafail, Mihail a Gheoghiș, spre veacunica pomenirea;
1825, Mai 21.

581. 2. Pe o icoană :

1818, Sept[em]vr[ie], c[u] t[roată] cheltuiala lui Iacov Luça;
Nicolai zugraf.

582. 3. Pe *Cazaniile* din Rîmnic, 1792:

Ačastă ucitilnă este a preutului Alecsandru otŭ Copăcenŭ.

4. *Evanghelie* din Buda, 1812.

5. *Octoih* de București, 1792.

V.

BISERICI FELURITE.

I. Biserica din Bratoștița (Dolj).
[comunicată de d-na Elena Farago.]

La intrare:

583.

Această sfântă și dumnezeiască biserică ce s[ă] prăznuște hramul sfinților Voivozi Mihail și Gavril și al sfântului marelui arhieru Nicolae, este zidită din temelie și cu toata cheltuiala și osteneala dumnealui pan Costandin Argetoianu bivel Sărdar, fiul reposatului dumnealui Constantin Argetoianu biv Vel Pitar, nepot de față a dumnelui Mihail Cantacuzino Vel Spătar, înfrumusețând-o cu zugrăvia, cu blagoslovenia prea-cinstitului și prea-sfințitului episcop al Răm[nicului] Inochentie, în zilele prea-înălțatului Domn Io Scarlat Ghica Voevod; leat 7270 [1761=1760], Octo[m]v[rie] 4 z[ile].

Pentru Argetoianu, v. prefața la vol. VIII din. *Studii și documente*.

II. Mănăstirea Dobrovăț.

1. Pe turnul de intrare:

584.

Întru numele Domnului H[risto]s începutu-s'au acest turn și se zidi din temelie după cum să vede în lontru, cu paraclis, hramul sf[ă]n[t]uli Mare-Mucenic Gheorghie, în dzilile lumina-tului Domnă Ioan Costantin Neculae Voevod, cu toată chel-tuiala și osirdie Sf[i]nți Sale chir Macarie Hrisoverghi monah,

pentru večnica sa pomenire: fost-au sîrguitorî cu osteniala; dum[nealui] Ștefan Rusăt Vel Păh[arnic] cu giupăneasa dum[nealui] Marie Sturdza; leat 7251 [1743], Mart 5.

585. 2. De cealaltă parte:

Fost-au la ačastă vrem[e] eg[u]me[n] Ștefan monah.

586. 3. La dreapta ușiî de intrare:

Благочестивин господинь Іоу Стефанъ Воевода, вжию мластию гспдар земли молдавскон, сынъ Богдана Воеводи, създа съин храмъ въ имѣ съшествіа Свѣтаго Духа, иже и създаати начѣса въ лѣтѣхъ заи, мѣсеца априла кз днь, и съврѣшиса въ лѣтѣхъ зѣви, а господства его лѣта четири десатъ нна шесто текѣще мѣсеца.

Adecă:

Bine-cinstitorul Domn Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a înălțat acest hram întru numele Pogoririi Sf. Duh; care a început a se zidi la anul 7011 [1503], luna lui April în 27 de zile, și s'a săvirșit în anul 7012 [1504], iar al Domniei lui anul patruzeci și o lună din al optulea curgător.

Și în Melchisedec, p. 136.

587. 4. Pe părete, la ctitorî:

Благочестивин и хслюлюбивин Іоу Петръ Воевод, вжін мластию гспрь земли молдавскон, сынъ стараго Стефана Воеводи, исписах и украсна съин храмъ въ имѣ съшествіа Свѣтаго Духа въ монастыри отъ Добровѣца, зл—, мсца—.

Adecă:

Bine-credinciosul și de Hristos iubitorul Io Petru Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, fiul bătrînului Ștefan Voevod, a scris și a înfrumusețat acest hram întru numele Pogoririi Sf. Duh, în mănăstirea de la Dobrovăț, anul 703— [1523], luna lui —.

5. Chipurile ctitorilor: Ștefan în haine de brocard de aur, cu coroană, și doi fii (Bogdan și Petru).

6. Grafite:

588.

Iosephus Wargalowski, Ioannes Baraniecki Polonus, theologus, anno 1697, Maj 27.

Sînt din vremea ocupației polone.

7. Pe o icoană:

589.

Acestă icoană s'a făcut în zilele lui Sarafim egumen cu toată cheltuiala robilor lui D[u]mn[e]zeu Lupu și soție sa Maria.

1796, Ianuarie 20.

Macarie zugraf.

8. Pe o piatră de mormînt:

ГЪН КАМЕН СЪТВОРИ И СКРАСИ ПАН ИОН РАКОВИЦЪ УТЦЪ СВОЕМС
НИКОЛАН БИВ ЛОГ. БЕЛ, СНЪ ЧЕХАН МЕДОДИЮ БЕЛ ЛОГ., И ПРЕСТАВИ
КЪ ВЪЧНЫМИ ШЕНТЛЕМЪ ВЪ ДНИ ІВАН ДЪМИТРАШКО БОЕВ[О]Д, К ЛЪТ
ЪЗРЧГ, МАРТ И ДНЬ.

Adecă:

590.

Această piatră a făcut-o și împodobit-o dumnealui Ioan Racoviță părintelui său Nicolae fost Logofăt-Mare, fiul lui Cehan Meftodie Mare-Logofăt; și s'a mutat la veșnicile lăcașuri în zilele lui Io Dumitrașco Voevod, la anul 7193 [1685], Martie 8 zile.

Nicolae Racoviță a fost și Caimacam al lui Duca-Vodă, cînd acesta s'a dus, în 1683, la încunjurarea Vienei. V. la acest nume în *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, I.

9. Pe alta, alături:

591.

ГЪН КАМЕН СЪТВОРИ И СКРАСИ ПАН НЕКСЛАЕ ХЕТМАН [И] БРАТ ЕГО
ИВН УЦЪ СВОЕМС РАКОВИЦЪ ЧЕХАН ИЖЕ БЫСТ БЕЛ ЛОГФЕТЪ, И СЪВРЪ-
ШИСЪ ВЪ ДНИ ІВАН ИСТРАТЪЕ ДАБЫЖЕ БОЕВОД, ВЛЪТЪ ЗРОГ, МЕЦА
ДЕКЕВРИ И ДНИ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și a infrumusețat-o dumnealui Nicolae Hatmanul și fratele său Ion părintelui lor Racoviță Cehan, care a fost Mare-Logofăt, și s'a săvîrșit în zilele lui

Ioan Istratie Dabija Voevod, în anul 7173 [1664], luna lui Dechemvrie 15 zile.

Racoviță Cehan arată să fi fost fratele lui Cehan Metodie.

592. 10. Pe o a treia:

Съи камен сътвори пан Никълае Раковицъ Бел Логфет дъциере своен Екатерина, нже зде прѣстависѣ къ вѣчны шестѣлем въ дни Іван Дѣмитрашко Воевод, влѣт зрпг.

Adecă:

Această piatră a făcut-o dumnealui Nicolae Racoviță Marele-Logofăt ficei sale Ecaterina, care s'a mutat aice la veșnicele lăcașuri, în zilele lui Io Dumitrașco Voevod, în anul 7183 [1674-5].

E Nicolae cel mort la 1685, deosebit de Nicolae Hatmanul, care-î vine văr.

593. 11. Pe a patra:

Съи каменъ сътвори и украси пан Івн Раковица братѣ своемѣ Андрейо Раковици Постелникъ, снъ Николаи Раковицъ бѣиѣ Бел Лог. [снъ] Чеханъ Бестарникъ . . . къ вѣчнымъ шестѣлемъ въ дни Івн Дѣмитрашко Воевода, въ лѣто зрпг, мѣца юлиа ка днѣ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și împodobit-o dumnealui Ioan Racoviță fratelui său Andreiŭ Racoviță Pbstelnic, fiul lui Nicolae Racoviță fost Mare-Logofăt, [fiul lui] Cehan Vistiernicul, care s'a mutat la veșnicele lăcașuri în zilele lui Io Dumitrașco Voevod, în anul 7193 [1685], luna lui Iulie 21 de zile.

Deci Cehan Vistiernicul, tatăl lui Ion și Andreiŭ, e același cu Cehan Metodie.

594. 12. Pe a șesea:

[Съи камен сътвори и украси] . . . ничасъ син мѣ . . . , и ми . . . и . . . на Сафта панѣ своемѣ Іванъ вѣ . . . Бис., въ дни багочестива и хтолюбеннаг Ів Костантин Бел Борк. к[ъ] вѣчнымъ шестѣлем . . . , мѣца аргѣст, влѣт зрпгс.

Ciudata inscripție ar avea acest sens:

Această piatră a făcut-o și împoeobit-o Safta dumisale ju-pînului ei Ioan ... Vistier, în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Io Constantin Marele-Vornic [în loc de: Constantin Cantemir], spre veșnicele lăcașuri (*sic*) . . . , luîndă lui August, anul 7196 [1688].

13. Pe a șeptea:

595.

СѢИ КАМЕН СЪТВОРИ И УКРАСИ ПАН НЕКЪЛАЕ ХЕТМАН И БРАТ ЕГО ИОН МАТИ СВОЕИ ТОФАНИ, И ПРѢСТАВИ СѢ КЪ ВЕЧНЕМЪ ШЕНТЕЛЕМЪ ВЪ ДНИ ИВАН ИСТРАТИЕ ДАБИЖЕ ВОЕВОД, ВЛѢТЪ 7300, МЕСЦА ДЕКЕМВРИ А ДНІ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și a împodobit-o dumnealui Nicolae Hatmanul și fratele său Ion mamei lor Tofana, și s'a mutat la veșnicele lăcașuri în zilele lui Io Istratie Dabija Voevod, în anul 7174 [1665], în luna lui Dechemvrie 31 de zile.

Tofana e decî soția lui Racoviță Cehan.

14. În mijloc, piatră mai veche, cu inscripția de tot ștearsă.

15. Pe o cruce din 1849:

596.

Pomenește, D[oa]mne, pe robul tău Varlaama arhimandrit Cuza.

16. Icoană din 1836, dela un călugăr.

17. Stihariu de pe la 1600.

18. Pe un potir:

597.

Acachii arhimandritu zografschiî [1849].

19. Pe o candelă:

598.

Acastă candelă a presfintei mănăstiri (?) Dobroveț; let 7220 [1711-2].

20. Sfeșnice cu inscripție ruséască din 1811.

21. Sfeșnice rusești din 1841.

22. Față de masă din 1851, de la Hagi Hrisant, din mănăstirea atonită Zograf; 1851.

599. 23. Pe aier:

Благчестивыи и хртолюбныи Іу Стефанъ Воєвода бжїю мастїю гпдарь земан молдавскон нача сътворити съи аерь монастыри своимъ въ Добровѣца и ѡ томъ постиже его смєрть и несъверши, а сынъ его Богданъ Воєвода, бжїю мастїю господарь земан молдавскон и съ матерїю своею Марїєю съвершиша его и дадоша индежи и обѣщань быль въ задъшїе свѣтопочиешаго господина Стефана Воєводы, и за свое здравїе и спасєніе, въ лѣто 7014, фе-врвар.

Adecă:

Bine-cinstitorul și de Hristos iubitorul Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, a început a face acest aier mănăstirii sale de la Dobrovăț și între acestea l-a ajuns moartea și nu l-a săvârșit. Ci fiul său Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, și cu mumă-sa Maria, l-au săvârșit și l-au dat unde și fusese făgădui, pentru sufletele sfint-pomenitului Domn Ștefan Voevod și pentru a lor sănătate și mîntuire, în anul 7014 [1506], Fevruarie 1.

Aierul nu se mai află astăzi acolo, ci la Muzeul din București. Inscripția după Melchisedec, pp. 136-7.

600. 24. Pe *Apostolul* din Lemberg, 1654:

Să s[ă] știe chindă s'au întunecatū sore în postū Svintului Petro, Vinere Iiunia 7268, 1766, velet. Se știe chindă aū fostū și pradatū Moldova Tatari; 7266, 1758.

V. Prefața la *Doc. Callimachi*, I.

25. *Evanghelie* rusească din 1746.

601. 26. Pe o *Cazanie* de Rîmnic, 1781, dată la 12 Ianuar 1786, supt Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod. Luată cu zece lei.

Dat-aū un leū preutul Grigori, unul Husan Oghene, cu frații, și unchiu Năstase un leū, preutul Grigore unū zlotū, Luca Gavrulū unū leū, Costantin, cu f[iii], un leū, cu Măneștii; unū polū leū, Năstasă.

27. Pe un *Penticostariu* din București, 7290:

602.

Acestă sf[ă]ntă carte ce să numește Pentecostariu, l-aŭ cum-părat Sfinția Sa părintele monah Theodosie; acest părinte aŭ fost moș preotului Grigori . . . , drept 9 lei, bani gata, și s'aŭ dat, și l-aŭ închinat pre elu sfintii . . . Dobrovățul . . . , la anul 1783, Mart 5.

28. *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu*; Sibiiu, 1797.

29. *Octoih* de Buda, 1811.

30. *Catavasierii* grecesc și românesc de Sibiiu, 1812.

31. *Tipicon* de Iași din 1816.

32. *Aghiazmatariu* de Iași, 1823.

33. *Viețile Sfinților* din București, 1835.

34. *Ceasoslov* de Neamț, 1835.

35. *Acatistul Precistei*; ms. din sec. al XV-lea.

Manuscrise (ază la Casa Bisericii).

1. Pe un ms. de cîntări:

603.

ПИСЕМ ШУЛТОЗОУА И ПРЪГАРМЪ МЪЛОГО ЗРАКИ [= scriem șoltuzul și pirgarilor multă sănătate] ВЪТЪЖМАНОЛОИ de-acolo, ВЪСКЪМ ЧЛВЕК [= la [toți oamenii] de rendol tesei [= cestui] val ce iastă a — [veacul al XV-lea saŭ al XVI-lea.]

Mineie din vremea lui Ștefan-cel-Mare (1504).

2. *Mineiă* ms., scris la Putna, supt Ștefan-Vodă, fiind arhimandrit Spiridon; 7012 [1504]. Dat de Ștefan însuși la Dobrovăț (fiind egumen Pahomie); serie Paisie, isprăvind la 25 Februar.

3. Pe alt volum se spune că Ștefan ДАДЕ И ИСПИСА СЪ ВЪ МЪЦА ГЕНЕВАРЪА И ДАДЕ ВЪ . . . ЦРКВИ ВЪ ДОБРОВЕНСКЪМ . . . ДРИ, ВЛТО ЗВИ . . . , МЪЦА МАИ НИ [= a dat-o și a scris-o în lună lui Ianuar și a dat-o, etc., bisericii din Dobrovăț; anul 7012 (1504), 18 Maiu]. Scrie Dumitru diaconul.

4. Pe un *Mineiă*, însemnarea proegumenului „Ierosu“ (*sic*); 7152 [1643-4].

5. Pe un *Mineiă* de Iulie:

604.

Se știe că amŭ scrisu eŭ, Nechita, în zilele preluminatului Domnŭ Mihaï Cehan Racoviță, cându înbla veletulŭ 7260

3 [1752], Iulie înă 5 днѣ, și era atunci egumenă Daniilă dela Tresvetele. Nechita sin Vasile.

605. 6. Pe uq *Triod* din același timp:

въ лѣтѣ 7317, въ дни благочестиваго гпдрѣ Іу Стефанъ Коевода младаг, смѣрен. иермонахъ Снадан, игъмен, потрѣднса и даде исписа сін Триода, да ест емѣ въ памѣт, и положи ест въ монастыри шт Добровца, съ храмѣ съшествіа Стго Дха, и испсахъ монахъ Пафнстѣ протопсалтъ 8 нѣ(м)цкон келіи въши монастырѣ, мца 18. д.

Adecă:

În anul 7033 [1525], în zilele bine-cinstitorului Domn Io Ștefan Voevod cel Tânăr, smeritul ieromonah Siluan egumenul s'a ostenit și a dat să se scrie Triodul acesta, ca să-î fie de pomenire, și l-a dăruit la mănăstirea din Dobrovăț, cu hramul Pogoririi Sf. Duh, și a scris monahul Pafuntie protopsaltul, în chiliile de sus ale mănăstirii Neamțului; luna lui Iunie (Iulie ?) 4.

Tot acolo, însemnare că s'a impus la 7059 [1550-1] „tuturor mănăstirilor a da câte 100 de zloți ungurești, iar unora câte 40 numai“, supt Iliasz Rareș [„вѣсего] манастирю по-р-златъ 8гри или нини манастири по. м. злати, въ дни Іаіаша Коевода, снѣ Петра Коевода, мца април“.

7. *Faptele Apostolilor* (începutul veacului al XVI-lea).

8. „Învățătura pentru celă ce vâ să priimească călugăria“; ms.

Bolnița.

606. 1. În dosul străni:

Nu noă, D[oa]mne, nu noă, ci numilui tău dăm slavă. Acest sfânt și dumnezeesc lăcaș s'a zidit a doi oară din nou și zugrăvindu-să de robu lui D[u]mnezeu arhimandritul Acachie sin erei Stoianoviciu Rușcucliu, egumen acestii sfinte mnaștiri, cu cheltuiala și a dumisali bătrânului Pavvel Stoianoviciu Rușcucliu, spre vechna pomenire, 1851, Oct[omvrie] 28, pe vremea înalțului Domnă Grigorie Ghica Voevod, cu mâna lui Gh. Mayrodin.

2. La locul ctitorilor, în zugrăveală nouă, după cea veche, de-
asupra locului de îngropare:

607.

Съи камен украси Іо Симѣон Могила Воевод и гпжда его Ме-
ланиа съи своеѣмъ любезномъ Павел Воевод, иже прѣстави къ вѣч-
нымъ шентемъ вѣтъ зрѣи, мѣца мая кд днь.

Adecă:

Această piatră a făcut-o Io Simion Moghilă Voevod și Doamna lui, Melania, fiului său iubit, Pavel Voevod, care s'a mutat la veșnicele lăcașuri în anul 7115 [1607], luna lui Maiu în 24 de zile.

3. Pe piatră:

608.

Зде ест гроб Іван Павел Воевод прѣвъзлюбленны съи хстолю-
бенкаго Іоан Симѣон Могила Воевод, ижеи прѣстави къ вѣчнѣи
шентемъ, вѣтъ зрѣи, мѣца —.

Adecă:

Aici este mormîntul lui Io Pavel Voevod prea-iubitul fiu al iubitorului de Hristos Io Simion Moghilă Voevod, care s'a mutat la veșnicele lăcașuri în anul 7115 [1607], luna —.

V. genealogia Movileștilor în Picot, *Pierre Moghila*, Paris, 188... („Mélanges de l'École des Langues Orientales vivantes“).

III. Birnova.

1. Pe o piatră de mormînt din dreapta, prinsă în părete:

609.

† съи камен сътвори и украси госпожда Дафина господинъ своеѣмъ
при емъ прѣставленаго Іо Евстратіе Давижа Воевод господар земли
молдавскон, и положи се къ своѣ молеж новѣмъ монастыр зокѣмъ
Бърновѣ, вѣтъ зрод, мѣца сеп. 11 дни, в час.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și împodobit-o Doamna Dafina Domnului ei, răposatului înaintea de dînsa Io Eustratie Dă-

bija Voevod, Domn al țerii Moldovei, și s'a pus în ruga-
sa, mănăstirea cea nouă ce se chiamă Birnova, în anul
7174 [1665], luna lui Septemvrie 11 zile, 2 ceasuri

Și în Melchisedec, p. 284.

Facsimile în *Rev. p. ist., arch. și fil.*, VII.

610. 2. Jos, pe o piatră de marmură:

1677, Ὀκτοβ[ρ][ιο][υ] 3.

Τύμβος δε κλυμένοιο κόρηγν ἀρχοιο Δαπίζα,
Μολδοβίης, Μαρίην, ήγεμόνος, κατέχει
Μουνογενή, και ἄωρον ἐφήρπασε πότμος ἀφ' ήθης,
Πέντε γε και δεκ' ἔτους ἄνθος ἀπεκθερήσας,
Παῦρον συμδιώτευσε Γεωργίφ, ἀνδρι φερίστω,
Ἐκ Ῥουσεττιαδῶν σκηπτοφόρου πόλιος,
Κάλλιπε χηρσύοντα δέμας, ψυχή δὲ σ'ἀπέπτη
Πρὸς γάμον οὐρανίων ἀθάνατον θαλάμων.
Μηκέτι ἀκόμορον πενθεíte μὲν, ἀλλάτε μάλλον
Ὀλίβιατε ή θ... ου ὠκυφανοῦς βιοιό.

Adecă :

1677, Octomvrie 3.

Mormintul acesta cuprinde pe Maria, fica vestitului Domn al Moldovei Dabija, singur al lui copil, și fără vreme a răpit-o din tinereță moartea, secerată fiind la vrista de 15 ani. Puțin a trăit laolaltă cu Gheorghe, om ales, din neamul domnesc al Runseteștilor, și l-a lăsat văduv de trupul ei, iar sufletul ei a zburat spre nunta veșnică a cereștilor lăcașuri. Nu plîngeți pe cea răpede stinsă, ci, mai curînd, fericiți-o [că a scăpat de sarcina] trecătoarei vieți.

Lecturi rele la Melchisedec, pp. 283-4 și la Dossios, p. 85. Fiind vorba acolo de un „biruitor al Leșilor“, am crezut (*Despre Cantacuzinii*, p. cxxix, nota 1) că e vorba de Gheorghe fiul Hatmanului Bogdan Hmilnițchi. Așa însă, se vede că soțul Mariei a fost Iordachi Ruset, a cărui familie a făcut Domn pe Dabija-Vodă, tatăl fetei. Antonie-Vodă, ruda, unchiul său vărul lui Iordachi, era în 1677 pe tronul Moldovei: de aici calificativul de σκηπτόφορος.

Iordachi Ruset s'a însurat din nou și a început un puternic neam.
V. *Studii și doc.*, V, pp. 588-9.

3. Pe aier:

611.

Ἀφιερῶθη τὸ παρὸν ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῶν ἁγίων μαρτύρων Γεωργίου, Ἰωάννου, τῆς Πουρνόδας, παρὰ τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Μαρία Οὐσιαρόγιας, εἰς μνημόσγινον αὐτῆς καὶ τῶν γονέων ἀχοά'.

Adecă:

S'a dat acest aier în sfînta mănăstire a sfinților mucenici Gheorghe [și] Ioan, a Bîrnovei, de către roaba lui Dumnezeu Maria Ușeroaia, spre pomenirea ei și a părinților lor; 1671.

4. Pomelnic [c. 1820]:

Miron Voevod, Elisaveta monahia [maică-sa], Evstratii Voevod, Ecaterina Doamna, Mihail Voevod [Mihnea-cel-Rău], Duca Voevod, Anastasia Doamna, Dafina Doamna [a lui Dabija], Maria Doamna [fiica ei]; Anthim, Anthim, Policarp, preafericitiî patriarhî; Athanasie, Chesarie, arhieriei.

5. Pe potir:

612.

Сън потир сътворн Io Евстратие Дабенжа Вода и гжда его Катирна и да. въ стѣ мнтери Брънова, влѣт зрѣд, а. ҃.

Adecă:

Acest potir l-au făcut Io Eustratie Dabija-Vodă și Doamna lui, Caterina, și l-au dat la sfînta mănăstire Bîrnova, în anul 7174 [1666], A[pril] 10.

6. *Penticostariu* din Rîmnic, 1743.

7. *Antologhion* din Iași, 7263, cu iscălitura lui „ermonahü Damiiän ot Bărnova“.

8. *Octoih Mare* de Buda.

9. *Tipicon* de Iași, 1816.

10. *Evanghelie* de Neamț, 1834.

IV. Biserica din Vatra Dornei (Bucovina).

1. Pomelniculū ctitorilorū sfinții bisericii Dornii, unde iaste hramulū sfinților ingeri Mihailū și Gavriilū; 1777, 7285.

ПОМЕНИ, ГДН, ДШЕ РАБ СВОН:

Ioan Voevodă [Antonie Ruset], *гже его* [= Doamnei lui] *Зоїта и чад их кацдо* (*sic*), и *пониени* [și fiii lor, și anume]:

Ioan Costandin Voevodă, Mihaï Racoviță Voevodă, *гже его* Maria, Ioană, Mihaï Voevodă и *гже его*, Ioană Duca Voevodă, *гже его* Anastasia и чад, Ioană Costantin Voevodă, Ioană Matei Voevodă, Ioană Ștefană [fiii Ducăi; v. Iași, *Mitropolia*], Ioană Grigorie Ghica Voevodă; Ionă, Irinia și fii lor . . . Iereï Gheorghie, Cîrstina, iereï Mihailă, Martha.

2. *Psaltire* din vremea lui Brîncoveanu.

614. 3. Pe un *Apostol* de București, 7251:

Să [să] știe de cândă amă venită eă, Ioniță sin Dumitrache Căpitanulă de la Focșani, cu vină a[i]ce în Dorna, cu tovarășul meă Gheorghie Muntenul, ȓar la leată 7256 [1748] Iul. 19 dn[i], iară elă aă rămasă înapoi.

Acestoră slove le trebuie tarniță, căci săntă prea mari: ar putea aduce cu dănsăle mălaiă de la țară; dară nu-ți iaste măi lesne să le faci măi mici, să nu mănjești cartea, că șeade răă?

Să să știe de cândă aă făcută preutulă Mihailă moară, înă Dorna, cu pietrile lui Hagi Sarafim, săhastrul den cinsitulă munte Rărăulă. Lt. 7254 [1746].

Ciastălaltă filă să nu o măi mănjești fără triabă.

Să știe de cândă aă venită fečorulă lui Mihaï-Vo[dă]¹ Domnă în țara Moldova, și aă dată Dorăna la goruștina ci[nci] punăgi de bani; care n'ău dată de cândă ia Dorăna. Ačasta să s[ă] știe.

Letă 7257 [1749], mesiț[a] Ionoară 5.

Și amă schirisă eă Ștefană, fičoru popii Mihailă o[t] Dorăna.

Ačastă sfăntă carte ce să chiamă Apostolă, iaste a preutulă Mihailă denă Dorna, și amă scrisă eă, Hagi Serafimă,

¹ Constantin Racoviță.

ieromonahu i săhastrulū din Rarăū; l' 7254 [1745], Oct[omvrie] 12 dn[i].

Ba este a sfintii beserici din Dorna, să fie în veci nemutată într'alte locuri streine; cumpărat de Simionești și dat la beserică pomană. Decī, să nu zică că-ī a popi, ce a beserici; să să știe; letū 7254 [1745-6]. Precumū să să știe: de cândū aū rāpăusatū Vasăle Mivovanū, fiindu eșitū dinū clirici; și s'au scrisū de robulū luī D[u]mnezăū Costantinū Ursache, clericū, la Săp[temvrie] 10, 806.

Erei Marcu otū Dorna.

Fiiule, cândū înveți carte, învață bine, nu te mozăci, nici te încurca cu mintea, dzicândū că, cumū oī învăța, așa a hi învățată, ca să-mī potū chivernisi. Că, de-ī gândi așa, prea răū te zmintești. Căci cartea nu iaste lucru pāmintesc ca să-lū čoplești cu barda, ci iaste duhū datū de la D[u]mn[e]dzăū, ca, să-lū lucrezi cu mintea, și, de-ți va fi mintea curată, atuncea și cartea poți să o înveți cumū să cade, iarū, de-ți va fi mintea fluturatecă, atuncea, în locū de învățatură, te ocărăști.

Fiiule, cândū scrii ceva pe vr'o carte ce iaste cinstită, nu scrie fiștece, nici mănji; ce scrie ce iaste de triabă. Căci, cătū va trăi ača carte, slova ta încă va să fie acolea, și, saū te va lăuda, saū te va huli; și nu te leni a ceti la Apostolū, și iā sama de vezi cumū vinū cuvintele și ce cuprindū; 7254 altul (*sic*), 1745. Hagi Serafimū ieromonahu, otū R[a]r[ă]ū.

4. *Triod* din Iași, 1747; de la „Grigorie Piticari, dascal bisericii“.

Pe el un:

615.

Zapis asupra patru lei argint, care amū luotū dela Teodorū Nacu, cu zapisū, cu vedē până la Sfântulū Ghiorghie . . . ; la împlinirea vedeliī, să aib a da banii toți [circa 1806].

Acestū Triodū s'au legatū de preutulū Grigorie otū Șarulū Dornii, la veletū 1809, Dechem[vrie] 25.

5. Pe un *Penticostarion* din 7261:

616.

Să s[ă] știe de când au răpăusat Vasilie a popii Mivovanu, la velet 1806, Sep. 11.

6. *Liturghie* din 7263.

617. 7. Pe un *Anthologhionu* din 7263:

Acastă sfântă carte este cu[m]părat[ă] de satū la sf[ăn]ta biserică în Dorna; dară cine o'rū muta întaratū (*sic*) locū de aice să fie blăst[ă]mat de Domnul Hristos și de Maica Precistă și de trii sute și 18 părinți sfi[n]ți ce au fostū în Nechee, și de mine, de un păcătosu, să fie blestatū; aminū; erei Stefanū otū Dorna, letū 7271 [1762-3].

Acestū Mineiū s'au plătitū de legatū de dumneluī Dumitru sin Petre Negru, cu soție sa Parăștiță și cu fi lor; ca să fie lor veșnica pomenire cu moșii și strămoșii lor; și acestū Dumitru iaste dreptū nepotū luī Lupu Simionesculū; 821, Mai 14.

Nicolay Pitikar, Pfarrer.

Acestă sfântă carte ce se numește Mineiū, s'au legatū de preutulū Grigorie cel mare, Negrei, otū Șarulū Dornii, la anulū 821, Mai 14 zile.

8. *Catavasieriū* din 1777.

9. *Octoihū adecă Osmoglasnicū*, 7293 (1786); tipărit de „popa Mihaiū Stilbeaschiī, iconomū dinū Mitropoliia Iașuluī, și de fiulū său Policarpū“.

618. 10. Pe un *Ceasoslovū*, 1797:

Acestū Ciaslov iasti dreptū a preutulū Alecsa din Dorna Cozeneștiī, și l-am cumpărat de la Sf[in]țiia sa părintele Athanasie, iconomul sfinti mănăstiri Slatinii, cu 30, prețul luī; 1822, Dich[em]vri 13.

11. *Paraclitichū* din 18 —; legată de Dumitru Simionescu, din „Vatra Dorna“ (1825).

12. La păr. paroh Sbiera:

Hronograf ms. din 1837.

V. Biserica din Bicăz.

1. De-asupra ușii de intrare:

619.

Acest sf. lăc[a]ș s'aŭ zidit în z[i]l[ele] dn. Mihăil Sturza VV., cu blagoslovenie preosf. M: Veniamin, cu osirdiia și ostiniala părintilui Ion duhovnicu și preotul Theodor di agutor; preotul Ion, titor, preotul Niculai, titor, preotul Gorghe, titor, dascal Costantin, titor, dascal Ion, Trifan titor, ș'a tuturor miluitorilor; și s'aŭ sfințit la anul 1837, Noe[m]vri[e] 8. Sămion Pe[tru] Ghiaghiul am fost zidit-o.

2. Pomelnic:

620.

Arhiepiscopă Iacovă, episcopă Ioanichie, arhiepiscopă Ghiorghie, arhiepiscopă Gavriilă, episcopă Sava, ermonahă Iorestă, arhimandrită Misailă, ermonahă Ghenadie. Ctitorii: ermonahă Anthimă, erei Pavălă, Evstratie, Theofana, Theodoră, Andreiă и чад и Panait, Sathta, Gavrilă, Anița, Nistoră, Petre, Ionă, Marie, Dochița, Catrina, Irimie, Ilisathta și totă neamulă loră. Egumen eroshimonah Ioilă. [Între nume:] Anisie.

Pare a fi de la Bisericană. V. vol. I.

3. Pe un *Teoflact* din 1805:

621.

Pi această carte ci se numește Feoflact, amă cetit eă, preotul Neculae otă Gura Bicăjului, l'aniă di la Hristos 1837.

4. *Tipicon* din 1816.

VI. Mănăstirea Horaița.

1. Pe zugrăveala ce dă chipurile ctitorilor:

622.

1867. Acastă sfântă mănăstire Horaița cu hramu Botezul Domnului Is[us] H[risto]ș s'aŭ zidit de nouă pren oserdiia și ostinela Cuvioșăi Sale arhimandrit Iermoghen Buhușu, cu agutoru mai mulți ctitori; s'aŭ sfințăt Octo[m]v[rie] 20.

623. 2. Pe o cruce:
Theofa[n] ieromonah sf. m. S[latina?].
624. 3. Pe alta:
Daniil ierodiiakon; 1819.
625. 4. Pe a treia:
Dosothei d[u]h[o]v[nic]; 1867.
5. Cruce din 1857, de la Petru și Elena, cari o dau la „Orhaița“.
626. 6. Pe o piatră de mormînt înaintea ușii:
[Aici se odihnește roaba lui] Dumnezeu Maria, soția [dumisale lui] Toader... oeanu, cu f....
627. 7. Pe un *Tipicon* de Neamț, 1816:
Acest Tipicon împreună cu un Ciasoslov mare, cu o Liturghie, cu un Chiriadromion, cu o Psaltire și un Checragion, s'au dăruit schit[ului] Horaițului, de preasfințitul Mitropolit al Moldaviei, chirio chirio Veniamin, spre veșnica sa pomenire și a totu neam[ul]; 1823, Iunie 20; pren mâna Cuvioși Sale, ce să prăznuștè Pogorîre Duh[ului] Sfântu. — Ierinarh ieroschimonah.
628. 8. Pe un *Octoih* de Neamț, 1837:
Acestu Ohtoih s'au aferășat la schit Horaița, unde să prăznuștè Pogorâre Sf. Duh, și s'au dat dumnei cc. Safta Brâncovenița, spre a dumisale veșnica pomenire, și a totu neamul...; 1841, April (? Oct.?) 13.
Safta, născută Mavrocordat, a înnoit și mănăstirea Văratecul.

LVI. Mănăstirea Tazlău.

629. 1. La dreapta ușii de intrare:
Іѡ Єтѣфанъ Божьода бжнїю млстїю успдрь земли молдавскон, снъ Богдана Божьоди, създа съи храмъ въ имѣ прѣсти бци и четнаго

ѣм рожства, быти въ молбѣ себѣ и гжди свои Мрин и сном его
 Флѣѡандрѣ и Богданѣ, иже и създати начасъ вѣто ѡрѣ, мѣца юлѣ.
 а, и съверъшише вѣто ѡрѣ, а гсва его лѣто ма текъцие, мѣца ное. и.

Adecă:

Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii
 Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a înălțat acest hram
 întru numele Precistei Născătoarei de Dumnezeu și cinstitei
 ei Nașterii, ca să fie pentru rugăciunea sa și a soției sale
 Maria și a fiilor lui, Alexandru și Bogdan; care a început
 a se zidi la anul 7004 [1496], luna lui Iulie 4, și s'a săvârșit
 la anul 7005 [1496-7], iar al Domniei lui al 41-lea curgător,
 în luna lui Noiembrie în 8.

Și în Melchisedec, pp. 89-90,

2. Pe ușa de intrare, splendid săpată:

630.

Ѣм двѣр сътвори и украси монахъ Мнѡхъ при дни гна нашего
 Іу Єремїа Мовила Коевода и при игъменѣ киръ Генадіе Таславскѣи
 монастыри, вѣто ѡрѣ, мѣц. марта 1 дни. Козма Манстрѣ.

Adecă:

Această ușă a făcut-o și împodobit-o călugărul Mihaï, în
 zilele Domnului nostru Io Ieremia Movilă Voevod și supt
 egumenul chir Ghenadie de la mănăstirea Tazlău, la anul
 7104 [1596], luna lui Martie 30 de zile; Cozma maistru.

Și în Melchisedec, p. 90.

3. Pe o piatră de mormânt în pridvor:

631.

Ѣм каменъ сътвори и украси панъ Басїлинъ Пржеесколъ кнѣгини
 своѣи Настасїа иже и прѣстависѣ въ дни благчестиваго и хълюбиваго
 Іу Константина Мовила Коевода, вѣто ѡрѣ, мѣца дек. * Исписасъ
 каменъ сїа при игъменѣ Гавриилѣ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și a înfrumusețat-o dumnealui
 Vasile Prijescul jupănesei sale Nastasia, care a răposat în

zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului [Domn] Io Constantin Movilă Voevod, în anul 7118 [1609], luna lui Dechemvrie. S'a scris piatra aceasta supt egumenul Gavriil.

Și în Melchisedec, pp. 90-1.

Melchisedec cetește *родителя*, adică: „maicei”. Cuvîntul e foarte șters. Genealogia ar fi de ajutor.— Partea de la * o ieată din Melchisedec, piatra fiind acum foarte stricată.

632. 4. Pe alta, mai în fund:

ГЛА КАМЕН СЪТВОРН НАСТАСІА . . . ИЖИ ПРЪСТАВИСКЪ ВЪ ДНИ БЛГЧСТНЕГАГО И ХСТОЛЮБИВАГО ГДРА ІУ КОСТАНТИНЪ БОИКОД, БЛТ ЗВРДЪ, МСЦА ЮН . . . НАД ПРИ ИГОУМЕН . . . ЕРОМОНАХ ГАВРИИЛ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o Nastasia . . . , care a răposat în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Domn Io Constantin Voevod, la anul 7119 [1611], luna lui Iunie . . . , supt egumenul . . . ieromonah Gavriil.

Și în Melchisedec, p. 91. El cetește *ермонах Гавриил*. Se pare că Nastasia gătise piatra pentru soțul ei, care a murit mai târziu.

5. Chipurile ctitorilor: Ștefan, Doamna Maria și cei doi fii, sînt nouă.

6. La pomelnic (copie nouă): Ștefan Voevod, Maria Doamna, Bogdan Voevod, Alexandru Voevod, Ștefan Voevod, Petru Voevod, Elena Doamna, Alexandru Voevod [Lăpușneanu], Ruxanda Doamna [soția lui], Ioann [fiul lor], Petru Voevod [idem], Anastasia [mama Lăpușneanului], Maria Doamna [a lui Petru Șchiopul], Aaron Voevod, Ieremia Voevod, Elisaveta Doamna [soția lui], Maria, Ștefan Voevod [Răzvan], Ioann Voevod, Simeon Voevod, Marghita Doamna [soția lui], Gavriil Voevod, Vasilie Voevod [Lupu], Tudosca Doamna, Ștefan Voevod, Gheorghie [Ștefan], Safta Doamna [a lui], Mattheiū Voevod [Basarab], Elena Doamna, Grigorie Voevod [Grigorașcu Ghica], Maria Doamna [soția lui], Ștefan Petru Voevod [Petriceicu], Maria Doamna [soția lui], Ștefan, Stamatîn, Elisaveta, Constantin Voevod [Cantemir], Grigorie Voevod [Grigore Matei Ghica], Zoița Doamna [soția lui], etc. Patriarhî de Ierusalim, de la Ghermanò. Arhiepiscopî și episcopî: Grigorie arhiepiscop, Mitrofan episcop, Efrem episcop, Isايا episcop, Filotheiū arhiepiscop, Agathon episcop, Dionisie episcop, Gheorghie arhi-

episcop, Nichifor episcop, Theodosie episcop, Athanasie arhiepiscop, Macarie episcop, Evloghie episcop, Theofan arhiepiscop, Gheorghie arhiepiscop, Dositheiu episcop, Theodosie episcop, Veniamin arhiepiscop.

7. *Penticostariu* din București, 1800.

8. *Tipicon* al Mitropolitului Veniamin, 1816.

9. Pe o *Evanghelie* grecească din Veneția, 1848:

633.

'Αφιερωθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ Βενεδίκτου καὶ καθηγουμένου, πρωτοσυγκέλου τοῦ ἱεροῦ ἁγίου παφτικῶς μοναστηρίου Τασλαίου· 1848, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον. [= Dăruită de mine, Benedict, categumenul, protosinghel al sfinteï mănăstirî Tazlău, a Sf. Mormînt; 1848, în luna lui Octomvrie.]

Biblioteca Universitară din Iași are traducerea în grecește a Condiciei Tazlăului. O descrie și Dossios în culegerea-î citată adesea.

VIII. Biserica din Șerbești (Neamț).

1. Pe păretele din față:

634.

ИЗКЪЛЕНІЕМЪ УТЦА И СЪ ПОСПѢШЕНЕМЪ СНА И СЪВЪРЪШЕНЕМЪ СТГВЪ ДУХА БЛАГОЧСТИВНИ И ХРЕТОВАЮБИВИ ІУ БАСИЛІЕ КЪВЕКОДЪ ГСПДРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАКСКОИ НАЧА И СЪЗДА И СЪВЪРЪШИ ХРАМЪ СЪИ КЪ ИМА СТГО И СЛАВНАГО ВЕЛИКОМЧНИКА ГЕУРГІА, НА МОЛЕЖ СЕБѢ И ГЖДИ СКОИ ТЕУДОСИ И БЪЗЛАЮБЕНОМЪ СНЪ ИМ ІУИ КОЕКОДЪ, НАЧА СЪ МЕСЦА МАРТЪ КИ, И СЪВЪРЪШИ СЪ МЕСЦА СЕП. 11, КЛѢТЪ ЗРМЕ.

Adecă:

Cu voia Tatăului și cu ajutorul Fiului și cu săvirșirea Sf. Duh bine-credinciosul și de Hristos iubitorul Io Vasilie Voevod, Domn al țerii Moldovei, a început și a învățat și a sfirșit acest hram întru numele sfântului și slăvitului Marelui Mucenic Gheorghie, pentru rugăciunea sa și a Doamnei sale Teodosia și a iubitului fiu al său Ioan Voevod, și s'a început în luna lui Mart 28 și s'a mîntuit în luna lui Noiembrie 15, anul 7145 [1636].

2. Pe un mormînt în eimitir:

635.

O trecătoriū iubite,
 Îe și la acest mormînt aminte,
 Unde trupul unui prinț zace,
 Uitat de toți în liniști și pace.
 Te roagă cu a ta umilinți,
 Userdii și buna credinți,
 Ca Costantin Cantacuzin iertare
 Să dobîndească, și sufletu scăpare,
 De la Domnul cel înalt,
 Milostivul Împărat.
 Rămășițele sale cele muritoare
 S'aū depus supt această piatră întru neuitare
 De fratile său Alecsandru,
 Ci cu întristare
 Roagă pe Domnul de a lui ertare.
 S'aū săvârșit în vrăstă de 58 anī,

La anul 1854, Octomvri în 8.

[Tot așa pe piatra de jos.]

Monument gotic pentru Alexandru Ilie Cantacuzino, † 1859, la Karlsbad, transportat la 1869 de soția sa, Elena (a cărei statuie se razimă de mormînt).

Și în Melchisedec, p. 132.

636. 3. Pomealnicū Vasili Voevodū, *гепжда его*, Todosca, Catrina, и *чед ихъ*. Coste [Bucioc; socru], Ștefan Voevod и *госпожда* Maria, Ruxanda [ficele lui Vasile], Irina, Marta [= Marga], Sirca [surorī?; v. *Studii și doc.*, III, p. 31], ... Mihaī Racoviță Voevod и *госпожда его* Ana и *чед ихъ* Costantin, Ioan, Ștefan, Mihaī; Dumitrașco, Maria [fratele și cumnata lui Mihaī-Vodă], Nastasia, Rocsanda, Catrina.

Niamulū Cantacuzenilorū.

Viī și morți:

Iordachi Vel Vist[jeriū], Catrina и *чед ихъ*: Grigoraș [îmoare copil], Toderașco Vel Vist[jeriū], Satha и *чед ихъ*, Lupul, Ștefanū,

monahū Varlamū, Catrina, Ionū, Grigoraș, Mariia Cantacozeniia, Iordachi, Coste, Ionū, monahie Martha и чед нхъ, Ilie Vel Vist[ieriū], Mariia и чед нхъ, Safta, Catrina, Maria, Bălașa, Mariia, Ștefan Ba[sa]raba Voevod [fiul Brîncoveanului, soțul Balașei Catacuzino]; Iordachi Vist[ieriū], Catrina и чед нхъ, Ilie, Costantinū, Ionū, Iordachi, Ionū, Bălașa, Mariia, Pluheriia, Satha, Șerbanū Velū Stol[nicū], Toderășco Velū Med[elniceriū], Iliana и чед нх; Ioanū Velū Spăt[ariū] [Logofătū; copie¹], Marie, Mihaiū, Marie, Nastasia, Ioanū, Iordachi, Catrina, Ilie, Toaderū, Mariia и чед нхъ, Ileana, Nastasia, Ilie, Ioanū, Costantinū, Ióanū, Ralū, Maria, Nastasia, Catrina, Satha Cantacuzino . . . ač[a]sta să-l . . . nu pue nimene în acestū pomenicū, că să va gudeca cu pravila bisericii.

[Partea a III^{-a}.]

Coste Vel Vor[nic] Bučocū и кнегинна его и чед нхъ, Toader и кнегинна его Rocsanda, и чед нхъ, Mironū [Costin] Vel Logofet, Ileana и чед нхъ, Costantinū и кнегинна его и чед нхъ. [Adușî:] Radulū, Maria, Ștefanū, Matei, Maria, Catrina, Ioanū, Vasile, Iordachi Hatmanū, Catrina, Ana, Catinca, Maria [în copie și: Marie, Savva].

4. Pe potir:

637.

† Ioanū Catacozinò Velū Spatarū; let 7275 [1767], Ghen[arie].

5. Pe un *Apostol* din Buzău, 1743:

638.

Acestū Apostolū l-amū cumpăratū în cincī lei, eū, robulū lui Dumnezeu Ioañ Catacozinò, bivū Velū Spătarū, de la popa Vasile din Hlăpești, și l-amū datū bisăriciī noastre dinū Șerbești, de la Ținutu Niamțului, unde să cinstește și să prăznueste hramū Sfântului marelui mucenicū Gheorghii purtătorulū de biruință, în zilele prè-înnălțatū Domnū nostru Mărie

¹ E cronicarul, care, Spătar mulți ani, a avut la urmă și Logofeția.

Sa Grigori Iovanu Calimahu Voevodu, inu a doa Domnie a Moldovii, la It. 7276 [1767], Sap[emvrie] 25. Ioanu Cantacuzino Spatar[iu].

639. 6. Pe un *Octoih* de Rimnic, 7258:

, ... in doisprazaci lei, inu zilele preinnalhatu Domnu nostru Ioanu Theodoru Voevodu; care l-amu datu besaricii noastre de la Tan[ul][ul] Neamțului, unde sa cinstește și sa praznueste hramulu sfantulu marelui mucenicu Ghiorghi, care a doa oara de mine s'au tocmitu, fiindu stracata, și s'au coperitu cu toata cheltuiala me, pentru pomenire me și a parintilor; Ioan Cantacuzino Vel Spat[ariu].

640. 7. Pe *Canonulu acelu dintru Sfini parintelu nostru Spiridonu episcopulu Trimithunli*; Iasi, 7258:

Acasta carte inu care cuprinde slujba svantulu parintelu nostru Spiridonu facatoriulu de minuni, l-au datu iubitulu soțu mieu Nastasiica, fica raposatulu Vorniculu Dumitrașco Paladi, bisaricii noastre dinu Șerbești, unde sa praznueste hram[ulu] sfantulu marilu mucenicu Gheorghie, l' 7280 [1771], Sap[emvrie] 8. Ioanu Cantacuzino, bivulu Velu Spat[ariu].

8. Pentru Nastasiica, v. *Ist. lit. rom. in secolul al XVIII-lea*, I, p. 493, nota 5.

9. *Evanghelie* din București, 7258.

10. *Liturghie* de Iasi, 7267.

641. 11. Pe un *Triodion* din Rimnic, 1761:

Acestu Triodu l-amu cumparatu eu, robulu lui Dumnazau Ionu Cantacuzino bivulu Velu Spataru— pe care amu datu patru-sprazaci lei noi,— in zilele pre-innalhatu Domnu nostru Grigori Ioanu Voevodu, intru a doa Domnie a Moldovii, și l-amu datu besaricii noastre dinu Șerbești, unde sa cinstește și sa praznueste hramu svantulu marelui mucenicu Gheorghie purtatorulu de biruința, pentru ertare pacatelor noastre și a pa-

rinților noștri; și l-am cumpărat la l' 7275 [1767], Fev[ruarie]

1. Ionu Cantacuzinò Spat[ariu].

Legătură cu chipul proorocului David.

12. Pe o *Evanghelie* de Iași, 7270 [1762]:

642.

Aastă sfântă și dumnezeiască Evanghelie o am cumpărat eu, robul lui Dumnezău Ionu Cantacozinò, ce am fostu Spătariu-Mare, în șapte lei și unu ortu, și o am dat-o besăricii noastre dinu Șerbești dela Țin[u]t[ul] Neamțului, unde să cinstește și să prăznueste hramul sfântului marelui mucenicu Ghiorghi purtătoriulu de biruință, spre ertare păcatelor noastre și a părinților noștri, în zilele pre-înnălțatū Domnu nostru Io Grigori Ioanū Voevodū, l' 7271 [1762], No[em]v[rie] 11, Ioanū Cantacozinò, bivū Velū Spăt[ariu].

13. Pe un *Mineiū* de Rîmnic, al lui Chesarie:

643.

Acest Mineiū pe luna lui Iuli, dinu 12 Minei ce am cumpăratu cu 65 lei, eu, robul lui Dumnezău Ioanū Cantacozinò Velū Vornicu, în zilele pre-înnălțatū Domnulū nostru Costantinū Dumitru Muruzi Voevodu, intru întăe Domnie a Moldovii, la let 1782, Maiū 25. Ioanū Cantacozinò Velū Vornicu.

14. Pe *Mineiul* din Rîmnic, luna Decembre:

644.

Acest Mineiū pe luna lui Dech[em]vr[ie], pe care de-ar mai îndrăzni cineva a mai pune condeiulū să scrie, să fie blestematū de sfințai 318 părinți; 1805, Av[gust] 26.

15. Pe un *Antologhiu* de Rîmnic:

45.

Acest Anthologhionū este a bisăricii dinu Șerbești, unde este [hramul sfântului mucenic] Gheorghie. . . .

16. Pe *Slujba Sfintului Dimitrie Basarabovū*, București, 1801: 646.

Aastă cărticică a cestorū trii sfinți, anume: Dimitrie dela Basarabovū și Ioanū celū dinu Țara-Rumănească și Ioanū celū nou de la Sučava, au cumpăratu acești trii fîcori, anume:

Ioanū, Ioanū, Gheorghie, pentru sufletul lor și părinților lor și a tote neamurilor lor . . . , și au dat-o la biserica Sfinților Voevozi, la satul Mălinii, la veletul 1804, Săp[temvrie] 1.

647. 17. Sînt legate la un loc pagini slavone, pe care se cetește:

Acastă carte iară nu o amū vândutu, ce o amū datu să s[ă] . . . , și înbla vălet 7242 [1734], F[e]v[ruarie] 28. Și o amū dat-o în mânia lui Sălevestru ermonahū.

648. 18. Pe *Psaltirea* din Rîmnic, 1779:

Acastă sf[ă]ntă și d[u]mnezăiască carte ce să chiamă Psaltire, amū cumpărat-o eū, robulū lui D[u]mnezăū iroddiaconū Ali[xandru] — [înterupt], în 5 lei, în Focșani, etc. Ionū Cantacuzino biv Vel Vornicū în zilile prè-luminatului D[o]mnū alū țării Moldovii Costantinū Dumitru Muruzū Voevodū, Mitropolitū fiindū a toată țara chirū Gavriilū, în sf[ă]nta Mitropolie în Iași [șters]. [Cine o ar fura], să fie neertatū de D[o]mnul nostru Is[us]ū H[risto]sū și de precurata Feçoara Maria și de 12 Apostolū . . . și sf[ă]ntul ierarhū Nicolae, la [rupt].

649. 19. Pe un *Theofilactū* de Iași, 1805:

Acastă sf[ă]ntă carti esti Tălcuirea a sfinți Evanghelii, și esti a besărițăi de aice, dela Șărbești [ocolu Petri], cu praznic a Sf[ă]ntului Gheorghe, letū 1808, Av[gust] 12. Con[stantin] Cantacuzino].

20. *Chiriacodromionū* din Neamț, 1811.

21. *Liturghii* de Iași, 1818.

650. 22. Pe un *Evanghelistariū* de Veneția, 1826:

Acestū Evanghelistaru este cumpăratū de d[umnea]lui cc. Niseiū Cantacozono, Velū Vis[tieriū], în zilile prè-înnălțatului Domnu Ioanū Sandu Sturza Voevodū, la anulu dela Hs. 1826, Fèvreur; și amū scrisū eū cu zisa stăpănului, și amū iscălitū. . . (?).

23. Pe un *Tipicon* de Iași, 1826:

651.

Aastă carte ce să numește Tipicon, s'aũ datũ la biserica noastră la Șărbești de preosfințitul Mitropolitul nostru Veniamin, și aũ plătit-o preoții i diaconi, și dascalul,—darũ să-lũ ții nime, cu cincizăci de lei.

24. *Molebnic* de Iași, 1828.

25. *Cum să să urmeze slujba întru prea-sf[ă]nta Duminecă a Paștilor*, Neamț, 1833.

26. *Molitvenic* din 1834.

27. *Evanghelie* rusească, legată de Vornicul Alexandru și Elena, „eneji Cantacuzin”; 1852.

IX. Biserica din Cîrligi (Neamț).

1. Pe aier:

652.

Ἰωάννης Ρόστος [= Ioan Roset].

2. Pe cadrul fereștii:

653.

СѢН КАМЕН [= această piatră. . .].

3. Pe un mormint în pridvor:

654.

1830, Dech[em]v[rie] 17.

Diminiața, la 11, s'aũ săvârșit din viața boerul Maril-Postelnic Ioan Rosăt, fi răposatului Marelu-Logofăt Costandin Rosăt, și s'aũ pus această piatră desupra mormântului său, spre pomenire, di cătră fiul său Petrachi Rosăt Postelnic.

4. Pe un *Tipicon* de Veneția:

655.

1830, Dech[em]v[rie].

5. Pe un *Anthologion* de Iași, 17263:

656.

S'aũ hotărătũ înainte noastră acestũ Minei și Evangheliia de București, de Neofitũ Mit[ropolitul], să fie a biser[ici]i de la Dușești, pentru odihna ctitorilor, nescotĩndu-să afară; Nicolai, exarhũ Mit[ropoliei]; 1779, Ghen[ari] 8 dni.

657. 6. Aiurea:

Fiindcă titulușul s'au aflatu ștersu și scărnavitu cu cernală, și viindu dumialu Ursachi Ličul, și s'au mărturisitu precumu s'au cumpăratu de popa Enache și de ginerile său, diaconu Constantinu (dat la Dușești).

7. *Octoih* de Rînnic, dat de, Maxim dascal; 1792 Noem[vrie] 4^a.

658. 8. Pe un *Mineiū* de Rînnic, luna lu Iunie:

Acest Mineiū ce înblă pe luna lu Iuniia, l-amu luatū dreptū—; 1785, Ghen[a]ri 5.

Ioan Ruset Pah[arnic].

X. Mănăstirea Războieni.

1. Inscipția pietrei de pe păretele din dreapta în afară; în vol. I, p. 43.

659. 2. Pe o icoană:

Leatū 7279 [1771], April 1, s'au gătitū.

3. Strană cu icoană de la Spătariul Ioan Ūhoreanul și soția sa, Ana; 1853, Martie 23.

Cazanie munteană a Mitropolitulu Grigorie.

XI. Biserica din Turbați (Ilfov).

660. 1. Pe o cruce:

Nicolae, Damaschin; 7203 [1694-5].

661. 2. La chipurile ctitorilor:

Părintele Rafailū arhimandritū otū Znagov.

3. *Apostol* al lu Șerban-Vodă Cantacuzino.

4. *Evanghelie* de București, 1682.

662. 5. Pe *Evanghelia* greco-romină din Snagov, 1693:

Acastă sfântă Evanghelie o aū ferecatu după cumū să veade, dumnealui Costandinū Dudesculū, bivū Velū Vornicū, și aū închinat-o la sfânta mănăstire Snagovulū, pentru pomeni-rea dumnealui și a părinților dumnealui; leat 7267[1758], Ap[rilie] 16.

V., pentru Dudescu, *Genealogia Cantacuzinilor, passim.*

6. Pe splendida legătură:

663.

Acasta sfântă Evanghelie de la Znagov s'aū prefăcut în zi-
lele arhimandritul[ui] Ghermano Znagoveanu; 1857, Oc[tom-
vrie 1.

7. Pe *Cazaniile* din 1742:

664.

Data de Mihaiū tipografulū. [C. 1750.]

8. Pe o *Evanghelie* de Rînnic, 1746:

665.

Acastă sfântă Evanghelie iaste a cuviosului arhimandritū
chirū Rafailū, egumenulū sfinteī mănăstiri Znagovulū, cum-
părată de Sf[înția Sa] cu tl. optū, ca să-ī fie pentru citanie;
Ghenarie 15 dni, 7258 [1750].

9. *Octoih* de Rînnic.

10. *Anthologhion* de Rînnic.

11. Pe un *Molitveanic* de Rînnic, 1793:

666.

[Acest] Molitvenic iaste de cărțile mele cumpăratū, tl. 12; 1802,
Apr[ilie] 20; ierom[ona]h[ul] Mitropolii: Romanò dichiū. Acumū
l-amū dăruițu nepotă-mieū chirū popei Ștefanū otū beserica
popei Ivașro, ca să fie datorū să mă pomenească; lt. 1805,
Mart 5. Romanò, erm[ona]h Mit[ropolii] și igum[enū] otū schitulū
Goranū. Și eramū eū, popa Ștefanū, herotonitū de trei luni
tot în leatū 1805, și Molitfelnicū mi l-aū datū după cumū în-
napoi arată, și trăia tată-meū Sărbū, și era omū dă vārstă de
anī 100 trecuți, și eramū în vārstă de anī doaozeci și patru;
eū, popū [Ștefanū].

12. *Molitvednic* din 1835, Buzăū, Iunie 25.

XII. Văleni-de-munte.

A. Mănăstirea.

667. 1. La intrare:

+ Cu ajutoriul Tatălui și al Fiiului și al Sf[ă]ntului Duh s'a zidit[ă] această sfânta măn[ă]stire den temelie, care să cinstește hramu Uspenii h[ogorodi]te [=Adormirea Născătoarei de Dumnezeu], de dumnealui Cluc[eriul] Stoian Hagi și de jup[ăneasa] dum[nealui] Ilinca; 'ce[pu]tu-se-a[ă] în zilele Domnului nostru Io Șerban C[antacuzino] V[oe]v[od], la leat de la H[risto]s 1680, și a închinat-o la mănăstirea Cotroceni, și, fiind nezugrăvită și neavând slomnu, îndemnatu-s'a dum[nealui] jup[ănul] Nicolae Buzăianu, căuș za aproz, cu jupăn[easa] dum[nealui] Anastasiia, fiind nepot[ă] jup[ănesei] Ilinca Hagiți, de a[ă] zugrăvit-o și a făcut slomnul; iar, când a[ă] fost la leat 7245 [1737], Ma[ă] 31, la 3 pl. časuri de zi, fost-a cutremur mare, și s'a surpat[ă] această sfântă mănăstire; deaci și cu ajutori[ă] Maic[ă] Precistii îndemnatu-s'a[ă] părintele egumen[ă] chir[ă] Zahariia mo[nah], fiind v[ă]tavul acești sfinte mănăstiri, care iaste de la Sf[în]ta Gora, de la sf[în]ta măn[ă]stire împărătească și patrierșească Iver[ă], care să trage din păreții (*sic*) lui den cetatea Calipoli, care să tălcuește rumănește Cetatea-Bună, și a zidit această măn[ă]stire den temelie, în strane, și cu trei turnuri, și cu clopotnița pe poartă; precum[ă] să vede; care această sf[ântă] măn[ă]st[ire] s'a[ă] început în zilele pr[è]-luminatului Domnu Io Costandin Nicolae V[oe]v[od], și s'a săvrășit în zilele preluminatului Domnu Io Miha[ă] Racoviț[ă] V[oe]v[od], fiind Mitropolit T[ă]ri-Rumăneșt[i] chir N[eo]fit, la leat 7254 [1746], Iunie 4.

2. Pe clopotniță, inscripție grecească ștearsă.

668. 3. Pe ușă:

Zahariia egumenul de la mănăstirea Iver și ctitor, din temeliia sfinti casii aceștiia; leat 7251 [1742-3]. Ioan[ă] t[ă]mp[lariu].

4. Chipuri nouă:

Șerban-Vodă, monahul Zaharia, Hagi Stoian, egumenul Visarion, polcovnicul Moise (misadă de blană de samur), Maria (capison roș cu blană albă, blană albă la veșmînt); Mirzea, Maria, Ecaterina, Maria.

5. Inscriptia din dosul ușiî de intrare (azi ștearsă):

669.

Ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ, εἰς χρόνους τοὺς χιλίους προσέτι δύο ἐν ταῦτῳ καὶ τοὺς ὀκτακοσίους, δεκάτῃ καὶ τετάρτῃ δὲ μηνὸς τοῦ Ὀκτωβρίου, τρίτῃ ἡμέρᾳ ἡγουν, πέμπτῃ ὥρᾳ ἰδίου (sic) σεισμός μεγάλος ἔγινε εἰς τῆς Βλαχίας τὰ μέρη, μικροὶ μεγάλοι ἐτρόμασσαν σχεδόν, ὅλα τὰ γένη, τότε καὶ ὁ περίφημος ναὸς τῆς Θεοτόκου ὡς φαίνεται ἐδῶ παρῶν ἐν Βαλενίου τόπῳ, ὁ ἐπονομαζόμενος Κοίμησις τῆς κυρίας μητρὸς Θεοπαίδος, λέγω, τῆς Παναγίας. ἐσείσθη, ἐταράχθη καὶ, τελείως, ἐκρημνίσθη, μ' ὄλον τοῦ δὲν ἀπέρασεν καιρὸς πολὺς τοῦ κτίσθη, καὶ οὐ μόνον ὁ ναὸς, καμπαναρεῖον, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ περιοχὴ ὅπου ἦτον ἐργαλεῖον. Νῆν δὲ ἀνακαινίζεται πάντῃ ἐκ θεμελῶν, ὑπ' εὐσεβῶν χ[ριστια]νῶν, πανεκλαμπρῶς, τιμίως, ὑπ' εὐσεβοῦς, τοῦ εὐτυχοῦς, τοῦ πανοσιωτάτου κυρίου Βησσαριῶνος ἀγίου Κοτροτζάνου; ἐσύνδραμαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ μὲ ἀρκετὸν χρυσίον, διὰ νὰ ἐκτελέσωσι τοῦτο τὸ ἔργον, ἡγουμενεύοντος τοῦ σεπτοῦ καὶ σεβασμιωτάτου κυρίου Γερασίμου τε τοῦ πανοσιωτάτου, καὶ δι' ἐξόδων ἀρκετῶν ἐξωγραφίσθη τούτου κυρίου Μωυσέου, δὲ ἄρχοντος πολκοβνίκου, διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ ἐμοῦ τοῦ Νικολάου τοῦ ἐκ τῆς Θράκης πόλεως καὶ περιφρήμου Αἴνου, ἐν τῷ αἰθ', Ἰουλίου 8 (?) ἐτελειώθη.

Adecă:

La anii 1802 de la Nașterea lui Hristos, la 14 ale lunii lui Octomvrie, Miercuri adecă, la al cincilea ceas, cutremur mare s'a făcut în părțile Terii-Românești, toți, mici și mari, au fost cuprinși de cutremur tare, toate neamurile. Atunci și vestita biserică a Născătoareî de Dumnezeu, cum se arată aici de față, în locul Vălenilor, numită Adormirea Doamnei noastre Maicei Fiului lui Dumnezeu, adecă Preasfinta, s'a zguduit, s'a tulburat și, la urmă, s'a dărîmat — cu toate că nu trecuse mult timp de cînd se clădise; și nu numai bise-

rica și clopotnița, dar și tot cuprinsul de unelte ce era în ea. Acuma însă se înnoiește cu totul, din temelii, prea-strălucit și cinstit, de către cucernicii creștini, supt cuviosul, fericitul, prea-sfințitul Visarion, egumen al Cotrocenilor. Aū cheltuit împreună și alții mulți, cu destui bani, ca să săvîrșească această biserică. Fiind egumen veneratul și prea-respectatul domn Gherasim prea-sfințitul. Și s'a zugrăvit cu destule cheltuieli ale dumisale Moise polcovnicul, cu mîna mea, smeritul Nicolae, din vestitul oraș al Greciei Enos; la 1809, Iulie 8 (?) s'a isprăvit.

6. Blid din 1813.

670. 7. Pe un potir:

Ἐλένη Μουρούζη, γωνέων αὐτῆς καὶ ἀδελφῶν καὶ τέκνων καὶ Κωνσταντίν. καὶ Σκαρλάτ: 1818, Ἰουλίου 10 [= de la Elena Muruzi, părinții ei, și frații, și copiii, și Constantin și Scarlat; 1818, Iulie în 10].

671. 8. Pe chivot:

Dosofteiū ermonah.

(Pe la 1750.)

9. Cruce cu smalt.

672. 10. Pe alta:

† Această cruce [aū] făcut-o Ghinadie erei ot Argeș; lt. 7210 [1701-2].

11. Strane cu vulturul bicefal.

673. 12. Candelă:

Moise, Miega, Mărzea, Maria.

674. 13. Pe alta:

Această candelă s'a făcută cu cheltuiala du[misale] monah Sivū, robul lui Dumnezeu; Mărie.

14. Pe un mormint:

675

La leatū 1830, Martie 9, săvârșitu-s'aū robulū lui Dumnezeū dumnalui Paharnicu Manolache Hristosculū, iar oasile sale s'aū așăzalu supt această piază, din împreună și cu doi coconi; în veaci fle pomeniți.

15. Pe altul:

676.

Supt această piatră odihnește oasele răposat[e]i roabei lui D[u]mnezeū Maria, soția . . . [ros].

16. Pe al treilea:

677.

Supt această piatră într' această groapă odihnescu oasele dumnealui jupan Nicolae Buzăianulū, biv Vel Șătrar, care s'aū îngropat la luna lui Oc[tomvrie], la 30 zil[e], la această sf[ă]ntă mănăstire, fi[indu] dumnealui și ectitorū vech[iū], în zilile prea-innălțatului D[o]mnu Ioan Costandin Nicolae Voevod, egumeni[n]dū Șf[i]nția Sa părintele chirū Zahariia monahū, de la Sfetagora, de la mănăstirea Iviru; la văliat 7254 [1746].

17. Pe al patrulea, de ceialaltă parte:

678.

Suptū această piatră să odehnește osele robi lui Dumnezeū Mariia titora; 1810.

18. Pe o icoană:

679.

Preotul Antonie zugrav; 1857.

19. Pomelniculū ctitorilorū celorū ce aū ziditū și aū miluitū sfânta mănăstire Văleni, ce este închinată la sfânta mănăstire Cotroceni. 680.

Domni cei ce aū miluitū: Io Șărbanū Catacozinò Voivod, Io Costandinū Brănc[oveanu] Voevod, Io Stefan Cantacozinò Voevod, Io Nicolai Alixandru Voevod, Io Ioan Alixandru Voevod, Io Mihaï Racoviță Voevod, Io Costandin Nicolae Voevod, Io Grigorie Ghica Voevod, Io Mathei Ghica Voevod, Io Șcarlat Ghica Voevod, Io Stefan Mihaï Racoviță Voevod,

Io Alixandru Voevod; însă și Domnul ce stăpânește acum.

[*Adaus*: Alexandru Ipsilanti și Ioan Caragea.]

Eleni Moruzu, cu părinți lui, cu frați lui, copii lor.

Acestă Hagi Stoiană îndemn[at]ă de răvna dumnezeiască a zidit această sfântă mănăstire dintru începutul, și a dăruit și moșie la Ceptura, cu viile dinpreună:

Stoianu, Ilinca, Ioachimă, Alba, Pătrulă, Stanca, Pătrulă, Radulă, Stroe, Gheorghie, Marula, Gheorghie, Petre, Lamba, Hristea.

Acesta Necula Buzuianu s'a îndemnat de răvnă dumnezeiască și a dăruit moșiia ce să cheamă Limba:

Preda, Voica, Nicolai, Anastasiia, Stanca, Mariia, Luca, Despa, Dumitrana, Stanca, Stroe, Ilinca, Ioanu, Pătrașco, Stanca, Mihaî, Costandinu, Marica, Ilinca, Mariia.

Acestu Stati, fiindă îndemnată de răvnă dumnezeiască, a dăruit Cetățuia: [Nume, între care «Cîovacu»].

Gligore Filipescu, Iordache Filipescu. Acestă Grigorie Căpitanu, fiindă îndemnată de răvnă dumnezeiască, a închinat viile dănu Dealu-Frumos, și moșie la Omorăciu, și partea de la Văleni:

Costandinu, Radul, Șerbană, Grigorie, Ilinca, Răducanu, Rada, Pană, Nițu, Nicolai, Zmaranda, Ecaterina, Alceșe, Costandină, Zoița, Grigorie, Zmaranda, Costandină, Joița, Grigorie, Tarsița, Iordache, Ecaterina, Costandinu. Scarlată, Ecaterina, Nicolae, Ana, Costandină, Ioana, Alecsandru, Joița-Costandină, Emanuilu, Zmaran[ă]da, Iordache, Alecsandru, Mariora, Sevastiia [pentru Filipești, vezi mai jos, *Bucovul*].

Acestu Mihaî Spătaru a închinat Ziletinulu: [Nume: și Duca, Licsandru, Chirulă, Baico, Vișa].

Acestu cuviosu părinte fiindă egumenă întru acele vremi cândă s'a cutremurat pământul și a căzută biserică, și

aŭ zidit-o această sfântă biserică cu osteneala Sfinții Sale; [Zaharii monah, Beina, Ruflea, Perizea, Pandeli, Iamandi.]

Acestu cuviosŭ popă Stoian aŭ închinatŭ moșie Stroești.

Acestŭ Drăganŭ Băcogŭ aŭ îndemnatŭ de aŭ datŭ locul țe iaste suptu acestŭ sfântŭ lăcașŭ: [Balomir, Sora, Tornizco].

La leat 1802, Oct[omvrie] 4, la șapte ciasur[î] și jumătate din zi, fost-aŭ mare și năprasnic cutremur, care aŭ căzutŭ multe șfinte mănăstiri, și căzut-aŭ și sfânta mănăstire Cotroceni, căzut-aŭ și sfânta mănăstire Văleni-dă-munte, ce iaste închinată la sfânta mănăstire Țotroceni, și pă acea vreme fost-aŭ năstavnicu la sfânta mănăst[ire] Cotroceni Sf[i]nție Sa cuviosulŭ arhimandritŭ Visarionŭ Lavriotulŭ, Tricalinŭ, și, îndemnându-să de răvnă dumnezeiască, aŭ ziditŭ mai întâi sfânta mănăstire Cotroceni, adecă biserică, clopotnița și vasele cele mari, toate acește de iznoavă le-aŭ făcut; așizderea și la hanul Șarban-Vodă, și prăvăliile câte aŭ fostŭ arsu, cândŭ s'aŭ arsu târgulŭ; asemenea aŭ ziditŭ și sfânta mănăstire Vălen[i]-de-munte, însă de totŭ de iznoavă, însă cu osteneala și cu toată cheltuiala cuviosulŭ năstavnicu ce iaste numitŭ: Visarionŭ ieromonahu, Panaitu, Zoița și cu neamulŭ lprŭ.

Acestu cuviosŭ popă Vladŭ aŭ dăruitŭ viile dăn Dealu-Frumosŭ, ce să numescu: la popa Vladŭ, și cu moșia de la Ștefești, și biserică otŭ târgu Văleni.

[Ajutătorŭ:] cândŭ s'aŭ dărămatŭ dinŭ cutremurulŭ celŭ mare ce s'aŭ întâmplatŭ la leatŭ 1802, Oct[omvrie] 14, la 7 ceasuri și jumătate dinŭ zi: Moisi, Miia, Mărzea, Mariia, Ecaterina, Mariia, Casandra, Nica. Morți: Bogdanŭ, Trifa..., Danŭ...

Acestu Boleșteanu aŭ datŭ la sfânta mănăstire o casă și moșie de la Ceptura,

Egumenii ce aŭ fostu pă vremi la sfânta mănăst[ire] Cotroceni:

Parthenie ieromonah, Galatie ieromonah, Daniil ieromonah,

Averchie ieromonah, Neofitū ărhierēū, Iosifū ieromonah, Grigorie ieromonah, Daniilū arhi[mandritu].

Numele egumenului Gherasimū : [și Ioti].

Numele egumenului Macarie Văleanu...

Numele Văleanului ce ău fostu egumenū pă vremea căndū s'ău ziditū mănăstirea a treia oară, la leatū 1806, Sept[em]-vrie 1, s'ău isprăvitū :

Gherasimū ermonahū, etc. Stiriiani, Afendos, Calos.

Numele lui Velū Logofătu Dudesculū : Costandinū, Mariia, Nicolae, Zoița, Stefanū, Costandin, Maria, Thomă, Maria. [v. și cap. *Turbați*].

Numele ale lui Pantazi Medelniceru.

Numele ale Opri Predeleanu.

Acestū Stančulū Cobzarulū ău datū moșie peste Teleazănu...

Numele ale lui Grigorie Vameșū : [Conda].

Numele Herescului : Costandinū, Ancuța, Catrina, Ștefanū, Șarbanū, Ilinca, Preda, Stana, Safta, Maria, Costandinū, Nicolae, Meletie, Anița.

[Stan Dăchiču și nepotul daū «părțile de moșie de aici dinū susū».]

Numele ale lui Ene Mustață..., ale dum[nea]lui Petre Velū Cluceru, ce ău fostu ispravnicū județului : [Chiazio, Limbel, Hrisoșco, Doichița]..., ale vătafului Iani [Miclea, Cărstina].

Numele Crețuleștilor : Mathei, Zoița, Ianache..., a doi ispravnicī a județului : Dumitrul, Oprea, Gheorghie, Ilinca..., ale lui Ceauș Crăciun..., ale lui jupăn Anghelache..., ale lui popa Anastasie..., ale Piței [și : Duța]..., ale Predi Căpitanū de podū [Mușa]..., ale popi lui Dionisie [și : Calea, Vălculū]..., ale fečorilorū Neačsului Vornicu [și : Manulū, Vișanū].

Numele Poșeaștilor..., ale lui Stănislavū i Mihalcea...

Numele lui Tudorū Marghiolū [și : Bobe, Steaca]...

Vii lui jupănu Dumitru Vameșū... Pitarulū Macovei... Jupănului Dimiī Băcanū... dumnealui vitafū Inuță.

20. Pe un *Penticostarion* de București, 7251:

681.

Să să știe că această sfântă carite ce să chiamă Pentecostarū, l-amū cumpăratū noi, preoți, în tl. 7, și amū făcutū ceri[rî] pă la hoerî, iar egu[menu] n'aū datū nici-unū banū. Eū, popa Istrate sinū popa Cernat; eū, popa Ene. Ap[rilie] 27, 1769.

21. Pe îmbrăcămintea în argint a *Evangeliei*:

682.

Mois: din p. Bogdan.

Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆ πολκοβνίκου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, Μίας· αωαι', 'Ιουνίου κα' [= Rugăciunea robului lui Dumnezeu Moise polcovnicul și a soției lui, Mia; 1818, Iunie 21].

22. *Mineie* de Rîmnic.

23. *Octoih* de Buda, 1846.

B. Biserica Bercenilor.

1. Pe icoana hramului:

683.

1858. de Petru St[efan], zug[rav].

2. De-asupra intrării:

684.

Cu praslăvitul și d[u]mnezeescul ajutor rădicatu-s'aū această sfântă biserică în num[ele] și prăznuirea Adormiria Maici Domnul[ui] în zil[e]le Domn[ului] Gheorgh[e] Carağ[ea] Vo[evod], ep[i]sc[op] B[uzăului] chir Costand[ie], și săvârșir[ea] cu toate pod[oa]bele dup[ă] cum să ved[e] ș'aū lu[a]t acuş, 1835, Dom[n] fi[i]nd Alecsand[ru] Gh[i]c[a]-Vod[ă], ep[i]sc[op] Buz[ăului] chir Chesari, prin osrid[ia] și ajutor și îndemnare dumn[ea]l[o]r Andrei B., 3^u Log[o]fă[t], și soț[ia], Dobriț[a], cu fi[i]; + jup[ă]n Iorga, soți[a] Sultana, cu fi[i]; + și d[u]mn[ea]l[ui] biv părc[ălab] Panca, soți[a] Joița, cu fi[i], + dumn[ea]l[ui] biv Log[ofăt] Costandin, soția Nastas[ie] cu fi[i]; [i]pac Sor cu soți[a] Calța, cu fi[i]; + și alți pravoslavnič creștini; 1835, Mai 21.

[Criptogramă.]

685. 3. Pe un mormînt:

Îsuptu ačasta piatră odihnaște roba lui Dumnezeu Anastasia, soția polcovnicului Costandin (?) [c. 1820-30].

4. Icoană pe fond de aur.

686. 5. Pe alta, îmbrăcată cu argint:

Gheorghe, Sultana, Costandin; 1835.

687. 6. Pe alta:

αωαι, Οκτοβριου [= 1811, Octomvre].

688. 7. Pe alta:

A. Costandinescu; 1857.

689. 8. Pe *Evanghelie*, cu legătura în stil arhaic:

Ačastă sf[ă]ntă] Evanghelie s'aũ făcut prin osărdia părintelui Marcu și ajutorul inoriașilor sfint[e]i biserici Berceni otu Văleni-de-munte; 1853, Sep[temvrie] 1.

C. Biserica Filip.

690. 1. De-asupra intrării:

Ačastă sf[ă]ntă] și dumnezeiască biserică s'aũ ridicat intru ci[n]stea și slava sfi[n]te]i Maici noastre, Aduceri în biserică, și s'aũ făcut în zilele luminatului Domnu Ioa[n] Alexandru Ipsila[n]t V[oe]vodu, fiindu episcop chiriu chîr Costandie, și s'aũ făcut din temelie de robi lui Dumnezeu Filip Logofăt, Soare Pițoiu; lea[t] 1808, Iunie 10.

Lauda lui Filip o face Gorjan, fost dascăl la Văleni, într'un adaus la traducerea *Halimaleș*.

691. 2. Pe o *Polunoștință* din 17—:

Să să știe cändu aũ datu vijăliia ha mare, care aũ dă-

rămată și biserică, în dosprezece zile, la leat 1828, Iunie 12.

La leat —, Iulie 22, s'aă cutremurată pământu. Într' această lună a lui Iulie, dă dō oră; 1831.

Ghenare 11, s'aă cutremuratu pământu, care a dărămatu și biserică multe, la leat 1838.

3. Pe un ms. de *Octoih*:

692.

La leat 1823, Apr[ilie] 4, să să știe de când s'aă întâmplatū de aă muritu Joița, soția dum[nea]lui jupăn Neculaiū, fată a Logofătului Filipū.

[Se zice:] biserică lui Log[o]f[ăt] Filipū sinū jupîn S[o]are.

4. *Octoih Mare* de Rîmnic.

5. Pe *Cazană* din București, 1828:

693.

Cei ce aă ajutorat la cumpărătura . . ., precum mai jos să arată:

T[a]l[er]i, P[a]r[ale]

T[a]l[er]i, P[a]r[ale]

- 15 20. Logofăt Filip dum-
[nea]lui Med[elni]-
č[e]r[iū] Mărzea.
9 —. Polcovnic Soare.
3 5. Ioniță Lăzăroiū.
20. Trandafir Boboc.
20. Gheorghe Brumar.
20. Gheorghe sin Ma-
rin.
15. Mihaiū Măcelarū.
10. Nicolae Pichiul.
20. Ene Biban.
15. Tudosie Cizmar.
20. Ionū zetū Costan-
dino potcovarū.
20. Ghioca Carabătu.

15. Ștefanū sinū San-
dulū, potcovarū.
20. Dumitru sinū mo-
nahū.
14. Chir Dumitrache
Petrușū, vameșū.
20. Mariia preoteasa.
Voica, soacra Lo-
gofătului.
15. Stoianū Biculū.
5. Voica potcovărița.
10. Maria Bobochina.
5. Rada lui Ionū mă-
celarū.
6. Iliina lui Crăcun Fu-
iorū (?).

T a l e r i P a j r [a l c]

T a l l e r i P [a j r] [a l e]

5. Voica lui Dumitru
sinu Barbului.7. Ioniță sinu Andrei
treti Log[ofă]t.6. Stancă Radului Un-
taru.

Tlr. doozeci și trei, preț, legată precum să vede.

Pecetea lui „Ches[a]r[ie] ep[iscopul] B[u]z[ăului]; 1825“.

D. Biserica Berivoieștilor.

694. 1. Pe o cruce:

УТѢБѢ МАТНИ НЗРѢСН.

H[risto]s.

Și s'au rădicatū acastă sf[ă]ntă cruce **кѢ ДНѢ** [= în zilele lui] Nicolae-Vodă, de robii lui Dumnezău Costandinu, Dobra, Rada, Bogoslov, Tudora, Dumitru, Mușă, Drag[o]mir, Șerbanu, Mariia, Voica, Lazăr...; Oct[omvrie] 25, l[ea]t 7235 [1726-7].

695. 2. Pe clopot:

Cumpărațu de Pascu Peneșu, la anu 1799.

696. 3. Pe unul din *Mineiele* de Buda:

Acastă sfântă carte ce să chiiamă Mineiulū luni lui Ghenarié, dinpreună cu alte patru . . . , ce să numescū însă Sept[em]v[rie], Oct[om]v[rie], Noemv[rie]. Dich[e]mv[rie], s'au cumpăratū de robii lui Dumnezeu Tud[o]rache, Miia, având . . . răvnă pentru slujba praznicilorū celorū dumnezeeshi și a tuturorū sfînțilorū ce coprindū într'ansulū, și s'au datū să fie sfînței biserici pentru slujbă...; 1814, Sept[em]v[rie] 1.

Și amū scrisū cu mână mea, Tud[o]rache Hom[o]receanū post[elni]č[elū], Miia.

Să știe pomelniculū sfintii biserici din mahalao Berevoeștilorū, scrisū de popa Marculū, în zilile prea-înnălțatului În-

părat Alecsandru Pavloviču, a toată Rusiia, iprocî; 1811, A'vg[ust] 3.

Pomelnicele lui Mihăilă Toma, lui Istrate Peneșu, lui Gligore Toma, lui Gorghe Cojocarū, lui Năstase Cizmarū, lui Iónu Bugheanū, lui Șarbanū Ghitū, Anghelache sîn părintele 'pop[a] Panaitū, Gorghî al Predî de Bérévoești, lui Panaitū sinū Manu, Manulū dinū Bérévoești, Mihaiū Berevoeșcu, Dinulū Crețu, Simi Cojocarū, Niculū Tūd[o]rache, lui Gorghe Vóiculețu, Mícli alū Neagulū, Ioniță Parpangelū, Drăgomírū Cocinū, Cărsti Merticū, Enaiche Brănzoiū, Gorghe Brănzoiū, popi lui Zamfirū dinū satū Vălenii (1812), Neculaiū Cojocarū de la Ulmu, Oani Fleșcă, moșu Bale, Radu Buturugă, Frăncu Cojocarū, Ehe Vóiculețu, Gorghe Stréjoiū, Górghe Cojocarū, Neculaiū sinū Mărzea, Anghelache sinū Risteá, Rizañ Cărs-toiū, părintele diiac Ionū otū Cuibu; pomelnicul preotesi Siichi ot Cuibu, jupăn Dimitre Argintarū, jupăn Soare otū Văleni, polcovnicū Moise, jupăn Gorghe zetū Stanū Mătasarū, chirū Sandu bərbierū, jup[ă]n Dimi băcanū, Log[ofătulū] Neculaiū zetū popa Istrate, jup[ă]nū Vasile Floroiū, Stoian bərbierū, chirū State croitorū otū Văleni, dumnealū Ioniță sinū Log[ofăt], Jăpa celū mare, dumnealū jup[ă]nū Dobre calf[a], dumnealū Logof[ă]t Filip, Miri otū Bughea, Pava otū Ștubeu, părintele popa Vasile otū Teșilă, popa Costandinū otū Vărbilău, Ivanū cizmarū, jup[ă]nū Iliie Arnăutū, Iacov Ungureanū, cocoana Zamfira Cereșanca [soțul ei, Badea], Radu Parașchivū otū Curmături, Logofătul Dinū ot Cerași, dumnea ei cocóni Zmarandi otū București (1814), Preda tãmplarū, Tudorū otū Malū-Vănăt.

4. Pe un *Octoih Mare* din Rîmnice:

697

Amū scrisū eū, 'popa Crăčun, sinū popa Mihaī otū Tărgulū Vălenilorū. Popa Crăciun; vălet 7287 [1779], Dich[emvrie] 16. [Și notă de la «Istrati sinū diaconū Stanū dinū Văleni».]

5. Pe un *Triodion* din Rîmnice:

698.

Să să știe că aceste doao sfinte cărți s'aũ legatũ prin oste-neala dumnealũ jupãn Stoichiĩ Penișũ otũ Berivoești; carele să numește Triodũ și Stratie.

Acestu Triodũ este alũ popiĩ luĩ Moisi i prez[vitera] Cãrstina otũ Poiana; l-amũ cumpãratũ în tal[erĩ] 9 i bani 30, la anulũ de la Ziđirea Lumii letũ 7255 [1746-7]. Azũ, popa Moisi sinũ Negulũ dascalulũ Lungenulũ.

Sã să știe de cãndũ aũ nãscuț fle-miũ Radulũ, la Dechem-vrie 9 zile, leat 7257 [1746-7].

Sã să știe de cãndũ aũ nãscutũ Eņicã: la Iulie 3 dni, leat 7260 [1752].

[Acest] Triodũ este a sfintii [biserici din] Berevoești. Iqñũ otũ Vãlenii amu [scrisũ] [c. 1780].

6. *Slujba Sfintei Filothiei*; București, 1831.

7. *Slujba Sfintului Stelianò*; Buzãũ, 1840.

E, Biserica Sf. Ioan.

699. 1. Pe o icoanã:

1818, 'Απρίλιου 13. Διμίτρι Μπουζάτ κέ τις συνβίας κέ τών τεχνών [= 1818, 13 Aprilie. A luĩ Dumitru Buzat și a soției și a copiilor].

700. 2. Pe alta:

1820, April 202 [=22].

701. 3. Pe alta:

Gheorghie zog[ra]f. April 12, 18012 [=1812].

4. Pe alta, însemnare că e din 1855, de la „maioreasa Mar gheoala Bãlãneasca“.

5. *Mineie* de Buda.

6. *Psaltire* de București, 7288.

7. *Ciasoslov* de Brașov, 1835.

8. *Octoih* de Neamț, 1836.
9. *Panihid* de Buzău, 1839.

F. *Biserica Sf. Nicolae.*

1. La intrare:

702.

Acastă sfântă și d[uj]mnezească biserică s'aū ridicatū dinū temelie întru ci[n]stea și slava sf. ier[ar]h Nicolae, sf. m[u]-
c[en]ic] Gheorghie și a Sf. Spiridon și a Sf[ă]n[t]ulu] Savi cel
sfințitū, în zilele luminatulu] Împărat Nicolae Povolovič, fiind
episc[o]p sfinț. d. d. Chiesarie, de robii lu] D[u]m[ne]zeū Ra-
dul Jipa, Sandul Popiea, Ioniță Lăzăroiū, Zincă Lăzăroiū,
Gheorghie Lăzăroiū, Andreiu Olteanu, Mărzea Medelniceriu,
Dumitru Buzăeanu, Ignatie Chirănoiu, Anghel Tabacu; 1833
s'aū poleit de fi răposatilor de mai sus.

2. Pe o icoană:

703.

Gavriil Andronic, zograf; 1833.

3. Pe alta, aceeași iscălitură, cu data de 1837.

4. Pomelnicul cu nume ca:

704.

Herea, Pitra, Zipa, Zelres, Nerolao, Mirzea, Chirano, Ghermano,
Moisi,

5. *Penticostarion* din 7276.

6. *Triodion* din 1777.

7. *Mineie* de Rîmnic.

8. *Octoih Mare* de Rîmnic.

9. *Antologhiu* de Rîmnic.

10. *Antologhion* de București, 1786. Însemnare de la „preotū
popa Istrati, dohovnic, otū Văleni“.

11. *Ceasoslov* de Brașov, 1805.

12. *Psaltire* de Buzău, 1835.

XIII. Mănăstirea Susana.

705. 1. Inscripția, nouă, arată că Susana Arșicu a făcut la 1740 o biserică de lemn, că ea a fost clădită din piatră la 1840 cu ajutorul lui treti Logofăt Filip din Văleni, stareță fiind Susana Albuțu și că a treia reparație s'a făcut în 1880 cu ajutorul Brașovenilor Frangulea, N. Perlea și D. Pitiș, stareță fiind Natalia Perlea.

Note asupra mănăstirii, cu unele documente, a dat părintele Nifon, egumenul de la Sinaia.

706. 2. Pe o icoană:

Nică Brătucu, Mariia; 1814. Ioan zugrav.

3. Alta e făcută la 15 Ianuar 1858 de „Elisei mo[na]h“.

707. 4. Pe alta, foarte frumoasă:

1843, Panait zugraf.

5. *Chiriadromion* de București, 1801.

6. *Evhologhiu* de Brașov, 1811.

708. 7. Pe un *Octoih* de Buda:

1813, Dechem[vrie] 21. S'aŭ dăruit acest Octoih danie la sf[ă]ntul șchitŭ de maice călugărițe după apa Teleajenului, unde să prăznuște hramul sf[ă]nt[ului] ierah Nicolae de dumnealor Ene Blebea, soția dumnealŭ Dobra i dumnealŭ Stanŭ Blebea, soția Neacșea, ca să rămie la acest sf[ă]nt șchit ne-strămutată, spre a dumnealor večnica pomenire; aminŭ. Și s'aŭ scrisŭ prin popa Oprea Verzea dinŭ satul Săceale în Cernatulŭ.

8. *Octoih* de Neamț, 1816.

9. *Tipicon* de Iași, 1816.

10. *Ceasoslov* de Iași, 1817.

11. *Cazanŭ* de Buzăŭ, 1834.

12. *Viețile Sfinților* pe Iulie, București, 1836.

13. *Ceaslov* de Buzăŭ, 1837.

La stareță:

14. *Biblia* din Blaj, 1795.

XIV. Schitul Cheia.

1. De-asupra ușii de intrare:

709.

Întru mare slava și lauda prea-sfintei și de viață făcătoare și nedespărțitei Troițe, întru a căriia cinste și hramul să prăznuiaște, la anul 1835, Iulie 1, s'a rădicat această sf[ă]ntă biserică din temelie, cu toate împrejurările ei, în zilele preainnălțatului nostru Domnău Alecsandru Dimitrie Ghica-Vodă [cu voia fră[ă]ni-său Mar[elui]-Dv[o]r[nic] Mih[a]lache Ghica, stăpînul moșii, de la carele s'a și răscumpărat la anul 1846], cu blagoslovenia preaosfînitului nostru episcop Ruzăulă, d. d. Chesarie, de care s'a și sfînit în anul 1839, Iulie 20, prin osîrdia și osteneala Preacuvioșiei Sale părintelui Damaschină ieromonahă și starițu al sf[ă]ntului schit Cheia¹ și a toată sinodiia sa, și cu ajutoriul și cheltuiala a multor iubitori de H[risto]s pravoslavnică creștini și mari ctitori ai sf[ă]nt[u]lui lăcaș acestuia, spre večnica lor pomenire.

2. Pe dosul p[ă]retelui:

710.

Întărirea celor ce nădăjduescu spre tine întărește, D[oa]mne sf[ă]nt, lăcașul tău acesta pre care cu scump s[ă]ngele tău l-ai c[ă]știgat din osîrdea și osteneala Cuvioșii Sale chir Damaschin ieromonahul, starețul sf[ă]ntului schit; 1839, Avgust 26; Naum zograf.

3. Pe policandru:

711.

Acest poliçandru s'a d[ă]ruit la sf[ă]ntu schit din Țeleajin, Țara-Rumănească, de dum. Drăgan Beteu și fii: Drăgan și

¹ Partea dintre [] e adausă în zugrăveală, în locul alteia, rase.

Bucur, Săcele, Satulung, cu dinpreună cu soțiile dum[nealor]; Brașov, 16 Ianuarie 1838.

4. Icoană din „1861, Sep[temvrie]. Atanasie Anghel, zog[rav]; Ploești“.

712. 5. Pe o cruce:

Schitul Cheaia; leat: Iulie 2, 1834.

Portrete.

Însemnări:

713. 1. Paisie arhimandrită i starițu sf[i]nteî minăstirî Neamțului i Secului.

714. 2. Gheorghie arhimandrită i starițu sf[i]nt[eî] mănăstirî Caldarușanii și Cernica ob[ște]jitel; 1802, Iunie 10.

715. 3. Dorotheiă arhimandrită i diadoh al starițului Gheorghie sf[i]nt[eî] mănăstirî Căldărușanî.

716. 4. Ches[arie] ep[iscop] Buz[ăului].
Acestea trei pe pînză.

717. 5. Dionisie Mitropolitul Ungrovlahii, întiū Rumin, născut la 1769, înălțat la tronul arhipăstoresc la 1819, Mai, și trecut către lăcașul cel ceresc la 1831, Fevruarie 7; prin osirdia cuviosului protosinghel al sf[in]t[eî] Mitr[o]p[oliî] Ghermanô Brătianu.

În așăz[ă]m[întul] liter[ar] al d. C. Roset. Litograf[iat] de A. Cladec.

718. 6. Calinic pré-venerabilă arhierē și episcop de Rimnică, născut la anulă 1787, călugărit la anulă 1813, starețū la monast[irea] Cernica la anulă 1818, episcop la anulă 1850, mort în Scaun 1868, Aprilie 11, la monast[irea] Cernica.

Publicat de mine, fiul seu duhomicescū și amicū din copi-lăria mē, maior D. Pappasoglu, editor, București, 1868.

Cărți.

1. Pe *Mărgăritul* Grecenilor:

719.

Acestă Zlatoustă iaste dată de Măriia Sa Costandină Voevod, iară cine-lă va înstriina, să aibă blestămuli a 300 (*sic*) sute sfinți părinți de la Nicheia. Preotă popa Manta fiindă la această sfântă bisearică dă la leatū 7223 [1714].

. . . Cu t[a]l[er] 7 p[o]l părintelui Neofitū.

1746; prot[opop] V.

Amă legatū eū, Vasilie, robulū lūi Dumn[e]zeū, această sfântă carte ce este al sfintii beserică ce să prăznuiască hramū sfântului și marelui mucenicū [*schimbat*: Ghiorghie de la târgu Râmnic?], la l[ea]t 1766, Mai dni 28.

Serie și „Șerban log[ofăt] din mahalaua—“.

2. *Molitvenic* din 17—. Fost al „popei Istrate otū Văleni“. Pomenirea unū copil îngropat „la Berevoești, în anvonulū sfinți biseriei“ la 1803, al lūi „Tudurachi Post[elni]c[e]l Benea ot Homorăču“ și al „Miuței Post[elni]c[asa] otū Văleni“.

3. *Liturghiă* de București, 7255.

4. *Euhologhion* de București, 1808.

5. Pe un *Chiriacodromion* de Neamț, 1811:

720.

Iustinū ieromonahū.

6. *Octoih* de Râmnic, 1811.

7. *Evanghelie* de Buda, 1812, legată la 1852 de Băneasa Catrina Ghica.

8. *Tipicon* al Mitropolitulū Veniamin.

9. *Octoih* de Neamț, 1816.

10. *Mineie* de Neamț.

11. *Molitveanic bogat* de București, 1819.

12. *Orologhion* de București, 1825.

13. *Irmologhion* de Neamț, 1827.

14. *Molitveanic bogat* ardelean din 1833.

15. *Liturghiă de Buzău*, 1833.
16. *Ceasoslov de Buzău*, 1837.
17. *Octoih și Catavasieriŭ de Buzău*, 1839.
18. *Slujba Sf. Alexandru*, Buzău, 1839.

Manușrișe.

1. *Ale Sfintuluŭ Ioanŭ Zlatoustŭ Cazaniŭ cu tîlcŭ la Cartea Faceriŭ.*

721. Înșemnări:

1.287 lei plătit. Această carte: Viețile Sf[in]ților Iunie; 1836, Buc[urești].

Diomid monah, din sf[înta] mo[năș]tire Căld[ăru]ș[a]ni.

2. *Ecteniŭ* din „1839, Dech[embrie] 12; Căldăroșani“.

3. Cîntări din „1839, August 4“, scrise de „Acachie ieromona[h]“.

4. *Rînduiala blagosloveniei measiŭ.*

5. *Acaftistul Sf. Pantelimon.*

6. *Cuvintele lui Simion Noul Bogoslov la Sf. Voerozi*, etc.

7. *Rugăciuni.*

XV. Biserica din Homoriciŭ (Prahova).

722. 1. La intrare:

Cu vreaarea Tatăluŭ și cu ajutorul [Fi]iuluŭ și cu îndemnare Duhuluŭ Sfântŭ făcutu-s'au această sintă beserică dă temelie ei în hramul Maichi Precești Născătoare dă Dumnezău dă robi lui Dumnezeu Căpitan Iane i cu soția dumnealuŭ jupănasa Anița, fata dumnalui Nicula Țangarofa, în zilele preluminatuluŭ Domn Io Mihaŭ Racovița Voivodŭ. ca să fie dă bună pomenire, lat 7252, 1744 [cu cifre].

2. *Evanghelie* din 1682.

723. 3. Pe un *Apostolŭ* de București, 1743:

Această sfântă carte ce să chiiamă Apostolŭ este a sfinti biserică din Hom[o]răc, care este zidită de[n] temelie în hramulŭ

Uspenii Precisti, ca să fie de bună pomenire. Iane vătav; 7265 [1756-7]. Gorghe; 1772.

Legat de Ion Țoltofeanu, în Ianuar 1807.

4. *Triodionu* de București, 7255; de la același. „Iane vătav“, ctitorul.

5. *Mineie* de Rîmnic.

6. *Octoihă* de București, 1792.

7. *Penticostariu* de București, 1820.

8. Pe *Cazani* din București, 1828:

724.

T[a][l][e]r[ă] dooăzeci și trei preț, legată, precumă să vede.

XVI. Biserica din Măgurèle (Prahova).

1. De-asupra uși de intrare:

725.

Cu vreaarea Tatălui și cu ajutoriul Fiului și cu săvirșirea Sfintului Duh, dându-ne de la milostivul Dumnezeu ajutor și răvnă dumnezeiască, am rădicat această sfântă și dumnezeiască beserică întru cinstea și (dumnezeiască biserică) lauda sfântului proorocu și înainte-mergătoru Ioan Botezător[iul], pentru ca să fie întru večnica pomenire noauă și tut[ur]or neamului nostru; care s'au zidit din temelie de mine, jupăneasa Ancuța Oniceas[a?], ce mă tragu din neamul dumnealoru boerilor Filipești, și de prea-iubitul mieu fiiu Ioan Caramalău biv Vel Caminar[iu], și s'au înfrumusețatu după cum să vede, cu toate cele trebuincoase bisericesti, în zilele preainnălțatului nostru Domnu Io Alecsandru Ipsilantă V[oevo]d și cu blagoslovenia Preasfinții Sale părintelui episcopu Buzăul Cozma, la leat 1780, la luna lui Septemvrie 11 (?), la anul de la Zidirea Lumii 7290 [1781].

2. Pe *Cazaniile* 1742:

726.

.... De la sfânta biserică de la Magurelele dumnealui Ioniță Caramanlău biv Velu Caminar. [Rugăminte de o păstra

către] dascăli şi grămăticii, boeri, sluşbaşi. [Scrise] Voicu Căpit[anul] de Siimeni otu mah[alaua] Sloboziia domnească, după podul lui Şărbănu-Vodă, în Broşteni, vnucă popii Nană ot mah[alaua] Popa Nană, la leată 1793, Ap[rilie] 8 dni.

3. *Molitvenic* de Braşov, al fraţilor Boghici.

XVII. Biserica din Mehediţa saŢu Podeni-Noi (Prahova).

727. 1. Pe stâlpi, la intrare:

CăŢi citiŢi şi intraŢi în templu să vă închinaŢi,
Vă rugaŢi, vă umiliŢi şi pre ctitori pomeniŢi,
Pildii lor fiŢi toŢi părtaşi;
ZidiŢi Domnului lăcaş,
Dacă vreŢi să moşteniŢi
Binele ce toŢi doriŢi.
1861, Apr[ilie] 25.

728. 2. Pe dosul păretelui de intrare:

Acest locaş dumnezeesc[u], ce să prăznueşte hramul s. ierarh Nicolae, la anul 1821 s'aŢu înfiinţat de răposaŢi Mariş şi Domnica; fiind în proastă stare, s'aŢu preînnoit precum să iasă [de] Steriadis cu Păunica, consoarta dsale (*sic!*)... [1861].

XVIII. Schitul Vărbila.

729. 1. Pe vechea piatră a pisaniei (astăzi pusă la scări):

Ѣн храм сто . . . наме (прчете?) вѣж сътворн жѣпань Драгомиръ Бѣлѣкы Ѣпатарь и жѣпань Ѣвма Бан, мс. снп. дѣ дн., в лѣт зми. И жѣпань Карач вѣторь вистигарь.

Adecă:

Acest hram ale sfintei Precistei Născătoare de Dumnezeu l-a făcut dumnealui Dragomir Marele-Spătariu şi dumnealui Toma Ban, în luna lui Septembrie 14 zile, anul 7048 [1539]. Şi dumnealui Carač, al doilea Visteriu.

La 24 April 1538, tot supt Radu Paisie, Spătariu era Stroe (Ștefulescu, în *Buletinul societății geografice*, XXVIII, p. 151). Dragomir al nostru nu trebuie confundat cu Drăghici. El e un fost Spătariu al viteazului Radu de la Afumați. V. *Studii și documente*, VI, p. 594. A servit și pe Vlad-Vodă cel din 1530-2, ba chiar pe Vladislav (v. Bogdan, *Relațiile*, pp. 167, 178, 181). Cel de-al doilea nu e cunoscut. El apare ca Ban. Soția lui Toma pribegia în Ardeal la 1545 (*Quellen der Stadt Kronstadt*, III, p. 266). Caragiū, al căruī nume e luat din turcește (ca și Hamza-Amza, Pașait și câteva altele), nu se întîmpină aiurea. Fiind boier de a doua treaptă, i s'a făcut loc numai la sfîrșitul pisaniei.

2. Pe alta:

730.

Въ место почини ирѣмень Андоние и иермонахъ Сава съи храмъ. Мастеръ Степан сътвори.

Adecă:

Pe locul de închinare egumenul Andonie și ieromonahul Sava aū făcut acest hram. Maistrul Ștefan a lucrat.

3. Pe altă frintură de piatră la scări:

731.

Cu ajutoru lu D[u]m[ne]zeū s'aū făcutū acestea [zidurī în zilele prea-înnălțatului Domnului no[ștru Ionū Gherghe Cara[gea Voevod, fiind episcop de Buzău] preosfințitu nos[tru părinte Costandie], și s'aū făcutū acast[e] zidurī...ve, și zidurile curț[i]i așa cum se vād a]cumū pri[n] osărdi[a] și sir[guința părin]telui egumen Paisie... o ajnonea (*sic*), cu ajutor . . . mărितului Marcineanu [= egumenului de Mărgineni] . . . Io . . ., Mihaiū, Draghia. Hristos

4. Pe chiliī, data de 1804.

5. Pe umplutura pridvorului, cu duct turcesc:

732.

Ap[ri]lie] 24.

6. De-asupra ușiī de intrare:

733.

Cu vrerea Tat[ă]lui și cu ajutoru Sf[ă]n[t]uluī D[u]h s'a ridicatu acesta sf[ă]n[t]ū lăcaș după str[i]carea cutremur[uluī], leat

1803, și s'a isprăvit leat 1805, Mai 20, cu cheltuiala Sf[i]nț[ie]i Sale pări[n]t[el]u[il] egumen Paisie er[o]m[ona]h Sînit, de la Eanaca (*sic*), și au zidit-o și zugrăvit, și o împodobit-o cum să vede, și pre afară, curtea, cu zid, cu portă, cu case, în zilele D[o]mnului Io Costandinu Al[e]x[an]d[r]u Ipsilantă V[oe]-v[o]d, épiscop fiind Costandîe Buzeului; și prăznăește hramul Sf[i]h[t]e]i Născătoare de D[u]mn[e]z[e]u, Ad[o]r[m]irea M[a]ri[e]i, și orcin[e] cu ce s'a[r]ă milostivi, D[u]mn[e]z[e]u să le pri-mească. Amină.

734. 7. Pe dosul păretelui:

Întărirea celor ce nădăjduescă spre tine, Doamne, întă-rește biserica ta, care o ai căștigat-o cu scumăpă sănūgele tău; 1805, Mai 25.

735. 8. Pe ușă:

Călină Costandinu Log[o]fătă.

736. 9. Pe un mormînt în pronaos, la stînga:

Прѣстави сѧ рабъ бжїа жѣпанъ Станчул Велики Еписѣпъ понежъ хратниш[а] его) къдъ Басарабъ Лайотъ въ ... тѣ ... пр ... къ Іу Радъ Воевода . . . срд . . . ; вѣчна его памает; въ лѣт[ѣ] 7053, мѣца в. а днь.

Adecă:

A răposat robul lui Dumnezeu dumnealui Stanciul Marele-Vistier pentru că îl prinseră... cînd Basarab Laiotă...; în zilele lui Io Radu Voevod...; veșnica lui pomenire; în anul 7053 1544], luna lui Octomvrie 1 zi.

Stanciul a fost decî unul din ajutătoriî lui Laiotă și ai lui Stroe pribeagul. V. mai sus, cap. *Găiseni*, pp. 48-50.

737. 10. Pe altul, lîngă acesta:

Прѣстави сѧ раба бжїа жѣпанница Ка[п]лѣ, Велика — [alb], пись мсца —, днь —, влѣт 73 —.

Adecă:

A răposat roaba lui Dumnezeu jupăneasa Ca[p]lea Marea—; s'a scris în luna —, în — zile, anul 7000 —.

Caplea, văduva lui Dragomir, ctitorul, se întâmpină la Brașov în 1545, iar la 1546 în țară. (*Quellen der Stadt Kronstadt*, III, pp. 272, 349).

Piatra a fost lucrată, Caplea fiind în viață. De aceea s'aŭ lăsat în alb datele și titlul, pe care, apoi, nu le-a mai întregit nimeni.

11. La chipurile ctitorilor:

738.

Ὁ εὐγενέστατος Βόρνικος Στανίλας Φιλιπέσκουλος,

Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος κὴρ Παΐσιος, ὅστις ἔκτισεν καὶ ἐζωγράφησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ περίε τεῖχος μοναστηρίου ὡς φαίνεται, καὶ τὸ καμπανάρειον.

Ἡγούμενος Μαρτζι[γανίου...].

Ἰὼ Ῥάδουλ Καλούγερος.

[= Prea-nobilul Vornic Stănilă (cet.: Stanciul) Filipescu].

Prea-cuviosul egumen domnul Paisie, care a clădit și a zugrăvit biserica și zidul din jurul mănăstirii, cum se vede, și clopotnița.

Egumenul de Mărgineni.

Io Radul Călugărul [= Paisie].

12. *Cazaniile* de la 1742.

13. *Molitvenic* de București, 1794.

14. *Octoih* și *Mineie* de Buda.

XIX. Biserica din Urlați.

1. *Anthologhion* de Iași, 1806. Dăruit la 1840.

639.

2. *Psaltire* de București, 1820.

3. *Molitvenic* de Buzău, 1833.

4. *Ceasoslov* de Brașov, 1835.

XX. Biserica din Bucov.

740. 1. De-asupra uşii de intrare:

Acastă sf[ă]n[ă]tă şi d[u]mnezeiască biserică unde să prăznuieşte hramulū Naşterea Sf[ă]ntului Ioanū Botezătorū şi a Sf[i]nt[e]i Troiţa, şi fiindū din veehime zidită din temelie de cei mai nainte ctitoriĭ intru fericita unchiĭ miei d[u]mnealū Costandinū Mărgineanulū Filipescu Velū Postelneacă şi de dumnealū Mateiū Filipescu Velū Agă, de la leatū 1679, iarū la 1802, Octomvrie 14, din pricina întānplāri ce s'au făcutū, a marelū cutremurū, cu totulū s'au stricatū, şi, ca să nu să piarză acastă pomenire a neamului miei şi a mea, ca de acumū ĩnnainte să să pomenească ĩn veci, din temelie m'amū apucatū cu toată osărdia şi amū prefăcut-o, ĩnfrumuseţāndu-se după cumū să vede, ca să fle spre pomenirea şi spāsenia neamului miei; ctitoriĭ, eū, Costandinū Filipescu, Marele-Vistierū, ĩn zilele pria-ĩnnălţatului D[o]mnulū nostru Io Costandinū Alecsandru Ipsilantu Voevodū, an de la H[risto]s 1804 (?), Septemvrie 12.

Constantin Filipescu, vechiul ctitor, n'a fost niciodatā Postelnic-Mare, ci a murit Căpitan: titlul cellalt vine dintr'o confusie cu Postelnicul Constantin Cantacuzino cel vechiū. a căruia a fost poate dintru ĩnceput moşia. ĩn adevăr, mama lui Constantin ęra o Cantacuzină, fiică a lui Constantin acelaia, Marica. Filipescu Căpitanul avea şi viĭ ĩn dealul Scăienilor lĭngă Bucov (v. prefaţa la ediţia mea din *Cronica lui Constantin Căpitanul*, p. XIII). Pentru felul cum Filipeştii s'au aşezat aici după Iani Spătariul şi Ilinca, v. *ibid.*, p. v. Mateĭ, fratele cronicarului, a fost ĩn adevăr Agă, până pe la 1690, cĭnd a luat Stolnicia cea mare (*ibid.*, p. xv). Constantin singur a făcut şi biserica din Măteştii Buzăului.

Pentru noul ctitor Constantin Filipescu, Vistierul v. *ibid.*, p. xxxii şi urm.

2. Nu se mai vede alt chip de ctitor decĭt al reparatorului, Procopie Filitis, pe mormĭntul, din cimitir, al căruia se spune că s'a născut „ĩn Turcia“ la 1782, murind ĩn 1868, şi că a reparat şi biserica de la Pleaşa.

3. În biserică, două morminte, unul vechi și șters cu totul, celălalt al unui Filitis.

4. Pe o icoană îmbrăcată cu argint:

741.

Dumitrache Corneliu; 1815, Deche[m]vrie ăntău.

5. Pe potir:

742.

Μνησθητι, Κύριε, και τῶν τῶν (sic) ταπεινῶν σου δούλων Πάνου, Ἐκατερίνης, τῶν Φιλιπέσκων. 1784, Β[ου]κουρ[ε]στ[ι]φ. [= Adă-ți aminte, Doamne, și de smeriții robii tăi Pană, Ana, Nicolae, Smaragda, Constantin, Zoița, Grigorie, Ecaterina, Filipești; 1784, București.]

Tot așa pe disc.

Deci întîlnim pe al doilea ctitor, Pană, fiul lui Grigore, fiu al Căpitanului și pe soția acestuia, Anița Cîmpineanu. De aici se vede că această păreche boierească a avut pe Nicolae (Păharnicul), Constantin (viitorul ctitor al treilea) și Grigore; Smaragda, Zoița și Ecaterina par a fi soțiile lor.

6. Pe un mormînt afară, la dreapta altarului:

743.

Suptu ačasta piază odihnescu oasele răposătilor Ghiorghie i soața dumnealui Postelnecu, fečor Badeului Postelnecu; Oc[tom]vrie 21, 1797.

7. Pe o icoană zugrăvită pe fond de aur, între altele:

744.

... περιώζε και τὸν πιστὸν ποιμένα ἀθρότην γαληνότατον πάσης Οὐγκροβλαχίας, τὸν Κωνσταντίνον, . . . [= Mintuiește și pe credinciosul păstor, prea-seninatul Domn a toată Ungrovlahia, pe Constantin].

După stilul inscripției și al literelor, pare să fie Brîncoveanu însuși.

8. Pe o *Evangelie* din 1682:

745.

Ačastă sf[ă]ntă Ev[an]gh[e]lie o aŭ dăruită Măria Sa Io Șărbanŭ Voevodŭ de pomeaană sf[i]ntii bisearici din Măgureanŭ, hramulŭ Sf[in]ta Troiță; ispravnicŭ Bada Log[o]f[ătŭ].

Să să știe că această sfântă Ievanghelię o 'u legatŭ acumŭ a do[i]l[ea] oră rob[ulŭ] lui Dumnezeu Tudorŭ; datŭ bani direpți ai lui: 40.

Пом[ѣ]ни гдѣ: Tudorŭ, Chița, члд, [= filii], Tudorŭ, Nega, члд.

746. 9. Pe legătura vechii *Evanghelii*:

Acastă sf[ă]ntă Ev[an]gh[e]lie s'aŭ ferecatŭ de robu lui D[u]mn[e]zeŭ Pană Filipescu Velŭ Dvor[nicŭ]; leatŭ 1783, Ghen[arie] 11.

747. 10. Pe o *Evanghelie* greco-românească din 1693:

Acastă svântă Evanghelie iaste dată de dumnealŭ Costandinŭ Căpitanulŭ Filipescu la svânta bisărică otŭ Bucovŭ, ca să fie dumnealŭ de pomenire.

Acastă sfântă Evanghelie iaste legată de robu lui Dumnezeu... v. Vist[ieriŭ], la let 1760.

748. 11. Pe un *Triodion* de Rîmnic, 1731:

Acastă sfântă și d[u]mnezeiască carte, numele ei iaste Triodionŭ, este a sfintei biserici Bucovŭ, și, fiindŭ multă vreme suptŭ purtarea de grijă și supt păstrarea mea robu lui D[u]mnezeŭ celŭ ce mai josŭ mă voiŭ iscăli cu mâna mea dă țărănă, mă rogŭ și Sfinților Voastre părinților preoți ai ceștŭi sfintŭ lăcașŭ ca, oricăți vă veți întâmpla slujitori sfântului jărtfelnicŭ, mă pomeniți ca să să¹ milostivească celŭ blându stăpînulŭ mieŭ H[risto]s să erte mulțimea păcatelorŭ mele. Și, cândŭ amŭ scrisŭ aici, era l[ea]t 805, Noemv[rie] 28, în zilele prea-înnălțatului nostru Domnŭ Io Costandinŭ Alexandru Ipsilantŭ V[oe]v[o]d. Dimitrache Cor[nelie], bivŭ v[tor]i Vist[ieriŭ].

Să să știe de cândŭ s'aŭ legatŭ acestŭ Triodŭ de rob[ul] lui Dumnezăŭ Oancea, deconŭ, și robŭ preoților de la Bucovŭ. Fev[ruarie] 9, 1796.

Prin îndemnarea preotului Călinŭ s'aŭ legatŭ acestŭ Triodŭ; Fev[ruarie] 9, '96.

Aăastă carte ce să chiamă Triodionŭ, l-aŭ cumpăratŭ.

Pomelnicŭ dumnealui bivŭ v[tŃri] Vist[eriu] Dimitrache Cornilie, epistatu Bucovului ŝi ostenitoriulŭ sfintei biserici după marele cutremurŭ, care s'aŭ făcutŭ la leatŭ 802, Oc[tom]v[rie] 14.

Vi: Dimitrache, Zamfiră, Grigorie, Ilincă, Barbu, Măria, Ilinca, Barbu, Maria, Costandinŭ, Aretia. Morți: Ilie, Niculae, etc.

Și însemnare de la un „condicarŭ otŭ sudŭ Saacŭ“.

12. Pe un *Mineiŭ* de Rîmnic (Februar):

749.

Dintr' ale sf[i]nteii bisericii iaste ŝi acestŭ Mineiŭ a lunii lui Fevruarie, care s'aŭ datŭ de dum[nea]lui jupanŭ Pană Filipescu Vel Vor[ni]c, ctitorulŭ bisericii, pentru a dumisale pomenire, fiindŭ eŭ preotŭ la aăastă sf[ă]ntă biserică; 1779, Dech[emvrie] 20 dn[i]. Pop[a] Stefanŭ.

Însemnări din 1833.

13. Pe cel de Novembre:

750.

Dintr' ale sfinteii bisearecii a Bucovului iaste ŝi acestŭ Mineiŭ alŭ lunii lui Noemvrie, datŭ de dum[nea]lui jupanŭ Pană Filipescu, ctitorulŭ bisericii, pentru a dumisale pomenire, fiindŭ eŭ preotŭ aici; Dech[emvrie] 10 d[ni]. Popa Ștefanŭ otŭ Bucovŭ; 1779.

14. Pe cel din Octobre:

751.

... Că inimile pravoslavnicilorŭ ceale neinvățale luminază a lăuda cu evlavie pre toți sfinții căți să pomenescŭ înŭ cele 12 Minee, fleștecare cu slujba la unŭ lucru minunatŭ ŝi mai vărtosŭ pomenitŭ; ca aăasta s'aŭ aprinsu ŝi inima dum[nea] lui jupanŭ Pană Filipescu Vel Vor[ni]c, ctitororŭ (*sic*) bisearecii otŭ Bucovŭ, la care m'amŭ aflatŭ eŭ slujindŭ, întru care m'amŭ ŝi hirotonitŭ, la anii de la H[risto]s 1724, ŝi totŭ aici amŭ slujitŭ nestrămutatŭ până la anii 1779, Dech[emvrie] 20

dn[i], la care aŭ luminatŭ dumnealŭ aĉastă sf[ă]ntă bisearică cu dăruirea acestorŭ 12 Minee, cu cheltuiala dumisale, pentru a dumisale pomenire. Pentru care întru H[risto]s să veniți, frați carii în urma mè veți fi slujitori la aĉastă sf[ă]ntă bisearică, la sf[ă]ntă proscomidie nu vă leneviți a pomeni cinstite numele ce vă arătŭ: Pană, Anița, Neculae, Zmaragda, Ecaterina, Costandinŭ, Zoița, cu totŭ neamulŭ.

Rugându-vă și pentru mine, multŭ-păcătosulŭ Ștefanŭ ierei, Sora prez[vitera]; 1779, Dech[emvrie] 2 dn[i].

Fost-amŭ și eŭ slujătorŭ sfinti bisărici Bucovului multă vreme; de[cî] la] 1817, Iulie 2, amŭ venitŭ aici, la d[um]nealorŭ boerii Costandinŭ Filipescu Vistieru, fiindu dumnealorŭ făcuți surgumu de Carageă Voivodŭ, și atunci i s'aŭ întămplatŭ, în mergerea pă la surgum, de s'aŭ înbolnăvit, și aŭ mersu până la Gherghiță, și aŭ șazutŭ zile 6, și iară aŭ purcesu până la Colintina, ș'aŭ șazut zile 3, și, mergându cu halaiŭ în casele d[um]nealŭ, s'aŭ așazatŭ la zăcere, și până la șasă zile s'aŭ pristăvitŭ în D[o]mnul, și la petrecerea la gropă mare jale și tânguire și halaiŭ ca la unŭ Domnu; scriindu-să cu mână de țărănă: mână va putrezi, iarŭ slova va rămănea. Popa Neagu otŭ Bucovŭ; 1817, Iunie 2.

Să să știe de cândŭ s'aŭ începutŭ răzmirița de a să bate Muscali cu Turcii; Avg[ust] 17 dni, 1787. Popa Nathanailŭ.

Note de la „Dumitrache Cornilie biv vt[ori] Vist[ieriŭ“.

Însemnare că la 1814 erau preoți Mănăilă și Gheorghie, „amîndoi bătrâni cinstiți duhovnici“, de la „preotŭ micŭ și staricŭ (*sic*), Iacovŭ Costandinovici“.

Altă însemnare, din 1833, de la Ioan Fintescu.

15. Pe cel de Iunie, însemnare că e dat de Pană Filipescu la 20 Octombre 1780.

16. Pe cel de Octombre, data de 1-iŭ Septembrie 1787 (?).

17. Pe cel de Maiŭ, notă a lui „Iacovŭ dascălŭ sfinti bisericii Bucovŭ“, preoți fiind Stati și Gheorghie.

Altă notă, din 1802, de la alt dascăl, care numește biserica astfel: „biserica dumnealui Marelu[-[Vistieriu] Cost[an]d[in] Filipescu“.

Face o însemnare și „Stefanū grămăticū denū Bucovū“, care iscălește „dascălū“.

18. Pe cel de Ianuar:

752.

Aici amū însemnatū de cāndu s'aū făcutū răzmirișăle în Țara-Rumănească, care n'aū mai fostu de cāndu lu[mea] asfel de tāmplare, și multă vārsare de sānge s'aū făcutū în București, la tăerea binbaș[e]i Savi. . . ., 1821, Avgust 3.

Aicea amū însemnatū de cāndū, s'aū întâmplatū moartea d[u]m[n]ei cocoani Zoiți, a dum'nea]lu]i Slugerulu]i Gheorghiu]ă, aflāndu-să atunci sameșū alū județulu]i; s'aū pristāvitū către Domnulū înū luna lu]i Dechemvrie în zece zile. . . .; 1807.

Notă din 1818 de la „Draganū dascalū“. „Leatū 1817 amū însemnatū de cāndū, amū venitū aici, la biserică.“

La 1833 vine dascăl Nicolae, cu 200 de lei pe an, chemat „de dumnealorū boeri din politia Bucovū... Dară, de nu-mi vorū da, și dumnealorū să fie supt blestem, și eu.“

Însemnări ale unui cleric, diaconit la 1784, 20 Iulie, „la Sfeti Spiridonū celū Nou“, de „părintele arhiepiscopū Timotheiū dela Sārindarū“. Apoi altele, cīnd „aū îngrecat diaconeasa“, cīnd, la 1785, 6 Decembre, s'a făcut preot, tot de același arhierieū, și acolo la Sf. Spiridon, cīnd i s'a îngropat un fiū „la biserica otū Bucovele. . . , fiindū maică-sa bolnavă până la moarte“.

M'amū dusū cu preoteasa la București, ca să-ī facū haine frumoase, și, mergāndu pă drumū, s'aū bolnāvitū, și, ajungāndū la București, aū zācutū 11 zile, și aū muritū Fevr[uarie] 17, în zi Sāmbătă, pă la chindie, în casă la jupānū Nicolae Ciubuciu, și o amū îngropatū la biserica dela Gorganū, lângă oltariū, de spre amiază zi, în zi Duminecă, Fevr[uarie] 17. Iarū la leatū 1790, Sept[emv]r[ie] 15, m'aū chematū Preaș[fin]ția Sa] părintele Dosithie, episcopū Buzăulu]i, la Buzăū, și m'aū făcutū potropopū la plasa Pod[u]r[î], în locul potropopulu]i Anghelū. Iarū la leatū 1791, Fevr[uarie] 6, aū răposatū

753.

Elena, copila, fiindu eă foarte bolnavă de lăngoare, până la casul morții, și n'amă știută cându aă muritū, nici cându aă îngropatū; toema la 2 săptămăni după ce m'amă mai arădicatū, amă priceputū că aă lipsitū copila dinū casă, și atuncea m'amă bolnăvitū și mai răū, și mulți baņi amă cheluitū cu doftori; și aă îngropat-o la sfănta biserică otū Bucovū, lângă zidulū, în dreptulū ferestri, de spre amiază-zi.

754. 19. Pe cel de Decembre:

Leatū 1821, Martie 9, aă venitū Arvați în Țara-Rumănească, cu Ipsilantū cu Moldovenii, și Tudorū de la Oltū cu Olteni, și binbașa Sava cu Arnăuții dinū București și Căpitantū Iordache cu Ghenghea (*sic*) din București, cu Arnăuți, de aă jăfuitu Țara-Rumănească și boferi; care n'aă mai fostu dă cându pământū, nici n'o mai fi; și cine vo (*sic*) mai rămănea după vremi, vorū pomeni câtū vorū trăi. . .

Popa Neagu otū Bucovū.

20. *Anthologhiu* de Râmnic.

21. *Penticostariū* de București, 1800.

22. *Catavasieriū* de Sibiiū, 1803.

23. *Evanghelie* de Sibiiū, 1806.

24. Pe un *Apostol* de București, 1820, însemnare că s'a dăruit, împreună cu *Liturghia*, *Psaltirea*, *Molitfelnicul*, la „sfănta biserică din Bucovū“, de Gheorghe Valescu Clucer de Arie (12 Octombrie 1829).

25. *Liturghii* de București, 1823.

26. *Liturghii* de Sibiiū, 1827.

27. *Triodion* de Neamț, 1833.

28. *Liturghii* de Buzăū, 1835.

29. *Apostol* de Buzăū, 1836.

30. *Evanghelie* de Buzăū, 1837.

XXI. Biserica din Filipești-de-tîrg.

1. Pe o piatră, așezată astăzi în pridvor:

755.

Aastă sfânt[ă] și dumnezeiască besearică ziditu-se-aŭ și se 'u rădicat den temelia ei întru cinstea și lauda hramului al Uspeniei b[ogorodi]te[î] în zilele [lui] Io Matei Bas[a]raba Voevod, de robii lui Dumnezeu jupanu Costandin Catacozino Vel Post[elnic] și a lui jupăneas[ă] Elena, i jupan Dumitrașco Vel Stol[nic] și a lui jup[ă]nes[ă] Voica, i Pană Log[ofătŭ] i jup[ă]nes[a] lui, Preda; [lea]t 7150 [1641-2].

Dumitrașco Filipescu și Voica, soția lui, tovarăși de citorie ai Postelnicului Constantin Cantacuzino, care e, de sigur, clăditorul mărețelor case ce se văd în ruine pe malul Prahovei, sînt bine cunoscuți (v. prefața la ediția mea, a Croniciei lui Constantin Căpitanul, p. v și urm.). Pană era fiul lui Dumitrașco și soția lui, Preda, o fiică a „jupănesei Ancăi ot Văleani“. Mai târziu numai, Cantacuzinii se încuscriă cu Filipești, vecini de moșie, prin acea căsătorie dintre Pană acesta și Marica lui Costantin Postelnicul, căsătorie din care s'a născut Constantin Căpitanul cronicarul.

2. Pe disc:

756.

'Αφιέρωμα τοῦ ἄρχ. Βορνίκου] 'Ραδοκάνου Σλατιμιάνου τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ Φιλιπεσιῦ, τῆς Πράχοβας· 1798 [= Dar al dumisale Vornicului Răducanu Slătineanu către biserica Filipeștilor Prahovei; 1798].

3. Pe o tipsie:

757

Τὸ παρὸν τεψίε 'γινε δι' ἐξόδων τοῦ ἄρχοντος Μεγάλου-Βορνίκου 'Ραδοῦλου Σλατιμιάνου σὸν τοῦ ποτήρου, σταυροῦ καὶ εὐαγγελίου· αψύ, 1790, Νοεμβρίου α', καὶ ἐδόθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ τῆ ἐν Φιλιπεσιῦ τῆς Πράχοβας ἁγία ἐκκλησία [= Această tipsie s'a făcut cu cheltuiala dumisale Marelui-Vornic Radu Slătineanu împreună cu potirul, crucea și Evanghelia: 1790, Noiembrie 1; și s'a dat de el sfinteii biserici din Filipești Prahovei].

4. Pe potir și pe steluța lui:

758.

Μνησθητι, K[ύρι]ε, τοῦ δούλου σου [Ραδουκάνου, όταν ἔλθε ἐν βασιλείᾳ σου· 1785, Σεπτ[εμβρίου] 1. [= Adă-ți aminte, Doamne, de robul tău Răducanu, când vei veni întru Împărăția ta; 1785, Septembrie 1].

Pentru Răducanu, care se coboria din Cantacuzinî, v. *Gen. Cantacuzinilor*, p. 321; cf. *Ncgoșul și meșteșugurile*, pp. 189-90.

759. 5. Pe disc:

1785, Maiū 10. C. F. [= Constantin Filipescu?], Mh. F. [= Mihaî Filipescu?], Ion F. [= Ion Filipescu?],

760. 6. Pe *Evanghelia* greco-românească din Snagoș:

Acastă sfântă Evanghelie s'aū inpodobit după cumū să vede de dum[nea]lui Răd[u]can Slătineaan Velū Cluč[erū], în zile[le] prea-înnălțatului Dom[nu]lui nostru Ionū Neculae Petru Mavroghéne Voivodū și prea-sfințitului și iubitorū de Dum[ne]zeū Mitropolitū chiriu chirū Cozma, și s'aū datū la sfânta biserică la Fili[pești] de sudū Pra[ho]vi; deci, fiindū și eū ost[en]itorū până s'aū isprăvitū (de) robulū lui Dum[ne]zeū Dumitrache Ciočan polc[o]v[nic]; 1788, Ghen[a]rie 9.

Acastă sfântă Evangheliie dată și închinată iaste de dumnealū jupanū Costandinū Cantacuzinō, bivū V[e]l Stol[nicu], sfinteî bisearicî denū Filipeștiî-de-Praova; 7214 [1706], Maiū 12 d[ni].

Maî 31 dni. Miercurî, la 3 p' čas de zi, arū fi fostū, s'aū cutremuratū pământulū; precumū alte lăcașurî s'aū dărămatū, ci și zidulū bisearicîi Filipeștilorū s'aū dezgrăditū; ci măna care aū scrisū va putrezi, iarū slovele va rămănea în veacî; vleat 7246 [1748].

761. 7. Pe *Mineîul* de Rîmnic, pe Iulie:

Acest Mineî a luni lui Iulie este al sfinteî bisearicî de la Filipești din Prah[o]v[a], datū la sfânta biserică de dum[nea]lui Radu Slătineanu biv Velū Cluč[e]r[iū], carele moșie și biserică este a dum[nea]lui de clironomie, rămasă de la strămoșul

său Costandinu Cantacozino bivu Velu Stol[ni]c[ü], fiulul răposatului Costandinu Cantacozino Vel Post[elni]c, ginerele răposatului Șerbanu Basarab V[oe]v[o]d, dată zăstre răposatei strămoșei sale, Domnișăi Eleni; care s'au datu [de] dum[nea]-lui întru pomenire și pentru slujbe sf[in]teii bisericii.

8. *Psaltire* de Iași, 1835.

9. *Chiriadromion* de Buzău, 1839.

Paraclisul.

Pe o *Evanghelie* greco-românească de Snagov, pecetea кт. фл., 762. cu doi lei (a lui Constantin Căpitanul Filipesen).

Apoi:

La l[ea]t 1810, Oct[om]v[rie] 25.

Aastă sf[ă]ntă și dumnezeiască Evanghelie grecească și rămânească este cumpărată și legată cu argintu și suflată cu auru de dumnealui bivu Velu Log[o]fătü Costandinu Filipescu, și au dat-o sfinti bisericii Paraclisü dinu casele dumnealui otü Filipești-de-tărgu, din sudu Prahova, care moșie și biserică este dumnealui de clironomie dela neamulü și părinții dum[nea]lui. . . .

XXII. Biserica din Călinești (Prahova).

1. De-asupra uși de intrare:

763

Aastă cinstită dumnezeiască cas[ă] ziditu-s'au prea hramul al Uspenii b[o]g[orodi]te[i] въ дни Io Mateiü Voevod. Помѣни ги [= pomeneste, Doamne]: Tanasie, Tudora, Coce, Iorga [scris: рюга] Vel Spătarü, Catrina жєпанниц єго [jupăneasa lui]... ar știra (?) Vasilachi ispravnicul, mșta Maiü dni 25, vleat 7154 [1636].

2. În cimitir:

764.

Elisaveta Cantacozino, născută la 15 Aprilie 1858 și încetată din viață la 25 Fevruarie, anul 1859.

XXIII. Schitul Crasna (Prahova).

765. 1. Pe o cruce:
Această sf[ăn]t[ă] cruce s'aù făcut de părintele . . .; anul 1834.
766. 2. Pe un potir:
Danea, Joița, Dimitrie, Moise, Apost[o]l, Gheorghe, Neclue, Casandra, Noma, Neculae; 1829.
767. 3. Pe o tavă de lemn:
1849. Mare este numele Sfinti Troițe.
4. Icoană din 1856.
5. *Panikid* de București, 1809.
6. *Tipic* din 1811.
7. Pe un *Octoih* de Neamț, 1816:
768. Acastă sf[ă]ntă carte ce se chiamă Pavicernecă s'aù dăruit [la] sf[ă]ntă schit Izvoranulă otă Crasna, de mine, păcătosulă Silivestrulă ce am fost întăi načalnec acestui sf[ă]ntă schit...; 1829, Dech[emvrie] 6. Silivestrulă ieromonahă, načalneculă acestui sf[ă]ntă schit.
8. *Orologhion* din 1825.
9. *Mineiă* de Buzăă, 1836.

XXIV. Drajna-de-jos (Prahova).

A. Biserica satului.

769. 1. Pe o zugrăveală în pridvor:
Patimile Domnului nostru H[risto]s; dedic[a]tă pe sama sf[inte]i biserici de Carl N. Colson; a[nul] 1847.
2. Aceiași însemnare pe alta, care înfățișază pe „Isus Hristos în grădina Măslinilor“.
3. Icoană din 1815.

4. Piatră de mormînt, cu inscripție.

5. *Ceasoslov* din 17—.

6. Pe o *Cazanie* din 1768:

770.

Și am scris eu, Ene dascălu, această sfîntă carte ce se chemă Cazanie, este a lui Gavril log[ofă]t otu Ogretinū, zestrie de la popa Ionū otu Suran[î], care arată [= aū datū] la letū 1786, la luna lui Fev[ruarie] 10, cindū aū mersū pe cale cē mare [o copie spune: «premare»], în zilile prē-luminatulū și prē-înălțatulū Domnū Io Mihaiū Suțuluī Voevod, ca să-lū pomenesc[ă] pe elū și pe totū nemu lui; erei Ionū, prezvit[era] Maria; iar măna carele amū scrisū va să putrezesca, iar cē-ī scrișū, va să se pomenescă, iproč. Și amu scrisu eu, logofetu Gavrilū, zetu popa Ionū, sinu popa Mihaiū; 1787.

Și această Cazanie s'aū pusu zălogū de Savulū sinu popa Ionu otu Suranī în t[a][erī] 40, adecă patruzeci, la preotu popa A[n]ghelu de la Drajna-de-josū, de la (?) 7314 [1806], Fev[r]oarie 10. La această sf[ă]n[t]ă carte ce se cheamă Cazanie amu datu eu, popa Anghelu, tal[erī] 30, adecă treizeci...

7. *Anthologhiu* de Rîmnic.

8. *Octoih Mare* de Rîmnic.

9. Pe o foaie de titlu, rāzleață, a *Cazaniēi* de Rîmnic, 1792:

771.

Să se știe de cîndu aū venitu părintele moșu popa Dumitru aiča, la satū otū Gura Drăjni, la leat 1797, Iul[ie] 8, și am scrisu eu, Stancu Logofătū otu satu Zărnești.

Și însemnare din 1805, de la un preot.

10. *Evanghelie* din 1794.

11. Pe un *Triodion* din 1798:

772.

Acestu sfîntu Triodu este cumpăratu dā dumnealūi bivū Velū Dvornicū Neculae Filipescu, întăia Domnie a prea-înălțatulū nostru Domnu Io Costandinū Angerliu Voevod, la leatū 1798, Fevr[uarie] 8, pentru sf[ă]nta biserică ce s'aū fă-

cută la moșia dumnealui Drajna, sudu Saacă; scris-am eu Răducanu postelnicel, sluga dumnealui boerului; și cine va citi, să zică: Dumnezeu să-l erte.

12. *Penticostariu* de București, 1800.

13. *Liturghie* de București, 1833, dăruită de arhiereul Ioanichie de Stratonichia la 1837.

B. Biserica Curții.

773. 1. La intrare:

Acest sfânt templu s'a zidit în onorea unuia în Treime Dumnezeu și laudă cuviosului ei patron Alecsandru, cu toată cheltuiala de Dumnezeu zelosului proprietar Mare[le]-Logofăt Alexandru N. Filippescu, în anul 1844, MDCCCXLIV.

774. 2. Pe un mormânt:

Aici se odihnescu Alecsandru N. Philippescu, încetat din viața la 18 Decembrie 1856, și fiica sa, Maria, încetată din viața la 10 August 1878.

3. Chipuri nouă ale lui Pană, Nicolae și Alexandru Filippescu.

775. 4. Pe un arc de triumf:

Drumu [la proprietate]. 1851. Alexandru N. Filippescu.

XXV, Biserica din Drajna-de-sus.

776. 1. Pe *Liturghii* de București, 1780, această lămurire de criptogramă:

А Н С З Е Д Г Б А
 А Б Г Д Е З С Н О
 Ч П О Ё Н М Л К Ъ
 Ъ К Л М Н Ё О П Ч
 Ц О П Х Ф С Т С Р
 Р С Т С Ф Х П О Ц.

2. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1786:

777.

Acastă sfântă dumnezeiască . . . ctitorilorū chirū Rad[u] [Pin]tea otū Drajna-de-sus, și aū ajutatū și dum[nealū] vă-tafū Moisi i Iorga . . . otū Văleni, și s'aū datū pe acestū Mineiū tal[erī] 24, și s'aū închinatū la biserica . . . în hramu Sfinților Voivozi otū Drajna-de-susū, [ca să] fie pomeniți în nou. Acasta. 1800, Ghen[arie] 21.

Și amū scrisū pop[a] Stančul, ce amū fostū preotū la sfân[tul] jărtvelnicū, ca cei ce vorū ceti mă vorū pomeni, zicândū : D[u]m-nezeū să-lū erte. Pop[a] Stančulū.

3. *Acatist* de Sibiiū, 1792.4. Pe un *Octoihū* de București, 1792:

778.

Acastă sfântă carte s'aū luatū cu cumpărătoarea de mine Gheorghe Andreiū Turnavitu, și s'aū închinatū la sfânta biserică de la Drajna-de-susū, ce iaste hramulū Sfinții Voivozi, spre pomenirea noastră, și s'aū trimisū pă Iliia Pantea de aice; 1799, Dech[e]mv[rie] 16; București.

Acastă sfântă carte ce să chiamă Octoic, este închinată la sfânta mănăstire otū Drajna-de-susū. Pisū Popa Stančulū, Maiū 6, 1800. Și amū scrisū eū, popa Stančulū, aceste foī, fiindū lipsă, ca cei ce vorū ceti mă vorū pomeni, zicândū Dumnezeū să-lū iarte.

5. *Apostolū* de Rîmnic, 1794.6. Pe un *Molitvenic* de Rîmnic, 1793:

779.

Sudū Saac, plaiū Teleajinulū.

Să se știe că acestū sfântū și dumnezeescū Molitvelnicū iaste alū preotulū popi Stančulū otū Drajna-de-susū, și s'aū cumpăratū de Sfinția Sa în t[a.][erī] 10, bani 40, și altū nimenea nu aū ajutatū, fără numai prinū osteneala Sfinții Sale, și cine ar îndrăz[ni] a să face stăpănū pe dănsulū, să aibă a da seama înaintea dreptulū judecătorū, la a dooa venire. Acest[ea]. Și m'aī și 'scălit, ca să să creză, 1801, Iunie 24.

Popa Stančul otū Drajna.

780. 7. Pe o *Evanghelie* de Rîmnic, 1794:

Sud Saacū, plaiū Teleajnuľ.

Acastă sfântă și d[u]mnezeiască Ivinghelie s'aũ cumpăratũ prinũ osărdiaa și milostenie dumnealorũ chirũ Radu Păntea í Stoica Bolănuľ, și s'aũ datũ pe dănsa t[a][erĩ] 13 p[o]l, și s'aũ datũ la sfânta biserică dinũ Drajna-de-susũ, adică la mănăstire, ce iaste hramũ Sfințilorũ Voivozi Mihailũ și Gavriilũ, ca să fie aici pre acastă lume trecătoare pomeniți, și în cea viitoare în Raiũ sălășluiti, cu sfinți toți dinpreună, să le facemũ voia bună, aminũ.

Iar cine să va face moșneanũ pre dănsa, saũ o va fura, saũ o va găsi înstreinată, și nu o va dovedi, cela să aibă a da seama innaintea groznelicũ județũ alũ lui H[risto]s Dumnezeũ, cândũ va judeca toată lumea: atuncea, saũ să va slăvi, saũ să va osândi. Acasta. 1799, Oct[omvrie] 2.

Și aũ datũ Stoica Bolenu t[a][erĩ] 7 și Radu Păntea t[a][erĩ] 6 p[o]l. Și amũ scrisũ eũ, popa Stančulũ otũ Drajna. [Încercare grecească.]

8. *Triod* de Blaj, 1800.

781. 9. Pe un *Chiriadromiu* de București, 1801:

Ion Barbu amũ datũ această carte la sf[ăn]tă mănăstire..

Să se știe că acastă sfântă și dumnezeiască carte ce să chiiamă Chiriadromionũ s'aũ dăruitũ de robulũ lui Dumnezeũ Nicu Barbu la sfânta biserică de la Drajna-de-susũ ce iaste hramulũ Sfințilorũ Voivozi, spre pomenirea în veci, amin.

Popa Stančulũ.

Și s'aũ trimisũ pe Iliia Păntea la mănăstirea lorũ; 1802, Maiũ 8.

Leatũ 1829, Noemvrie 18.

În știință să fie, la leatu mai susũ arătatũ, și viindũ și Muscali în țară, s'aũ făcutu cutremurũ, care multe biserici s'aũ crăpat, care unele s'aũ stricatũ; iare în vara acasta aũ

fostu și čuma, și multe întâmplări s'aũ făcutũ. Leatũ 1838, Ianuarie 12.

În științã sã fii tuturor lãcuitořilorũ cã în zilele prea-luminatului Domnu Ionu Alicsandru Dimitrie Ghica Voivod și în zilele preasințitului episcopũ Chesare s'aũ făcutũ mare cutremuru, care s'aũ stricatũ multe biserici, Marț seara spre Mercuri.

Popa Ilie.

10. *Bucoavnã pentru învățãtura pruncilorũ; Sibiiũ —.*

11. Pe un *Orologhion* de Brașov, 1806:

782.

Sã sã știe cã acestũ dumnezeescũ Ceaslovũ iaste alũ preotului popa Stanču otũ Drajna-de-susũ, și aũ datũ pre dãnsulũ t[a][erĩ] 10, iarũ cine ilũ va fura saũ il va —, saũ sã va face stãpãnũ pe dãnsulũ, sã aibã a da seama innaintea dreptului judecãtorũ. Ačasta. 1812, Ghenare 16.

Popa Stanču proistosũ, duh[o]vn[ic].

12. *Psaltire* de Buzãũ, 1835.

XXVI. Biserica din Rãzvadul-de-sus.

(Comunicat de d. Virgil Drãghiceanu.)

1. La intrare:

783.

Intru numele Tatãlui și al Fiiului și al Duhului Sfintũ și intru ajutorul prea-luminatului și făcãtorũ de ciude hramul sfentei besereč și al casei nostre, S[fe]ti Nicol[a]e, arhipiscupu Marlecheshi [= al Miralichiei], în zilele dulcelui creștin de Dumnezeũ iubit Matei Bãsãrabũ Voivod, cu vreaarea lu Dumnezeũ Domnul Țãrii-Rumãnești, adecã eũ robul lu Dumnezeũ jupan Socol Vel Cluč[eriu], i jupanița ego [= și jupãneasa lui] Marula, fečorul lu Drãghič Dvornicul, i jupãnesei Irinei ot Corn[ã]țeni, împreunã cu fečori miei, jupanũ C[ã]rste[a] Cluč[eriu], jupanița ego Anghelina, i jupanũ Ianache Spãțariu], i jupanița ego Anicuța, i Irina, i Stanca, i Marula, i Cos-

tandin, i Ventilă Florescul, i Tudora, i Elinca și Tudosie început-am această sfântă casă besereacă dumnezească, ce este hram S[fe]ti Nicolae, dentru team[e]lie până la sfrășățul ei, cu ajutorul m[i]lostivului Dumnezeu, ca să n[e] fie de poman[ă] pentru sp[ă]senia sufletealor no[a]stre, și ale p[ă]rinților noștri. Să ne fie de ajutor **ѣ** [= întru] **ꙗ** [În]părăția Cerului și al sfântulu[ui] jirtăvnic. Și o'm început în luna lui Mai 1 zi, leat 7151 [1643], și o'm săvârșit în luna lu Agustu, în 25 **Авг.**, leatü 7152 [= 1644].

2. Afară, piatra de mormînt a „Ilinei (?) Clucereasa dumisale —, fata dumisale Radului“, moartă în 71 —.

3. În zid, piatra „jupăniței Marula Clucereasa, a dumisale Șocol biv Vel Clucer“, moartă la 17 Decembre —.

XXVII. Crucea din Răzvadul-de-jos.

(*Idem.*)

784. Cu vreae[a] Tatului și cu ajutorul Fiiului și cu săv[ă]rșire[a] D[u]hului Sfântü, această cinsti[tă] și de veia[ă] aduc[ă]toare cruce ridecatu-se-au întru censtitul praznec S[fe]ti Nicolae Mi[ra]lechie[î] în zelil[e] creștinului Matei Bas[arabü]-Vod[ă], și la această sfântă cruce truditu-s'a și s'eü ostenit de o aü rădicat robul lui Dumnezeü jupan C[ă]rstea Cluč[eriü], **жупаница его** [= jupăneasa lui] Ilina, **и синови ии** [= și fii lui] Elinca, fečorul ju —.

XXVIII. Biserica din Nisipurî (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E clădită de Șerban Zal[ha]nagiu și Marghioala Ruset, în 1828.

XXIX. Biserica din Lazurî (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E clădită de Scarlat Mihăilescu.

XXX. Crucea din Lazurî (Dimbovița).

785.

(Idem.)

Cu voia Tat[ă]luî i cu ajutoriul Fiului și cu săvrășirea Sf[ă]n-
tuluî D[u]hū ridicatu-saū ačastă cinūstit[ă] cruc[e] întru cinsti-
t[u]l hram al luî arhanghel Mihail, și s'aū ridicat în zilele
Duchii Voivod, și o'ū ridicat robul luî Dumnezeuū eū Mihul
Log[ofăt], i cu jupănița dumnealuî Ana, ca să le fie lor și
p[ă]rinților luî de pomeană.

XXXI. Biserica din Racovița (Dimbovița).*(Idem.)*

E făcută „la 1806, de Hagi Iane Anastasescu din temelie“.

XXXII. Biserica din Hăbenî (Dimbovița).*(Idem.)*

E începută de familia Ghiculeștilor și mîntuită de Hagi Iane, în
1822.

XXXIII. Biserica din Bucșanî (Dimbovița).*(Idem.)*

Pe o pisanie spartă:

786.

. . . și lor fostu-s-a ziditū ačastă . . . [no]stru, și aū fostū
pus hramul Sfănta. . . , iar eū Badea Vel Cluč[eriū], fiindū în-
vechită . . . , și sfințîi arhanghelii. . .

XXXIV. Biserica din Bălenii-Rumîni (Dimbovița).

1. Pe un clopot vechiū:

787.

Acest clopot este făcut cu cheltuiala dumnealuî Grigor[a]șco
Băleanul, Vel Medelnicer și l-aū dat къ цркра [= la bise-

rica] dumnealui Băleanu, ca să-î fie dumnealui și părinților dumnealui večnică pomenire;⁵ Martie 1, 7267 [= 1759].

788. 2. Pe alt clopot, de la biserica nouă:

S'aũ făcut în zilele dumnealui Grigorie Băleanu, întru večnica pomenire, la leat 1842, de Friderich Volf din București.

789. 3. Pe același:

Prin glasu-mi povestesc
Cerescului Împărat,
Iar prin veacuri pomenire
Celui ce m'a înființat.

790. 4. Pe o toacă de fier cu armele Bălenilor:

S'aũ făcut în zilele d[umnea]lui Marelui-Ban Grigorie Bă-Băleanu; 1842.

791. 5. Pe o pisanie nouă, la biserica nouă:

S'a ridicat de Marele-Vornic Grigorie Băleanu, față fiind Domnul Țării, Alexandru Ghica, și Metropolitul Neofit, în anul 1840, luna Iunie...; și s'a săvârșit de marele-Logofăt N. Băleanu, la anul 1858, Iunie 29.

6. Ctitorii bisericii celei vechi, ruinate:

La intrare: „Anița Băleanca, Luxandra, Zoița, cu fică-sa Ilinca“.
Pe păretele drept: „Grigorie Băleanu, Ioană Băleanu poleovnic“.
Pe păretele stîng: „jupănița Mariea, Ionița Caramanlău“.

XXXV. Biserica din Ludești (Dîmbovița).

(*Idem.*)

792. Pe *Evanghelia* lui Șerban-Voda:

Acastă sv[ă]ntă Evanghelie datu-o-a io creștinul Io Șărban Cantacuzinó Basarab Voevod, Domnul Țării-Rom[ă]nești, la sv[ă]nta și d[u]mnezeiasca biserică ot Liudești den Potop, ot

sud Dămb[ovița]; care biserică iastă făcut[ă] den temeliea ei de Stoica Log[ofăt] Liudescul, însă cu ajutorul Mării Sale Domnul creștin Io Șarban Cantacuzino Voevod, ca să fie Mării Sale pomeană în veacu. M[e]s[i]ța Aprilie 14, leat 7194 [= 1686].

Ludescu e cronicarul cantacuzinesc.

XXXVI. Biserica din Finta (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E zidită la 1791 de Niculae și Tănase Argintoianu.

XXXVII. Biserica din Frasin (Dîmbovița).

(*Idem.*)

La intrare:

793.

Acest sf[ânt] lăcaș, hramul sfântului Haralamb, mai denainte fiind de lemn, din îndemnarea dumnezeiască s'aũ zidit din temelie, de d[umnea]lui biv 3 Logofăt Theodorache Roda, în zilele armii prea-puternicului Împărat Niculae, în al 4 an, în zilele Preasfinții Sale Mitropolitului Grigorie...; 1832.

XXXVIII. Biserica din Bălțița (Dîmbovița).

(*Idem.*)

La intrare:

794.

Acastă sfântă și dumnezeiască biserică s'aũ zidit din temeliia ei și s'aũ înfrumusețat pîcum se vede, în zilele Domnului Io Costandin Neculae Voievod, de d[umnea]lui jupan Costandin Lipoveanul, sin Hrizii Căpitanul Lipoveanul; dinpreună cu jupăneasa lui, Stanca Țoranca Lipoveanca..., întru pomenirea sfântului ierarhu Niculae..., în zilele Mării Sale Costandin Niculae Voevod. Leat 7251 [1742], Sept[emvrie] 25.

XXXIX. Biserica din Cornești (Dîmbovița).

795. 1. Pe o piatră de marmură, afară:

„Constantin Searlat Cornescu. Născut la 1792, mort la 1820.“

796. 2. Pe o cruce:

Cu vrea[re]a Tatălui și ajutoru[l] Fiului și săvârșitu Duhului Sf[ă]nt[ă]nt[ă], ace[a]stă cinstit[ă] și de viață aduc[ă]to[a]re cruce rădicatu-s' întru cinstit pr[a]znic și făcătoru de čude Sf[e]ți Nicolae arhiipiscupu[l], č'au fost hramul sfentei besereci den Corn[ă]țeni, în zilele creștinului Matei Băsărab Voevod. La această [dum]nezăiască cruce truditu-s'e[ă] și s'a[ă] ostenit, dă o a rădicat, robul lu Dumnezeu jupan Socol biv Vel Cluč[er]i[ă], de înpreun[ă] cu jupanesa lui, ro[a]ba lui Dumnezeu, jupanița Marula Cliuceresa, fata răposatului Miha[il] Voevod și a jupănesei Tudorei și cu fecorei noștrii jupan[ă] Cărstea Cliuč[er]i[ă], și Irina, și Ian[a]che Spat[ari]u[ă], i Stanca, i Marula, i Costandin, i Ventil[ă] Floriscul, și Tudora, i Tudosie, i Ana, — ca să se pomene[a]scă părinții noștri jupan Necula Vornicul i jupanița ego [= jupăneasa lui] Irina ot Cornățeni, i moși noștrii cine a[ă] făcut besearica de la Cornățen : jupan Ventilă Vel Vornic i jupanița ego Voica. Și s'e[ă] rădicat această sfântă cruce în cestu loc, pentru suflete[le] lor și al părinților lor, ca să le fie pome[a]nă în veci. Amin. Пис м[е]сица май к дни, 20 [= scris în luna lui Maiu 20 de zile, în anul] 7153 [= 1645]. Пис [= a[ă] scris] Hristozfin (?!).

Înrudirea arătată aici, cunoscută, însă, și prin alte izvoare, are cea mai mare însemnătate pentru a se putea înțelege marea carieră răpede a lui Socol. Pentru Tudora și Marula, v. Papiu, *Tesaur*, I, p. 389; *Studii și doc.*, V, 701-2; *Cronica lui Radu Greceanu*, ed. Șt. Grecianu, pp. 330, 352 (Tudora era fiica lui Miha[il] Cămararul din Tîrșor, pretendent). Ea a luat pe Fierea Logofătul (*ibid.*).^{*} Marula era măritată încă de la 1616, de și avea numai 17-19 ani.

XL. Biserica din Cornățel (Dîmbovița).

1. Pisania nouă spune „că s'a zidit din temelie de jupan Vintilă Cornățeanu, biv Vel Vornicul, cu soția sa, Voica, la anul 1596, iar la anul 1726 s'aŭ reparat de jupan Matei Ruset, biv Vel Cluč[eriū], cu soția sa, jupanița Stanca.“

2. Pe o carte:

Și aceasta, dentru celelalte cărți, este a dumnealui Matei 797. Roset biv Vel Slug[eriū], dăruită de presfințitul părintele nostru chir Clement.

Roset e fiul beizadelei Iordachi, care a ținut pe fata lui Gri-gore-Vodă Ghica cel d'intăiū.

XLI. Biserica din Glodenî (Dîmbovița).

(*Idem.*)

Pe o carte:

798.

De cându aŭ fugit dumnealui Lixandru Dumitru Ghica Voevod din Scaun, 1842, Oct[omvrie] 10, și la 1843, Fevr[uarie] 14, s'aŭ încoronat Gheorghe Dimitrie Bibescu Voivod, fiind iarna fără zăpadă dă loc, și cald întocmai ca vara; și am scris eŭ, robul lui Dumnezeu Dobre.

XLII. Biserica din Săcuieni (Dîmbovița).

(*Idem.*)

1. La intrare:

799.

Cu vreaarea Tatului și cu ajutoriul Fiiului și cu împlerea Duhului Sfântu, a uniia nedăspărțite Sfintei Troițe, această sfântă și dumneziască biserică de în temelie și pân[ă] în sfârșit o a zidit dumnealui jupan Neagoe... Săcuianul Velichi Postealnicu, împreun[ă] cu jupăneasa lui, Sanf[i]ra, întru lauda cinstitului hram al Nașterei Spășitoriului nostru Is[us] Hr[istos], în zilele prea-luminatului Domnă Io Costandin Șarbanu Voevod, pântru večnica pomenire. Și s'aŭ început această sfântă biserecă în luna lui Mai 10 zi[le], și s'aŭ sfârșit la Oct[omvrie] 18 zi[le], leat 7163 [= 1655].

800. 2. Pe o carte :

La leat [17]30, luna lui Agustru în 2 zile, aș venit poruncă împărătească pe la biserică, dă s'aș citit, pentru oerit i tutu-nărit, câte p[a]r[ale] 6, i dă vacărit, câte p[a]r[ale] 33 de bani, vită mare, i dă mânzaș și dă gonitori prin jumătate.

801. 3. Pe alta :

Să se știe de cându aș murit Măria Sa Io Costandin Racoțița; la leat 1764, Ghen[arie] 28.

Data e exactă.

XLIII. Biserica Gura-Ocniței (Dîmbovița).

(*Idem.*)

802. 1. Pe un clopot :

S'aș dăruit de biv Vel Medelnicer Grigorie Merișescul...; satul Ghinești; 1814.

Să se știe de cându a venit poruncă pe la toate satele, ca să dăm la casa împărătească; intru acea vară fiind și o secetă foarte mare, s'aș înspăimântat toș locuitorii, în zilele înălțatului Domn Alixandru Ghica Voevod; 1834, Iulie.

Cându aș fost cursul anilor de la H[risto]s 1837, în zilele Domnului Dumitru Ghica, s'aș dat poruncă să strice casele, să să pue pe linie, și multe primejdii s'aș întâmplat, și, dă năpraznă, blăstemul lui Dumnezeu fu, și dete un potop mare foarte, atăta căt s'aș spăimântat toată suflarea, și, înecând norod fără seamă, și satele ce aș fost pre lângă apele, le aș luat cu oameni, cu dobitoace cu tot. Iulie 12.

803. 2. Pe o carte, pomenirea viforului de la 13 Iulie 1837. Apoi :

Să se știi de cându s'aș stricat obiceiul Țărei-Rumânești, fiindcă erea Țări-Rumânești de bir, și câte marafeturi aș fost, toate s'aș stricat. 1813. Log[ofătul] Gheorghie.

Să să știe de cândă aū venit Muscaliī în Țara-Rumănească, de s'aū bătut cu Unguriī, și i-aū bătut Unguriī pă Muscalī (?!), de i-aū făcut prafu . . . 1849, A[v]g[ust] 3.

Să să știe de când aū venit Muscaliī în Țara-Romănească și aū trecut la Unguri, și s'aū bătut, și aū luat Muscaliī Sabat (?), și i-aū bătut Unguriī la leat 1849, Dech[emvrie] 1849.

Apoi:

Și aū fost metoh mănăstirei Mislea.

XLIV. Schitul Lăculețe D(îmbovița).

(*Idem.*)

1. La intrare:

804.

Această sf[î]ntă și dumnezeiască mănăstire, unde iaste hramul S[fe]ti Ilie Pro[oro]c, făcutu-o și o'ū zidit de în temelie Io Matei Basarabu Voevod și Doamna [E]lina, ca să le fie pomeană în veaci. Amin. Is[pravnic] jupan Tudor. Vleat 7154 [= 1645-6].

2. Inscripție zugrăvită înlăuntru, în dosul ușii de intrare:

805.

Acastă sf[ântă] și dumnezească biserică, ce să prăznuește hramul s. ierarhu Nicolae și s. proroc Ilie, din temelie aū fost zidită de răposatul întru fericire Matei Basarab Voevod; apoi iar din temelie s'aū zidit a doa oară de răposatul Costandin-Vodă Brâncoveanul Basarab, și, la leat 1802, de cutremur s'aū dărămat. Tot atunc, prin porunca răposatului Banul Grigorie Brâncoveanul Basarab, s'aū meremetesit. Acum la leatul 1849, din sufletească răvnă cuvioasiī Elisaveta Brâncoveanca [s'a înnoit] supt epitropia și stăruința d[umnea]lui Clucerul Iancu Nedeianu, îngrijitor fiind d[umnea]lui Lazăr Zinidis, stariță fiind Panfilia; s'aū săvârșit la leat 1850, Ghen[arie] 7, în zilele prea-luminatului [Domnului nostru] Barbu Știrbei [Voevod].

3. Candelă din 1696.

806. 4. Pe o carte:

Să se știe că acestu sfântu Minei l-aŭ cumpărat maica starița Suzana.

Să se știe la leatu 1818 aŭ fost o boală ce să zice holeră, și aŭ murit ca la treizeci și șase de miș.

807. 5. Pe *Evanghelia* de la 1682:

La leat 1802, Oct[omvrie] 14, 7 ceasuri din zi, s'aŭ cutremurat pământul, încât s'aŭ dărămat cele mai sus ziduri.

XLV. Biserica din Brănești (Dîmbovița).

(*Idem.*)

808. 1. Pe un clopot:

...! s'aŭ făcut de Cristea Voinescu, cu alții, cari aŭ tat (*sic* = dat); 1791.

809. 2. Pe o carte:

Aiç am însemnat de cându s'aŭ născut fata noastră, în luna lui Sept[emvrie], în vremea rășmiriții, cându aŭ șezut Turcii în Țara-Rumânească, ca să se bată cu Ipsilant, la leat 1821, Oct[omvrie] 16.

XLVI. Biserica din Șotînga (Dîmbovița).

(*Idem.*)

Însemnare nouă că „aŭ fost de lemn, făcută de titorii Istrate Văcărescul, Badea Văcărescu, și Ivan Văcărescul, vătăfu, apoi, învechindu-se aŭ făcut-o din nou Fundățeanu. Mihaș Plădescul...; 1836“.

XLVII. Biserica din Vulcana-Pandele (Dîmbovița).

(*Idem.*)

810. Pe o carte:

Să se știe, de când am scris eu Nișă Dascălul..., de cându s'aŭ cutremurat pământul foarte, căt s'aŭ prăpădit sfintele

mănăstirii, în ziua preacuvioasi Paraschivi, la opt ceasuri din zi, 1802.

XLVIII. Mănăstirea Cobia.

1. La intrare:

811.

Съзида се си четны и бжстеньи храм въ молебн и пофгалж иже въ четы штца ншего архіепска міранкіински Николаи чудотворца, и съзида сѣ въ дни благочистываг и хлюбиваг гнь ншемс Іу Аллигандрѣ Воювода, и быст при владцѣ кѹр Сѹѹиміе, и почише сѣ въ мсца юн. г, и съврѣшии сѣ мсца... дни, клѣт зп. [= S'a zidit acest cinstit și dumnezeiesc hram pentru rugăciunea și lauda celui întru sfinți părintelui nostru arhiepiscopului Miralichieî, Sfintului Nicolae făcătorului de minuni; și s'a zidit în zilele bine-cinstitorului și de Hristos iubitorului Domnului nostru Io Alixandru Voevod, și a fost pe vremea Vlădicăi domnului Eftimie; și s'a început în luna lui Iunie în 3 și s'a săvirșit în luna — zile; în anul 7080 [1571-2].]

2. Pisanie înlăuntru, la pronaos:

812.

† Въ имѣ гѣ бѣ и спас ншего іу. ха. пис тыторь Бадѣ: под сѣмртѣ ег не поставит ни воювода, ни владка, ни болѣринъ егсменов, аще поставит, и тога чѣка анатѣма бѣдетъ чню (?) да пост. титори и калѣгеринѣ дни шт мл. (?) [= În numele Domnului Dumnezeu și Mintuitorului nostru Isus Hristos, am scris eû, ctitorul Badea: după moartea lui să nu întărească nici Domn, nici Vlădică, nici boier pe egumen; și cine va întări, acela are să fie anaftema; ci să-l întărească ctitorii și călugării....]

3. Pe un pomelnic din 1844:

813.

Ctitori: Io Mihaî Voevod, Io Nicolae Voevod, Io Șerban Voevod, apoi Voevozii: Radul, Alexandru, Costandin, Grigorie, Radu, Antonie, Duca, Șerban, Mihaîu, Costandin, Grigorie Ghica; Ilinea, Gheorghe, Sultana. Mitropolit Luca arhiereu, Grigorie, Teofil, Ștefan, Teodosie, Varlaam, Grigorie, Iosif.

814. 4. Pe un *Mineivă*:

Aice am însemnat eū ca să știe când aū făcut Muscaliī pace cu Turcul, la luna lu Iulie în 7 zile, Duminecă, și umbla veleatul 1812 anī de la Nașterea lui H[risto]s, și era Mitropolit părintele Ignatie.

Data e falsă.

XLIX. Biserica din Găiești.

(*Idem.*)

815. 1. Înscricția nouă spune că „e zidită din temelie de d[umnea]lui biv Vel Vist[ierul] Tănase Petrescu, denpreună și cu ajutorul Polcovnicului Manole, la leat 1776..., apoi, dărmându-se..., la 1836 s'aū refăcut de d[umnea]lui Polcovnicul Manole și nepot Vistierului Tănase“.

816. 2. Pe un mormînt:

Supt acest mormănt, să odihnește pravoslavnicul robul lui Dumnezeu Vasile Carabulea biv Vel Capitan za lefegii din București; Iulie 13, 1832.

L. Biserica din Voinești (Dîmbovița).

(*Idem.*)

817. 1. La intrare:

Cu vreaea Tatălui și ajutorul Fiului, și cu îndemnarea Duhului Sfânt, ridicatu-s'aū această sfântă și dumnezeiască biserică ce să cinstește hramul Sfinților Voivozi, și a Buni-Vestiri, și a Cuvioasi Paraschivi, în zilele prea-luminatului Domn Io Alexandru Moruzi-Vodă, fiind Mitropolit chiriu chir Dosoftei, și s'aū zidit din temelie... prin osteneala dumnealui jupan Radul Țir. văt[af], Neacșa, Dragomir, — ca să le fie în veci pomană. 1796, 26 Iulie.

2. În curte:

818.

Cu ajutorul și cu mila lui Dumnezeu s'aŭ rădicat această sfântă mănăstire lu Dumnezeu, pe hramul cuvioasei Paraschivei și cu hramul Sfinților Țerarhî, în zilele luminatului Domn... Moruzi Voivod...de Radu....

3. Pe o cruce în curte:

819.

Cu vreaarea Tatului și cu ajutorul Fiului și cu îndemnarea S[fă]ntului D[u]hŭ ridicatu-s'aŭ această cinstită cruce pe hramul S[fi]ntcî Uspenie bogorodițe [= Născătoare de Dumnezeu], și odihnește osile robului lu Dumnezeu Gavriil și a Radi. Și aŭ rădicat această cruce jupan Stamate frati-su, fečor jupanului Dimi, și s'aŭ ridicat în zilele Mării Sale Io Costandin Voevod, cându aŭ fost leatu 7221 [= 1713], Fevr[uarie] 28.

LI. Biserica din Văcărești (Dîmbovița).

(*Idem*; cf. mai sus, p. 45 și urm.)

1. Pisania veche, pusă la noua capelă, a curții moșiei:

820.

Cu vreaarea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu îndemnarea Duhului Sfânt, în Troițe slăvit Dumnezeu, această sfântă și d[u]mnezeiască besărică de aiča, din Văcărești, pe moșie moșilor, strămoșilor, din pajiște s'aŭ zidit de robul lu D[u]mnezeu Ianache Văcărescul Vel Agă, întru slava sfântului și marelui de minuni făcătoriŭ și de grabă ajutătoriŭ Nicolae, arhiepiscopul de la Mirlichie, ca să-ŭ fie prăznuirea, iară ctitorilor veačnică pomenire, lorŭ și părinților; și s'aŭ zidit în zilele prea-luminatului Voevodŭ [Constantin] Brâncoveanulŭ, și s'aŭ începutŭ in anulŭ al zeacelea, în luna lui Iunie, în zi 1, leat 7206 [= 1698], și s'aŭ săvârșitŭ între al unsprăzeacelea anulŭ al Domniei Măriei Sale, cu blagoslovenie preasfințitului chir Theodosie Mitropolitul, în luna lu Augustŭ 8_zile, ani Lumii 7207 [= 1699].

821. 2. Inscripție zugrăvită la biserica din sat:
 Puindu-se temelie de d[umnea]lor Enăchiță Văcăres-
 cul . . . ; 1868.
822. 3. Pe un clopot:
 Acest clopot s'aŭ făcut de Enache Văcărescu.
823. 4, Pe altul:
 срък (?). † рока ахе, мснца октобра а [= . . . anul 1665, luna lui
 Octomvrie 1].

LII. Biserica din Văcăreștii-de-Răstoacă (Dîmbovița).

(*Idem*; cf. *ibidem*.)

824. La intrare:
 Întru slava prea-puternicului D[u]mnezeu în Troiță proslăvit și de noi, preavloslavnicii creștinii.

LIII. Biserica din Brezoaia (Dîmbovița).

(*Idem*.)

825. În numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh ziditu-s'a această sfântă și dumnezeiască biser[i]că întru cinstea și a-dormirea prea-sfintii de Dumnezeu Născătoarei, și s'aŭ zidit din temeliea ei, depre cum să veade, cu toată cheltuiala dumnealui Gheorghie Sereili biv Vel Stolnic, întru pomenirea dumnealui și a dumnei Zmaranda Stolnicasa, jupăneasa dumnealui, și copiilor dumnealui; și s'aŭ început în zilele lu Costandin Nicolae-Vodă Mavrocordat, și s'aŭ sfrășitŭ în zilele lui Scarlat Voevod; dar gătirea acesti biseareci s'aŭ făcut de către soția sa. . . ; 7267 [1758-9].

LIV. Mănăstirea Băldana (Dimbovița).*(Idem.)*

La intrare:

826.

Cu vreaarea Tatălui și Fiului și a Sfântului Duh s'au rădicatu această sfântă biserică de robul lu Dumn[e]zeu popa Gheorghie, eclisiarhu bisericeî domneștii din Târgoviște și protopop a tot județul Denboviți, și de roba lui Dumnezeu Maria presbitera, spre slava și cinstea Născătoarii de Dumnezeu și a marelui mucenic Gheorghie și Șf[ântului] Nicolae, în zilele putearnecului Împărat a toată Rusie Neculae Pavlovici, fiind Muscalii aici în țară, prin blagoslovenie Preasfinții Sale părintelui ipiscopu Râmnicului Neofit, otcărmuitor Sfinteî Mitropolii în locul Preosfinții Sale părintelui Mitropolit chir Grigorie, cel din pizma boerilor fiind izgonitū la Țara Muscălească; 1831, Sept[embrie] 21.

Acte privitoare la surgunul lui Grigore, în Hurmuzaki, X.

LV. Biserica din Ocnița (Dimbovița).*(Idem.)*

Pe o carte:

827.

Am dăruit acestū sfântū Triod sfinteî bisericeî Ocniții, ci este hramul sfântului ierarhū Nicolae, pentru pomenirea mea, eū State, fost Cămăraș; 1783, Ianuar 5. Am cumpărat drept talerî 12. Scris-am eū, Drăghicî Logofăt, ca să știe de când aū unblat Hangerliu Voevodul să scoată văcăritul..., și i-aū venit din Țaregrad ferūman . . . , și i-oū tăiat capul și l-aū dus la Împăratu, și aū pus alt Domn ca să stăpânească.

V. Dionisie Eclisiarhul, în Papiu, *Tesaur*, III, p. 193 și urm.

LVI. Biserica din Comișani (Dimbovița).*(Idem.)*

E clădită de Marele-Clucer Ion Mihăilescu, la 1842.

LVII. Biserica din Brătești-de-sus (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E clădită de Păharnicul N. Brătescu, la 1828.

LVIII. Biserica din Racovița (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E clădită de Hagi Iane Anastasescu la 1806.

LIX. Biserica din Hăbeni (Dîmbovița).

(*Idem.*)

E începută de Ghiculești și mîntuită de Hagi Iani, la 1822.

LX. Biserica din Bucșani (Dîmbovița).

(*Idem.*)

Inscripția veche numește drept ctitor pe Badea Vel Cluceriu.

LXI. Biserica din Lungani (Iași).

1. La proscomidie: 1825.

828. 2. Pe piatra de mormînt a ctitorului, Iordachi Drăghicî (despre care v. tabla vol. X din Hurmuzaki; o scrisoare a lui în *Doc. Callimachi*, II):

Graiul omenirei tace,
Da' trupu aice zace:
Era un bărbat vestit,
Raoa boală l-aŭ prăvălit:
O rè boală a holeriî,
Mari-ŭ focul dureriî.

Rupt-aŭ sufletul din trup:
 Gura înnaltă, a, tăcut:
 Glasurile omenestî,
 Inimile — sărăceştî.
 În plin pomi toţi înfloresc,
 Ci nimic nu folosesc.
 El la toată omenirea:
 Večnica lui pomenirea.
 Vel Vornic cu boerie:
 Ş'aŭ înplinit datorie.

1831, Iun[ie] 14.

Inscripția e săpată în adînc, foarte slab, pe o piatră cu s'a cojit în jurul slovelor. De-asupra e un mănunchiŭ de flori în oală și, în jur, un cadru sculptat.

3. Pe legătura unei *Evanghelii* din Bucureşti, 1723: 829.

Ecaterina, Mihail Mavrudi; 1856.

Mavrodi a stăpînit moșia după Drăghiceşti.

4. *Liturghiile* Mitropolitului Iacov (tipărite cu îngrijirea lui „Evloghie monahŭ, diortositoriŭ“).

5. Pe un *Penticostarion* de Rîmnic, 7275: 830.

Să s[ă] şti că această carte anume Penticostarŭ s'aŭ cumpărat de Catrina Năculeas[a], și am străcat [e scris pe de-asupra; fusese: „scris“] eŭ, preutul Simionŭ, dreptu 8 lei, și amŭ dat-o la biserică Lungan[i], să fie, și cini s'ar ispiti să o furi, să fii suptu blăstămŭlŭ celorŭ trii suti optuspreze[ce] oteŭi.

E bunica soției lui Iordachi Drăghici, Maria; mama acesteia se chema Ileana.

Să se știe de cîndŭ aŭ fostŭ blagoveșteniia în zio de Paști în anulŭ di la Hristosŭ 1817.

Să să știe, de cînd[] m'amŭ apucatŭ dascălŭ la Lunganŭ, înbla veletu 1816.

831. 6. Pe un *Apostol* din București, 1784:

Această sfântă carte ci să numești Apostolul, esti a sfinții —. Să fi știut di cându s'aŭ născut fiul mieŭ acesta: la anulŭ 1826, Iulii 19, și s'aŭ luminatŭ cu luminare sfântului Botezu, Iulii 20, naș fiindu-ŭ dumnalui Medelnicerŭ Andrii, vechilŭ moșii Lungani; numele copilului totu Andrei; cu cetire botezului di părinteli Dumitru duhovnicu satului Lunganii.

7. *Penticostariŭ* din Sibiiŭ, 1805.

8. *Viețile Sfinților* din 1811.

9. *Triodion* de Blaj, 1813.

832. 10. Pe un *Triodion* de Buda, 1816:

Această sfântă carte iaste a dumisali cuconiții Măriorii Drăghici, stăpăna moșii Lunganii, Ținutu Cărligăturii, și numili cărții aceștiia, Triodu să numești, alŭ sfântului și marelui Postu.

Triodu dinŭ sat Lungani-di-sus, și cine să va afla să o fure, să fi afurisit 12 a[r]herie; Frivoare 8, 1831.

Acestŭ Triodŭ iaste a sfintei episcopiei Romanului, pentru trebuința bisericii, 1819, care s'aŭ datŭ la beserica din satulŭ Lunganii, de la Țin[u]t[ul] Cărligăturii, a dumisale Spat[ariu]lŭ Iordache Drăghici, acumŭ la 1825, Sep[tem]vr[ie] 26.

...Însămnându și eu vreme de cândŭ amŭ întratŭ slujitorŭ sfântului lăcaș, Costachi diiaconŭ; 1823, Sep[tem]vrie] 10.

11. *Triodion* de Iași, 1816.

833. 12. Pe un *Strastnic* de Buda, 1816:

1-iŭ, știut să fi că la aniŭ de la Hristosŭ 1848, Iinii în 8 zile, prin lunile aciŭ primăverŭ au fostŭ mare săcită; al doile, multă lăcustă; al triile, moarte holeri; al patrăle, oști din toate părțile ișite spre război, și mari griji și scărbire au fost la nemul omenesc.

Io D...

La anul 1848 a intrat Rusul în Moldova.

13. *Noul Testament* de Petersburg.

14. *Liturghii* din 1818.

15. *Evanghelie* din 7329 (1820-1).

16. *Antologhion* din 1825.

Dăruit de Costachi Tolmazichi (cumpărătorul moșiei de la Mărioara Drăghici, moartă și ea de holeră la 1848), la 1847.

17. *Anthologhion* de Neamț, 1825.

18. *Octoih* de Neamț, 1836.

LXII. Biserica din Crucea (jud. Iași).

NB. Aici se păstrează odoarele bisericii dărmate Dancu din Iași. V. și *Iași*, biserica Sf. Sava.

1. Pe clopot:

834.

Acest clopot s'a făcut cu bl[an]gosloveniia și cu toată cheltuiala cuviosului igumen a sfintei mănăstiri chir Ieremia Moldoveană, în vremea Domniei Mariei Sale Constantin Dimitriu Moruzi Voevod, fiind Mitropolitul Moldaviei preasfințitul chirio chir Gavriil, în anul de la Hristos 1781, Noem[vrie].

2. Pe una din icoanele îmbrăcate cu argint de la catapiteazmă: 835.

Aastă svântă icoană a Marilor Voevozi Mihail și Gavriil s'a ferecat cu argint și s'a poleit cu aur de răposatul Mihalache Misire, cu sirguinta surorii sale Magdalin[i] monahie[i] și fraților lui, Ianache Misire și Gherghie poslușnic, spre a lor večnic[ă] pomenire; 1798, Noem[vrie] 8... 1768, luna lui Iulie 20.

3. Pe alta:

836.

Preasfântă Născătoare de D[u]mn[e]zeu, priimești ale tale de la robii tăi, Constantin și Maria; 190, Mai 19.

Presvântă Născătoare de Dumnezeu, ale tale dintru ale tale. Nevrednicii robii tăi: Ieremie egumen i Hurmuz; 1786, Dechem[vrie] 25.

837. 4. Pe o icoană de-asupra ușii:

Aceasta sfântă icoană a hramului Marilor Voevozi s'aă făcut cu toată cheltueala dumilorsale frații Răclîșești, dumnealui Căminar Gheorghe și dumnealui Sărdar Ștefan din târg[ul] Botoșani, nepoți de frate dumisali Medelniceri Vasile Racliș, de aice, din Iași, spre večnica pomenire a părinților dumilorsale; iar acei vechi icoană de argintă a catapitezmi, în răzmerița pricinuită în Moldova de neamul grecescu, în anul 1821, s'aă dus de igumenul mănăstirei peste Prut, în hotarale Rusiei, unde și astăzi se află; s'aă zugrăvit de Dimitrie Ponică zugra[v], la an[ul] 1824, Mart 30.

Un Grigore Racliș face la 1833 biserica Sf. Dumitru din Botoșani (*Inscriptiți*, I, p. 225, n^o 485). Un Ștefănachi Racliș e printre cei cari luptă pentru privilegiile Botoșanilor înainte de 1821 (*Studii și doc.*, V, p. 275 și aiurea).

5. *Evanghelie* de București, din 1723.

838. 6. Pe un *Penticostarion* din București, 7251:

....După moartea noastră rămăindu la fii noștri, iarăși să nu-l țăe în casă, ci la Sfintele Paști să-l [ducă în]nainte la biserică, să să cante pe dănsul, ca să fim și noi pomeniți la sfânta biserică... Nimeni să nu cuteze a să amesteca în pomana noastră... [Pentru] cumpărat[ul] cărți, săngur am dat bană... [fiind] Domnu Ion Ioană Niculaiu V[oe]v[o]da, în Domnie d'intăiă.

Ioan, fiul lui Nicolae Mavrocordat, a domnit de la 1743 la 1747. A doua Domnie n'a mai avut-o.

7. *Tipicon* de Iași, 1816.

8. *Liturghiă* de Iași, 1818.

LXIII. Biserica din Podu-Iloaii.

E clădită de curînd, pe alt loc decît al vechii zidirii.

Tipicon din 1816.

Alte cărți, de la 1830 încoace.

LXIV. Bisericile din Țirgu-Frumos.

A. Biserica Domnească (*Sf. Paraschiva*).

1. La proscomidie (inscripția din frunte lipsește, fiind distrusă 839. la ridicarea turnului):

ПОМНИ ГИ ДША РАБА СВОЕЮ Іу Петръ Воевода и гпжда его Елена и чад их Іліаш Воевода и брат ег Стефан и Константинъ и Роѣандра и раб е[ожин] Петра Евртик, въ црствн гспь наш (?). . . [sters] г. . . и Антон писах.

Adecă:

Pomenește, Doamne, sufletul robului tău, Io Petru Voevod, și Doamna lui, Elena, și fiii lui, Iliș Voevod și fratele lui, Ștefan, și Constantin și Ruxanda, și robul lui Dumnezeu Petru Vartic, în Domnia Domnului nostru.

Numele lui Iliș, care a urmat ca Domn tatălui său și s'a turecit peste puțin, e cu îngrijire seos, prin lovitură cu un corp ascuțit. Rămîn numai: Ștefan care a domnit după Iliș, Constantin, morț în Constantinopol și înlocuit printr'un pretendent (v. studiul mieu *Pretendenți domnești*, București, 1898; din „An. Ac. Rom.“), și Ruxanda, care a fost soția lui Alexandru Lăpușneanu.

Petru Vartic era Vornic la 1539, cînd Rareș îl trimetea în Polonia (Hurmuzaki, I', pp. 207-8). În 1541, a fost numit Hatman și Portar de Suceava, în locul lui Mihai, de Petru-Vodă întors în Domnie (*Chilia și Cetatea-Albă*, p. 348).

Vartic pare să fi fost fiul unui Armean din Galiția, trecut la ortodoxie. Știa polonește, de sigur: de aceea el îndeplinește misiuni în Polonia și primește, în Octombrie 1539, pe solul polon la Poartă, Ieronim Laski (*Documente geografice*, București, 1900, p. 4; din „Buletinul geografic“ pe 1899).

840. 2. Pe o icoană:

Această icoană s'aŭ zugrăvit cu cheltuiala robu lui D[u]mnezău Theodoru Parascu, ca să-î fie întru aġutoriŭ de toate cele dorite cu bine; vlet 1784.

841. 3. Pomelneacul sf[în]tii bisericii gospod, ce să prăznueste ḡ *ἀγία παρασκευή*, în Târgul-Frumos; 1815, Fev[ruarie] 1.

Ioanŭ Petru Voivod, Ileana Doamna și fiii lor, Ștefan, Costandin, Rucsanda, Petru și tot neamulŭ lorŭ.

Până aici e o copie a pomelniculuŭ slavon de la proscomidie.

Scărlatŭ V[oi]vodŭ, Zmărandă Domna, 'cu fi și totŭ neamulŭ lorŭ. Veniaminŭ Mitropolitŭ, cu totŭ neamulŭ săŭ.

Scarlat Callimachi dăruise la 23 Iunie 1813 vatra tîrguluŭ ficeii sale Ralŭ, măritată cu Aga C. Paladi (*Doc. Callimachi*, I, p. 592, n^o 45; v. și pp. 593-4, n-le 46, 48). Tîrgul se răscumpără cu grea cheltuială („grē sumă di banŭ”) la 1818 (*ibid.*, p. 546, n^o 268; pp. 601-2, n^o 58).

Pentru aceasta aŭ fost, o bucată de vreme, episcopŭ (*ibid.*, p. 546, n^o 268; p. 594, n^o 48; p. 595, nota 1).

La Tîrgu-Frumos, lângă această biserică domnească („bisărica cē mare domnească“; *ibid.*, p. 482, n^o 168) se mai vedeau în veacul al XVIII-lea „stînd zidirile Curților gospod față“ (*ibid.*, p. 583, nota 1). Biserica era însă la 1755 „aġiunsă la stricăciune“. Atunci i se dă dreptul de a strînge în folosul ei camăna și mortasipia (*ibid.*, pp. 510-1, n^o 207). Tot odată Domnul dăruiește vatra Tîrguluŭ-Frumos ctitoriei sale schitul lui Tărfiță, „schitul din codrul Eșuluŭ, ce este di-asupra Socolii“ (*ibid.*, p. 583, nota 1; cf. p. 458 și urm., n-l 107). La 3 Iulie 1763 Grigore Callimachi scapă tîrgul de această robie (*ibid.*, *loc. ult. cit.*).

Cu cîțiva ani înainte, Constantin-Vodă Racoviță făcuse din biserică domnească un mitoc al ctitoriei sale, mănăstirea ieșană a Sf. Spiridon, de care atîrna și schitul lui Tărfiță. Totuși, tîrgoveții se îngrijaŭ mai mult ei de această biserică de căpetenie a lor, și la 1814 se lăudaŭ că cu cheltuiala lor s'aŭ făcut „boltele i acoperemîntul bisăricii i trii odăi a bisăricii, ogradă de zăplajă de giur împregiur, zugrăvit[ul] catepitesmii i toate veșmintele bisăricii, doi clopote i doi policandri i sfeșnice i argintării i alte multe“.

Ei țineaă acolo doi preoți și un diacon, un elisiarh și un dascăl (*ibid.*, pp. 510-1, n° 207).

4. Chivot din 1851.

5. Candelă din 1850.

6. *Cazaniile* de pe vremea lui Mihaï Racoviță.

7. Pe un *Penticostarion* de Iași, 7261:

842.

Acestă Penticostară s'aă cumpărată de noi, epitropii mănăstirii Sfântului Spiridonă, cu bani mănăstirii [și s'aă dat la biserica gospod] din Tărgul-Frumosă; cariă cine s'ară, etc.; 1768, Aprilie 18.

Iscălitura grecească a arhimandritului. Pecete cu Sf. Spiridon și ἄγιος Σπυριδών.

8. Pe un *Triodion* de Rîmnic, 1761:

843.

... biserica Sfântului Spiridonă, și s'aă dată la biserica g[o]s-podă de la Tărgulă-Frumosă, ca să fie pentru slujba bisericii, și cine ar fura-o, unulă ca acela să fie afurisită.

9. Pe un *Catavasieriă* de Blaj, 1793:

Vasile protopopă Ținut[ului]; 1804.

10. Pe *Mineie* de Buda:

844.

Acești Minei le-aă afierosit dumnială Stolicul Vasili Saul la biserica gospod din Tărgul-Frumos, unde să prăznuește hramul precuvioasei maicii noastre Paraschivi, pentru večnica pomenire a părinților dumisali; 817, Av[gus]t. Βασ. Σαούλ, Στόλ[νικος].

11. *Panikidă* de Iași, 1807.

12. *Evanghelie* de Buda, 1812.

13. Pe o *Evanghelie* de Veneția, 1811:

845.

Aceste doi sfinte Evanghelii, grecească și moldoviniască, li-amă găsată nelegate cu argintă la biserica, că[n]dă m'amă orânduită eă epitropu; care nu știă bini de cini săntă afe-

rosite, darŭ prinŭ a mē osărdie s'aŭ cheltuit și s'aŭ legat cu niște argintu vechi de a bisericii, iar cheltuiala lucrului aŭ dat-o toată dum[nealu]i. Sărdari Ștefan Mirce, spre a sa pomenire veșnică. 1830, Av[gu]st 30.

Tărgulŭ-Frumosŭ. Grigori Coste, Sluğ[e]rŭi.

14. *Triodion* de Buda, 1816.

15. *Catavasier grecesc și romînesc*; Sibiiŭ, 1832.

16. *Penticostarion* din 1834.

17. *Psaltire* de Iași, 1835, cu prefață și versuri de Gh. Săulescu.

18. *Octoih* din 1836.

846. 19. Pe un *Panahidŭ* de Iași, 1837:

...este spre descoperire... uială ostenitoare... iconomul Theodor din Tărgulŭ-[Frumos]... [de la Sfănta] Paraschiva, și cine... să va ipiti ca să o înstrăinează, să fie neertatŭ de toată puterea d[um]nezeiască, după poroncire de susŭ și de gosŭ, aminŭ; și de mine păcătosulŭ neertatŭ va fi în veaculŭ veaculŭ. — Theodorŭ iconomŭ.

V., pentru alt preot, Mihaï (1806), *Doc. Callimachi*, I, p. 584, nota

20. *Anthologhion* saŭ *Mineiul* de Pesta, 1838.

Dat de Epitropia Sf. Spiridon.

847. 21. Pe *Viața Sf. Manuil, Savel și Ismail*:

Aastă carte cetindu și eŭ, multŭ-păcătosulŭ gosŭ-iscălitulŭ, și indestulŭ adăpându-mă de toate cele cuprinsă în ia, cu multă osărdie darŭ, fiindŭ nelegată, cu a mē cheltuiala o amŭ legatu spre pomenire. Grigori Coste Sluğ[e]rŭi; 1838, Oc[tomvrie] 7.

Aastă cărticică ale sfinților mucenici trii Manuil, Savel și Ismailŭ este dreaptă a precuviosăi Paraschivii dinŭ Tărgulŭ-Frumosŭ..., dându-se la anulŭ 837, No[emvrie] 30.

B. *Biserica Sf Nicolae.*

1. Pe o piatră din cimitir: 848.
Supt această piatră să odihnește robul lui Dumnezeu Ioan, Dumitru, Costantin, Iona, Petre, Enache, Alecsandru..., [Sma]-randa, Zoița... vecilor; care s'au săvârșit întru Domnul 1819, April 8 zile.
2. Pe alta: 849.
Aice să odihnesc robi lui Dumnezeu Ioan, Dumitru..., Zoița, Zoița, fi dum[i]sale Ștefan Ciochina, la anu 1833, Noem[vrie] 12.
3. O a treia piatră e din 1834.
4. Pe o icoană: 850.
Nedelcu Dimitri.
5. Pomelnic din 1816. Cuprinde:
Jorăști: Dumitru, Ioanu, Anastasia. Familia Plevițu.
6. Cruce din 1851.
7. *Simeon* arhiepiscopul *Thesalonicului*, București, 7273.
8. Pe un *Penticostarion* din București, 7290: 851.
Amă priimită 19 [lei] de la jupă[n] Coman, pă Penticostar, dină cătă ne-au fostă tocmala, iară ceialalți i-amă lăsată pentru pomenire; 1809, Ap[rilie] 7 zile. Popa Ioniță tipograf.
9. *Octoih* din București, 1792.
10. *Catavasiariu* din 1793.
11. *Triodion* din 17—, iscălit „Vasile Mihail Vlciul (1846)“.
12. *Chiriadromion* de București, 1801.
13. Pe *Psaltirea* din București, 1806: 852.
Acestă sfântă Pisaltiri a prorocului și înparatului David, fiind eă tari dorit după dorința ci am avut pentru o așa Pisaltiri, m'au învrednicit milostivul Dumnezeu și l-am cumpărat

cu doisprizăci lei di la sojia și di la fiçoriu răposatului Toatir Totoflis; și am scris eū însuși cu mână mè, pe cari ciï ce vor citi și într' a cui mână va întra scrisori, să-și aducă aminti și di mini, căci sănt om viețuitoriū, dar voi fi și muritoriū; să zică; Dumnezeū să-l erte pi dumelui gos-iscălitu, tânăru di vrăstă di 25 ani, Neculaï Tuingiu.

853. 14. Pe *Psaltirea* de Neamț, 1824:

Acastă sfântă și dumnezeiască Psaltire este a mè, cumpărată de la Costachi Polacū, cupeț, tocmală spre folosul casei noastre...; 1836, Martie 6.

Numele e scris și „Poliiaç“.

854. 15. Pe un *Mineiū* de Neamț, 1831:

S'aū cumpărat un trup întreg, adică doisprezăci Minei, pe fleștecari lună, de cătră opște poporenilor numitei bisărici, cu preț de patru sute doisăci lei, de la monahul Isachie de la sf. monastiri Neamțul...; 1838.

855. 16. Pe cel de Ianuar:

...32 lei, 20 parale... Însă cu chirii ce aū țanut dumulu la mânăstirea Neamțului; [dăruit de] Ioan Drăgoi, cu sojul său Acsinie și fiul lor Vasili.

17. Cel de Iulie e luat de Procopie Alicesandrescu, cu 50 de lei.

856. 18. Pe cel de Septembrie:

Acestu Mineiū, luna lui Săpt[em]v[rie] s'aū cumpăratū di cătră mine, gos-iscălitul, și l-am dăruit la biserica cu hramul sfântul ierarh Nicolaiū din T[ărgul]-Frumos, spre pomenire sufletului mieū; 1838, Maiū 15. Polcov[ni]c Nastasă Stoica.

19. *Catavasier grecesc și romăneșc*; Sibiiū, Klosius.

857. 20. Pe un *Evhologhiu* din 1834:

Acestū Molitfenicū s'aū cumpăratū de dumnealui polcovnicū

Anastasă, parohianul bisericeii sfântului ierarh Nicolae, de aicea din Târgul-Frumos, cu prețu 36 lei, și au afierosit-o aceștieș bisericii, ca să fie spre pomenirea domnilorsale în veci. . . .

21. *Irmologhion* de Iași, 1848.

Biserica Sf. Nicolae e pomenită și în *Doc. Callimachi*, I, p. 595, nota 1: danie, din 1823, către dînsa a lui Petre Bacalul.

LXV. Schitul lui Tăriță.

Inscripția de la început lipsește. Pentru întemeierea și înzestrarea schitului de Matei-Vodă Ghica la 1755, v. mai sus, p. 292. Cf. mărturia lui Ienachi Kogălniceanu (*Letopisițe*, I, p. 228): „Mai făcînd și un schit de piatră, mic, în fundul Socolei, în deal, lîngă poiana lui Păun, care schit mai nainte era de lemn vechi și se numia schitul lui Tăriță. La care de multe ori mergea Domnul în primblare, fiind loc nalt și frumos“.

1. La ușa pridvorului, inscripție mîzgilită de meșterul evreu, la reparația făcută de Epitropia Sf. Spiridon în 1907, apoi rasă cu cuțitul: 858.

Let 1836, Sep[temvrie] 8, s'au făcut acest pritvor de d[umnea]lui Petru Brașovanu, spre večnica pomenire.

2. Pe o piatră răzleață, tăiată sus, — în scrisoarea veacului al XVII-lea: 859.

. . . приходѣ, по лѣвон сторонѣ, длѣ стѣны, гдѣ и предполож[е], но, положит на могилѣ его каминѣ съ надписю; лѣтъ 53. 53.

Adecă:

. . . intrării, de partea stîngă, pentru (spre?) zid, unde este pus, a se așeza pe movila lui piatra cu inscripția; anii lui de la naștere 53.

3. Icoana hramului e din 1839.

4. *Catavasieriū grecesc și romînesc* de Sibiiū, 1803.

5. *Octoih* de Neamț, 1836.

6. *Anthologhion* de Pesta, 1838.

860. 7. Pe *Evanghelia* de Neamț, 1845:

Acastă sfântă Evanghelii iaste hărăzată de cătră Precu-vioșie Sa arhimandritul Epifanii načalnicul Tărăța la biserica din acest schit; care s'aŭ legat, s'aŭ înbrăcat și s'aŭ ferecat cu argint de cătră Gheneralnica Epitropii a Casăi monastirii Sfântului Spiridon din Iași, la anul 1848. — Gh. Crupenshii Vornic, epitrop al Sf. Spiridon. — Mai 29.

LXVI. Biserica din Socola.

1. Inscriptiile de pe clopote s'aŭ publicat în vol. I, p. 17, n^{le} 44-6.

861. 2. Pe tabloul care înfățișează pe ctitor:

S'aŭ zugrăvit la leat 1827, Iulie 20.

862. 3. Pe aier:

Înnalt preasfințitul arhiepiscopu și Mitropolitu al Suceviî ș'a toată Moldavia, d[omnu]luî domnu Veniamin, cavaleriŭ a feliurî de ordine, îndemnatu de rîvna ce ap[u]r[u]rea păstrează în inima sa pentru înaintirea corposuluî clericesc, cu a sa cheltuială săvîrșindu-se acestu epitafiu, s'aŭ hărăzitu, spre večnică neuitarea, Seminariuluî seŭ din sf[ă]nta monastire Socola, unde, la trecuți anŭ 1834, iarășî prin a sa neadormită osirdie, aŭ luatŭ al doilea începutu cursuluî învățeturilor teologhicești, carele părăsit fiindu mai bine de 14 anŭ, din pricina nestatornicirilor și înprejurările vremilor turburătoare ce aŭ urmat în acestu prințipatu; 1838.

V. Adamescu, *Istoria seminariuluî „Veniamin“*, București, 1904.

LXVII. Mănăstirea Galata.

A. Biserica.

NB. Aici se păstrează și cărțile bisericii vecine din Valea-Adîncă.

Inscripția de pe clopot și aceia de pe pragul care duce din pridvor în pronaos s'aun dat în vol. I, pp. 15-6.

1. Pe un *Octoih* de Iași, 17—:

863.

Să se știi di când aũ nins a triia săptămână după Paști, anii di la H[ristos] 18014 (*sic*), Aprilia.

2. *Triodion* de Iași, 1747.

3. Pe un *Octoih* din București, 7282:

864.

Acastă sf[ă]ntă și d[u]mnezăiască carte ce să chiiamă Octoihũ, aũ cumpăratu-o dumnaei Ioanna Ușăroae în 18 le, însă prin silința preutului Filonũ, și amũ datu-o pomană la sf[ă]nta besearică la Valea-Adîncă, unde să cinsteaște și să prăznuiaște sf[ă]ntul ierarhulũ Nicolai, ca să-m fie pomenirea mie și părinților mie; iară cine ar înstreina-o de la sf[ă]nta besearică, orĩ dinũ preuți, orĩ dinũ alți oameni, să nu aibă triabă să o înstreinedze de la sf[ă]nta biserică, nici să o vîndză; nici din slugile vlădicești să nu aibă voia să o iă pentru dajde preuților; iară cine arũ îndrăzni să o fure saũ să o vîndză, unii ca acii să fie blăstămați și afurisiți de Domnul D[u]mn[e]dzăũ și de Maica Preacistă și de S[fe]a]ti Ioanũ Botezătorulũ și de 12 slăviți Ap[o]s[to]li și 318 st[i]nți părinți de la Nichie și de toți sf[i]nți; fierulũ, lemnele, pietrele să ruginiască și să putredească, iară trupurile lorũ să stè întregi, și să aibă parte cu Iuda vindzătorul și cu trecletulũ Arie, și să-ĩ lovască bubele lui Ghiezi și cutremurulũ lui Cainũ, și procopsalã în toată viața lorũ să nu aibă. Pomiani g[o]s[po]di [= pomește, Doamne] Ivanũ Ușeriulũ și Ioana Ușeroae și Costantinũ și tot neamulũ lorũ; în anii de la Adam 7285, iarũ de la Nașterea lui H[risto]s 1776, Fev[ruarie] 22.

4. *Psaltire* de Iași, 1792.
5. *Liturghie* de Iași, 1794.
6. *Penticostarion* de Blaj, 1808.
7. *Evanghelie* de Buda, 1812.
8. *Tipicon* de Iași, 1816.
9. *Liturghie* de Iași, 1818.

865. 10. Pe un tablou bisericesc litografiat:

Acastă stambă s'aŭ săpatŭ pe vreamea stăreției cuv[iosu-lu]i arhimandrit chir Domitian, în sf[ă]n[ta] mon[ăstire] Neam[ț], la an[ul] 1824.

866. 11. Pe un *Anthologhion* de Neamț, 1825:

Aceste două Mineie cu slujbele sfinților de preste anŭ l-amŭ cumpăratŭ eŭ, și l-amŭ aŭferositŭ [bisericii] de la satulŭ Miroslava spre a mea pomenire, a smeritului arhiereŭ Filaretŭ Apamiasŭ Beldimanŭ; 1828, Iulie 25.

B. *Pe o marmură de cișmea:*

Ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας μὲν Ἰω. Μ. Στούρτζα ΒΒ., πατριαρχείας δὲ Ἀθανασίου Ἱεροσολύμων, ἔτει σωτηρίῳ αὐτά [= În Domnia lui Mihai Sturza Voevod și în patriarhia lui Atanasie al Ierusalimului; în anul de la Mîntuire 1841].

C. *Paraclisul.*

867. 1. În dosul uși de intrare:

Ὁὗτος ὁ θεῖος καὶ ἱερός ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου τιμώμενος ἀνεκαινίσθη δαπάνῃ μὲν τοῦ κοινοῦ τοῦ Παντάφρου, πατριαρχέοντος τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Ἀθανασίου, ζήλῳ δὲ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦτε πανευγενεστάτου ἄρχοντος Λογοθέτου καὶ ἐφόρου κυρίου Ἀλεξάνδρου Γκίκα, καὶ ἐπιτρόπου κυρίου Παναγιώτου Παππαζόγλου, ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1843.

Adecă:

Această dumnezeiască și sfântă biserică, cinstită întru numele sfântului Iacov fratele Domnului, s'a înnoit cu cheltuiala obștei Sfântului Mormînt, fiind patriarh prea-fericitul domn domn Atanasie al Ierusalimului, și cu sîrguința și îngrijirea preanobilului domn Logofăt și efor dumnealui Alexandru Ghica, și epitrop fiind dumnealui Panaioti Papadopol, în anul de la Mîntuire 1843.

2. Pe o *Evanghelie* de București, 1682:

868.

Adecă eă, Zota Zima, să să știe precumă amă vândutū a-
 căstă sf[ă]ntă ev[an]ghelie preutului călugărului ce s'aă chematū
 că este de la sf[ă]nta mănăstire de la Hadămbulū, dreptū 4
 lei, și i-amū ertatū unū [leū], să mă pomeniască cătū va trăi
 elū; și pentru credință am și iscălitū. Zota Zima.

Să să știe precumă amă cumpăratū eă, preutulū Vas[i]llia,
 această sf[ă]ntă evanghelie romăniască dezlegată, de la dum-
 nelui băcalulū Zota Zima, dreptū 4 lei băt[u]șī, și unū leū mi-aă
 ertatū, ca să-lū pomenescū la sf[ă]nta beserică, erū, nepo[me]-
 nindu-lū, să fiū neertatū. În preluminată și oblăduitori Dom-
 nie Mării Sale lui Mihaiū Răcoviță Voevodū, cândū înbla
 vletulū dinceputul lumii 7232, înū Sept[emvrie] 26.

Cărți grecești:

869.

3. *Faptele Apostolilor* de Veneția, 1759.

4. *Παρακλητική* de Veneția, 1793.

5. *Apocalips* de Leipzig, 1800.

6. *Mineie* de Veneția.

7. *Triod* de Veneția, 1815.

8. *Penticostariū* de Veneția, 1817.

LXVIII. Drăgășani.

A. Biserica cea mare.

Pisanie nouă, care spune că zidirea a fost înălțată la 20 August 1793, supt arhieria lui Nectarie și în Domnia lui Alexandru-Vodă Moruzi.

1. *Psaltire* din 17— (tipărită de Gheorghe Nicolaievici).
2. *Evangelie* de Buda, din 1812.

B. Biserica Sf. Ilie.

870. 1. La intrare:

Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh s'aŭ zidit din temelie această sfântă și dumnezeiască biserică, întru care să prăznuește hramul sfântului proroc Ilie, sfântului ierarh Nicolae și sfântul Ioan Botezătorul, și s'aŭ înfrumusețat cu zugrăvire peste tot, duple cum să vede, în zilele Mării Sale praluminatului Domn Io' Alecsandru Dimitriu Ghica Voivod al Valaliii, cu blagoslovenia și cu ajutorul Preasfinții Sale chiriu chir Neofit episcop Râmnicului, Noului-Severin, și cu cheltuiala și osteneala că cu multă osărdie a dumnalor Pătru Cojocarul cel mare, dum[nealui] Postelnic Barbu Dranovičanu, Dumitru Gheorghe Mitualei (*sic*), Voinea Cojocarî, Mihaî Amza, Pătru Cojocarul, Dincă Cojocarul, ajutorind și alți boierî i neguțători și lăcuiori acestui loc, după cum în pomelnicul cel titoricesc este scris, precum și toate odoarile cele bisericesti aŭ cumpărat, și cele pre din lăuntru trebuincoase aŭ făcut, spre a fi întru slava numelui marelui și a tot țiti oriului Dumnezeu și a dumnealor i a părinților dumnealor veșnică și nesfârșită pomenire; în anul de la Nașterea lui H[risto]s Dumnez[e]u 1834, Noemvre 8, s'aŭ făcut această pisanie prin osteneala dum[nealor] Mihalache Bănduțoiu, Păuna soția dum[nealui], Firica, Teodor, Niculae, Dumitru, Vasile. [Aduș cu negru:] Cărsta, Ștefana, Părvu, Șarban, Dima,

Gheorghe, Sima, Grigore, Ana, Dumitru, Maria, Stoica, Petru, Ecaterina.

Inscripția e scrisă frumos, în duct arhaic, pe o greoaie piatră, rare vădit înlocuiește pe alta mult mai veche, după care s'aŭ imitat și slovele. Căci stilul bisericii trimete în veacul al XVIII-lea, mai curînd în jumătatea întâia, iar pe catapeteazmă, care e de zid, sînt făcute în relief două pajuri germane.

2. *Penticostarion* de Blaj, 1808.

3. *Octoih Mare* de Buda.

4. *Evanghelie* de Buda, 1812.

5. *Triodion* de Buda, 1816.

6. Pe un *Molitveanic* de București, 1819:

871.

Acestă Molitfelnică l-amŭ cumpăratŭ eu, popa Ioanŭ otŭ Drăgășani, de la preoteasa Stana, a răposatului popi Badi, cu t' 25; popa Zamfir vînzătorî și mar[tor]; cu leatu 1831, Fev[ruarie] 16.

7. Pe un *Apostol* de București, 1820:

872.

Această sf[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte ce să numește Apostol, s'aŭ dăruit aicea la sf[ă]ntă biserică cea noao din Drăgășani, unde să prăznuește hramulŭ sf[ă]ntului prorocŭ Ilie, de robulŭ lui D[u]mnezeŭ Stanŭ erodiaconu de la satul Nemoiŭ, pentru a sa večnica pomenire, și, spre a fi știutŭ, amŭ însemnat aicea; 1835, Martie 1.

8. *Irmologhionŭ* de Viena, 1823.

9. Pe *Anastasimatarul* de Viena, 1823:

873.

Anulŭ 1838, luna lui Ghenarie 11 zile, sara, la patru ceasuri fără un sfert, s'aŭ cutremurat pămîntul foarte tare, în cît pocî zice că aŭ fost însemnat cutremuru, și, spre ținere de minte, amŭ însemnat aici.

10. Pe unul din *Mineiele* lui Veniamin:

874.

Acest Mineai este cumpăratu de mine, robulū luī Dumnezăū dīiaconulū Fărtatū otū satulū Spărlenī.

875. 11. Pe un *Chiriacodromion* de Sibiiū, 1855:

S'au datū de noi biserici din Drăgășani prinū dumnealū Postelniculū Barbu de la Drăgășani, suptū a căruia îngrijire să va păstra. 1857, Inuarie.

C[alinic], R[ă]m[niculuī], Noulū Severinū.

Preotul înseamnă că a fost de față la sfințirea bisericii episcopiei de Rîmnic, în ziua de 1-iū Ianuar 1857; încunjură biserica vicariul Augustin. „Și au fost ploaie.“

Episcopul face biserica din temelie, „precum și casele arhierestī, seminarul și toate înprejmuirile sf[inteī] episcopii“.

13. *Cazanī* de Buzăū, 1834.

LXIX. Biserica din Gîrdeșți.

876. De-asupra ușii:

Întru slava preasfinteī Troițe și în numele sf[ă]ntuluī ierarh Nicolae și a sf[ă]n[tuluī] marelū mucenic Dīmītrie ziditu-s'au această sfântă biserică din temelie prin osărdia și cheltuiala robu luī Dumnezeū Chera Gărdescul și cu ceialalț ajutătorī, în zilele prea-înnălțatuluī nostru Domn Io Grigorie Dīmītriu Ghica Voevod, arhier[e] eparh[ieī] fiind Preaosfințitul episcop chiriu chir Neofit, la leat 1826. Pus-am această episanie și am ajutorat sfânta biserică și cu alte odoară, orī ceia ce-am putut: .

Pre cât milostivu D[u]mnezeū au voit,
M'am silit,
Dup[ă] putință,
Ca vameșul cu credință,
La acest prea-sfânt lăcaș,
Nu ca Fariseul trufaș,

Înplinindu datorie,
 Odihna cea în vecie,
 A putea nădăjdui,
 D[oa]mne, în več dăruî.
 Rogu-mă, dar, prea-herbinte,
 Din rostul cel de părinte
 S(ă) auzî glas prea-fericit:
 Iată cum te(-)am plătit.

Smeritul Daniil monah Gărdescu, iconom sf[inte]i măn[ă]-
 sti]rî Cozi, cel mai mic fiu d[um]isale] Cheri Gărdescul; leat
 1835, Sep[temvrie] 14.

De Gheorghie Dan.

Între versuri e săpată jos crucea, cu o ramură dreaptă și una
 laterală, și o pasere. Săpătorul e același ca la Sf. Ilie din Dră-
 gășani, un mare meșter, urmînd tradiții arhaice.

LXX. Biserica de lemn din Ștefănești.

1. Pe lemn, la dreapta intrării:

877.

Să se știe aca[stă] sfântă beserică că s'au făcutu în zile
 D[o]mnului nostru Eū Alesandru-Vod[ă], în anu cu veletu
 7300 [1792]. [Adaus:] Cu ajutor[ul] lu D[u]m[n]ezăū, eū Mate[î]
 amū începutu p[e]n[tru] rugăčune; fr[a]ț[î] l'acestū lucru sf[ă]n[t]ū:
 eū popa Gîura, am slu[ji]tū întăi. Eū popa Gîura, eū Matei
 (eū Mă[te]i). Eū Gîura am tipăriintu.

[Apoi, în aceiași scrisoare ca la început:] Eū Ionū alū lu
 Șarbanū, eū Dumitru Dimoiū, Stanū Ștefănescu, Stanču finu
 lu Stanū Ștefenescu, Niacșu lu Neagoie, Măriea lu Neagoie,
 Radu lu Neagoie [*de două ori*], Radu Runceanu, Angh[e]lū
 Curuiea, Niacșu și cu Dumitrașcu Cîocă, Ionū flăcău, Badea
 Boiașu, Radu Ștefănescu.

Și amū scrisū eū, Ionū Munteanu.

Alexandru-Vodă e Moruzi, a căruî Domnie începe însă numai.
 la Ianuar 1793. Deci, în loc de 7300, trebuie a se ceti: 7301.

878. 2. Pe un *Molitfelnic*:

Acestu sfântu Molitvenic este cumpăratu de mine, popa Grigorie, și l-a[m] lăsatu la biserica mea Rădești-de-sus, la mâna feçorului mieu popa Tudor, ca să să pomenească în veci; 1817, Oc[tomvrie] 7. Popa Toaderu.

LXXI. Biserice din Rîmnicul-Vilcii.

A. Biserica Maicii Domnului.

879. 1. La intrare:

Acastă sf[ă]ntă și d[u]mnezească besearică din orașul Rimniculu, întru carea să cinsteaște și să prăznuiaște hramul Buna Vestire a preasfintei Născătoarei de D[u]mnezeu și a celui dintru sfinți părintelui nostru Nicolae, fost-au mai nainte zidită de răposatul Mircea Voevodu, iară, cându au fostu întru stăpânirea Neamților, viindu Turcii cu răsboiu asupra Neamților, i-au biruitu și i-au scosu dintr'acaste cinc judeațe, și au arsū toate sf[i]nteles besearici, și, fiindu acastă sf[ă]ntă bes[ea]recă mai veache și surpată, au ajunsu la pustiire. Deçi, din pronia d[u]mnezeiască s'au îndemnatu și s'au apucatu dumnealui răposatul Logofātu Radulu Râmnicianulu, fiindu de neamu pământeanu, de aici, dinu orașulu Rimniculu, împreună cu dumnealui răposatul jupanu Ioanu Moldoveanulu de la Sibiiu, împreună. și cu jupanu Grigorie, totu de acolo de la Sibiiu, de au ziditu acastă besearică dinu temelie, totu în locul acei vechi, și o au înfrumusețatu cu [zug]răveala precum să veade, în zilele luminatulu Domnu Io Costandinu Nicolae Voevodu, fiindu arhieru Scaunulu acestuia părintele chiru Clementu, piscopulu Rimniculu, ca să le fie veačnică pomenire dumnealorū și a totu neamulu lorū, fiindu ostenitoare și multu străduitoare dumneaei jupăneasa Stanca, sora dumnealui Logofățulu Radulu, care și dumneaei cu ce au pututu au ajutat; *Iunie 26, anii de la Adamu 7255, iară de la H[risto]s 1747.

2. Pe privazul de piatră, foarte frumos săpat, al ușii: 880.
7255, 1747.

Un Dumitru Moldovan e martur în Sibiiu la 1724-33 (*Studii și doc.*, XII, p. 24, n¹ LXV; p. 33, n¹ LVI; p. 35, n¹ LXV).

3. Pe un *Mineiū* pe Octombre, de Rîmnic: 881.

Acest sfînt și dumnezeesc Mineiū, ce este cu luna lui Octo[m]vrie, este alū sfîntei biserici unde să prăznuește hramul Maicii Domnului și alū sfîntului ierarhū Nicolaie.

4. *Octoih* de Rîmnic.

5. *Octoih saū Paraclitichū* de Rîmnic, 1811.

6. *Ceasoslov* de Brașov, 1835.

B. Biserica Toții Sfinții.

1. La intrare: 882.

Cu vreaarea Tatălui și cu ajutoriul Fiiului și cu săvîrșirea Sf[ă]ntului Duhū, ridicatu-s'aū această sf[ă]ntă și d[lu]mnezeiască besearică întru cinstea și lauda Tuturorū Sfințilorū, cu însoțirea la cheltuială a cinstului și de Dumnezeū iubitoriū chirū Grigorie proinū episcopū alū Răm[nicului] Noului Severinū, și a dumnealui Hagi Costandinū Malache, avăndū ajutorū și pe cuviosulū chirū Theodorū monahū, egumenulū Dobruși; și s'aū începutū la anulū 1762, Avgustū 1 dn[i], și s'aū săvîrșitū la anu 1764, Sept[emvrie] 20 dn[i], în Domniia Mării Sale prealuminatului Domnū Io Ștefanū Mihaī Racoviț[ă] Voevodū și în anulū d'intăiū alū păstoriei iubitoriului de Dumnezeū chirū Parthenie, episcopū Răim[nicului], întăiulū ucenicū și diiadohū alū Sfinții Sale părintelui Grigorie, spre a lorū veacănică pomenire; 7274 [1765], Sept[emvrie] 13 dn[i].

И писанъ по иванъ Петрариу всѣхъ дѣла въ каменъ снѣ црковъ; 1763 [= și am scris eū, popa Pietrariu, toate părțile de piatră la această biserică; 1763].

2. Chipurile, foarte urite și cu totul modernisate, ale ctitorilor aū aceste inscripții:

883. Grigorie proin episcopu Răim[niculu].

Această sf[ântă] biserică s'aũ zidit de mine, Grigore, proin episcop al Rîmniculu, Noulu Severin, împreună cu Hagi Costantin Malachie, ajutătoriu, și Theodos[ie] monahu, la zidire și zugrăveală, la care, după vremea întimplărilor, a rămas neisprăyită parte de jos, de la încăperea femeilor, și advonu.

Hagi Costantin Malache.

Bica Ioan Lahovari.

Acastă sf[ântă] biserică este înzestrată cu 889 lei noi, pentru care acești bani i-amũ făcutũ danie din averea mia: casele cu prăvălie fiecare an din chiria hanulu celuia din piața orașulu, să se plătească totdeauna, pe fiecare an, precum mai sus vorbește, lefle fiecărui servitorilor (*sic*) bisericii, precum se află scriș în testamentul care v'am lăsat fiind vie:

1, lafa 2 preoți, 300 lei.

2, idem a cîntăreților din dreapta, 220.

3, idem cîntăreților din stînga și paracliserulu, 150.

4, susținerea bisericii cu lumînări și alte trebuincioase, lei 200.

Acestea s'aũ dat de mine, spre pomenirea mea, fiindcă biserica este făcută de strămoșii noștri.

Ionu Lahovari

[cu surtuc și fustă.]

Costantin Malache e judecat la 1729 de birăul și pîrgarii Companiei Grecilor din Sibiu și plătește acestora 20 de florini, iertîndu-i-se alți 20 (*Studiu și doc.*, XII, p. 33, n° LVI). Era fiul lui Iene Malache. Făcuse „răutăți, oți și nu odată, ci de trei ori“ și stase „la prinsore“. Birăul îl luase în chezășie, și Malachi însuși se îndatorise a nu mai face așa, rămîind ca, în cas de recidivă, „făr de nici-o judecată să aibă să mă spînzure“. Un Ioan Malache era staroste la 1751 (*ibid.*, p. 61, n° CXI).

884. 3. Pe un tetrapod, în săpătură:

Aceste tetrapode și iconostas este zugrăvit cu osteneala,

chel[tuiala] dumnealui Medelniceru Gheorghie Bucșănescu; 1823, Fev[ruarie] 8. Ioan zugrav.

Pentru Bucșănescu, v. vol. VIII din *Studii și documente*, p. xxvi.

4. *Evanghelie* greco-românească de la Snagov, 1693.

5. Pe un *Anthologhion* din 1737:

885.

Popa Pîrvulă, preot.

6. Pe un *Mineiu* de Rîmnic pe Novembre:

886.

Acest Mineiu s'au cumpărată de chir Mihaï coj[ocariu] în t' 6, și l-au dăruită sfintei biserică unde să cinstește și să prăznuiască hramulă Tuttură Sfințiloră, în orașulă Râmniculu, la ani de la Hristosă 1791, Oc[tom]v[rie] 1, pentru ferici ta lui pomenire.

7. *Apostol* din 1784.

8. *Triod* de Buda, 1816.

C. Biserica Sf. Paraschiva.

1. La intrare:

887.

Acastă s[fântă] și d[u]mnezeiască biserică, unde să cinstește și să prăznuește hramulă s. preacuvioasi Paraschiva, care acastă biserică dină temelie s'au zidită de răposatulă Domnă Io Pătrașcu Voevodă, ctitoră, iară, după aceia, trecindă multă vreme, și ajungind biserică la multă cădere, s'au boltită de iznoavă cu cheltuială d[u]mnealui jupăn Savvi, și clopotnița cu cheltuială a dumnealui jupăn Ilie, și amvonulă cu cheltuială a d[u]mnealui jupăn Iova; iară la leată 1788 s'au mă stricată de răzmiri[ă], și s'au dresă de ien[o]riiaș și de dumn[ealui] j[u]p[în] D[u]m[i]trachi Ievoiă.

Că Petrașcu-Vodă, tatăl lui Mihaï Viteazul, a clădit biserică Sf. Paraschiva, din Tîrgul Rîmniculu, e un adevăr. Pe Domn îl găsim acolo în Iunie 1557, cînd era bolnav, și Sibieni, din vecinătate, îi trimeteau un medic, care nu-i putu lungi mult zilele,

căci Petrașcu muri, poate tot aici, la 26 Decembre din același an (v. Hurmuzaki, XI, p. 868, cf. p. VIII. Data morții, în *Inscriptii*, I, p. 101, n° 199).

888. 2. Pe piatra sf. mese:

După „Iosif cel cu bun chip“, etc.:

Nicolae tipograf; 1825, Octovrie 14.

889. 3. Pomelnic:

Acestu sf[ă]ntu și dumnezeescu pomealnicu, carele să chiiamă proscomisarion, iaste al sf[i]nteii și d[um]nezeestiî besearicî din Tîrgul Rîmniculuî, care besearică iaste zidită din temeliia ei de răposatul Domnă Io Pătrașco Voevodă, ctitorulă, iară după aceeaia, trecînd multă vreme și ajungînd besearica la multă slăbîcune de cădere, adus-aŭ Dumnezeu aici, la orașul Rîmniculă, pe dumnealoră neguțătorii chiproviceni, și, văzînd sf[i]nta besearică la multă slăbîcune de cădere, s'aŭ apucat de aŭ boltit-o de iznoavă, cu toată cheltuiala dumnealui jupan Savvei, și s'aŭ înălțat turnul clopotniții cu toată cheltuiala dumnealui jup[in] Ilie Mărețulă, și s'aŭ făcut amvonul denaintea besearicii de iznoavă de piatră, de răposatul dumnealui jupan Iova, fiind ostenitoriŭ dumnealui jup[an] Ioanŭ Evepalin.

Iar, cînd aŭ fost la anul 7246 [1738], fiind aceaste cincî judeațe dincoace de Oltă întru stăpînirea prea-înălțatului Împărat al Romei Carol al 6, etc. Și, viind neguțătorii din țara Ardealuluî, s'aŭ apucat cu cheltuiala dumnealor de aŭ dres sf[i]nta besearică cu zidă, și o aŭ acoperit cu șindrila, și o aŭ înfrumusețat și înlăuntru cu toate ceale ce i-aŭ trebuit.

Și s'aŭ făcut și pomealnicul acesta cu toată cheltuiala dumnealui jupan Constandin, scriîndu-se într'însul fleștecarele cine aŭ dat anume . . .

Iar, cînd aŭ fost la leatŭ 1788, făcîndu-se încă răzmiriță între Poarta Otomanică și între Curtea Austriei, și adunîndu-se și la acest orașŭ ordie de mulți Turci, s'aŭ răpus

iarăși odoarele sf[i]ntei besearici, și s'au stricat și besearica înlăuntru, ajungind grajdii de cai, și, dărămându-i-se de tot și învălișul, au rămas așa pînă la facerea păcii.

Atuncea dar, la anul 1790, cu sfatul și îndemnarea celor mai de aproape ctitori și cu voința de obște a tuturor neguțătorilor pravoslavnică ai Companiei, ciți sint noriași ai aceștii sf[i]nte besearici, au fost ales epistat dumnealui jupan Dumitrache Iovoiulă, carele, cu darul lui Dumnezeu, după multa osîrdie a sa au dres besearica și chiliile de lingă besearică, și au adaos, atita de la răvniții noriași, cit și de la sine scule și odoară și veșminte... De atuncea pînă acum, la leatū 1812. ...

Era mizgălit cu multe fealiuri de slovă proastă printre cea frumoasă și tiparnică slovă d'intiū, iar acum s'au curățit și s'au spălat precum să veade.

Io Pătrașco Voevod i g[o]sp[o]jda ego! Voica, Io Mihail Voevod i g[o]sp[o]jda ego Stanca, Io Petru Voevod [Cercel], Io Șerban Voevod Cantacuzinō, Io Costandin Voevod Basarabū [apoi ceilalți pînă la Ioan Voevod Caragea].

... Stoian Cireșū, carele au dat besearicii o pivniță cu ocina ei la ulița tîrgului... Jup[an] Crăciun de la Ocnă, carele au dat o pivniță la ulița tîrgului, și cu locū de prăvălie.

... Jup[an] Nicolii sin Hagi Hristii Iovepali și alū soției dumisale, cocoanei Nastasiei... Șase Mineae ruminești legate, cumpărate cu t' 33... Epitrahil i rucavițe de atlazū cu firū și de belacoasă cu firū de Veneția, și o păreache pafalc de argintū poleite, cu colanulū lor...

... Jup[an] Nicolae sinū Nicolii Iovepali... Au datū și icoana hramulū besearicii cu prevazurī poleite cu aurū.

... Jup[an] Costandinū sinū jup[an] Nicolii Iovepali... Un steag zugrăvit pe mușamă, cu čucurī de firū bunū și cu prevazurī de maldahū, i doao sfeășnice micī de lemnū, zugrăvite.

... Jup[an] Gheorghie sinū jup[an] Nicolii Iovepali...

... Jup[an] Băluță, ce s'aŭ numit din sf[i]ntul botez Ioanŭ, sinŭ jup[an] Nica Teișanulŭ, și al soției dumisale, cocoanei Maricăi.

Avînd dumnealŭ cumpăratŭ locul de prăvălie de lângă podgoriia besearicii de la leatŭ 1800, și apucîndu-se să facă boltă, după ce aŭ curățitŭ cu multă cheltuială pămîntulŭ și gunoiul ce era adunatŭ dinŭ răzmirița Neamților și mai denainte, apucîndu-se meșterii să facă șanțurile pentru temeliele zidurilor, aŭ începutŭ a scoate mulțime de oase de oameni, dinŭ care s'aŭ cunoscut că acestŭ loc mai denainte vreamă aŭ fostŭ tot podradie a besearicii, și rău a mers cu vînzarea din mîna în mână pînă cînd aŭ ajunsŭ la dum[nealŭ]. Deci, vîzîndu-se aceastea, și cîrtindŭ epitropii sf[i]ntei besear[iciei], și însuș dumniului cunoscînd că iaste alŭ sf[i]ntei beseariciei, aŭ făgăduitŭ să dea pe totu anulŭ cite t' zeace la sf[i]nta besearică; atîtŭ însuși cît și cine să va trage din neamulŭ dumisale, pentru veačnica pomenire.

Aŭ mai datŭ încă și altŭ locŭ părintescŭ al dumnealŭi, în dosulŭ chiliilorŭ besear[iciei], dinŭ grajdulŭ dumnealorŭ pînă înŭ loculŭ loculŭ popei Ioței, ca să fie mai larg.

Aŭ datŭ și o sfită cu epatrahilŭ de catifea roșie, cu șireturi de ceale bune. Aŭ mai datŭ și alte doao sfită i patru poale, totŭ de mătase, la icoanele ceale împărătești, și o poală, totŭ de mătase, la iconostasŭ.

... Jupanŭ Vlăduțŭ Madańcovič. ...

... Jupănŭ Dumitru Ioan... O sfită de creditorŭ verde... O sfită de mătăsărie roșie cu aeru și procovețe și rucavețe, un stiharŭ diaconesc cu oraru lui de damascŭ; unŭ stiharŭ de taclisŭ cu eptarafirulŭ lui (1835).

Acestŭ jupănŭ Dumitrache [sin Matei Iovoii] aŭ făcut chiliile dinnainte besearicii... Și o prăvălioară de piatră... Casele ceale noi dinŭ dealŭ ale dumisale [daŭ «o ocă čară și una ocă untŭ-de-leamnŭ»]; casele ceale vechi din vale... Chirŭ Stoi

sinu jupînu Themelie . . . Jupanu Iamandi Nicolae . . . Jupanu Gheorghe Nicolae Purincă . . . Jupin Mihaî Cojocariul . . . Jupin Gheorghe Ioanovicî . . . Coconi Rucsandi, soţia răposatului Duţă Iovipali . . . Jupin Gheorghe Diianulă . . . Răposatului Antonică Ghinoiă . . . Stan Ţepesul, carele cu cheltuiala lui a părdosit altariulă besearicii cu lespezi.

. . . Acest Savvă a ţinut pe Stana, sora Hagi Cîrstii, şi el a murit nelăsînd copii. Iar Stana s'a mărîtat de a luat pe Dumitru Moldoveanul de la Sibiiu, şi cu acest jup[an] Dumitru a făcutu pe Mariţa, ce o a ţinut-o Ionu Moldoveanul, şi din Ionu Moldoveanulă cu Mariţa să trag fiî dumnealor: patru şi doao copile; cel mai mare feçor a fost Dumitrachie, de la Sibiiu.

Jup[an] Chirăi i brat ego jup[an] Gheorghie, cari a zugrăvit besearica, şi a dat un plicandru şi o păreache de odăjdi.

Jup[an] Ilie Măreţul i brat ego Iacov, cari a înălţat clopotniţa, şi a dat şi o cruce.

Jup[an] Iovei Evepalin, carele a dat beserecii sfêaşnicile ceale mari.

Jup[an] Iovei Abagiul, carele a făcut amvonul d'innaintea besearicii.

Jup[an] Ioană i snă ego jup[an] Chira Evepalin, carele a cumpărat Mineae 12 cu frate-său jupan Cîrstea, şi a dat un rînd de odăjdi şi la acoperitul besearicii a dat zloţi —, şi la clopotu a dat zloţi —, şi a zugrăvit preste tot, şi a făcut podgradiia de zidă înprejură.

Jupan Cîrstea Evepalin, nu numai că a fostă tovarăşă cu frate-său jupan Ioană la cumpăratulă celor 12 Mineae, i la un rînd de odăjdi, şi la acoperitulă besearicii, etc., ci încă a dat şi o cădealniţă de argintu la sfînta besearică, şi o cruce de argintă poleită, şi a zugrăvit şi amvonulă, şi a făcut şi uşile besearicii cu stîlpii de piatră, şi a mai

dată încă și o candelă de argintă la icoana sf[ă]ntului ierarh Nicolae, pildă bună lăsind odraslelor sale ca să iubească bună-cuviința casăi lui D[u]mnezeu, și să urmeaze din neam în neam a o înfrumuseța, cu aceiaș de D[u]mnezeu plăcută rivnă.

...Părintelui Climent, iconomul de la sf[i]nta Episcopie, carele a fost preot de mir la această sf[i]ntă besearică, și a dat un Molitveanic sf[i]nteii besearici.

Așijderea a dat și tatăl Sf[i]nții Sale Tănăsie Burtea t¹ 12, cînd s'a dat boltit besearica cu scinduri.

Jup[an] Mihael Ralion, carele a dat besearicii o candelă de argint. A dat și fie-sa Mariia la sf[i]nta besearică o sută și treizeci de dramuri de argint.

...Jup[an] Ioan Mariiandi, carele a ajutat la doao clopote și la învălișul besearicii, și la steag, și la un Molitveanic, i la un Mineiu.

... Jupîmului Costandin Malachie.

... Jupîmului Lazăr Grozdin. [Dă] și o dveară de mătase. Jupîmului Radul Băcanul.

... Jupîmului Dobre... La dresul icoanelor.

... Jupîmului Dan.

... Jupîmului Mișco, carele s'a călugărit la sf[i]nta mănăstire Bistrița...

... Pomealnicul Jupîmului Hristei, carele a dat sf[i]nteii besearici o perdea de mătase la dveara cea mare, coturi 3.

... Jupînesii Marișcăi...

... Jupan Stănică, zet[=ginere] Ionu Bunea... Jup[an] Gheorghie Boltașul din Craiova, sin Logof[ă]t Stan din Rimnic... A prefăcut crucea ce o didease răposatul Jup[an] Lazăr, moșul dumisale Grozdin, cea cu 12 praznice, și a ferecat-o cu argint la leat 1786... Jupan Nicolae Tutungiu... O poală de cit... O păreache rucaveți de taclit... Jupăneasa Ilinca sin Nițu Clipici... Cocoani Rucsandii Iovipalivna... biv Căuș Gheorghie Capeleanu [chip de la «1831, Ioan Zugravu».]

4. Pe o cruce în curte:

890.

S'au ridicatŭ această cruce și pisaniia de popa Păun Stanŭ ereŭ, Ana erița, G[ri]g[ore], Ioanŭ; morț: Niaga erița, G[ri]g[ore] ereŭ, Maria erița, Zisu, Ioan, Tudor.

5. Pe un *Mineiŭ* de Buzău (Iulie):

891.

Acestu Minei, luna lui Iulie și cu luna lui Avgustŭ, și cu alte Mine[e], care cuprindŭ, în toate, 12 luni, adecă toată slujba besearicii de peste totŭ anulŭ, le-amŭ cumpăratŭ noi, jup[ă]n Ioanŭ, dinpreună cu frate-mieŭ jupanŭ Cărstea, fecorii jupănului Marcu Evepalinŭ Chiproviceanulŭ, t¹ 40, bani vechi, și le-amŭ închinatŭ sf[i]ntei besear[e]cii ce iaste în Tărgulŭ Râmnicului-de-susŭ, otŭ sudŭ Vâlcea, unde să cinsteaște hramulŭ sf[i]ntei preacuvioasei maicei noastre Parascheva, ca să fie aceste cărți stătătoare sf[i]ntei besear[e]cii, neclătite, nestrămutate în veaci, să să laude și să să proslăvească toți sfinți de preste totŭ anulŭ, căți sântŭ în 12 luni, și să fie și părinților noștri și noao de pomenire; cărți care le-amŭ închinatŭ sfintei besear[e]cii, unde și noi enoriaș sântemŭ, iarŭ care s'arŭ ispiti cu gândŭ ca acela să înstriineaze vre una din cărțile de la această sf[ă]ntă bisear[i]că, să fie suptu blestemulŭ sf[i]ntei besear[i]cii a Răsăritului și a Tuturorŭ Sf[i]nților; Martie 25 dne, l' 7234 [1726].

Pentru Marco Iovipali (Iovipalin) și fiii săi, Ioan și Cărstea, v. pomelnicul de mai sus. Ioan are pe Chira. Fiŭ al acestuia este Nicolită, care trăiește până pe la 1821, lăsind măcar patru fi, pe Constantin, pe Nicolae, pe Gheorghe și pe Ioniță. V. *Studii și doc.*, VIII, pp. 21, 58, 82, 87-8, 90, 129; XII, pp. 166-7.

6. *Apostol* de Rîmnic.7. *Liturghii* de Rîmnic, 7295.8. Pe *Cazanii* de Rîmnic, 1792:

892.

Aastă sfântă și dumnezeiască carte ce să chiiamă Cazanie, iaste a sfintii bisericii din Tărgŭ, unde să prăznuește hramu preacuvioasei Maicii noastre Paraschivei, și s'au datŭ de

dumn[ea]lui jupănu Dumitrachie Iordanu, ca să-î fie vecinică pomenire; 1796, Sep[temvrie] 19.

D. *Biserica Sf. Dumitru.*

893. 1. De-asupra pridvorului, în foarte frumoase slove zugrăvite:

Acestu advonu s'au făcutu dinu temelie cu chieluiala dum[isale] Logofătului Ioanu zugravu și soția sa Elena, spre pomenire dumniilor și a fiilor dum[nialor], anume: Alecsandru, Haralambie, Costandin, Grigorie, Efrosina, Ioanu, Nicolae, Efrosina și cu totu neamulu loru, la anul 1838, Sept[emvrie].

2. *Mineie* de Rîmnic.

3. *Penticostariu* de Rîmnic.

4. *Liturghii* din 1813, legate de Ioan Bunescu.

E. *Biserica Sf. Gheorghe.*

894. 1. La intrare:

Aciastă s[fântă] și d[u]mnezăiască biserică, unde să cinstește și să prăznuște hramulu s[fântului] marelui muc[enicu] Gheorghe, care aastă biserică nu să știe de cine este zidită dinu temelie, iară la ani de la H[risto]s 1681 s'au înnoitu de Preasfinția Sa părintele Theodosie Mitropolitu; iară, la ani de la Adamu 7245 [1737], sculându-să Turci cu război asupra Nemților, au arsă și aastă s[fântă] biserică, și iară s'au dresu de un nepotu alu Preas[fi]n[ției] Sale, Mihailu, și de un moșu Ionu, i de moșu Radu, ca în vec să s[ă] p[o]m[eneas]c[ă].

895. 2. Pe o icoană de la altar:

Ačasta sf[ântă] icoana s'au făcutu de dumniilor nepoți lui Mat[ei] Arvatu, Marin, Mariia, Mariia, Gheorghe, Ana, G[r]igore, Alelu (*sic*), Tudora, Gheorghe, Matei, Maria, Gheorghe,

Ana ereița, G[r]igore, Păuna, Mitru, C[ons]t[antin]u; 1839, Inie 14.

3. Pe un castron:

896.

Mih[ai] Iv[an]; 1775.

4. Pomelnic din secolul al XIX-lea.

897.

Domni: Io Alexandru Voevod, Io Nicolae Voevodă, Io Costandinu Voevod, Io Mircea Voevod, Io Șerbanu Voevod, Io Mihail Voevod.

Se reproduce pisania. Apoi:

Și iarăș s'aũ dresũ de unũ nepotũ alũ Preasfinții Sale pãrintelũ Theodosie, chirũ Mihailũ proigumen alũ Coziei, iarã la leatũ 1763, fiindũ ispravnicũ dumnealũ Petru Grãdișteanulũ bivũ Velũ Stolnicũ [cf. *Studii și doc.*, VIII, pp. L-LI], aũ zugrãvitũ oltariulũ și besearica. Deç acumũ, la anii de la H[risto]s 1779, fiindcã era tinda besearicii mai mare și neboltitã, îndemnatu-s'aũ din rivnã d[u]mnezeiascã unũ moșũ Ionũ, împreunã cu unũ noriașũ alũ sf[i]ntei besearici, anume Radulũ, și aũ mai lãrgitũ besearica, cu micșorarea tinzii; care tindã aũ și boltit-o și zugr[ãvit-o] cu amvonulũ. Aũ mai fãcutũ moșũ Ionũ și chiliile, cu zidulũ înprejurũ. Aũ mai datũ și Radulũ unũ peatecũ de sãliște la uliã. Iarã, cĩndũ arũ fi sã se scrie neștine la acestũ d[u]mnezeescũ pomelnicũ, sã fie prinũ știrea preoțilorũ, ca sã se știe pentru ce i-arũ fi ca sã se pomeneascã. Iarã, de va îndrãzni cineva a scrie vre un nume fãrã știrea preoțilorũ besearicii, de va fi parte besericscã, sã i sã iã darulũ, iarũ, de va fi mireanũ, sã se afuriscã . . . Маѣов 28, 1783. Smeritulũ ierodiaconũ Grigorie.

Io Alexandru Voevodũ, Io Nicolae Voevodũ. Episcopũ, de la „Cozma arhieroshimonah“ la Filaret.

[Arvat dã] o Evanghelie ferecatã cu argintũ și unũ potirũ de argintũ și o cruce de argintũ și cincũ candelile de argintũ și unũ locũ de o jumãtate de zi, îngrãdiți, ce sã otãraște cu alũ bisearici, și de o parte sã hotãraște cu jupãnũ Dumitrache Iolvoiũ.

1815, Maiu. Acestu Ioanu Arvatu au ajutat u la facerea praznicariulu cu t' treizeci. [Altul da] un epitrafiru de belacoasa. [Altul ajuta] la pardositulu besearicii. [Altul da] taleri 280 pentru sindrilit. [Altul] coroana la Sf. Gheorghie, susu la Troicnicu, doao coroane de argintu cu porumbu si o poala mare peste preastolu, cu plastice . . . , doao chipuri de manici de argintu, cu 2 pietri.

5. *Evanghelie* de Bucuresti, 1794.

F. Biserica Sf. Ioan.

898 La intrare:

Acasta sfanta si d[um]nezeiasca biserica, unde sa cinstește si sa praznuiaște hram[ulu] Sf[antulu] Ioan Botezatoriu, neștiindu-s[ă] de cine este zidita din temelie pina la boltă, s'au sculat d[um]neal[ui] jup[an] Dumitrache Evoiū, la leatu i815, de o au boltit-o, si au facutu si clopotnița, si jugravindu-o, si facind si 5 icoane, si candelu de argintu, si cu altele mai inpodobind-o, dupa cumu sa vede, ajutandu si d[um]neal[ui] jup[an] Niculița Iovipale cu tl. 500 si d[um]neal[ui] Logofatu Ionița alu pop[ei] Dumitric[ă] cu tl. 200 КИТК. [= БИТ.. bătuti].

G. Biserica Episcopiei.

Refacuta cu totul la 1857 (v. mai sus, p. 304), n'are vechea inscriptie pe fațada. Cea din 1856, in *Istoricul eparhiei Rîmniculu*, pp. 180-1. Din vechea inscriptie a lui Climent pare a fi luat acest loc: „a fost mai nainte biserica clădita de arhiepiscopul Eftimie al Severinulu și Mihail episcopul, iar, la anul /243 [1735], in vremea războiulu, Turcii cu Nemți, auzind, s'a facut a doa oara, de parintele Climent episcopul“; se spune, tot aici, ca aceasta zidire s'a darimat, dupa un foc, la 1847.

La locul ctitorilor sint numai chipurile lui Calinic si lui Barbu Știrbei, amindoua reproduse in cartea citata (pp. 164, 181).

1. Pe o cutie cu moaște: 899.
 Acastă cutie întru carea să află pusă cinstitulă capă ală sf[ă]ntului marelui m[u]cenică Mercurie, s'au făcută cu chel-tuiala Sfinții Sale iubitoriului de D[u]mnezeu chiră Parthenie, ep[i]sc[o]p Răm[n]icului; 1767.
- Pe fund: 900.
 Episcopiia Rîmnicului. Aprilie 30 dni, la leatū 1767.
2. Pe o cruce: 901.
 Νεκτάριος ἡγούμενος Κόσια, ἔτος 1830, Μαΐου 9 [= Nectarie, egumenul Coziei; anul 1830, Maiū 9].
3. Cruce a Sfantului Mormînt [τοῦ παναγίου Ἰάσου].
4. Pe alta: 902.
 Io Antoni Voivod; 7179 [1670-1].
5. Pe o piatră: 903.
 Climent ep[is]cop Răimnicului, Stoiana, Ivăno... сн крѣсть [=această cruce]; 7209 [1700-1].
- Maî sînt și alte slove, fără înțeles, fiind scrise de un meșter necuoscător de carte.
- Părinții lui Climent sînt Radu și Paraschiva (*Istoricul eparhieî Rîmnicului*, p. 259).
6. Pe o tiplotă: 904.
 Theodosie, arh[imandrit] Coz[ian]; 1810.
7. Anaforniță, cu chipuri de sfinți în medalioană, lucrate 'n relief cu ciocanul; veacul al XVII-lea.
8. Pe o tămîierniță: 905.
 S'au făcut de preasfinți[tul] părin[tele] Nifon Sevastis, egu-menu sf[intei] μονῆς Cozie; anu 1844, luna Mart[ie] 1.
- După *Istoricul eparhieî Rîmnicului*, p. 192.
9. Au fost trimese la Expoziție moaștele Sf. Filip, Mihail al Si-nadei și Marina, care poartă, pe benzile de aur ce le încunjură,

inscripții slavone (1642, 1647, 1652), a căror traducere se dă pe pp. 205-6 din cartea citată.

10. *Tipicon* de Iași.

LXXII. Paraclisul Episcopiei.

906. 1. La intrare:

Acestă sf[ă]n[ă]n[ă] și d[u]mnezeescă paraclisă, din temelii lași iaste zidit[ă] și cu zugrăveale împodobit[ă] din[ă] bun[ă] gândul[ă] și cu tot[ă] cheltuiala cinstitului și de D[u]mnezeu iubitorului părintelui chir[ă] Grigorie, ep[iscopu] al[ă] ac[ă]stei sf[ă]nte episcopii, întru slava lui D[u]mnezeu și întru lauda hramului sf[ă]n[tului] marelui ierarh[ă] Grigorie b[olog]slovul[ă], în[ă] zilele luminatului Domn[ă] Io Grigorie Ghica-Vod[ă], leatu 7259 [1750-1].

Facsimile, în *Istoricul eparhiei Rîmnicului*, la p. 188; unde și lectura.

2. Ușă sculptată (*ibid.*) și jeț episcopal cu vulturul bic[er]fal.

907. 3. Pe dosul p[ă]retel[ă] de la intrare:

S'au zugrăvit[ă] acest[ă] sf[ă]nt[ă] paraclisă la leat[ă] 7262 [1754], sfârșindu-să la luna lui Avgust[ă] în 22 de zile.

908. 4. Pe un epitrahil:

Io Costandin[ă] Basarab[ă] Voevod[ă], *госпожа Мария* [= Doamna Maria]; leat 7200 [1691-2].

909. 5. Pe p[ă]retele din fund:

Помени гди: Григоріе зсгравъ, 1753. [= Pomeneste, Doamne: Grigorie zugrav; 1753.]

910. 6. Pe o cruce:

Dionisie ierom[ona]h, eclisiarh Mitro[poliei]; 1809, Sep[tem]vrie] 8.

7. Pe o perdea de la d[er]era cea mare:

1830, Ghen[u]ar[ie], Nectarie arh[i]m[andrit] ig[u]m[en] Cozii.

8. În pridvor, chipurile de ctitori, mîzgălite și ele la reparație: Io Costantinū Gehanū Racoviță Voevod. Grigorie episcopū Râmnicul[ui].

B o l n i ț a .

1. La intrare:

911.

Aastă sfântă și dumnezeiască biserică ce să cheamă bolniță, întru carea să cinstește și să prăznuște Adormirea preasf[in]tei Născătoarei de D[um]nezeu și plu[r]u[rea] Feçoariei Mariei, iaste zidită din temelii ei prin osteneala și cu toată cheltuiala Preasf[in]ții Sale chir Climentū ep[i]scopū, precum și biserică cea mare iarăș de Sf [i]n[ț]i[a] Sa s'aū innălțatū și cu zugrăvele s'aū înpodobitū, în zilele Mării Sale Io Costantinū Necolae Voivod, ispravnicū fiind Spiridonū monahū, chelarū; Oc[tomvrie] 20, 7254 [1744].

Și în *Istoricul eparhiei Râmnicului*, p. 185.

2. În dosul ușii de intrare:

912.

Ziditu-s'aū această sfântă și dumnezeiască biserică din temelie, și cu zugrăveala, și cu alte odoare înfrumșetată, prin nevoința și cheltuiala smeritului chirū Climent, episcopu Râmnicului; 7256. Zugravii: popa Gheorghie, Badia diaconū.

Și în *Istoricul eparhiei Râmnicului*, p. 185.

P a v i l i o n u l .

1. Pe un fragment de piatră în pridvor:

913.

... zilele bunului creștinū Ion Costand[in] Vojevod, ș'aū datū dato[ria] că de obște la anii de la Adamū 7201; iarū de la H[risto]s 169[3].

Pentru clopotniță, v. cartea citată, p. 238 și urm. — Clopotele sînt din 1834, 1847, 1848.

Crucea din vie.

[Гъ] произволеніем шца и съ поспѣшеніем сна и съвршеніем 914.
стго дха амин. Бъздвнже са съи чстньи крсть къ молеб и къ

похваля иж въ стыхъ шца ншего Николаа Мир[а]лики[скн] епскпъ ;
и въздвнже сын крсть Іо Костандин Шербан Воевод и гсжды
и҃г Балаша блсвеніемъ шца Діонисіа епска Римник., м. д., влѣтъ
ѣрѣд.

Adecă:

Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, amin. S'a înălțat această cinstită cruce pentru rugăciunea și pentru lauda celui între sfinți părintelui nostru Nicolae, episcopul Miralichiei. Și a înălțat această cruce Io Costandin Șerban Voevod și Doamna lui Balașa, cu binecuvîntarea părintelui Dionisie, episcop de Rîmnice; Mart (Maiu 9?), anul 7164 [1656].

Și în *Istoria eparhiei Rîmniceului*, p. 233.

LXXIII. Însemnări de pe cărțile din biblioteca Episcopiei.

1. *Baia-de-fier*,

915. 1. Pe o *Cazanie* din 7256:

Aastă Cazanie iaste al sfintei mănăstiri Hurezii, oată de Sf[i]nția Sa părintele chiru Climentu, și s'a dat sfintei bi-seareci de la Baia-de-fieru, unde hramulu Tuturoru Sf[i]nților; Aprilie 25 d[ni], 7257 [1749]. Dionisie arh[imandrit], ig[u]m[en] Hurez[ului].

916. 2. Pe un *Triodion* din 1731:

Acestu Triodu este al sfintei mănăstiri Hurezu, și l-au dat smeritu igumen Dionisie ierumonahu la biserica sfintei mănăstiri de la Baia, la luna lui Fer. 28 dni, lt. 7240 [1732].

917. 3. Pe o *Evanghelie* din 17—:

... Cumpărată de dumnealui Iacovu, dinpreună cu nepotu dumisale Avraamu otu Baia-de-heru, asijder[ea] și sfântu antimisă este totu de cumpăratu . . ., la sf[ăn]ta bisărică cè noao otu Sărbești.

V. prefața vol. XIV din *Studii și documente*.

2. *Bărbăteşti.*

1. Pe o *Cazanie* din 7256: 918.
 [Dată de] popa Mirea otŭ Bărteşti [la 7267 (1758-9)] sf[i]nteî besearicî ceî noao de piatră din Bărbăteşti.

2. Pe un *Apostol* din 1704: 919.
 Acastŭ Apostolŭ l-amŭ vândutŭ eŭ popa Dimetrie Sfinŭii Sale popei luî Grigorie snă Andrei boiarŭ otŭ Bărbăteşti dreptŭ zloŭi 19, ŝi amŭ lăsatŭ zlotŭ 1, că aŭ fostŭ tocmeala zloŭi 20, ŝi amŭ ertatŭ zlotŭ 1, ca s[ă] zică ŝi[m]ie cine va citi: Dumnezeŭ să-l iarte; la cursu anilorŭ de la început[ulŭ] Lumii 7246 [1747-8].

3. Pe un *Triodion* de Tîrgovişte, 1649: 920.
 Acastă carte a dat-o popa Nicodimŭ iermonahŭ otŭ Bistriţă de pomană dumnealŭi ŝtefanŭ vt. [Vistieriŭ?] otŭ Bărbăteşti, la sfânta bisearică unde să prăznuiaşte Sf[ă]ntul Nicolae, Ianuarie 25 dni, leat 7229 [1721],

4. Pe *Mineiul* de Novembre din Rîmnic: 921.
 Acastă sf[ă]ntă ŝi d[u]mnezeiască carte ce să numeaşte Mineaiul lunii luî Noemvrie, l-ŭ dăruit Sf[i]nŭiia Sa părintele Macarie iromonahŭ sf[i]nteî besearicî ceî noao de piatră dinŭ Bărbăteşti, întru carea să prăznuiaşte hramul preasfinteî Născătoareî de D[u]mnezeŭ cinstita ei Întrare în besearică . . . Popa Ioanŭ sintŭ Macarie, eg[u]m[en] otŭ Bărbăteşti, amŭ scrisŭ; 1779.

3. *Bengeşti.*

Pe *Faptele Apostolilor*: 922.

Chiriu chirŭ Climentŭ, episc[opol] Răimniculuî, pentru po-
 menirea Preasf[inŭii Sale], să-î fie în veaci, pentru că i-amŭ
 slujitŭ 10 anî în protopopie; iarŭ cine l-arŭ fura, să fie afu-
 risitŭ de părintele episc[op], ŝi de toŭi sfinŭi părinŭi otŭ Ne-
 cheia, 318, ŝi de mine азъ грешных [= eŭ, greşitul] popa Ioanŭ
 prot[opopŭ] Telesculŭ; Noemv[rie] 20 d[ni] 7257 [1748]. Acestŭ
 sfântŭ Apost[olŭ] l-aŭ dăruitu protopopŭ Ioanŭ dumnealŭi

Stolnicului Bengescu. Aicea la sfânta bisearică, la Bengești . . . R[adu] Bengescu bivū Velū Stol[nic].

4. *Bistrița.*

923. Pe un *Apostol* de Buzău:

Acestū sf[ă]ntū Ap[ost]o[l]ū iaste al sfinteī mănăstirī Bistriții, lăsatū de Stefanū ig[u]m[enū] Bistriții, să fie în chilia igumenească.

5. *Bistrița-Cozia.*

924. Pe un *Apostol* din 1683:

S'au înnoitū cu legătura în igumeniia Sf[in]ției Sale chirū Costandie arhim[andrit] Bist[ri]ții, 1800, prin osteneala mea: Dionisie eclis[arh].

† Acestū sf[ă]ntū Apostolū l-au datū proeg[umenul] chirū Grigorie otū Cozila la bolniță, unde iaste hramulū Sf[i]nților Apostolī Petră și Pavel, ca să fie Sf[i]nții Sale veačnică pomenire; iară cine s'arū îndrăzni ca să-lū dezlipiască, să fie suptū blăstămulū Sfinteī Troiță.

Oct[omvrie] 3 dni, l' 7211 [1701].

Grigorie proeg[umenū] otū Cozia.

925.

6. *Bunești.*

Pe un *Penticostarion* de Rîmnic, 7275:

Acestū Pentecostarū l-amū cumpăratū eū, popa Pătru, ce mă tragū din neamu Avrămeștilorū, de aiča, dinū satulū Buneștilorū, pe moșia sfintii episcopii, și l-amū cumpăratū cu t' 6, însă șase, la anulū de la Face[rea] Lumi 7287 [1779], la luna lui Agostū 1.

7. *Căluși.*

926. Pe un *Apostolū* de 1774:

A fost a Căluului, supt Gavriil arhimandritul (1806).

8. *Cineni.*

927. Pe o *Cazanie* din 1781:

Ačastă sf[ă]ntă Cazanie iaste cumpărată de popa Pătru Opriși, pentru îndelnicirea cetirei fečorilorū lui, ca să o stă-

pănească cu pace, și scrisă eă, mai multă păcătosulă și ticălosulă robulă lui Dumnezeuă popa Pătru Oprișă, cu mână de tină, cu condeiă de găscă; Ghen[arie] 13, 1788. Și am vândut-o la satulă Căneniă.

9. *Cănepești*.

Pe un *Antologhiu* din 17—:

928.

Al popei Stanăulă Sirbesculă, care săntă preotă la sfânta besearică la Cănepești, sudă Gorjă; de la începutulă beseariciei amă fostă purtătoră de grija și chivernisătoră la facerea beseariciei, pân s'au isprăvită, și s'au sfințită cu bl[a]goslovenia Preasfinției Sale iubitoriului de Dumnezăă ep[i]scopă Filaretă ală Râmnicului... Cu t' 25, și pă legătură amă dată t' 2... Mai 8, 1785, 7293.

10. *Cornet*.

Pe un *Antologhiu* din 17—:

929.

L-au dată Preasfinția Sa părintele episcopulă chiriu chiră Parthenie de Rîm[nic], la sfântulă schită ce să chiamă Cornetulă, prină mine, Rafailă monahulă, ca să fie Preasfinții Sale veačnică pomenire, și de la sfântulă schită să fie nestrămutată în veci, amină; luna lui Dechemv[rie] 22, vleat 7275 [1766].

11. *Drăgănești*.

Pe o *Cazanie* din 7256:

930.

Aăastă sf[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte ce să chiamă Mărgărită, adecă Cazanie, iaste a sf[i]nteii beseariciei de piază dină Drăgănești, hramă Vovedeniia bo[gorodi]ți [= Maicei Domnului], dată de pomană de Preasf[i]nția Sa părintele chiră Climentă, episcopă Râmnicului, pentru vecinica pomenire; Sep[temvrie] 8 d[ni], 7261 [1752].

12. *Giurgiu.*

931. Pe un
- Apostol*
- de Buzău (al episcopului Damaschin):

Amu scrisă eă, popa Iordache otă Giurgu, care amă învățatū copii popii lui Calinū.

Să s[ă] știe că acestū Apostolū iaste alū lui Marinū sinū popii lui Calinū otă Giurgiu, iproč; și amū scrisă eă, Marinū, cu măna mia, ca să nu aibă altulū a mă rămănia. Meșja Noem[vrie], 7264 [1755].

13. *Govora.*

932. Pe un
- Triodion*
- din — :

Acest Triodū s'aū dăruitū de Preasfinț[ia Sa] proinū Mitr[opolitul] sfinteī măn[ă]stir[ī] Govorii. Dech[e]m[vrie] 28 dni, '1777.

14. *Greci.*

- 933.. Pe un
- Apostol*
- din 1683:

Acestū sfântu Apostolū l-amū cumpăratū eă, Barbulū părcălabulū otă satū Greci, otă sudū Rom[anași], și l-amū cumpăratū dela fečorul popei Albului, umblăndū cu elū fečorulū popei Albului ca să-l vână în tărgū, în Caracalū, i-amū datū eă, Barbulū părcălabulū, tl. 1 pl. pă dănsulū, cu tocmeală în mijlocu tărgulū domnescū, fiindū mulți oameni marturī, care aū fostū cândū l-amū cumpăratū: părintele popa Tudorū otă Greci, Radulū Cīortacū, Radulū Budulaiū, și alți oameni aū fostū marturī Eă, Preda sintū pop[a] Albulū La luna lui Aprile în 2, la leatū 1759.

15. *Hurez.*

934. Pe un
- Testament*
- de 1703:

Acestū Testamentū iaste alū sfinteī dumnezeăștiī mănăstirī Hureziī, și s'aū arătatū aici ca să se vază, să nu-lū ducă la alte lăcașuri, fiindū alū sfinteī mănăstirī Hureziī, precumū întru adevărū să veade.

16. *Iazer.*

Pe o *Evanghelie* de 1682:

935.

Acastă sfântă Ev[an]gh[e]lie cumpăratu-o-aŭ Sf[i]nția S[a] părintele chirŭ Ilarionŭ, episcopulŭ Râmniculuŭ, și o aŭ datŭ de pomeană sf[i]nteŭ mănăstirŭ Iazerulŭ, iarŭ cine s'arŭ ispiti a o lua de aici, să fie proclerŭ, afurisitŭ, anathema, de D[o]mnulŭ nostru Is[us] H[risto]s.

17. *Izvarna.*

Pe un *Octoih* din 17—:

936.

.... Cu toată cheltuiala dumnealŭ Gheorghe Gîrcu ot Izvana, dîndŭ prĕ lucrulŭ lui tal[erŭ] 5, 30 par[ale], adecă par[ale] treizeci; darŭ tocmeala lui aŭ fostŭ tal[erŭ] 6=, ci aŭ mai lăsatŭ și numitu legătorŭ parale 30, pentru veačnica pomenire; iar saftianu l-aŭ dăruitŭ dumnealŭ Sămenŭ Miloŭ otamŭ, [=de acolo], pentru veačnica pomenire.

18. *Jitianul.*

Pe o *Evanghelie* de Snagov:

937.

Acastă sfântă Evanghelielie iaste a sf[i]nteŭ măn[ă]stirŭ Jătiianulŭ, ș'aŭ legat-o Sfinția Sa părintele ig[u]m[enŭ] chirŭ Ananiia; Oc[tomvrie] 24 dn[i], leat 7233 [1724].

19. *Motru.*

Pe *Faptele Apostolilor*:

938.

Acestŭ sfântŭ Apostolŭ s'aŭ legatŭ alŭ doilea de robulŭ lui D[u]m[ne]zăŭ Ioanŭ Popescu, dasc[alŭ] otŭ Cernețŭ, sănu Samoilŭ ermonahu otŭ mănăstirea Motruluŭ. 1794, Noemv[rie] 6.
Ioanŭ Popescu, dasc[alŭ].

20. *Negoiești.*

Pe un *Apostol*:

939.

Acastă sf[ă]ntă și dumnezeiască carte ce [să]numeaște Apostolŭ, iaste cumpărată de preoții de la Negoiești, de la biserica boe-

rească cea de piatră, anume preoții popa Ioanū Dragomirescu, popa Dumitrașco Vierescu, diaconu Preda Borcanū; cumpărată cu tl. 6 pl.

21. *Novacș.*

940. Pe o *Cazanie* din 174—:

. . . . S'aū cumpăratū de acești noriaș . . . la biserica Novacilorū: Pătru Novăcanu săn Ilea, Ștefan Fisăi, popa Ion Borbeae.

22. *Ocna.*

941. Pe o *Evanghelie* din 1682:

Acaștă sfântă și dumnezeiască Evanghelie este a biserici den mahalao răs[ă]ritului de la Ocne, unde să prăznuescū Sfinții Voivozi. Leat 7246 [1737], Oc[tomvrie] 15. Pop[a] Ioanū.

Acaștă Ev[an]gh[e]lie dată iaste de pomană de Măria Sa Io Șerbanū Voivodū la bisearica domnească la Ocnă, unde iaste hram . . . , pentru . . . să fie beseareci. Cărstea Log[o]f[ă]t, ispravnicū.

23. *Pociovaliște.*

942. Pe un *Apostolū* din 17:—

Acestū sf[ă]ntū Apostolū care ne-aū lăpădat-o părintele episcopulū Climentū la bisearică la Poč[o]valiște, însă la beasia-reca cea veaiche; care amū plătit-o cu zloți 9, numai preoții i diaconiī cariī amū fostū rânduți la acea sfântă besearecă, totū pe anume, cine ce amū datū; însă eū, popa Barbulū otū Poč[o]valiște, amū datū banī 150. Amū datū eū, popa Raduța, pe acestū Apostolū banī costande 18.

24. *Polovracș.*

943. Pe un *Mineii* de Ianuar, 1779:

Acaștă sfântă carte iaste a sfinteī mănăstiriī Pol[o]vraci. Pahomie ig[u]m[enul]; 1787.

Pe un *Apostol* din 1747:

944.

La leatul 1802, Apr[ilie] 27, Duminecă lingă sară, la două săptămîni după Paşti, aŭ călcat cîrjaliîi oraşul Tărgu-Jiului, arzînd toate casele, tăînd şi robînd şi oameni, şi, după ce aŭ şezut o săpt[ă]mîna în Tărgu-Jiului, apoi s'aŭ arădicat şi s'aŭ dus la satul Stăneşti, şi acolo aŭ şezut altă săptămîna. Ş'aŭ ars toate satele şi sfintele biserici după supt munte, şi acolo mulţi oameni aŭ robît şi aŭ tăiat, fiind ca la o mie de Cîrjaliî, şi mai marele lor aŭ fost Manah-Ibrahim. Şi, de acolo plecînd, s'aŭ dus la Ocnele-Mari, arzînd toate casele pe drum, şi sfînta mănăstire Pol[o]vragei (*sic*). Şi, fiindu-le trecerea prin acest sat, Romăneşti, multă stricăciune şi pagubă aŭ făcut, luînd şi un rob, pe Ioan sin popiî Nicolae, şi la mulţi oameni aŭ tăiat şi urechile, şi, după dînşii viînd nazirul de la Braila, cu vr'o cincî sute de Turci, cu Cazaci, cu tunuri, oaste împărătească, s'aŭ aşezat aicea, în satul Romăneşti, şezînd o săptămîna, cît aŭ şezut şi Cîrjaliî în tîrg. Şi, viînd Cîrjaliî aici, şi s'aŭ bătut cu dănşii, a arsă şi multe case dintru acest sat, şi sfînta biserică; aŭ făcut şi metereze, sfărămînd tîmpla toată şi icoanele, rămiînd numai părăiî; şi aŭ fost fără de slujbă opt luni, pănă la Dechemvrie în 20, şi, aducînd pe Sfinţia Sa parintele protopop Andreiŭ, aŭ tărnosit-o şi aŭ sfinţit-o, şi toată ţara şi boierii aŭ fugit peste munţi; aflîndu-se Domnu ţării Măria Sa Mihaî-Vodă Suţu, aŭ fugit, cu toţi boierii, din Bucureşti în Braşov. Şi, spre a se şti precum s'aŭ întîmplat, am însemnat aici aceasta la 1802, April 27.
 . . . protop[op].

Acei boieri ce aŭ scris şi iscăleşte mai sus, după cum aŭ scris, adevărat este, şi robul ce-l arată că s'aŭ robît, îmi este mie frate, şi nici păn acum nici aŭ mai venit, nici s'aŭ mai auzit unde se află. Şi cel ce iscăleşte mai sus în anul trecut, la 1806, în luna lui Mai 7, l-aŭ chemat Dumnezeŭ; şi pe amîndoi Dumnezeŭ să-i ierte. 1807, Iulie 24.

25. *Slăvitești.*

945. Pe un *Triodion* de Rîmnice, 1831:

Acestă sfântă carte iaste cumpărată de robul lui Dumnezeu Ionu Slăviteșcu, dăruită bisericii otu Slăvitești; 7249 [1740-1].

26. *Sohodol.*

946. Pe un *Octoih*:

... besarică la satu, s'aũ datũ de acolo toate cãrțile, s'aũ lotũ și acesta, și amũ slujitũ cu elũ pãnã la rãbelia lui Dudorũ, și atunci s'aũ pusũ toate cãrțile în bolta besariciei, și dupã trecerea Turcilorũ, s'aũ gãsitũ celealalte cãrți, iarũ acesta nu s'aũ gãsitũ. (E din Sohodol; însemnarea, din 1839.)

27. *Timișani.*

947. Pe un *Penticostarion* din 7275:

Acestă sfântă și dumnezeiascã carte aũ trimis-o protopopu Ionașco la sfânta bisericã a noastrã la Timișanilorũ, și amũ plãtit-o cu talere zãce, eũ, popa Ștefulũ ot Timișani. Dintr' aceste tl. 10 aratã la vale cine ce aũ datũ anume:

Bani 90 Dumitru Crãguĩ.

« 90 Iion sãn Lațco.

« 40 Udriște Hușta.

« 78 mãtușã Gazda.

« 40 Ghiorghie Timișanu.

« 40 Stãmatie Morãga otũ Paiosa.

« 30 Barbulũ Bãrhotã.

28. *Topolnița* [v. și vol. I].

948. Pe un *Octoih* din 17—:

Acestă sfintã și d[u]mnezeiascã carte ce sã chiamã Triodũ o amũ cumpãratũ eũ, Iosifũ ieromonahũ otũ Tismana, și o amũ dat-o sfintului schitũ Topolnița, unde sã prãznuiãște și sã cinsteãște hramulũ tãerii cinstului capũ alũ Sfintului Ioanũ

Botezătoriu, pentru veačnica pomenire. Fev[ruarie] 14 dni, 1778.

29. *Vîlcan.*

Pe *Triodion* de Rîmnic, 7290:

949.

Să s[ă] știe, că această sfîntă și dumnezeiasca carte ce să chiamă Triod, l-au cumpărat Ioan Beuranu, fecoru lui Dumitru Beuranu, și l-amu cumpăratu cu 5 la sfînta bea-
serică satu schila Vălcanelor. . . În cursul anilor de la H[risto]s 1787.

30. *Fără loc de origine.*

1. Pe o *Psaltire* de Chiev, 1640:

950.

+ VI[ă]d[i]ca Theodosie. Cine va fura această Psaltire de la schitu de la Piatra, să fie suptu blăstem, afuritu, proclētu, anaftema de Înpăratul H[risto]s.

Aceste rînduri, într'o admirabilă caligrafie, sînt scrise chiar de mîna lui Teodosie Mitropolitul Moldovei, cu privire la care v. *Ist. lit. religioase*, p. 180.

La sfîrșit:

Dionisie ig[u]m[en] Coztin [= Coziei?].

2. Pe o *Evanghelie* de Liov, 1644:

951.

Acasti sf[ă]nti buni vestire de Înpărăția Ceriului Ev[an]gh[e]-
lie cumpăratu-se-au cu toati usărdie a iubitoriu de toati podoaba a sf[i]ntelor besearici Stefanu Mitropolitul, cu mila lui Dumn[e]dzău alu Tărgoviștii și a toati Ugrovlahia, și o au dăruitu în satu Costeștii, la sf[ă]nta besearici unde iaste hramul Uspenia b[ogoridi]ți, ca să fie Sf[i]nției Sale pomeani și ertare de păcate, împreuni cu părinții Sf[i]nției Sale, anume Dimitrie și Dimitra, în veaci; iară cine va îndrăzni a o lua și a o striina într'altă parte, saŭ o vinde, și cine o va da, și cine o va lua, saŭ o va vinde, saŭ o va cumpăra, acela să fie trăcletu, blăstematu, anaftema și afuritu de VI[ă]d[i]ca I[su]s H[risto]s, de 318 ѡц ѡже къ Нєкєй [= părinți cari sînt din Ni-

cheia], așijderea și de VI[ă]d[i]cia Mea, și să-î fie părăș Pr[e]-
 ță[ist]a Maica Domnului mieu I[su]s H[risto]s la groaznica ju-
 decat[i]. ВЪ ДНИ [= în zilele lui] Io Mathei Basarab, m[esi]t[a]
 Ghen[arie] 20, ГВАНА К ЛѢТО [= ani, la anul] 7161 [1653].

E scris cu mîna marelui Mitropolit Ștefan, care-și arată părinții
 și locul de obîrșie.

952. 3. Pe un *Apostol* de 1683:

Luot-amu eu, popa Voinea, acestu Apostol de la cumna-
 tul Manasiia în bani tl. 1 și 2 ob[oroc]e de grău, câte bani
 50, car[e] facu bani 100, și 1 ferde meu de sămănța fomete
 (sic), sau bani 88; m[e]s[i]ța Mai dnă 21, letu 7203 [1695].

953. 4. Pe un *Apostol* din 1683:

Să să știe, acastă sfântă și dumnezeiască carte Apostol
 s'au datu dinu mila lui Șerbanu Voivodu Catacozino pintru
 ca să fie de pomană la sfânta și dumnezeiască — [șters],
 hram —, și le-amu împărțit eu, Stanciulu sin Todoru iuz-
 [bașa], leat 7193 [1684-5].

954. 5. Pe o *Psaltire* din 17—:

.... Este a mea, a robulu lui Dumnezeu Radulu erei, dată
 de pomană de 2 provoslavnic creștin, anume Dumitru Bre-
 zesculu și de Costea Vornicelu, și au cumpăratu dreptu tl. 2,
 ca să aibă pomenire; Ap[rilie] 3 dni, l[ea]t 7266, 1758.

955. 5. Pe o *Cazanie* din 1756:

Și amu scrisu eu pe vremea ce să afla coconulu Gheor-
 gheșu Roșianu zapciu pe glasa Jălțulu de Mehedinți, și atunci,
 în vremea acla, au fostu... liatul 1821, până la anul cu
 liatul 1827....

956. 7. Pe un *Penticostarion* din 1775, listă de dăruitori: Pătru
 Drândara, Dumitrașco Florescu, Ioan Tauru, Gheorghie Curteanu.

957. 8. Pe un *Nou Testament* de Belgrad:

În leatul 1831, Maiu 28, în Joidă Înnălțari Domnulu și Mân-

tuitoifuluș nostru I[su]s H[risto]s, după pacea, cea deșăvîrșită între marele Împărat a toată Rusiia și preste toată lumea vărfuluș împărașiloruș, și între Othomanicească Poartă, după ținearea răsboiuluș de doș anș și după desăvêrșita Rusii biruinșă asupra sârmanilor Turci, cindũ prinũ mijloacile Rusii cele înțelepte să chinuia țara Moldovi și Valahiia să rămăie suptũ reformă, precumũ toată Europa, făcându-să și oștiri regulate într' aceste părș, amũ scris spre știre. . . .

9. Pe un *Antologhiu*, numele dăruitorilor: Danũ Mălăialea, Șandru Stanei, Matei Blîdea otũ Șasa, Dumitru Bicanũ otũ Șasa, Ionũ Bălțeanulũ, Pana Palișe.

10. Pe un *Apostol*, lista de donatori: „Aũ datũ Gheorghe Săraruș bani 15“, Dumitru Terșanu. „Aũ datũ Voichiș 2 coturi de pânză de groasă.“

LXXIV. Biserica din Miroslava (jud. Iaș).

Clădirea n'are astăzi nicũun știl. E nezugrăvită și cuprinde numai mormîntul luș Al. Mavrocordat (1907),

1. Pe *Liturghiș* din Iaș, 7267:

958.

Acastă sfântă și dumnezeiască Liturghie s'aũ legatũ după cumũ să vede cu chieltuiala unui pravoslavnicũ creștinũ, anume Vasile, ca să fie pomenitũ cu totũ neam[ulũ] dum[nealuș] la ctitornicia aceștii sfinte cărș; 1778, Mart 4, 1778.

Și amũ însemnatũ eũ, Gavriilũ legătorũ de cărș otũ Focșani, care amũ și legatũ acastă carte.

Pomelnicul luș Enachi Balmoj: între nume: Sahinũ.

2. Pe un *Triodion* de București, 1798:

959.

Alũ luș Filaretũ Apamias.

Pecete cu mitra, crucea, cîrja și inișiale.

3. Pe un *Octoiș* de Buda, din 1811:

960.

Acestũ Octoiș s'aũ afierositũ de mișe, șmeriștulũ arhie-

reŭ Filaretŭ Apamias Beldimanŭ, la biserica dinŭ satulŭ Miroslava, unde sŭ prŕznueŝte hramulŭ maiŭ

V. ŝi maiŭ sus *Galata*, p. 300.

4. *Liturghŭ* din 1834.

5. *Psaltire* din 1834.

6, *Ceasoslov* de Braŝov, 1835.

7. *Mineie* de Neamŭ.

LXXV. Biserica Frumoasa.

V. ŝi vol. I din *Inscripŭi*, pp. 14-5.

961. 1. Pe un mormŭnt, afarŭ:

Sub aĉasta petrŭ in pace reposesazŭ Ioane Mavrogheni, trecutŭ la viaŭia eterna in 13 Septemvriu anul 1860, in etate de unŭ anŭ.

In somnul de vecie
Din leagŭnŭ in mormŭntŭ,
Ca flórea de câmpie
Trecutŭ de pre pŕmŭntŭ.

Asupra ŭrudire familiei Mavrogheni cu familia luŭ Mihaŭ-Vodŭ Sturza, v. revista *Floarea Darurilor*, I, p. 325 ŝi Blancard, *Les Mavroyeni*, p. 585 ŝi urm.

962. 2. Pe altul:

Pietatea cea fiascŭ al domnitoruluŭ Moldoveŭ Mihail Sturza aŭ rŕdicat acest monument spre pomenire prŕ-strŕlucituluŭ Mare-Logof[ŕt] ŝi cavaler Grig[orie] Sturza, nŕscut la 1758. sŕvŕrŝit la 1838, Mart in 13 zile.

963. 3. Pe un al treilea:

Sub aceastŭ petrŭ reposesazŭ sclavulu luŭ Dumneŕeŭ Vornicul Petrachi Mavrogheni, sŕvŕrŝit din viaŭiŭ la 2 Sep[temvrie] anul 1866, in etate de 78 ani. Trecatoriule, umelitu el te rogŭ se dici: Dumneŕeŭ se'lŭ ierte.

4. Pe o *Evanghelie* de București, 1723:

964.

Ἐκ τῶν τῆς αὐτενικῆς μονῆς τῶν Ἀρχαγγέλων τῆς ὀνομασθείσης Φρουμόσας, τῆς τελοῦσης ὑπὸ τὸ σεβάσιμον καὶ θεοβάδιστον ὄρος τοῦ Σιναίτου, ὄνηθὲν ὑπὸ τοῦ πανοσιωτάτου προτοσυγγέλου καὶ καθηγουμένου κυρίου Σιλδέστρου . . . Ευαγγέλιον. Σιλδέστρος [= Dintre ale domneștii mănăstirii ce se zice Frumoasa, care e închinată la veneratul și de Dumnezeu călcatul munte al Sinaii; cumpărată de prea-cuviosul protosinghel și catigumen chir Silvestru . . . Evanghelie. Silvestru].

Foarte frumoasă caligrafie.

Însemnare românească, tăiată.

5. Pe o *Evanghelie* grecească din 1728 (a lui Hrisant de Ierusalim): 965.

Ἐστὶν τῆς ἁγίας παρασκευῆς τῶν Σιναιτῶν, καὶ ὥστις ἀποξενῶσι αὐτόν, ἔστω ὑπὸ τῷ ἰδίῳ ἀναθήματι. 1760, Ἰουλίου 24 [= Este a Sf. Paraschive a Sinaiților, și cine o va înstrăina, să fie supt deosebit blestem; 1760, 24 Iulie].

6. Pe o legătură:

966.

Αὐτὰς sv[í]ntí Eua[n]ghe[lie] αὐ̄ ferecat-o Mărie Sa lumina-
tulū Domnū Io Grigorie Ghica Voevodū κᾱ περκαγο γεπτκα
[= în cea d'intăiū Domnie], κ λκτ [= la anul] 7239, αο 1730
[cu arabice].

Însemnările la sfinți, slavone.

7. Pe o *Evanghelie* din 1754:

967.

Διὰ συνδρομῆς τοῦ ἁγίου καθηγουμένου κῦρ Σουλδέστρου ἀφιερῶθη τὸ παρὸν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου Ἀβράμη καὶ Μανόλη Σάββα εἰς διηνεκὲς αὐτῶν μνημόσυνον, καὶ ὁ ξενώσας αὐτόν ἔστω τοῦ ἀναθήματος. 1766, Ἀπριλλίου 5 [= Cu cheltuiala Sfinției Sale egumenului Silvestru s'a închinat cartea de față de Constantin Avrami și Manoli Sava, spre veșnica lor pomenire, și cine o va înstrăina, să fie anaftema; 1766, 5 April].

968. 8. Pe potir:

Αβραμίου, Ζαφήρας, γωνέων και τέκνων Κυριάκου, Σουλτάνας, γωνέων και τέκνων [a lui Avramie, a Zamfirei, a părinților și fiilor lor; a lui Chiriac, a Sultanei, a părinților și fiilor lor] [c. 1780].

Maî este o anaforniță din veacul al XVIII-lea și o cruce în filigrană.

969. 9. Pomelnic:

Mihail Sturza V[oe]vod, Smaranda Doamna, Rucsanda și fi lor, Veniamin arhiereu și Mitropolit, Filaret arhiereu [Apanias] Ioasaf arhimandrit [Voinescu, ctitorul cel nou].

Morți:

Isac Balica¹, Nestor [Ureche], Mitrofana [soția lui], Grigorie Voevod [Ghica], Zoița Doamna, Matei Voevod, Smaranda Doamna, Scarlat Voevod, Rucsanda Doamna; Mihail Racoviți Voevod, Anna monahî, Alecsandru, Gheorghii, Grigorie, Anița, Nestor, Ioan, Ecaterina, Chiril, Vasiiana și tot neamul lor.

Iliaș Voevod (?), Eremia Movila Voevod, Costantin Movila Voevod, Radu Voevod, Stefan Gheorghie Voevod, Gheorghie Ghica Voevod, Vasile Voevod, Nicolae Mavrocordat Voevod, Costantin Mavrocordat Voevod, Constantin Racoviți Voevod, Ioan Theodor Voevod, Grigorie Calimah Voevod, Grigorie Ghica Voevod, Costantin Moruz Voevod, Alecsandru Moruz Voevod, Chirița Logofăt [Suțu] și tot neamu.

Morți:

Inochentie arhiepiscop, Iacov arhiepiscop, Veniamin arhiepiscop, Gherasim arhiereu, Antonie arhiereu, Inochentie arhiereu, Varlaam arhiereu, Ioasaf Voinescu arhimandrit. Acesta a zidit din nou, al doilea, biserica mănăstirei Fru-

¹ A întemeiat vechea „biserică mică de piatră”. V. *Letopisițe*, III, p. 169.

moasa, și aŭ împodobit-o cu toate cele trebuincoasă, cu a sa cheltuială, la anul 1842¹ . . .

Pomelnicul Marelui-Logofăt Grigore Sturza : Dimitrie, Ruc-sanda Grigorie, Maria, Grigorie, Elena, Elena, Efrosini, și tot neamul lor. (*Adaus*: Theofla monahia, Mihaï bezedè).

10. *Octoih* de București, 1792.

11. *Triodion* de 1798, București.

12. *Penticostarion* de 1800, București.

13. *Triodion* de 1800, Blaj.

14. Pe un *Mineiü* de Buda, 1805:

970.

La 817, Octombri 10, amă intratü, în zia de sfinții mucenici Evlampie și Evlampiia, eü, Mihalachi dascalü.

15. *Urmare întru prea-sfînta Duminecă a Paștilor și întru toată săptămîna cea luminată*; Neamț, 1814.

16. *Liturghie* de Chișinău, 7323 (1815).

17. *Tipicon* din 1816.

18. *Epistolele Sf. Pavel* în grecește; Veneția 1819.

19. *Evanghelie* de Neamț, 1821.

20. *Triodion* de 1833, București.

21. *Mineie* de București.

LXXVI. Mănăstirea Cetățuia.

[V. și vol. I, pp. 13-4.]

Pe turnul de intrare:

971.

Хербъ прѣсвѣтлаго гнара Іу Дѣка Воєвод, бжю милостію земан молдакскон, вѣтъ зрон, мца юн. і [= Herbul prea-luminatului Domn Io Duca Voievod, cu mila lui Dumnezeu al țerii Moldovei, anul 7178 [1670], luna lui Iunie în 10.]

¹ Așa zice și inscripția, ascunsă de pridvor, de-asupra ușii de intrare.

LXXVII. Iași: Biserica Sf. Nicolae de la Socola.

972. 1. Pe un *Tipicon* din 1816:

Să să știe de când amă fost dascal, eă, Vasile Popovici, la bisărica sfântului ierarh Necolaï din iarmarocă, și atunci m'amă și căsătoritū, la anulū de la Hristosū 1816, Avg[ust] 10 zile, și atunce aă răposat și tatăl mieă, eromonahū Serafimū, și, pentru știința, amă scris.

973. 2. Pe o *Evanghelie* de Sibiiă, 1806:

Aăastă sf[i]ntă Evangheli[e] amă cumpărat-o, eă, Manoli Sărbu, din mahalao Broștenii, împreună cu soțul mieă Anna, și cu fi noștri, Gheorghe, Mariia, Elena, și cu totū ne[a]mul nostru, și amă dat-o la sf[i]nta biserică ci să zidești întru cinste și prăznuire sf[i]ntului er[ar]hū Nicolaï aice, în Eșî, din iznovă, la iarmarocă, și să nu fi nimi volnicū a o lua fără di știre noastră, ci să fie în — la sf[i]nta biserică niclintită în veci, și orcine din nemul nostro va căuta-o, să fi di față; și erei Timoftei a mersū împreună cu ăupănul Manoli, și amă cumpărat-o cu baniă dumisale; let 1810, luna lui Dechemvrie 23.

3. *Evanghelie* din 7279.

4. *Liturghă* de Iași, 1818.

5. *Catavasier grecesc și romînesc*; Sibiiă, 1832.

6. *Psaltire* din Iași, 1817.

7. *Euhologhiu* din Iași, 1834.

8. *Psaltire* de Iași, 1835.

Însemnare grecească din 1849.

LXXVIII. Biserica din Drăgănești.

[comun'cată de d. O. Ghibu].

974. Piatră cu inscripție, la Museă:

Aăastă sf[ăn]tă și dumnezeiască besereca dela sf[ăn]tă mă-năstire, anume Drăgănești, care iaste hramul sf[ăn]tului ma-

re lui măcinic Dumitrie, eă, robul Domnului mieă, lu Is[us] H[ristos] și inchenătorul Sf[in]teî Troițe Io Mateiă Băsărabă, cu mila lu Dumnezeă Domnă și Voi[vo]d a toat[ă] Țara-Rumănescă, și, știind ctetoria noastră de spre mumă-mă, și văzându-o veche și stricată, rădecatu-o-am den temelie, însă dempreun[ă] cu rudele noastre, ce ni se trag de spre mumă-mă, anume jupan Diicul Marele-Spătar[iă] și jupan Drăgușin Marele-Paharnic, și [o am zjidi[ă] de piatră întru slava lu Dumnezeă și întru lauda marelui măcinecului Dimitrie și [n]tru pomeana părinților noștri ș'a noastră de veaci; amin.

Ispravnic —, mșta Gh[en]ari.

Însemnată pentru statornicirea legăturii de familie dintre Matei Basarab, Diicul și Drăgușin, cu privire la cari v. vol. IV, Prefața.

LXXIX. Bisericele din Galați.

1. Biserica Precista.

1. În curte, pe un mormînt:

975.

Τάφος ἀσιπισίας (sic) δὲ ψυχῆς ἀγαθοῦς ἐκ πόλεως Βυζαντίου, γυνῆ Ἀντωνίου Χ. Ἰωάνου Μερούζη... εὐτυχῆς ἐνιαύτως σαράντα ἑπτὰ τῆν ἡλικίαν, ἐτελεύτησεν κατὰ τὸ ἔτος 1838, κατὰ τὴν πρώτην Ἀπριλίου, ἀφίσασα τέκνα δυτῶ... ἡλικίας ἀλδύρα περαλογιωνης (sic) μνημόσυνον αἰώνιον ὁ δὲ Κύριος ἀναπάση αὐτὴν ἐν κολπίοις Ἀβραάμ μετὰ τῶν δικαίων χιλιοστοῦ ὀκτακοστοῦ τριακοστοῦ ἔγδοῆς, μ[η]ν[ι] Ἀπριλίου, εἰς Γαλάτzion.

Adecă:

Mormîntul... sufletului bun, din orașul Bizanțului, soția lui Anton Hagi Ioan Meuzi: fericită trăind ani patruzeci și șapte ai vristei sale, a murit la anul 1838, la 1-iă April, lăsînd opt copii... de vristă. . ., monument. veșnic; iar Domnul s'o odihnească în sinul lui Avraam, împreună cu dreptii; 1838, în luna lui April, la Galați.

2. Piatra de mormânt a lui Gheorghe Anastasiu, din Kavarna, mort la 25 Februar 1847.

3. Piatra de mormânt a lui Hagi Caludis Ioannu, mort la 24 August —.

4. Piatra de mormânt a Hagi Dafnei, soția lui Hagi Caludis, născută la Burgas și moartă la 11 Mart 1862.

5. Piatra de mormânt a lui Vasilie Gheorghiu 'Ιασιαννοῦ, mort la 8 Mai 1858.

6. Piatra de mormânt a lui Teohari Papadux din Varna, mort la 30 Decembre 1845.

7. Piatra de mormânt a lui Nichita Moscopulos din Mesembria, mort la 16 Octombrie 1853.

8. Piatra de mormânt a lui Dimitrie Constantinu, din Pyrgos, născut la 1819, mort la 1864.

976. 9. La pridvor:

1858, August 14. Ὁ κτήτωρ Δίας [= ctitorul Dias].

977. 10. Pe o piatră din veacul al XVII-lea, prinsă în păretele scării de piatră ce duce la clopotniță (comunicare a desemnului de d. profesor N. Velichi):

Σῶμα Μεγαλὴ ἴεω Δημητρίου

Γιάννου Σκού...τις ἡμῶν τέθαπτε ἐνθάδε

Ὅστις πρὸς πατρός ἔλκεται ἐκ Πελοποννήσου,

Ἔτωχε δὲ ἀπὸ πατρίδος Βυζαντίου.

Adecă:

Trupul lui Mihail fiul lui Dimitrie al lui Ioan Scu...tis, al nostru, a fost îngropat aici; care, după tată, își trage [neamul] din Pelopones, iar el a fost de loc din Bizanț.

11. Icoană din 1808.

978. 12, Pe catapiteazina din 1812:

Διὰ συνδρομῆς τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, Γρηγορίου, καὶ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν [= cu cheltuiala egumenului mănăstirii, Grigorie, și a cvlavioșilor creștinii].

13 Pe o icoană acolo:

Costantinū Theodorū.

979.

Ἐνεκομῆθη χρυσῷ τε καὶ ἀργυρῷ τῆ ἀγία αὐτῆ εἰκὼν τῆς Θεομήτωρος διὰ πλουσίας δαπάνης καὶ λαμπρῶν ἐξόδων τῶν ἐν τῷ Γηλατζίφ-θῶω ἐβλογημένων ρουφειῶν μπογασιέριδων, ἀμπατζιδων καὶ λοιπῶν χρυστιανῶν, ὧν πρῶτος ἐστὶν ὁ Χατζῆ Κωνσταντάκη μπογασιέρης καὶ ὁ μισθὸς τῆσδε Πρέτζηστας καθηγούμενος *Ανθυμος, οἷς ἅπασι χαρίζοιτο ἡ κυρία ἡμῶν Θεότοκος τῆς τε παρούσης καὶ μελλούσης ζωῆς τὰ ἀγαθὰ καὶ σωθήρια, ἀμήν, 1817. Lauren[cius].

Adecă:

S'a împodobit cu aur și argint acastă sfință icoană a Maiceî Domnului cu bogata cheltuială și strălucitele jertfe celor două bresle (rufeturî) lăudate din Galați, a bogasierilor și a abagiilor, și a altor creștini, dintre cari cel d'întăiū e Hagî Constandachi bogasierul și egumenul aceștei mănăstiri a Precistei, Antim; căroră tuturoră să li dăruiască Doamna neaștră Născătoarea de Dumnezeu, în viața de față și cea viitoare, cele bune și mîntuitoare; amin; 1817.

14. Pe o *Evanghelie* din 1687:

980.

Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Γερασίμου [= și aceasta, ca și altele, e a lui Gherasim].

15. Pe un *Mineiū* de Iulie, Venetia, 1777:

981.

Τὰ παρόντα ἡγοράσθησαν τῇ δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου ἀγίου προηγουμένου καὶ ἐν πνευματικοῖς πατρὸς κὺρ Χρυσάνθου Βαθοπαιδηνοῦ π[ρ]ο-τζεστάου, *αψπγ' [= cele de față s'aū cumpărat cu cheltuială preacuviosului sfințitului proegumen și în cele sufletești părinte domnul Hrisant din Vatoped, Precistanul; 1783].

16. *Penticostariū* din Venetia, 1782.17. *Evanghelie* din Venetia, 1799.18. *Ceasoslov* de Brașov, din 1835,

2. Biserica Sf. Gheorghe.

982. 1. De-asupra uși:

Ἀνηγέρθην ἐκ θάθρων ὁ περικυπαὸς [=περιφανής] καὶ θεῖος οὗτος ναὸς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου παρὰ σπουδῆς τοῦ κοιρίου (sic) Μηχαλακίου καὶ εἰς μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου περὶ εὐχικῆς καὶ μνημοσύνης αὐτοῦ τε καὶ τῶν γονέων, ἀφέ[ν]τος Ἐπιτρατίου Δαμπίζα Βοῦβ., ἐν ἔτει 1665, 7172, Ἀπριλίου α'.

Adecă:

S'a ridicat din temelie această vestită și sfântă biserică a sfântului marelui mucenic Gheorghe cu sirguinta dumisale Mihalachi și ca mitoc al Sfântului Mormint, pentru rugăciunea și pomenirea lui și a părinților, Domn fiind Istrate Dabija Voevod, în anul 1665, 7172 (sic), Aprilie 1.

983. 2. Pe un mormint, pe prag:

Εἰ θακρῶσαι θούλοι, ξεῖναι, δικαίως, ὄρα τύμβον κέθοντα γ' ἄνδρα ὅς Χανθίδης ἐκκρήθην Δημήτριος· κλεινὸς Δακία ἦρεν ἄρε (sic) δίκη γὰρ τῆς αὐτὸν Μέγαν Παχάρνικον· δὴ κάτ' ἐν τιμῇ τέλος.

Adecă:

Dacă vreți să plingți pe dreptate, vezi acest mormint care ascunde pe unul care s'a numit Dimitrie Xantides; vestita Dacia l-a luat; a fost Mare-Păharnic, și și-a dat sfirșitul în slujbă.

984. Adaus:

Δημήτριος Παχάρνικος Διρεκτζι... 1836, Ὀκτωμβρίου [= Dimitrie Păharnicul Direcciu]; ... 1836, Octomvře].

3. Mormintul din 1848 al unei Constantinopolitane.

985. 4. Pe altul:

Ἐκμηθήθη δούλη τοῦ Θεοῦ Κατερίνη, γυνὴ τοῦ Χάτζη Πάνα, να (sic) Βάρνα, ἐν 1793 [= a adormit roaba lui Dumnezeu Ecaterina, soția lui Hagi Pană, din Varna; la 1793].

5. Mormintul lui Andrei Balsami din Cefalonia, mort la 12 Ianuar 1856.

6. Pe icoana Sf. Gheorghe:

986.

1832. Aceste patru icoane împărătești s'au dăruit de chir Rașcu la biserica Sfântului Gheorghe Ierosalimului; 1833, Dech[emvrie] 17.

3. Biserica Sf. Spiridon.

[comunicate de d. N. Velichi.]

1. Piatra de mormînt a lui Alexandru Vasiliu, născut în Adrianopol, la 1801, și mort la 13 August 1858.

2. A Elisavetei Ștefanide, nepoata lui, născută în Galați la 1832, moartă la 1845.

3. A lui Stamate Rusovicî, mort la 10 Ianuar 1850 [românească].

4. Biserica Sf. Vineri.

[comunicate de același.]

1. Pe o icoană:

987.

Această sfântă icoană s'au făcut di Costa[n]din Radovicî, starosti rusesc, spre a să pomeni și a câștiga mântuire sufletului în veș, amin; 1828, Ghenar 1. *Ioan Zugrav.*

2. Pe icoana Sf. Haralambie:

988.

‘Η παροῦσα εἰκόνα δ’ ἐξόδων ῥουφρετίου ψωμάδων καὶ ἐτέρων συνδρομῶν 1814. [= Această icoană [s'a făcut] cu cheltuiala breslei pitarilor și altor cheltuitoari; 1814.]

5. Biserica Sfinții Voevozi-Mitoc.

[comunicate de același.]

1. La intrare:

989.

Această sf[ântă] biserică s'au zidit din temelie la an[ul] 1801 cu cheltueala răp[o]s[a]t[ului] ctitor Gheorghie Cișmanul, cu a sf[inte] m[ă]n[ă]stirî Neamțu-Secul și cu a altor dăruitori patrioți. După care, la an[ul] 1821, în vre[mea re]beliei, arzindu-să, s'au reînnoit iarăși de cătră mă[năstire], la an[ul] 1825,

fiind starețu Sf[inția] Sa păr[intele] arhim[andrit] Domețean. Iară acum, din rânduirea Sf[inției] Sale păr[intelu] arhim[andrit] starițul pomenitelor m[ă]n[ă]stiri, chir Gherasim, s'au reparat și îmbunătățit precum să vede, cu toată cheltueala mon[ă]stirii. Anul 1858, Septemvrie 15 zile. *Boernăm (?)*.

6. Biserica Mavromol.

[Idem.]

1. Mormînt al lui Theologos Hagi "Ηλιοζ, din Mesembria, cu soția, Zoița, din Anhial, cu fetele Eugenia și Catinca.

990. 2. Pe altul:

'Ενθάδε κείται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Λάλος προσκυνητής, ἀπατῆς. Σφιστοβλής' ἀνεπαύθει ἐν Κυρίῳ ἐν ἔτει 1831, 'Ιουλ. 20. [= Aici zace robul lui Dumnezeu Lalu, închinător, abagiū, Siștovean; odihnească întru Domnul; în anul 1831, Iulie 20.]

7. Biserica Vovidenia.

[Idem.]

991. 1. Pe un mormînt:

'Ενθάδε κείται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μαρῖνος, ἐν ἔτει 1803. 'Ιουνίου 20 [= aici zace robul lui Dumnezeu Marin, în anul 1803, 20 Iunie].

992. 2. Pe altul:

Supt această piatră odihnești robul lui D[u]mnezeu Ioanu, tatălū prot[opopulu] și iconom[ulu] Gheorghii Avraam ot Galați, biserica Vovedenie; 1815, Sep[temvrie] 1.

993. 3. Pe altul:

Aicea să află îngropat Căpitanul Grigorie Vărnav, trecut din viață la anul 1838, Octomvrie 30.

994. 4. Pe altul:

Supt această pi[atră] s'a înmormîntat trupurile răpoșaiilor robū a lui Dumnezeu Sărdariul Pavel Străjăscu cu soția sa

Elenco; cel întâi în vrăstă de [gol] și săvârșit la anul 18 [gol], luna [gol], iar soția în vrăstă de [gol] ani, săvârșită la 18 [gol], luna [gol], împreună cu fiicile lor, săvârșiți mai nainte.

5. Pe altul:

995.

Zac fără suflare
 În večnica uitare
 Aici în mormint,
 De toți despărțită,
 În viac părăsită. —
 Mă acopăr cu pământ.

Așa-î la o floare,
 Ce-a vîntului suflare
 Cu-ale zorilor plîns
 Face să răsae,
 Șăcirea ce-o tae:
 Tot lucrul îi stîns!

Mărimea, averea,
 Norocul, puterea,
 Toate acum lut,
 Și nu duc cu mine
 Decît rău sau bine
 Ce'n lume-am făcut.

Frumuseța îi dusă,
 Lumina-î apusă,
 Și tot ce-am lăsat
 Este, cu uimire,
 Slabă pătimire
 Tristului bărbat.

Înimilor vii
 În nimerpiciî

Iarăș' s'fat le las
 C'așa să pitreacă
 Cum ar vrea să facă
 Într'a morții ceas.

Rușelor o slabă
 Mingiere aibă,
 Că negrul mormint,
 Precum legeă scrie,
 După večnicie
 Ne-om vidè curind.

Așteaptă, oprește,
 Trecători, nu trece,
 Pașii nu-ți grăbi:
 Marginea-ți va spune
 Uitatul meu nume,
 De vroești a-l ști.

1841, Septemvre 4.

996. 6. Pe o icoană:

Acestă sf[ă]ntă icoană este a lui Nicolaï Vasiliu; 1840, S[e]p-
 t[em]v[rie] 22.

Localitate necunoscută.

[după un decalc.]

997. ГЛА КАМЕН СЪТКОРИ И ОКРАСИ НАНЬ МИРОН ЧОГОЛКЪ КЕЛНКИН КАС-
 ЧЕРЪ ПОДРЪЖИИ СКОИ ИАКНА ДЪЦА КОСТАНТИНЪ СТЪРЪЧКЪ И МАТЕРЕ
 ЕГЪ ИНЬГИАШКЪ, КЪ ДНЬ ІУ ГИВОРГІЕ СТЕФАНЪ БОНКОДА, КЛЪТВО СЪРЪДА,
 МЦА ЮЛЪ НИ ДНЪ.

Adecă:

Această piatră a făcut-o și a împodobit-o dumnealui Miron Ciogolea Marele-Clucer soției sale Ileana, fata lui Costantin Stîrcea, și mamei ei, Anghiluşea, în zilele lui Io Gheorghie

Ștefan Voevod, în anul 7164 [1656], în luna lui Iulie 18 zile.

Miron acesta era pîrcălabul de Neamț al lui Vasile Lupu în 1652; pe acest Domn l-a trădat, împreună și cu frații săi. Cf. *Documentele Bistriței*, II, pp. xiv-v, xxii. Și Stîrcea fusese pîrcălab, la Hotin; *ibid.*, p. x.

A D A U S U R Î.

La p. 88, n¹ 241.

Tîrgoviște.

[Comunicate de d. Virgil Drăghiceanu.]

1. Biserica Sf. Nicolae Simuleasa.

Pe o pisanie, de-asupra celei vechi:

998.

Acastă sfântă și d[u]mnezeiasc[ă] biserică, ce să prăznuește hramul Sf[e]ti Niculae, din temelie fiindu zidită de dumnealui jupanu Mirco Vel. Căpitan, ce este în pisaniea veche și, de întinplătorile vremi rămăindu nezugrăvită și învechindu-să, după sfârșitul dinainte pomeniți tiitori (*sic*), din voe dumnezească și cu ajutoriu Sf[e]ti Nicolae, s'au învrednicit și dumnealui jupanu Sima Bucșenescu, i jupînița ego Ecaterina, înmulțindu și hramul Sfinților Voivozi, și o a înpodobit cu zugrăveli și cu alte odoră bisericesti, aridicându și advonul din temelie, și clopotnița, și cu învelișul, înfrumusețându-se, cu toate dăsăvârșit, după cum să vede; dînd ajutoriu și d-lui Niculae Minculescul Postelnicul, cu talere 50, începându-să în zilele prea-înălțatului Domnului Nostru, întru al doilea Domnie, Io Alexandru Costandin Moruzi Voevod, întru al 5 an al arhipăstoriei Preaosfinții Sale arhiepiscopului și Mitropolitului chiriu chir Dosoftei, la leat 7308 [=1800] Iun[ie].

La p. 90.

2. Biserica Sf. Nicolae.

1. Pe un *Mineiu*:

999.

Acestu Minei al lui Iunie, din 12 Minee, cu tl. 130, deplin, a 12 luni... sânt ale bisericeii ierarhului Niculaie: ctitor, răposatu întru fericire Matei Basarab și Doamna Elena, ce, în urma fericitilor ctitori..., iar un răposat, Dimitrie Bogasieru,

Fiștogeon (?) aŭ binevoit, după boala ciumei, ce s'aŭ izbăvit, dă aŭ înpodobit sfînta biserică, zugrăvind biserică și tindă, și aŭ înzestrat-o și cu prăvălii în Tîrg[ul] din lăuntru, apoi, îngrijitor fiind preotul pop[a] Andronie, cu mila lui D[umne]zeu aŭ însemnat acestea în Domnia Mării Sale Ion Gh[eorghe] Caragea-Vodă, ce au venit Domn la pacea cu Muscalii; 1813, Iulie.

1000. 2. La proscomidie: 726— [175—].

1001. 3. Pe o carte:

Știut și pomenit să fie că, la leat 821, Mai 29, aŭ intrat Turcii în Tîrgoviște, Duminică, la prânz; aŭ început a sparge și sfintele biserici; la care, Lună, aŭ venit d-lui răposat jupănu Gheorghe, la sfînta biserică a sfîntului ierarch Niculae, și aŭ luat din cărți, ce aŭ găsit; la care aŭ plecat dumnealui la Iunie 4, Vineri, la . . . , să-și ducă calabalăcul, iar Duminică, pă la prânz, s'aŭ săvârșit de robie, dinpreună și încă doi Postelnici; Chivu, Grămătic Vasalache; iar, la șaisprezece zile ale lui Iunie, s'aŭ rădicat și ordiea, Joă, dă dimineață, și, pentru ca să fie știut și pomenit, am însemnat, eu, păcătoș[ul], Iunie 24, în ziua proorocului și înainte-mergător Ion.

1002. 4. Pe un *Apostol*:

Știut și pomenit să fie, că, la leat 1821, Mai 29, aŭ venit Turcii în Tîrgoviște, și aŭ început a sparge sfintele biserici, la care răposa[ul] Gheorghe Brașoveanul s'aŭ sculat . . . , și aŭ venit la sfînta biserică, a sfîntului hram Niculae, de aŭ luat cărțile ce aŭ găsit, și aŭ scăpat și Sfîntul Apostol; iară Vineri i-aŭ tăiat capul.

1003. 5. Pe o carte:

Să să știe că am scris eu întru această sfîntă Evanghelie . . . , dela biserică Sf. Niculaie, ce să numește Biserica Doamnei Elenei, a bunului și prea-creștinului Domn Io Matei Basarab Voevod, care mai înainte aflănd[u-să] această biserică stricată și dezvelită, fiind spre dărăpănare, iar, din mila Maicii Domnului

și din ajutorul Sfântului Niculaie, îndemnat fiind [de] Duhul Sfânt d-lui jupan Dumitru Bogasieru, de aici, din Târgoviște, împreună cu ceilalți mahalagi, boeri, de aș învelit și o aș zugrăvit, și alte odoare dăruind sfintei biserici.

6. Pomelnic din Decembre 13, 1827:

1004.

Pomenește cel mai înainte ctitor, ce aș rădicat sfinta biserică, hramul sfintului și făcătorului de minuni ierarh Niculaie: Matei Basarab Voevod și Domn țării, cu leat 1633 [= 1633], Elena Doamna, cu fii lor și cu tot neamul.

... Pomelnicul d-lui Log. Costandin Slătineanu..., al d-lui Log. Nițul zet Log., Dinu Slătineanu..., al d-lui Gheorghé Ludescu..., al d-lui treti Log. Grigorie Lăzureanu..., al Postelnicului Dimitrie Andronescu, ce au așezat și hramul Sfântului Marelui Mucenic Haralambie, izbăvitorul de năpraznică boală..., al Postelnicesei Joița, sora răposatului Vistier Niculae, ce dă un loc de vie cu pomet, pă valea Voevozi, pă moștenirea moștenilor oroșani..., și care s'aș vîndut în trebuința facerii prăvălii din țirg, după ardere...: al Logofătului Cirstea Andronescu, ce dramuri 29 aș hărăzit o candelă, la Sfântul Haralambie. Tl. 18, etc.

7. Pe o carte:

1005.

Leat 1834, Iunie 24, aș răposat întru fericire preasfîntitul nostru Arhipiscupu și Mitropolitu Grigorie, a toată Ungro-Vlahia, și s'aș îngropat în Sfinta Mitropolie a Bucureștilor.

8. Clopot din 1700, cu invocația tot a Maicei Domnului: „Campana gloriose Virginis; MDCC“.

3. Biserica Sf. Dimitrie.

La p. 90.

Pe o carte:

1006.

Această carte este a bisericeii Buzincăi, metohul Sfintii Mitropolii; 1815.

La p. 91.

4. Biserica Sf. Maria saŭ Roșie.

1007. 1. Inscripție zugrăvită înuntru:

† Acastă dumnezeiască sfântă biserică s'aŭ auzit că este zidită din temelie de dumnealui biv Vel Vornicu Coadă¹, și, fiindu netencuită și cu tâmpla de lemnu cazută și în stare proastă, au fost purteator de grijă Lazăr Tabacu cel mic, iar acum, cu luminare Dum[nezeului] Sfânt, aŭ făcut îndemnare de s'aŭ tencuit și s'aŭ zugrăvit de iznoavă, făcându și atvon dinainte biserici, din ajutor Sfinții Sale popa Ion sin dascălu Ivan Gugeamoș și de dumnealui chir Grigorie Tabacu sin Lazăr cel mare, i de alți, cari cu cit s'aŭ milostivitu la acest ajutoru; întru care s'a făcut tâmpla de zid și s'aŭ zugrăvit de iznoavă după cum se vede, în zilele prea-luminatului Domn Grigorie Dimitrie Ghica VV., și Mitropolit fiind Grigorie al Ungro-Vlafiăi (*sic*). Deč s[fânta] biserică are zestrea sa 2 prăvălioare într'un văliș, la ulița cea mare, și mai are o moșioară asupra Lazurilor, cu pământu său, și să hotărăște de la vale și în coste cu răposatul Sima Bucșeneanul, și, pă din sus, cu răposatu Nicolae Vistieru, și pre miazăzi este hotar drumul. . .; 1828.

2. Ctitorī zugrăviți: Grigorie Tabacu, cu anteriu lung și fes roșu, meși în picioare; Zoița, cu scurteică mică, și „Popa Ion sin dascălu“.

1008. 3. Pe un mormînt în biserică:

Suptu acasta piatră zac osele robului lu Dumnezeu, ale lu Dumitrașcu coconul al jupanului Vainia căpitanu și al jupănesei S[afta, Sultana?], vă dnă Io Mateiū Vo[e]vod m[e]s[i]ța Iulie, 17 dne, vă leat 7153 [1645].

1009. 3. Pe altul:

Osele robului lu Dumnezeu jupanu Vladu Căp[itani] i sin ego Stoica, și s'aŭ pristăvit în zilele Io Matei Voevod, m[esița] Iu . ., văleat 7160? [1652].

¹ V. Hurmuzaki, XI, p. II.

4. Pe o frîntură de cruce, afară, pe revers: 1010.

Io Матен Басараба Воєвода въсѣмъ [ЗЕМЛЕ] УГРОВЛАХИНСКОЕ, ЛѢТ
7158 [1650].

5. Pe o piatră afară: 1011.

Suptă această piatră rece, osele răposatului Hagi Grigorie, Lazăr cel mare, tabacu, odihnește; născut la 1792, s'a sfîrșit la leat. . . ., ctitor acestei biserici. . . .

La p. 93.

5. *Biserica Tîrgului.*

1. Pe o piatră, în biserică: 1012.

Cu vrerea Tatului și al Fiului și al Sfintului Duhă, s'aă lucrât această piatră cu osteneala dumnealui jupan Dumitru cup[et] ot Tîrgoviște, însă au făcut și o cruce. . . ., în zilele prealuminatului și oblăduitorului Neculae [Mavrocordat Voevod]....

2. Pe aceeași: 1013.

Aici supt această piatră, odihnescu-se osele pravoslavni[ice]i răposatei robei lu Dumnezeu Chira, a lu jupan Dumitru cupeț. . . ; 1725.

3. Pe un clopot: 1014.

S'au turnat de la Iosef Teuč [=Teutsch], din Brașov; 1853.

4. Pe altul: 1015.

Mea in auribus tuis sonet vo[x].

6. *Biserica Geartolu.*

Inscripție zugrăvită afară: 1016.

Încă din leat 1777, aflindu-se niște ziduri de beserică pă pămîntul metohului mănăstiri Orezu, pă lângă pămănt moștenesc, unde era casa pă vremi a Fusoiei [Fusească], precumă dovedescă zapisele date de atunci, și, în cursul de mai sus pomenitū leat, s'aă strămutat, prin vānzar[ea] caselor, pān[ă] la leat. . . , ce să vānduseră casele prin mezat, de le-a cumpărat

arhimandrit Mehalote ¹, cu întărire domnească, a Domnului Alexandru Epsilant, apoi, în urmă, ear[ă]și s'aŭ strămutat pă la alți cumpărători, ear, la leat. . ., s'aŭ pogorât prin vânzar[e] de le-aŭ cumpărat răposatul văr[u]-meŭ Căminar Gheorghe Geanol, unde atunci au rperat zidurile biserici, deschizându lăcașul, având îngrijire de cele trebuincioase ale biserici, spre mântuirea sufletească. Earŭ la leat 1821, de cându să făcusă zaveră și [in] streinî răposat Geanol, ci erea stricat[ă], o dărimas[e] Turcii, atit casile cu totul și alte stricăciuni biserici; eară la leat 1828, cu venirea armii rusești și având o daraveră de bani și altele cu răposatu văru-meŭ, aŭ trecut în stăpînirea [mea], cu ahturi formăluite, spre veșnica stăpînire. Eŭ dar, Cluceru Nichita Formac, văzînd sfărîmarea s[fin]ti biserici, nefînd învelită, lipsiea cele trebuincioase, o am învălit de iznoavă, făcîndu-î cele trebuincioase pă din lăuntru și pă din afară, făcînd biserici cărți de cetit și orice era de trebuință, și zugrăvind-o pă din lăuntru și pă din afară . . ., fînd aastă biserică cu hramul S[fe]ti Nicolae, S[fe]ti Spiridon. Neavînd venit de nicăieri decît două oca de ceară pre an de la niște embaticheri, am hotărît ca să hărăzescu o vie a mea, ce o am în Deal Rușiț (*sic*), sat Ocnița, pentru trebuincioasele cheltueli ale s[fin]ti biserici, atit pentru sînbria preotului, dascălului și orice alte cheltueli . . ., neputînd nimeni din neamul meŭ să o instreineze, saŭ să o vinză, saŭ să o zălogească. . . , că va rămîne precum să află în veaci veacului biserici S[fe]ti Nicolae. . . ; leat 1860.

1017. 2. Pe o parte din vechea pisanie, întrebuițată ca material de construcție în tindă:

Cu vrerea Tatului și al Fiului și al Duhului Sfînt, ridicatuse-aŭ aastă sfîntă și dumnezeiască biserică, hramul S[fe]ti Nicolae . . .

¹ De la Mihaï-Vodă din București.

Literele sînt foarte frumos tăiate.

3. Pe o piatră de mormînt:

1018.

Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Γεώργιος οὐν τοῖς φιλετάτοις αὐτοῦ τε[κ-
νοις] [= a răposat robul lui Dumnezeu Gheorghe cu prea-
iubiții lui fii].

4. Pe alta:

1019.

Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος ... ἀδελφὸς ... μνημοσ ... ἐν ἔτει ἀχνη', Σεπτε-
βρίῳ κθ' [= a răposat robul... fratele... pomenire; în anul
1658, Septembrie 20].

5. Și o a treia.

6. O a patra e din 1642.

7. Biserica Sfinții Voevozi.

1. Pisanie zugrăvită la intrare:

1020.

Aastă [sfăn]tă și d[um]nezească biserică, din orașul Târ-
goviști, este ridicată din temelie în numele sfinților mai mari
Voevozi Mihail și Gavriil, cari răposatu ctitori ei nu să știu
cine sînt, pentru că nič pisanie, nič alt catalog nu s'aũ găsit
a să cunoaște numele și leatul zidirii, saũ să fi avut vre-o
zestre lăsată de la cinevași, spre ținerea ei, ci s'aũ ținut nu-
mai cu umbrirea darului Sfinților Voevozi, până când răpo-
satul întru fericire Postelnicul Vasilachie Maican și d. V[e]l
Vistier Iancul Bădulescu, din rivnă dumnezeiască și insuflat
de darul D[u]hului Sf[înt]ũ, aũ făcut danie sfintei biserici mo-
șica de peste apa Ialomițai, pentru ținerea de preot și cîntă-
reși. Iar, s[fin]ta biserică ajungînd în desăvirșită derăpănare
și fără mijloc de a să prenoi, un anume de Dumnezeu iubit
hristiean, anume Avram Ioan, cu feciorii săi din acest oraș,
de patrie țarigrădean, împins de rivnă d[um]nezească și um-
brit de darul Sfinților Voevozi, aũ învălit acest sfînt lăcaș
din nou, aũ tencuit-o, aũ rădicat din nou turla de dinainte,
aũ zugrăvit-o pe dinăuntru și p'afară, adăogînd clopotul cel

mare, și așezându-le sus, așternînd caldarim în fața biserici. Săvîrșit 1849, Oct[ombrie].

1021. 2. Pe o piatră de mormînt, înuntru:

Suptu aastă piatră zac oasele roabei lui Dumnezeu Dumitranei, jupîneasa lui Stan Polcovnicul ot Tirgo[vi]ște, pristăvindu-s[e] în zilel[e] prea-luminatului și creștinului Domn Ion Ștefan R[acoviță] Voevod, în anul de la Facerea Lumii 7222 [1714], April 28.

1022. 3. Pe altă piatră:

Aicea, suptu aastă piatră, ce este așezată în biserică Tirgului, odihnesc oasele răposatului robu lui Dumnezeu Bădica cupeș, fiul robu lui Dumnezeu Stanco protopop, sachelariu ot Tirgoviște; unde este tot neamul îngropat. Cine o va ceti, să zică: Dumnezeu să-î erte. Av[gust] 9, 1769.

1023. 4. Pe alta:

Suptu aastă piatră odihnesc osele răposajilor robii lui Dumnezeu Negoia logofăt s[ă]nă Anghel, la leat 7237 [1728-9], i jupaniț[a] dumnealui Sanda, la leat 7227 [1718-9]; i Negoia snă ego, la leat 7224 [1715-6]; Necolae nepotă-său. Acesta s'au prestăvit în zilel[e] lui Io Nicolae Voevod, la anul dăla H[risto]s 1730.

1024. 5. Pe alta:

Aicea, suptu aastă piatră, odihnesc osăle robei lui Dumnezeu, jupănasi Alexandrina ot Dălgopolu [=Cîmpulung], muma a lui Ignatie Sărdarul și a lui Costandin ce au fostu Comisă. Zise Solomonu că tot omul din pămîntu au ișitu, iară înu p[ă]mîntu s'au întorsu. Și s'au pristăvită înu zilele Io Antonie Voivod, în luna lui Septemvrie în 10 zi, leat 7181 [1672].

1025. 6. Pe un potir:

Danie la bi[serica] Sf[inții] V[oe]v[oz]i, de Voicul log[ofăt]; 1821.

7. Pe o piatră de mormînt afară:

1026.

... ВЪ ДНИ Іѡ МАТЕИ ВОЕВОДА, ЛѢТУ 716— [165—] [în zilele lui Io Matei Voevod, anul 716—].

8. Pe altă piatră de mormînt, afară:

1027.

Prestăvitu-s'a roaba lui Dumnezeu Vilae, fata rîposatului Vasilie..., m[e]s[i]ța Fevr[uarie] 18 dnă, vleat 7158 [1650].

8. *Biserica din Sîrbi* (afară de șanțuri).

1. La intrare:

1028.

Ce tă miri și mă privești[i]? Nu mă cunoști[i]? Socotești[e] că pă acestu loc aũ fost clăditu în zilele Rad[ulu]i Voivod un sf[in]t lăcaș, zidit și [de] Sfintul Nifon, de Radu V[oe]v[od]d surghinit; ear, în vremi prăpăditu; din temelie ziditu, și hram[u] Sfintulu]i Nifon pomenitu, de hristieani orașani Tîrgovești și alăturaș streini ajutor[i], și cu toate hodoarele înpodobitu; ear dintru început aũ fost și stăruitori dumnealor d. Sandu Ducea, d. Gheorghe zet Lazăr, d. Ion Berindei, Tudorache brat Tănase Racovicean, Avramu zugrav, Niță Pîrvu..., d. Neculae Fussea..., Petre Bădulescu..., în Domniea luminatulu]i nostru D[omn]u] Barbu Stirbeiũ V[oe]v[od], fiind Mitropolit D. Nifon...; leat 1854, Dec[hembrie] 9.

2. Pomelnic:

1029.

„Pomelnicul d-lui Dieamandi, starostea de neguțatori din București, 1833, Aug. 15, ce aũ dat la sf. biserică lei 2.000..., spre a se da cu dobândă, și din ea să se plătească sinbria preotulu]i și cîntăreșilor..., iar capetele să nu se cheltuiască...”

3. Grafite pe tîmplă:

1030.

Să se știe de când s'aũ zugrăvit sfintu altar; 1829, Apr. 20.

4. 1832, Iunie 27, a venit Chisălev în Tîrgoviște.

9. *Biserica Crețulescu*.

1. Inscripție nouă: „întemeiată la anul..., reparată de al doilea la 7265 [1756-7] și de al treilea la 1863”.

2. Ctitori (zugrăveală în ulei de Tătărăscu). La stînga uși

de intrare: Safta Crețulescu fiica lui Constantin Brîncoveanu, Pîrvu Crețulescu Vel Log.; Vișa Crețulescu, mama lui Iordachi Crețulescu.

1031. 3. La dreapta ușii:

Iordache Cr[e]țulescu] Vel Vornic.

1032. 4. Pe păretele drept:

Radu Cr[e]țulescu] Vel Log., Dobromir Creț[ulescu] Vel Ban Craiovi.

1033. 5. Pe păretele st ng:

Stan Crețulescu Vel Log., Dragomir Cr[e]țulescu] Vel Vornic.

Toate în pronaos.

1034. 6. Pe un clopot:

Acest  clopot  fin d  stricat , a pref cut cu cheltuiala dumnealui Stegar Dima,  i l-a dat sfin tea  bisericii cu 2 turnuri; Sep[temvrie] 1, leat 7264 [1755].

1035. 7. Pe alt clopot:

Сашкина (?).

10. Biserica Sf. Apostoli (azi dărimată).

[Comunicare a preotului Predescu, prin d. Drăghiceanu.]

1036. Această sf[ nt  biserică, cu hramul Sf. Apostoli, vechie fiind  i stricat , c ndu a  fost veleatu 7211 [1702-3], d-lui panu Costandin Corbeanu, Vel Pitar, a  dres toată stricăciunea, petrec nd an  7.  n zilele Domnului Constantin Basarab-Vodă, d-lui jupan Ilie Stirbei, sn  Costandin Vel Ban, a  zugrăvit-o; iar acum, veleatu 1775, d-lui Dumitrache Ghica Vel Ban, înpreună cu d-nea  Mariea V c reasca, v z nd-o de tot stricat   i pustie, a binevoit  i a  noit-o cu icoane  i cu toate cele trebuincioase; Oct[omvrie] 1775.

11. Biserica Sf.  mp ra i.

1037. 1. Grafite:

Popa Jipa ot Sf[eti] Nicolae.

Toate bisericile s'au stricat la leat 1821, Iunie 3.
Popa Ion duhovnic; 1846.

2. Zgîriat în zidul de afară: 1038.
Să ști, când fu geamie.

12. Biserica Sf. Ioan.

1. Pe un *Octoih* din 1774: 1039.

Acest *Octoih* s'au cumpărat de d-luî Banul Ianache Hrisosholu, Caimacanul Craiovi, și s'au dat biserici Sfîntului Ion Botezătorul, din orașul Tîrgoviște, pentru pomenirea d-luî, fiind s[fin]ta biserică pustie mai înainte, și s'au meremitisit de d-luî, cu icoane, cu cărți și veștminte...; la anul dela H[risto]s 1780.

2. Pe un *Penticostariu*: 1040.

A dăruit Clușeriul Grigorie Hrisoscolu, în zilele Domnului nostru Io Alexandru Costandin Mavrocordat, aflindu-se d-luî ispravnic jud. Muscel; 1793, Aprilie 12.

3. Pe o *Evanghelie* din 1697: 1041.

Aastă s[fin]tă] *Evanghelie* s'a cumpărat în talere 5 de popa Ion Cojocea..., și s'a dat d-luî de Comisul Scarlat Greceanu, cu frații d-luî..., la biserică de lingă casele d-luî, pe locul d-luî; care biserică este închinată de Măria Sa Ștefan V[oe]-v[od] [Racoviță], prin luminatul hrisovul Mării Sale, la Biserica Domnească aici, la Tîrgoviște.

Biserica din Doicești.

[Comunicație a d-luî Virgil Drăghiceanu.]

1. Pe un clopot: 1042.

Acest clopot iaste făcut de luminatul Domnu Io Costandin Baș[a]rab Brîncoveanu Voevod, la s[fin]ta și dumnezeiasca biserică dela Doicești, unde iaste hramul nașterii preasfîntei stăpînei noastre, de Dumnezeu născătoare; Sept[emvrie] 7214 [=1705].

1043. 2. Pe un manuscris:

La leat 1802, Oct[omvrie] 14, Marți, la 3 ceasuri din zi, s'aũ cutremurat pãmintul, cit aũ cãzut multe biserici și alte mãnãstiri mari, și Colțea, și Foișorul.

La leat 1803, Oct[omvrie] 14, Mercuri, la 9 ceasuri din zi, în ziua de S[fin]ta Paraschiva, s'aũ cutremurat pãmintul.

La leat 1806, Aug[ust] 16. Joi, la ceasul 11, aũ fugit Costandin-Vodã Ipsilantu, în Țara Nemțescã, de frica împãrãteascã.

La leat 1799, la 3 ceasuri din zi, Fevruarie 8, aũ venit mazilia lui Costandin-Vodã Hangerliu.

La leat 1799, Vineri, la 3 ceasuri din zi, Fevruarie 18, aũ venit capigiu dela Împãrãție, și i-aũ tăiat capul lui Costandin-Vodã Hangerliu, și i-aũ luat toatã avuția lui Împãrãția.

Sã se știe de cĩndu s'aũ spartu București, în luna lui Martie 22 zile, la leat 1821, în venirea domnului Io Scarlat Alexandru Calimah, cĩndu s'aũ sculat Domnu Tudor asupra boerilor.

La leat 1806, Fevr[uarie] 13, aũ venit Muscalii în București, la 3 ceasuri din zi; iar Turcii, dacã aũ auzit tunurile Muscalilor, n'aũ mai stãtut în București, ce aũ fugit, și s'aũ luat Cazaci dupã ei, și i-aũ ajuns pã la ojiã (?), și i-aũ tăiat rãu.

Sã se știe, de cãndu aũ venit Ghica la noi; 814, Sept[emvrie] 9.

1044. 3. Zgĩriat în zidul crud, afarã:

La acãstã sfintã bisericã aũ fost ispravnic Andrei Strãmbeanu.

1045 4. Pe o carte:

La leat 1802, Mai 19, s'aũ spart București, de frica Cirjalilor.

La cap. Nucet.

(idem.)

1. Ctitori: „Jupãneasa Neaga“, care ține biserica, împreunã cu „jupan Gherghina Pãrcãlabul“ (acesta are fes pe cap, mantie cenușie,

cu margini albe); „jupănița Neaga“ (mantie roșie cu margini negre, peste veșmînt galben).

„Alexandru Ghica-Voevod“.

2. Pe păretele din stînga:

„Jupan Udrea Băleanu biv Vel Ban, ctitorul schitului Panaghia“ (căciulă pe cap) și „Banul Grigorie Băleanu“.

3. Pomelniç din 1820:

Radu Voevod, Mircea Voevod, Petru Voevod, Ștefan Voevod, Simion Voevod, Grigorie Voevod, Șerban Voevod, Costandin Voevod, Grigorie Voevod, Basarab Voevod, Alexandru Voevod, Mihaï Voevod, Gavriil Voevod, Mateï Voevod, Șerban Voevod, Costandin Voevod, Nicolae Voevod, Mihaï Voevod, Mihaï Racoviță Voevod, Dan Voevod.

4. Pe un *Triod*:

1046.

Leat 1822, Sept. în 24, Duminecă, au intrat Măria Sa Ghica Grigorie Voevod cu halai în Scaun; la leat 1823, Ian[uarie] 12, aș încoronat preasfințitul și arhipăstor al Ungrovlahii Grigorie.

Brănești.

(Idem.)

Pe grinzile casei, în stil de culă, ale moșneanului Vasilie Enachie:

1047.

Cu mila lui Dumnezeu să [să] ști că s'au rădicatŭ aceste cinstite case în zilele pria-luminatului Domnului Nostru Io Alixandru Ipsilantu, cu blagoslovenia preosfințit[ulu]i M[i]-tr[o]p[o]l[it] chir Grigorie; la leat 1780.

La p. 137, n° xx: Un manuscris descrie în revista societății „Sevenco“ din Lemberg, pe 1908, are această însemnare privitoare la *vechea* biserică a Uspeniei din Iași:

1048.

ИЗКОЛЕНІЕМЪ ШТЦА И СЪ ПОСПѢШЕНІЕМЪ И СЪВРЪШЕНІЕМЪ СТОГО ДУХА НАЧАТЪСЯ ИСПИСАНА СІИ МИНЕН ФЕВРАРЬ ІВНОУ ТЪШТША ДОГОФЕТЪ ВЪ ДНІ БЛОГОЧЕСТИВАГО [И ХТО] ЛЮБИВАГО ГЕДНА НАШЕГО ІВАНА СТЕФАНА БОЕКДА, СНА БОГДАНА БОЕКДА, А РЪКОМЪ МНОГРЪШНОМЪ ИСАІА ТАХА-ДИНАКЪ, ВЛТО №3.-

И даде са стаа мнстира [s] Іасѣх, ижеже есть храм оуспеніа
вце. мса генлар ке дне.

Adecă:

Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvirșirea Sf[în-
tului] Duh, a început a scrie acest Mineiū pe Fevruarie Ioan
Tăutul Logofătul, în zile[le] bine-cinstitorului și de Hristos
iubitorului Domnului nostru Io Ștefan Voevod, fiul lui Bogdan
Voevod, și cu mina mult-greșitului Isăia tahigraful, la anul
7000 [1491-2].

Și s'a dat sfintei mănăstirii din Iași, unde e hram Ador-
mirea Născătoarei de Dumnezeu, în luna lui Ianuar 25 de zile.

La p. 320.

1049. Pe moaște:

1. Гине стени мощи рѣка иже въ стыища ншого архіепска Мн-
хила Гинадскаго кѣспию благоверн. госдарь Іо Матеи Басараба Вое-
вода и госпожда его Елена шт миток сктеи гори и плати многомъ
ценою и скрасихъ сребромъ и затмъ и камене и постави ихъ ва
монастирь Ирншта, ижеже есть храмъ архистратига Мнхила и Га-
крила, да бѣдетъ емъ и родителмъ его ва вечное бѣспоминание,
аще т[оли]ко касхотекакети или продати, да бѣдетъ емъ сѣпарникъ на
страшномъ сѣдншѣ, и вистъ ш семь делъ предлажател прешестерени
Митрополитъ кир Ѡанѣил см. стн. (sic), сие дело сакършнсе лто зари,
мечь ноємр[р]и е днѣ. [—Aceleste sfinte moaște, m na celui întru
sfinți părintelui nostru arhiepiscopul Mihail de la Sinai, le-a
cumpărat bine-credinciosul Domn Io Matei Basarab Voevod
și Doamna lui Elena, de la mitocul Sf[întului] Munte, și le-a
plătit cu mult preț, și le-a împodobit cu argint și aur și pie-
tre, și le-a pus la mănăstirea Arnota, unde e hram arhistra-
tigul Mihail și Gavriil, să-î fie lui și părinților lui pentru
veșnica pomenire; iar cine le va fura sau vinde, să-î fie
pîriș la strașnicul județ; și a fost la acest lucru îngrijitor
preaosfințitul Mitropolit domnul Ștefan; și s'a săvirșit la anul
7150 [1641], luna lui Noiembrie în 5 zile.]

2. Снѣ свѣта рѣка апѣсла Филиппа, єдиногѣ ѡт з дѣкѡнѣ, и кѣ- 1050.
пнѣ благоврѣни госпо[да]рѣ Іѡ Матен Бѣсарѣба Вѡевѡда и господа
его Елена ѡт мнѡтѡк стѣн гѡри и платнѣхъ и зкраснѣхъ сребрѣмъ
и каминѣмъ и златѡмъ и постави въ монастирѣ Арнѡта, и деже
єсть храмъ архистратигѡ Миханла, да бѣдетъ емѣ и родителѣмъ
его ка вѣчноє вѣспоминаннє, аще тѣко вѣсхѡте вѣвети или продати,
да бѣдетъ емѣ сѣпарѣникъ снѣ стѣи на страшнѡмъ сѣднѣцѣ, и вѣстѣ
ѡ семѣ делѣ предлѣжателѣ прѣвѣсвѣщеннѣ митрополитѣ кирѣ Теѡф-
филь, и сѣврѣшннѣ снѣ делѡ летѣ зрѣнѣ, мѣца нѡемврѣ днѣ є.
[=Această sfință mină a apostolului Filip, unul dintre cei
7 diaconî, și a cumpărat-o bine-credinciosul Domn Io Matei
Basarab Voevod și Doamna lui Elena de la mitocul Sf[in-
tului] Munte, și au plătit și au împodobit cu argint, cu pietre
și cu aur, și au dat-o la mănăstirea Arnota, unde este hram
arhistratigul Mihail, ca să-î fie lui și părinților lui spre veș-
nica pomenire, iar cine o va fura sau vinde, să-î fie lui pirîș
acest sfînt la strașnicul județ; și a fost îngrijitor la acest
lucru Preaosfințitul Mitropolit, domnul Teofil; și s'a sferșit
acest lucru la anul 7155 [1646], luna lui Noiembrie zile 5.]

3. Аѣстѣ фѣрекатурѣ а цинстѣи мѣинѣ муѣ[e]n[i]теи Маринѣи, 1051.
care se află la sf[ă]nta mă[nă]stire Arnuta сътворѣи ка рабъ хъкъ
Марешъ Е. и съ сѣпрѣжннѣце своєю Марѣи ѡт Бѣжѣши; г. єи днѣи, кѣт
зрѣо [=am făcut-o eul robul lui Hristos Mareș Vornicul și cu
soția sa, Maria din Băjești; Ianuar 15 zile, anul 7170: 1662.]

La vol. I.

Mănăstirea Viforita.

La p. 97. Pe o carte:

1052.

Să se știe când s'au cutremurat pământu, în luna lui Martie
la 2 ceasuri 1750.

Mănăstirea Dealul.

1053. 1. Pe crucea lui Matei-Vodă, de argint:

иі	иі
іс	хс.
нн	ка
мдс.	срн.
ѣ	ѣ.

1054. 2. Pe un
- Octoih*
- :

Izpisah [=am scris] Stan Vătaș ot scoala domnească de la Sfintul Gheorghie Vechi din București; 18-9.

1055. 3. Pomelnic din 1738 (copie):

Io Radul Voevod cel Mare. Acesta a zidit mănăstirea..., [Io Radu Voevod Mihnea] i g[ospol]da Arghira. Io Vladu Voevod, brat Radul Voevod. Petru Voevod, Alexandru sin Mircii Voevod: acesta a dat Alixeni pe Ialomița și vinăriciul la Răzvad, și a înnoit hrisoavele. Io Vladislav Voevod: acesta a dat moșie la baltă: Jegăliea și Brățiceni. Io Radu Negru Voevod: a descălecat țara. Io Mihael Voevod Io Dan Voevod, Io Mircea cel bun și mare. Io Vladul, Io Ghica Voevod, Io Radul Voevod, Alion Voevod, Io Grigorie Voevod. Io Antonie Voevod, Io Duca Voevod, Io Șerban Cantacuzino Voevod, Io Costandin Brîncoveanul Voevod: a zugrăvit a doua oară biserica, și a învelit cu aramă, a dat cădelnițe de argint. Io Stetan Voevod Cantacuzino i g[ospol]da Păuna: a dat dijma de la Ocnita mică. Io Nicolae Alexandru Voevod, Io Ion Voevod, brat Nicolae Voevod, Io Costantin Nicolae Voevod, Io Grigorie Ghica Voevod, Io Mihael Racovița, Io Radu Voevod, Io Petru Voevod, Io Simeon Voevod, Io Șerban Voevod, Io Matei Voevod, Io Costandin Voevod. Io Basarab Voevod: acesta a dat moșia Dridovu, Călinești, i Fundățeanii, i Berceani, i o parte din moșia Stroiști. Io Neagoe Voevod: a dat Aninoasa, și a zugrăvit biserica, și moșia Viforita. Io Mihnea Voevod. Io

Alion Voevod: aŭ dat vinăriciul de la Solomon [= Glodenî].
Io Alexandru Voevod, sin Mihniî Voevod: innoi hrisoavele.
Io Mihaî Voevod, cel Viteaz.

Mitropoliŝi: Stefan, Theodosie, Antonie, Mitrofan, Daniil, Nifon, Neofit, Cozma, Stefan. Misail, episcopul Buzeului; 1732, Ghen[arie] 9. Scarlat, Rada: acesta aŭ scos acest hrinov de la Turci, cându aŭ robit toate mănăstirile și le aŭ arsŭ în partea muntelui; 7246 [= 1738].

Ctitori: Livrea(?!) Vel Vist. Caplea. sora lui Radu-cel-Mare, Mihaî Cantacuzino Vel Spatar, Brateaiŭ Logofăt.

4. Pe timplă:

1056.

Friderich Weller, sculptorul timplării ale (*sic*) bisericeî, începută la 1840 și isprăvită la anul 1855.

Tîrgoviște.

I. Biserica Domnească.

La p. 192.

1. Pe o *Evanghelie* din 1693:

1057.

Aastă sfântă *Evanghelie* înpodobitu-o-aŭ cu argint cum să vede pe den afară, iară. luminatul Domn Io Costandin Basarab Voevod, și o aŭ închinat sfinteî Besearעי Domnești den Tîrgoviște, ce iaste hramul Uspeniie b[ogoro]d[i]ŝe.

2. Pe o carte:

1058.

La acest an, 1792, s'aŭ pristăvit Preasfinția Sa părintele Vlădic[a] Cozma, fiindu grea čumă; iară la Sept. 8 (?) aŭ venit ca să pom[i]ne[a]scă pă Preasfinția Sa părintele Filaret.

3. Pe o *Evanghelie*:

1059.

Aastă sf[ântă] *evanghelie* s'aŭ cumpăratŭ de preot pop[a] Gheorghie, de aci, den oraș Tîrgoviște, la leat 1777..., iar, la leat 1804, fiindcă să dăzlegasă, și biserica să părăsise, iar o am luat-o, și o am legat-o cu tl 8(?).

1060. 4. Pe altă carte:

Să se știe că, la leat 828, era mare frică, mare (*sic*) în București și în toată Țara-Ruminească, și fugea lumea din București în toate părțile, de frica Turcilor. Într'acel an era Domn Grigorie Ghica Voivod, ș'așa, în frică știindu-se și Măria Sa, aș fugit în... tuturor, Vineri, la 8 căsurî, Ap[rilie] 28; așa fiind noi, în... mare, aș sosit Muscalii în București în 30 Ap[rilie], ș'așa s'aș întorsu toți, băjănei, la locul săș; și am scris eș, popa Tatu, al Sfintei Mitropolii.

V. Hurmuzaki, X, p. 445 și urm.

1061 5. Pe tîmplă sculptat, în mijlocul armelor țerii: 1697.

1062. 6. Grafit pe tîmplă:

August 17, 1801, s'aș mazilit Constandin Voivod Alexandru Ipsilant; iar la Octomvrie 15 (*sic*) aș venit multă oaste misi-cească (*sic*); iar la Mai 21 aș fugit la Brașov (?!); iar la Mai 24 aș venit veste, ca să pomenească pe Alexandru Pavlovici.

Cf. însemnările lui Naum Rîmniceanu, în Erbiceanu, *Cronicariș greci*, p. 267 și urm.

1063. 7. Pe aceiaș:

1799 Fevruarie 18, la cincî ceasurî, Vineri, aș tăiat capu lui Constandin Angerli Voivod, cîndu aș scos vâcărîtu po. tl 2.

Data e exactă.

1064. 8. Pe aceiaș:

La 1834, Octomvrie 14, s'aș încoronat Domn Țării-Ruminești Alexandru Ghica; ear la leat 1842, Octomvrie 14[=7], l-aș scos din Domnie cele trei Porți, după raportul Obșteștii Adunări, prin care l-aș făcut cu cuprîndere acele Porți, că ar fi făcut mîncătorie în țară, împreună cu Marele-Ban Mihalache Ghica, fratele Mării Sale, fiind Vornic al Departamentului din Lăuntru; făcînd și Marelu-Vornic surghiun. Însă la 22, la luna Dichenvrie 1842, s'aș ales de obște Domn Țării Gheorghe Bibescu, sosînd fermanul Porții Turchii la leat 1843, la 28 Ghe-

n[arie]; iar la Fevruarie 14, 1843 s'a încoronat Domn al acești țări. . . , iar la leat 1844, Avgust 23, aū venit Măria Sa Gheorghe Bibescu Voevod aici, în Biserica Domnească.

Pentru încoronarea lui Ghica, v. Hurmuzaki, X, pp. 466-7.

9. Pe aceeași: 1065.

Septemvrie 20, 1781, a răposat Preasfinția Sa părintele Mitropolit Grigorie.

10. Pe aceeași: 1066.

Octomvrie 24, 1798, au dat o mare zăpadă, de aū ținut două zile, fiind mare fugă de Turci.

11. Pe zid: 1067.

1789, Iunie 14, aū venit Io Nicolae Petru Mavrogheni Voevod aici, în Tirgoviște.

12. Pe îmbrăcămintea de argint a *Evangheliei* din 1693, marca: G. M.

13. Pe o carte: 1068.

Acastă carte este a Biserici Domnești den Curtea Domnească dă jos; leat 7254 [1745-6].

14. Pe o lespede a bisericii: 7255 [1746-7]. 1069.

15. Inscripție zugrăvită în lăuntru la ușă: 1070.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἐλαχίστων ζωγράφων Κωνσταντίνου καὶ Ἰωάννου καὶ Ἰωακείμ καὶ Στάνου Ἰουνοῦ ιζ', 7206 [= 1698] [= Numele celor mai mici zugravii, Constantin și Ioan și Ioachim și Stan Iunie 17].

16. Pomelnie în frescă: 1071.

La anul de la Facerea Lumii 7218 [1710], luna lui Marti 1 zi. Aceaste nume, cite sînt prescrise aici, întru acestu pomelnic, aū dat ajutor, pentru pomana, fiecare după puțința sa, la zidurile ce s'aū făcut... la Mitropolie din București, și vercine va îndrăzni să scoată vre-un nume din cite sînt aici, să-î scoată Dumnezeu numele din cartea vieții; și cine

nu va pomeni numele aceaștia, la sfînta liturghie, pînă va sta Sfînta Mitropolie, să nu-l pomenească Dumnezeu la Împărăție Sfîntiei Sale; amin.

Aici să pomenescă Domnii:

Io Costandin Voevod, i g[ospol]da ego Marica, и чадд их [= și fiii lor]; Stanca, Șerban, Șerban, Radul, Grigorie, Done, Dumitrașco, Maria, Bălașa, Șerban, Stanca.

Aici să pomenescă episcopii și toți igumenii Țării:

Ilarion episcop, Ios[if] episcop, Atanasie ieromonah (?), Paisie ierom[onah], Stefan ierom[onah], Neofit ierom[onah], Ioan ierom[onah], Ghermano ierom[onah], Neofit, Ghenadie, Stefan, Daniil, Iosaf, . . ., Ignatie, Nicodim, . . . etc., ieromonah.

Aica să pomenească negățătorii:

Zamfir, Lefter, și cu ai lor, Șerban, Grigorie, Arion, Mihul, Hristofor, Sterian.

1072. 17. Pe un *Triod*:

Acest Triod este al Biserici Domnești.

II. *Sfînta Vineri*.

La p. 109.

1073. 1. Pe un *Apostol*:

Acest sf[ânt] și dumnezeesc Apostol l-am așerosit și l-am dăruit biserici Sfîntei preacuvioasei noastre Paraschivei, metohul sfîntei mănăstiri Dealul; 1805.

1074. 2. Pe un *Molîtfelnic* scris de mînă:

În sine cetire văd (?), în scara ei (?), den care multe sint mai denainte vreme tălmăcite pre limba noastră, românește, iar multe nu aũ fost pînă acuma; care, fiind trebuincioase sfîntei maicii noastre Biserici, acum s'aũ tălmăcit din limba slovenească, spre a noastră înțelegere, rumânește, de cuviosul între preoți, dascălul scoali slovenești, chiriu chir Popa Flor hartoflax¹; iar cu toată osîrdiea și voios suflet a cheltueli celui

¹ Vestitul caligraf. V. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, tabla.

păcătos rob a lui Dumnezeu Radul Mihailevič biv ȃauș za margine, spre a lui večnică pomenire, și iaste închenată și dăruită biserici prea-cuvioasei maici noastre Paraschivei, cei den Ipvat, ce-î zic Sfînta Vineri, cea Domnească din Tărgoviște. Deč vericine s'ar întîmpla a să ispiti să o înstreineze, den cele trei beserăci domnești, den Tărgoviște, să aibă piră. Și pe cel ce intr'aceste trei biserici și în cartea aceasta să proslăvești (*sic*). Și, pentru știință, am scris eū in-sumi, Radu Mihailevič, biv ȃauș; Mart 21, 1766.

3. Pe un clopot:

1075.

1808. S'aū prefăcut de Dionisie arhiereul episcop (?) [egumen] mănăstiri Dealul.

4. Pe o carte:

1076.

Triod al Sfîntei Vineri, cei Domnești, din Tărgoviște.

5. Inscripția nouă de la Sf. Vineri pune, la 1850, pe nepoții lui Fusea: Păharnicul N. Brătescu și soția, Luxandra.

La n° 7:

1077.

6. Suptu ačastă piatră odihnește Voichița, fata Predii căp[itan] Bozianul, soția lu Mihalache Cornescul; răposăndu ia în zilele luminatului Domnulu Constandin-Vod[ă] Băs[ă]rabu, la luna lu Iulie 20, leat 7217 [1709].

III. Biserica Stelea.

La p. 112:

1078.

1. Inscripția de de-asupra uși s'a dat din noū, în „Albina“ pe 1906, de d. general P. V. Năsturel.

2. Pe o piatră în biserică:

Aicea, supt această peatră, zacu oasele robului lu Dumneazeū Ștefan Ceodarul, Dumnezeu să-l pom[e]nescă Înparăția Cerului, i isăv[ră]șit în zilelea -creștinului Mateiū Voivod, în luna August 7 zi, leat 7155 [1647].

1079. Piatră aflată într'o ruină de biserică, la 50 de metri de Curte:

Прѣставис[е] раба бжю Илина дѣцѣтера Глигоре велики ком., въ дни Іу Радѣу Воевод, мѣца сеп.ѣ дни, зрси [= a răposat roaba lui Dumnezeu Iliina, fata lui Gligore Comisul-cel-Mare, în zilele lui Radu Voevod, în luna lui Septembrie 15 zile; 7116 = 1607].

D. Drăghiceanu comunică și această erată la inscripțiile sale:

P. 272, n° 2.

Biserica Răzvadul-de-sus.

Piatra de mormint comunicată ca a jupănesei „[I]ini“ Cluce-reasa, trebuie să fie a „Anghelinei“ Clucereasa, soția lui Cîrstea Clucerul, fiul lui Socol: ea era fiica lui Radu Рѣдѣу . . .

În inscripția de la Potlogi, după dsa, ar fi „VV.“, deci „Voevod“ și „Sept. 1“.

TABLA CUPRINSULUI.

	Pag.
I. Inscripții amestecate	1
I. <i>Gherghița</i> . A. Biserica domnească	3
B. Biserica Sf. Dumitru.	3
C. Cruce de piatră	4
II. <i>Târșorul</i>	4
III. <i>Mogoșoaia</i> (Ilfov)	5
IV. <i>Plătărești</i>	6
V. <i>Tânganul</i>	6
VI. <i>Codreni</i> (Ilfov)	7
VII. <i>Glogova</i> (Mehedinți)	7
VIII. <i>Crainici</i> (Mehedinți).	8
IX. <i>Suceava</i> . A. Biserica Sf. Dumitru	9
B. Biserica Sf. Gheorghe	10
X. <i>Sint' Ilie</i> (îngă Suceava)	10
XI. <i>Piatră îngă Ițcani</i>	11
XII. <i>Dragomirna</i>	12
XIII. <i>Rădăuși</i> (Bucovina)	12
XIV. <i>Ițcani</i>	13
XV. <i>Humorul</i>	13
XVI. <i>Moldovița</i>	13
XVII. <i>Căușani</i> (Basarabia)	14
XVIII. <i>Hârja</i> (Bacău)	15
II. Inscripții din Roman, Piatra, Bacău și Cîmpulung	17
XIX. <i>Roman</i> . A. Episcopia	19
B. Biblioteca adausă	20
C. Precista	21
D. Șcheia, îngă Roman	23
XX. <i>Piatra</i> (Neamț). A. Trei Ierarhi	24
B. Sf. Nicolae Bordeie	24
XXI. <i>Bacău</i> . A. Precista	25
B. Sf. Ioan	27
XXII. <i>Cîmpulung</i> . A. Biserica Domnească	29
B. Biserica din Șubești	30
C. Biserica ruinată	33
D. Sf. Gheorghe	35
XXIII. <i>Crucea de la Sîtoaia</i> (Dolj)	37
XXIV. <i>Coșofeni</i> (Dolj)	37

	Pag.
XXV. <i>Brădești</i> (Dolj)	40
XXVI. <i>Almăju</i> (Dolj)	41
XXVII. <i>Brînceni</i> (Dolj)	42
XXVIII. <i>Țigănești</i> (Teleorman)	43
XXIX. <i>Brebu</i>	43
XXX. <i>Văcărești-de-Răstoacă</i>	45
XXXI. <i>Potlogi</i>	47
XXXII. <i>Cârpeniș</i> (Dîmbovița)	47
XXXIII. <i>Găiseni</i> (Vlașca)	48
XXXIV. <i>Căscioare</i>	51
XXXV. <i>Brăila</i> . A. Sf. Spiridon	52
B. Sf. Nicolae	53
XXXVI. <i>Mecin</i>	53
III. Bisericile din Caracăl și Craiova	57
XXXVII. <i>Caracăl</i> . A. Toți Sfinții	59
B. Sf. Apostoli	59
C. Sf. Gheorghe	59
XXXVIII. <i>Craiova</i> . A. Sf. Gheorghe Nou	60
B. Sf. Spiridon	61
C. Biserica Așu.	61
D. Biserica Hagi Ienuș	61
E. Biserica Postelnicului Fîru	62
F. Sf. Ilie.	62
G. Sf. Treime.	63
H. Madona Dudu.	63
I. Sf. Nicolae Brîndușul.	64
J. Sf. Nicolae din Dorobăntie	64
K. Biserica Obedeanu	65
L. Sf. Nicolae din Craiovița.	66
M. Sf. Ioan Sevastian.	66
N. Sf. Haralambie	67
O. Sf. Arhanghel.	67
P. Sf. Mina	68
R. Sf. Gheorghe Vechiu	68
S. Biserica Bașica	70
T. Madona Oota	70
U. Sf. Nicolae Ungurenî	71
XXXIX. <i>Brîncoveni</i> . A. Biserica Bolniței	71
B. Biserica cea Mare.	72
XL. <i>Ploieșiori</i>	75
XLI. <i>Zamfira</i> . A. Biserica cea Mare	76
B. Biserica Cimitirului	79
XLII. <i>Mănăstirea Cremicovschi</i> (Bulgaria)	80
XLIII. <i>Bistrița olteană</i> (după un vechiu dosar)	80
XLIV. <i>Crețești</i> (Dolj)	84

	Pag.
XLV. <i>Podari</i> (Dolj)	85
XLVI. <i>Virii</i> (Dolj)	86
XLVII. <i>Tîrgoviște</i> . A Sf. Constantin și Elena	87
B. Sf. Nicolae Simuleasa	88
C. Sf. Nicolae.	89
D. Sf. Dumitru	90
E. Biserica Roșie	91
F. Sf. Atanasie	91
G. Biserica Oborul-Vechiu	92
H. Biserica Stolnicul	92
I. Biserica Tîrgului	93
J. Sf. Gheorghe.	95
XLVIII. <i>Biserica Mahalaua lângă Tîrgoviște</i>	95
XLIX. <i>Crucea de la Răzvadul-de-sus</i>	96
L. <i>Măxineni</i> (Rîmnicu-Sărat)	97
LI. <i>Sîlpul din Pechea</i> (Tecuciu).	98
LII. <i>Săteni</i> (Dimbovița)	98
LIII. <i>Doicești</i> (Dimbovița)	98
LIV. <i>Nucetul</i>	99
LV. <i>Schitul Fusea</i>	100
LVI. <i>Gorgota</i>	101
LVII. <i>Cîmpulung</i> . A. Biserica Marina.	102
B. Sf. Ilie.	102
C. Biserica Domnească	103
D. Crucea juramentului	103
E. Crucea pîrgarilor	104
LVIII. <i>Podul Dimboviței</i>	104
LIX. <i>Curtești</i> (Botoșani).	105
LX. <i>Hadîmbu</i> (biserica)	106
LXI. <i>Hadîmbu</i> (schitul)	106
LXII. <i>Huinea</i> (Botoșani).	107
LXIII. <i>Hlincea</i> (Iași)	108
LXIV. <i>Bălteni</i> (Ilfov)	109
LXV. <i>Mănăstirea dintr'un lemn</i>	110
IV. Orașul Iași	113
I. Sf. Paraschiva-de-sus	115
II. Toma Cozma	117
III. Sf. Treime	117
IV. Patruzeci de sfinți	118
V. Sf. Haralamb	119
VI. Sf. Gheorghe Lozonschi.	121
VII. Sf. Dumitru al Balșilor.	122
VIII. Biserica Ziua Crucii.	124
IX. Sf. Andrei	124
X. Sf. Atanasie.	125

	<u>Pag.</u>
XI. Biserica Vulpe	126
XII. Sf. Teodor	128
XIII. Sf. Vasile	129
XIV. Biserica Barnovschi	129
XV. Sf. Ioan Gură-de-aur din Beilie	131
XVI. Sf. Lazăr	133
XVII. Biserica Dancu.	134
XVIII. Sf. Nicolae cel Domnesc.	135
XIX. Sf. Ioan Botezătorul.	136
XX. Sf. Sava	137
XXI. Biserica Bărboiu	142
XXII. Biserica Nicorița	145
XXIII. Sf. Dumitru-Misaiu	145
XXIV. Sf. Voevozi	146
XXV. Sf. Atanasie de la Copou.	146
XXVI. Feredeul turcesc	149
XXVII. Biserica Trei Ierarhi	149
XXVIII. Fântina Sf. Spiridon	155
XXIX. Biserica Sf. Spiridon.	156
XXX. « Goliei.	161
XXXI. Mitropolia.	171
XXXII. Biserica Curelari	177
XXXIII. Sf. Ștefan	179
XXXIV. Biserica Aron-Vodă	179
XXXV. Biserica Tâlpălarî	183
XXXVI. Biserica Banu	189
XXXVII. Biserica Alba	192
XXXVIII. Sf. Pantelimon	193
XXXIX. Sf. Voevozi Rufeni.	193
XL. Cișmeaua din str. Bașotă	195
XLI. Sf. Vineri	196
XLII. Sf. Vasile din Tătărași	197
XLIII. Biserica Vovidenia	197
XLIV. Biserica Mitocul Maicelor	198
XLV. Biserica Buna-Vestire	199
XLVI. Sf. Ilie	200
XLVII. Sf. Constantin	201
XLVIII. Biserica Moara de vînt	201
XLIX. Sf. Neculai din Ciurchi	201
V. Bisericii felurite	203
I. <i>Bratoșița</i> (Dolj).	205
II. <i>Dobrovățul</i>	205
» Bolnița	212
III. <i>Bîrnova</i>	213
IV. <i>Vatra Dornei</i> (Bucovina)	215

	Pag.
V. <i>Bicaz</i>	219
VI. <i>Horaița</i>	219
VII. <i>Tâzslău</i>	220
VIII. <i>Șerbești (Neamț)</i>	223
IX. <i>Cîrligi (Neamț)</i>	229
X. <i>Războieni</i>	230
XI. <i>Turbași (Ilfov)</i>	230
XII. <i>Văleni-de-munte. A. Mănăstirea</i>	232
B. <i>Biserica Bercenilor</i>	239
C. <i>Biserica Filip</i>	240
D. <i>Biserica Berivoieștilor</i>	242
E. <i>Sf. Ioan</i>	244
F. <i>Sf. Nicolae</i>	245
XIII. <i>Mănăstirea Susano</i>	246
XIV. <i>Schitul Cheia</i>	247
XV. <i>Homoricău (Prahova)</i>	250
XVI. <i>Măgurele (Prahova)</i>	251
XVII. <i>Mehedința sau Podeni-Noi (Prahova)</i>	252
XVIII. <i>Schitul Vărbila</i>	252
XIX. <i>Urleași</i>	255
XX. <i>Bucov</i>	256
XXI. <i>Filipești-de-tîrg</i>	263
XXII. <i>Călinești (Prahova)</i>	265
XXIII. <i>Crasna (Prahova)</i>	266
XXIV. <i>Drajna-de-jos (Prahova)</i>	266
A. <i>Biserica satului</i>	266
B. <i>Biserica curții</i>	268
XXV. <i>Drajna-de-sus (Prahova)</i>	268
XXVI. <i>Răzvadul-de-sus</i>	271
XXVII. <i>Crucea din Răzvadul-de-jos</i>	272
XXVIII. <i>Nisipurii (Dimbovița)</i>	272
XXIX. <i>Lazurii (Dimbovița)</i>	272
XXX. <i>Crucea din Lazurii (Dimbovița)</i>	273
XXXI. <i>Racovița (Dimbovița)</i>	273
XXXII. <i>Hăbenii (Dimbovița)</i>	273
XXXIII. <i>Bucșanii (Dimbovița)</i>	273
XXXIV. <i>Bălenii-Rumîni (Dimbovița)</i>	273
XXXV. <i>Ludeștii (Dimbovița)</i>	274
XXXVI. <i>Fînta (Dimbovița)</i>	275
XXXVII. <i>Frasin (Dimbovița)</i>	275
XXXVIII. <i>Băltița (Dimbovița)</i>	275
XXXIX. <i>Cornești (Dimbovița)</i>	276
XL. <i>Cornașel (Dimbovița)</i>	277
XLI. <i>Glodenii (Dimbovița)</i>	277
XLII. <i>Săcuiem (Dimbovița)</i>	277

	<u>Pag.</u>
XLIII. <i>Gura-Ocniței</i> (Dimbovița)	278
XLIV. <i>Lăculețe</i> (Dimbovița)	279
XLV. <i>Brănești</i> (Dimbovița)	280
XLVI. <i>Șofînga</i> (Dimbovița)	280
XLVII. <i>Vulcana-Pandele</i> (Dimbovița)	280
XLVIII. <i>Mănăstirea Cobia</i>	281
XLIX. <i>Găiești</i> (Dimbovița)	282
L. <i>Voinești</i> (Dimbovița)	282
LI. <i>Văcărești</i> (Dimbovița)	283
LII. <i>Văcărești-de-Rastoacă</i> (Dimbovița)	284
LIII. <i>Brezoaia</i> (Dimbovița)	284
LIV. <i>Băldana</i> (Dimbovița)	285
LV. <i>Ocnița</i> (Dimbovița)	285
LVI. <i>Comișani</i> (Dimbovița)	285
LVII. <i>Brătești-de-sus</i> (Dimbovița)	286
LVIII. <i>Racovița</i> (Dimbovița)	286
LIX. <i>Hăbeni</i> (Dimbovița)	286
LX. <i>Bucșani</i> (Dimbovița)	286
LXI. <i>Lungani</i> (Iași)	286
LXII. <i>Crucea</i> (Iași)	289
LXIII. <i>Podul-Iloaii</i>	291
LXIV. <i>Tîrgu-Frumos</i> A. Biserica Domneasca	192
B. Biserica Sf. Nicolae	295
LXV. <i>Schitul lui Tărița</i>	297
LXVI. <i>Socola</i>	298
LXVII. <i>Galata</i> A. Biserica	299
B. Pe o marmura de cișmea	300
C. Paraclisul	300
LXVIII. <i>Drăgășani</i> A. Biserica cea mare	302
B. Biserica Sf. Ilie	302
LXIX. <i>Gîrdești</i> (Vilcea)	304
LXX. <i>Ștefănești</i> (Vilcea)	305
LXXI. <i>Rîmnicul-Vilcii</i> A. Biserica Maicii Domnului	306
B. Biserica Toți Sfinții	307
C. Sf. Paraschiva	309
D. Sf. Dumitru	316
E. Sf. Gheorghe	316
F. Sf. Ioan	318
G. Episcopia	318
H. Paraclisul Episcopiei	320
I. Bolnița	321
J. Pavilionul	321
K. Crucea din vie	321
L. Însemnări de pe cărțile din biblioteca Episcopiei	322
1. Baia-de-fier	322

	<u>Pag.</u>
2. Bărbălești	323
3. Benrești	323
4. Bistrița	324
5. Bistrița-Cozia	324
6. Bunești	324
7. Căluți	324
8. Cineni	324
9. Cînepești	325
10. Cornet	325
11. Drăgănești	325
12. Giurgiu	326
13. Govora	326
14. Greci	326
15. Hurez	326
16. Iazu	327
17. Izvarna	327
18. Jitianul	327
19. Motru	327
20. Negoiești	327
21. Novaci	328
22. Ocna	328
23. Pociovaliște	328
24. Polovraci	328
25. Slăvitești	330
26. Sohodol	330
27. Timișani	330
28. Topolnița	330
29. Vilcan	331
30. Fără loc de origine	331
LXXII. <i>Miroslava</i> (Iași)	333
LXXIII. <i>Frumoasa</i>	334
LXXIV. <i>Mănăstirea Cetățuia</i>	337
LXXV. <i>Iași</i> : Biserica Sf. Nicolae de la Socola	338
LXXVI. <i>Drăgănești</i>	338
LXXVII. <i>Galăț</i> . 1. Biserica Precista	339
2. Sf. Gheorghe	342
3. Sf. Spiridon	343
4. Sf. Vineri	343
5. Sfinții Voevozi-Mitoc	343
6. Mavromol	344
8. Vovidenia	344
LXXVIII. <i>Localitate necunoscută</i>	346
Adausuri	349
<i>Țirgoviste</i> . 1. Biserica Sf. Nicolae Simuleasa	351
2. Sf. Nicolae	351

	<u>Pag.</u>
3. Sf. Dimitrie	353
4. Sf. Maria sau Roşie	354
5. Tîrgului	355
6. Geartolu	355
7. Sfinţii Voevozi	357
8 Biserica din Sirbî (afară de şanţuri).	359
9. Creţulescu	359
10. Sf. Apostoli (azi dărîmată)	360
11. Sf. Împăraţi.	360
12 Sf. Ioan.	361
<i>Doiceşti</i>	361
<i>Nucel</i>	362
<i>Brăneşti</i>	363
<i>Mănăstirea Vişorita</i>	365
<i>Mănăstirea Dealul</i>	366
<i>Tîrgovişte</i> . I. Biserica Domnască.	367
II. Sfînta Vineri	370
III. Stelea.	371
<i>Răzvadul-de-sus</i>	372

ERATA

P. 29, rîndul 10 de sus, cetește: „foarte“ pentru „toate“.

P. 116, n° 9, cetește: σὺν τῇ συζύγῳ.

La vol. I, p. 6, n° 7, în loc de παντοκρα (?) cetește: μαντοκρα; cf. Iașimirschi, *Mss. slavone ale Academiei Romîne (rusește)*, pp. 873-4.

La p. 257, n° 590. Μάνου trebuie să se cetească Μάνου, nu Μαν[ροκορδάτ]ου. Datoresc îndreptarea domnului C. Manu, care mi-a comunicat și o fotografie, reprodușă în fototipie în fruntea acestui volum.
